

రాయలసీమ పదకవులు

డా॥ కె. జనార్దనం

రాయలసీమ పదకపులు

ప్రథమ ముద్రణము

అక్టోబర్ 1990

ప్రతులు • 1000

వెల : 40/— రూ॥లు

*This book is published with the financial Assistance
of Tirumala - Tirupati Devasthanams under
their scheme 'AID TO PUBLISH RELIGIOUS BOOKS'*

ప్రతులకు :

శ్రీమతి కె. నుచరిత

పొలిగుంట గ్రామం

కర్వేటిపగరం [పోస్టు]

చిత్తూరు [జిల్లా] - 517 582

ముద్రణ :

శ్రీ సత్యసాయి ప్రింటర్స్

6-2-151-సి, డి. నగర్, తిరుపతి.

అంజలి

“రాయలసీమ వదనపులు” అనే అంశంపై పరిశోధన చేయడానికి అవకాశమిచ్చి పి.హెచ్.డి. పట్టాను ప్రదానం చేసిన తెలుగు అధ్యయన శాఖకు ..

నా పరిశోధనకు పర్యవేక్షక బాధ్యతను స్వీకరించి ఈ సిద్ధాంత గ్రంథానికి రూపురేఖలు దిద్దిన ప్రొ. కె. నర్సయ్యమరాపు గారికి..

నా పరిశోధనకు తగు సహాయ సహకారాలందించిన మిత్రులకు..

ఈ పుస్తక ప్రచురణార్థం ఆర్థిక సహాయం అందజేసిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం వారికి

ఈ పుస్తకాన్ని అందంగా ముద్రించి యిచ్చిన శ్రీ సత్యసాయి ప్రింటర్సు యోజమాన్యానికి మరియు సిబ్బందికి అందరికీ కృతజ్ఞతలు.

తిరువతి

అక్టోబర్, 1990

డా॥ కె. జనార్దనం

విషయసూచిక

పుట

1	ప్రస్తావన	1-7
2	రాయలసీమ పదకవులు - జీవితవిశేషాలు	8-49
	కడవ జిల్లా పదకవులు	8
	చిత్తూరు జిల్లా పదకవులు	34
	కర్నూలు జిల్లా పదకవులు	41
3	రాయలసీమ పదకవులు - మత దృక్పథం	50-87
	రాయలసీమ పదకవులు - వర్గీకరణ	53
	పైష్టవ పదకవులు	53
	శైవ పదకవులు	77
4	రాయలసీమ పదకవులు - కవితా శిల్పం	88-153
	రచనా శిల్పం	89
	వర్ణనాత్మక శిల్పం	91
	నీతి కల్పాలు	104
	మైరాగ్ని కల్పాలు	108
	పరిశిష్టం	120
	మూర్తికత	121
	సంకీర్తనలో భాష	123
	సామెతలు	134
	చింతపద ప్రయోగాలు	139
5	రాయలసీమ పదకవులు - పదప్రయోగ విశేషాలు	151-240
	పద స్వరూపం	154
	పదలక్షణాలు	157
	రాగ విశేషాలు	180

	వదాలలో జానవదరీతులు	184
6.	తాయలసీమ వదకపులు - సమాజం	241-322
	రాజకీయ వ్యవస్థ	241
	సాంఘిక వ్యవస్థ	252
	సాంస్కృతిక వ్యవస్థ	286
7	ఉపసంహారం	323-324
	ఉపయుక్త గ్రంథమాలి	325

రాయలసీమ పదకవులు

ప్రస్తావన

వి సాహిత్యంలోనైనా వద్యంలోంటే ముందు వదం పుట్టిందనడంలో అభిప్రాయభేదంలేదు ఈ పదకవిత్యంపండితామోద ముద్రనంతమాత్రం కొందరకవీయినా, రాజగోరవం కొందరకవీయినా దానిదారి నది నయస్తూ అభివృద్ధి చెందుతూ వుంది అంతమాత్రాన వండితులకు పదసాహిత్యం వల్ల శేవలం తిరస్కార బాపముందని చెప్పలేం ఆయాకవులు తమ తమ రచనలలో ప్రాప్తివికంగా ప్రాప్తివించియున్నారు

పదసాహిత్యం నన్నయ్యకు పూర్వం నుండి తెలుగులో ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది ప్రొల్లన్నయ్య యుగకావనాలలో దేశి భండారీకులైన తరువోజులు, సీసవద్యాల, మధ్యాక్కరలు, రిగడలు కనిపిస్తాయి ¹

నన్నయ (క్రీ శ 11వ శతాబ్ది) తన భారతంలో పదాలను ప్రస్తావించకపోయినా గానానుకూలంగా ఉండే దీశి చందస్సులైన తరువోజు (ఆ ప 3-145, 8-250) మధ్యాక్కర (ఆ ప 4-108, 142) లను వాడాడు

నన్నెచోడుడు (క్రీ శ 12వ శతాబ్ది) తన కుమారసంభవములో అంకమాలికలు (3-38), సాయల పాటలు (4-88) అలకులు (4-112) గొడు గీతాలు (8-85) రోకటి పాటలు, చంచుపాటలు (8-87) మొదలైన జానపద గేయరీతుల్ని ప్రస్తావించాడు

పొయ్యిరికి సోమన (క్రీ శ 12వ శతాబ్ది) తన పండితారాధ్య చరిత్రలో ఏలఱు (పు 483) తుమ్మెద, ప్రభాత, వర్వత, అనంద, శంకర నివాళి, వాతీత, గొల్పి, వెన్నెల, (ప 513) పదాలను బసవపురాణంలో కోలాటం, వాంగుబా (పు 22) జోల (పు 88) మొదలైన దీశి గేయ రీతుల్ని పేర్కొన్నాడు

కృష్ణమాత్యులు (క్రీ శ 14వ శతాబ్ది) దేశిరీతికి చెందిన అని బంధవదాల్ని వ్రాశాడు అతడు వచన సంకీర్తనం, కృషింహనామాలు రామనామ సంకీర్తనం, రామనామాలు వ్రాశాడు తరువాతి వాగ్గేయ కారులకు భావంలో, రచనా పద్ధతిలో, సంప్రదాయ పాలనలో, మార్గ దర్శకంగా నిలిచిపోయాడు

నాచనసోమన (క్రీ శ 14వ శతాబ్ది) తన వనంతవిలాసంలో జాజర పాటలను ప్రస్తావించాడు 2

చోతన (క్రీ శ 15వ శతాబ్ది) తన భాగవతంలో బాలుసంకీర్తి పాడే పాటల్ని (10-335) గోవిందు మీది పాటల్ని (10-305) ప్రస్తావించాడు

శ్రీనాథుడు (1 కి 5 15 వ శతాబ్ది) ఫిమేశ్వర పురాణంలో యక్ష
గాన సరణి (2 కి) ని పేర్కొన్నాడు

పదకపులు ఆంధ్రదేశమంతటా అన్నితాలాలలో కన్పిస్తారు ఎద్ల
రామదాసు, నిట్టల ప్రకాశదాసు, శివరామదీక్షితులు, కాలువకొటప్ప,
తూము నరసింహదాసు మొదలైనవారు సర్కారు ప్రాంతపు పదకపులు
కుమ్మరి సిద్ధప్ప, భౌతా అహమద్దీన్, నయ్యదాలి మొదలైనవారు
తెలంగాణా పదకపులు అన్నమయ్య, పెద తిరుమలయ్య, చిన
తిరుమలయ్య, సారంగసాహి, గోవిందసామయ్య, తరిగండ వేంగి
మాంబ, బోతులూరి వీరబ్రహ్మం, దూదేకుల సిద్ధయ్య, ఈశ్వరమ్మ,
యాగంటి కపులు, గుంటువల్లి కోదీలింగయ్య మొదలైనవారు రాయల
సీమ పదకపులు

శ్రీవేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి గారు, శ్రీరాళ్ళవల్లి అనంతకృష్ణశర్మ
గారు, శ్రీగోరిపెట్టి రామసుబ్బశర్మ గారు, శ్రీఉదయగిరి శ్రీనీవాసా
చార్యులు గారు, శ్రీ పి డి జగన్నాథరావుగారు, శ్రీబొలాంకరపు రజనీ
కాంతారావుగారు, మొదలైనవారు రాయలసీమ పదకపుల సాహిత్యంపై
విశ్లేషించిన కృషిచేశారు వీరేగాక ఆచార్య శాస్త్రి సూర్యనారాయణగారు
డా॥ ఎస్ గంగప్ప గారు, డా॥ కె సర్వోత్తమరావు గారు, మొదలైన
వారుకూడా విశేషంగా శాస్త్రపాఠ కపుల పదసాహిత్యంపై ప్రత్యేకించి
కృషిచేశారు

రాయలసీమ పదకపుల సాహిత్యంపై విశ్వవిద్యాలయస్థాయిలో
చాలా పరిశోధనలు జరిగాయి

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో డా॥ వెటూరి అనందమూర్తి
గారు - “విజయనగరయుగంలోని పై పుష్పాంధ్ర చాణ్డ్యయం శాస్త్రపాఠ
కపుల సాహిత్యంపై ప్రత్యేక పరిశీలన అనే అంశంమీద కృషిచేసి

పి హెచ్ డి వట్టావొందారు

శ్రీ ఎస్ యగుజ గారు - అన్నమాచార్యుని సంకీర్తనలు శ్రీ సంపంధి పాటలు" అనే అంశంమీద యం ఫిల్ వట్టావొందారు,

శ్రీవేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయంలో లోగడ డా॥ కె వాణి గారు "తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యుల వదకవిత్తల్లోని "అంశాల పరిశీలన" డా॥ పి లీలావతిగారు - "అన్నమయ్య సంకీర్తనల్లో శానవదగేయ పదీకులు , డా॥ వై నూర్యకాంతం గారు - "తాళ్ళపాక పెదతిరుమలాచార్యుని కృతులు - ఒక పరిశీలన", డా॥ సి గోవిందరాజు గారు - "తాళ్ళపాక అన్నమయ్య సంకీర్తనల్లో ఉత్పన్న విశేషాలు", డా॥ డి శివప్పగారు - "తాళ్ళపాక అన్నమయ్య సంకీర్తనలలో తెలుగువాడు" అనే అంశాలపై కృషిచేసి పి హెచ్ డి వట్టావొందారు అలాగే శ్రీమతి ఉమాదేవి గారు "తాళ్ళపాక సాహిత్యంలో కవిసమయాలు", శ్రీమతి ఇంద్రవాణిగారు "తాళ్ళపాక అన్నమయ్య పైదుష్టం" అనే అంశాలపై పి హెచ్ డి సమర్పించనున్నారు డా॥ కె కె కృష్ణమూర్తి గారు - "కరిగొండ వెంగమాంబకృతులు- విమర్శక పరిశీలనలు" అనే అంశంపై పి.హెచ్ డి వట్టా వొందారు

అలాగే శ్రీమతి ఓరుగంటి సీతారామమ్మగారు - "తాళ్ళపాక పెదతిరుమలయ్య కృతుల సమీక్షక పరిశీలన", శ్రీ యమ్ శ్రీహరిగారు "అన్నమాచార్యుని బాలకృష్ణ సంకీర్తనలు", శ్రీమతి ఉమాదేవి గారు "తాళ్ళపాక సాహిత్యంలోని కవిసమయాలు", ప్రస్తుత వ్యాసరచయిత "యాగంటి వారి పదాలు - ఒక పరిశీలన" అనే అంశాలపై కృషిచేసి యం ఫిల్ వట్టావొందారు

ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయంలో డా॥ ఎ విద్యావతిగారు "తాళ్ళపాక కవుల సాహిత్యసేవ" అనే అంశంపై కృషిచేసి పి హెచ్.డి వట్టావొందారు

మనరాసు విశ్వవిద్యాలయంలో డా॥ ఎస్ ఎస్ మోహన్బాయుడు గారు - అన్నమాచార్యుల శృంగార సంకీర్తనలు - సాహిత్య దృశ్య ధం", డా॥ జి సొంబశివరావు గారు "అన్నమాచార్యుని సంకీర్తనల్లో పద్యపలు", డా॥ మేడసాని మోహన్ గారు - "అన్నమాచార్యుని కృతుల్లో వాచా విశ్లేషణ", డా॥ బి దివాకర్ గారు - "అన్నమాచార్యుని సంకీర్తనలు - సమాసం" అనే అంశాలమీద కృషిచేసి పి హెచ్ డి పట్టా పొందారు.

కృష్ణదీపరాయ విశ్వవిద్యాలయం డా॥ జి రమేష్ కుమార్ గారు "పదకవితా ఎకామహాని సంకీర్తనల్లో శృంగారం" అనే అంశంపై కృషి చేసి పి హెచ్ డి పట్టా పొందారు.

మైసూరు, బెంగళూరు విశ్వవిద్యాలయాల్లో కూడా పదసాహిత్యం మీద తులనాత్మక పరిశోధనలు జరిగాయి. ఇటీవలే తెలుగు విశ్వవిద్యాలయంలో "భక్తిపదకవితాశాఖ"లో తాళ్లసోమ సాహిత్యంపై పరిశీలన ముందుకు సాగిపోతుంది.

విడివిడిగా ఆయా పదకవులకు సంబంధించిన పరిశోధన సాగింది కాని రాయలసీమ పదకవులందరి మీద ఏకకాలంలో పరిశోధన ఇంతవరకు సాగలేదు.

రాయలసీమ పదకవులమీద పరిశోధన చెయ్యడానికి ముఖ్యంగా కారణాలు రెండు.

సంకీర్తనల సంఖ్య దృష్టిగా రాయలసీమ పదకవులు ఎక్కువగా ప్రచురణం మొదటిది.

రాయలసీమ పదకవుల గదాల్లో విశిష్టమైన సాహిత్య శిల్పం ఉండడం రెండవది.

ఈ సీద్ధాంత వ్యాసంలో మొత్తం ఆరు ప్రకరణాలున్నాయి.

మొదటి ప్రకరణం ప్రస్తావన

రెండో ప్రకరణం - "రాయలసీమ పదకపులు - జీవిత విశేషాలు" ఈ ప్రకరణంలో రాయలసీమ పదకపుల బాల్యం, నివాసం, కాలం మొదలైన అంశాల్ని సంగ్రహంగా వివరిస్తూ రాయలసీమ పదకపుల రచనల్ని పేర్కొనడం జరిగింది

మూడో ప్రకరణం - "రాయలసీమ పదకపులు - మతభృత్యత్వం" ఈ ప్రకరణంలో పైవ్వువ, పైవ పదకపులని విభాగంతో రాయలసీమ పదకపుల మతాసక్తిని వివరించడం జరిగింది

నాలుగో ప్రకరణం - "రాయలసీమ పదకపుల కవిత్వాశిల్పం" ఈ ప్రకరణంలో పదకపుల పద్యనాటక శిల్పం, నీతి, వైరాగ్య, మూర్ఖిక తత్వ విశ్లేషణ సంగీర్తనల్లోని భాషా విశేషాలు స్థూలంగా పరిశీలించడం జరిగింది

ఐదో ప్రకరణం - "రాయలసీమ పదకపులు - పదప్రయోగ విశేషాలు" - ఈ ప్రకరణంలో పదకపులు సంగీర్తనలలో కన్పించే లక్షణాల్ని పేర్కొనడం జరిగింది అంతేగాక పదాల్లో కన్పించే జానపద గేయరీతుల్ని గుర్తించి పరిశీలించడం జరిగింది

ఆరో ప్రకరణం - "రాయలసీమ పదకపుల్లో సమాజం" ఇందు రాయలసీమ పదకపుల సాహిత్యంలో ప్రతిబింబించే రాజకీయ, సాంఘిక సాంస్కృతిక వ్యవస్థల్ని వివరించడం

ఈ పసంహారంలో సిద్ధాంత వ్యాసంలో పేర్కొన్న విశేషాల్ని సంగ్రహంగా వివరించడం ప్రధానాంశం

సంఖ్యా నూచి

తరువోజ	— అద్దంకి కావనం	(9 వ శతాబ్దం)
సీసం	— ధర్మవర కావనం	(")
మధ్యాత్మక	— యుద్ధమల్లుని తెలువాడకావనం	(10 వ ")
రగడలు	— కోడమిల్లు కావనం	(11 వ ")

“భీమాగానం వెన్నెల తేట
రాణ మీరగా రమణుల పొట
పేరు చెప్పిన నీన బ్రాహ్మణపొట
జాణలు మెత్తురు జాజర పొట”

కాళ్ల పొక కప్పుల పదసాహిత్య విజ్ఞాన సూచిక (అముద్రితం)

రాయలసీమ పదకపులు - జీవిత విశేషాలు

కవి జీవితచరిత్ర నిర్ణయానికి ఆ కవి వ్రాసిన కృతులు ఆ కృతులననుసరించి వ్రాసిన ప్రతులు, కవి వంశావళి, కృతి భర్త వంశావళి, ఇకర కవుల ప్రశంసలు, కాసాలు మొదలైనవి ఉపకరిస్తాయి కాని పదసాహిత్యం వ్రాసిన వారి కాలనిర్ణయం చేయడంలో పై సాధనాలు చాలా తక్కువ ఉన్నవికూడా అస్పష్టం కావడంవల్లను కాల నిర్ణయం చేయడంలో కొన్ని ఇబ్బందులున్నాయి రాయలసీమ పదకపుల జీవితచరిత్ర నిర్ణయంలో కూడ ఇదే ఇబ్బంది ఎదురవుతుంది

రాయలసీమ పదకపుల్ని క్రింది విధంగా విభజింపవచ్చు

- 1 కడవ జిల్లా పదకపులు
- 2 చిత్తూరు జిల్లా పదకపులు
- 3 కర్నూలు జిల్లా పదకపులు

2.1 కడవజిల్లా పదకపులు

కడవజిల్లాలో క్రింది పదకపులున్నట్లు గుర్తించవచ్చు కాళ్లపాక అన్నమయ్య, కాళ్లపాక పెద తిరుమలయ్య, చిన తిరుమలయ్య, చోటలూరి వీరబ్రహ్మేంద్రస్వామి, చూడేకుల సిద్ధయ్య, ఈశ్వరమ్మ

2.1.1 కాళ్లపాక అన్నమయ్య

అన్నమయ్య కాళ్లపాక వంశంలో ప్రథముడు ఈ వంశం వారిని కాళ్లపాకవారని, కాళ్లపాకము వారని, కాకులపాక వారని, కాళపాక వారని, కాళమపాక వారని అనేక విధాలుగా ఎలుస్తాడు

2.1.1.1 వ్యవహార నామములు

కాళ్లపాక అన్నమయ్యకు, అన్నమయ్యం గారు, అన్నమా రాయలు, అన్నయ్యగారు, అన్నయార్య, కోనేటి అన్నమయ్యగారు అని వ్యవహారనామములు

2112 విరుదాలు 1

పద కవితాపితామహండు, సంశీర్తనాచార్యుడు, హరిశీర్తనా
చార్యుడు, బ్రాహ్మణమసార్యభాముడు అనేవి అన్నమయ్య విరుదా
లలో ప్రసిద్ధమైనవి

2113 వాక్యం

అన్నమయ్య కడవణిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్ల పాక గ్రామంలో
జన్మించాడు ఈ గ్రామం పేరే ఈ పంశీయులకు ఇందిపేరుగా
నిలిచింది

శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి అనుగ్రహంవల్ల పంచకాంశంలో అన్నమయ్య
భారవ్యాజన గోత్రుడైన నారాయణమూరికి భార్య లక్ష్మమాంబలకు
జన్మించాడు అన్నమయ్య చిన్నప్పటి నుండి శ్రీవేంకటేశ్వరుని పేరు
చెప్పండి ఉగ్గపాలు కూడ త్రాగేవాడు కాదు వెంకన్న పేరుచెప్ప
జోలపొడింది నిద్రపోయేవాడు కాదు

2114 కాలం

అన్నమయ్య కాలం గురించి సాహిత్య లోకంలో అభిప్రాయ
భేదాలన్నాయి

శ్రీసాధు ముద్రమణ్డం కాష్ఠిగారు - అన్నమాచార్యులు అవ
తరించిన సం॥ము క్రోధి (1424 AD) అని తెలియనగును¹ అని
అభిప్రాయపడ్డారు

కీ॥ శే॥ వేటూరి ప్రభాకరకాష్ఠి గారు - "అన్నమయ్య శ్రీ శ
1424 క్రోధి పైకాళి మాసమున విశాఖ నక్షత్రమున జన్మించినాడు
శ్రీ శ 1424 శ్రీ శ 1503 దుండుభి పాల్గొని బహుళ ద్వాదశి
చాదాశడు దివ్యధామమందినాడు"² అని అన్నారు

శ్రీదాగండి శిష్యుడు గారు - "అన్నమయ్య శ్రీ 4 1408 లో జన్మించినాడు"3 అని అన్నారు. ఈ అభిప్రాయాన్ని శ్రీసేపుడుకూ పై రెండు అభిప్రాయాలతో ఏకీభవిస్తూ—

డా॥ పేటూరి అనందమూర్తి గారు - "అన్నమయ్య జననం శ్రీ 4 1424 అమలయే నమంజనం"4 అని పేర్కొన్నారు

2115 విద్యాభ్యాసం

అన్నమయ్యకు అయిదేండ్లు నిండగానే తల్లిదండ్రుల ఉపనయనంచేసి విద్యాభ్యాసానికి చేర్చారు అన్నమయ్య ఎకనంథా గ్రాహియై గురువు చెప్పినపాఠాల్ని ఎప్పటికప్పుడు చెప్పేవాడు అతను అదిన కూడెల్ల అమృత కావ్యంగాను, పాదిన పాడెల్ల పరమగానం గాను మారింది అతని విద్యాభ్యాసం శేవలం శాస్త్రమర్వదగనే జరిగింది

2116 తిరుపతి యాత్ర .

అన్నమయ్యకు తల్లిదండ్రులు అవ్వవన్నాడు వసుల్ని చెబుతుండేవారు. ఒకసారి గడ్డి తెమ్మని చెప్పగా అన్నమయ్య వచ్చికొస్తున్నప్పుడు చిటికెనవేలు తెగి రక్తం కారింది దీనికి కారణమైన బంధువులపై పైరాగ్యంతో ఉనతెవ్వరూ లెరని నిర్ణయించుకొని ఎదుకొండల వారి సేవినప తిరుపతి యాత్రకు వెంట నడిచి తిరుపతి చేరాడు ఆయా దేవతల దర్శించుకొంటూ మోకాళ్ల ఎర్రవతం చేరాడు అన్నమయ్య కాగా అలసి సొమ్మలల్లి ఒక రాతిబండపై వదిలివేయాడు

అప్పుడు తలిరూపంతో— అలిమేలు మంగమ్మ ప్రత్యక్షమై అన్నమయ్యను పేదతీర్చి స్వామిని దర్శించుకొనే మార్గాన్ని చెప్పి అదృశ్యమైంది ఆ తల్లి ప్రసాదంతో అన్నమయ్య సారస్వతి

ప్రవీణుడై నహజ కవికాథోరణిలో అలిమేలు మంగమ్మపై అటధార,
చేంకజేశ్వర ముకుటంతో ఒకశతకాన్ని చెప్పాడు ఆ తల్లి అజ్ఞానుసారం
చెప్పలు వదిలి కొండనింకి అచ్చటి ప్రదేశాన్ని చూశాడు ఎరుస
లోకా స్వామి స్కరిటిలో స్నానం చేసి వరాహస్వామిని దర్శించి
కొన్నాడు

చేంకజేశ్వరస్వామి గుడికి వెళ్ళేసరికి ఆలయం తలుపులు మూ!
చేశారు అన్నమయ్య తాదతో ఒక శతకరూపంలో స్వామిని క్తుతి
చాడు ఆలయం తలుపులు వెంటనే తప్పింత తామే తెరుచుకొన్నాయి.
పైభానసలు అన్నమయ్యను కొనియాడి స్వామిదర్శనం చేయించి
ప్రసాదాలిచ్చి అశ్రద్ధింబారు

అన్నమయ్య స్వామిని సేవించి ఒక వంశశిన్నై పై ఆసీనుడై
యుండగా భునవిష్ణువనే యతీంద్రుడు అతని దగ్గరకు వచ్చి స్వామి
క్షిందటి రాత్రి నృపన్నంలో అన్నమయ్య రాకనుగూర్చి తెలిపినట్లు
తెలియజేసి వంశ సంస్కారాలు నిర్వహించాడు అలాటి నుండి
అన్నమయ్య అన్నమూదార్యుడై వాడు

2117 వివాహం ,

తన వారిని, ఇంటిని, తాను పెరిగిన తూరు ల పేమీవట్టించుకోకుండా
అన్నమయ్య తిరుమలలో కాలం గడుపుతుండేవాడు కొంతకాలం
శర్వాశ అన్నమయ్యమపెరుక్కొంటూ తల్లిదండ్రులు తిరుమలవచ్చారు
దేవాలయం దగ్గర తన్నయత్వంలో గానం చేస్తున్న కుమారుని చూసి
తాల్లపాక గ్రామానికి రమ్మని ప్రాధేయపడినారు అన్నమయ్య
స్వామి అజ్ఞానుసారం తల్లిదండ్రులతో తాల్లపాక చేరుకున్నాడు కొంత
కాలానికి అన్నమయ్య రిమ్మక్క, అక్కలమ్మ అనే ఇద్దరు కన్నెల్ని

వివాహమాది గృహస్థాశ్రమ ధర్మం నిర్వహిస్తూ భగవదారాధనలో తన జీవితాన్ని గడవసాగాడు

2118 రాజాశ్రయం

అన్నమయ్య వైష్ణవమతతత్వాన్ని సంకీర్తనలద్వారా ప్రచారం చేయసాగాడు అతని భక్తికి, సంకీర్తనల గానరక్తికి ముగ్ధులై తుంబురుదో, నారదుడో అని ప్రజలందరూ కీర్తించారు ఆ వార్తను విన్న కడప మండలం ఉంగుటూరును పాలించే సోమవ నరసింగ రాయలు అన్నమయ్యను ఆహ్వానించి సకల సౌకర్యాదులు కల్పించి తనతోటి అన్నమయ్యను ఉండుమని ప్రార్థించాడు వైష్ణవధర్మ వ్యాప్తికి రాజాశ్రయం ఉపకరిస్తుందని అన్నమయ్య అందుకు సమ్మతించాడు

ఒకరోజు ప్రభువు అన్నమయ్యను ఆస్థానానికి పిలిపించి స ధుర మైన కీర్తన పాడి వినిపించమని సభాముఖంగా ప్రార్థించాడు అన్నమయ్య “వేంకటవతి” మీద ఒక శృంగార వదాన్ని పాడాడు ఆ పాట పని ప్రభువు సంతోషంతాడు ఆ పాటలోని కవికగాని, శృంగారభావంగాని కాకిద సొ వ్రముఖకవుల్లో కూడ కనిపించదని కీర్తించాడు కాంచనాంబరాలతో అన్నమయ్యను సన్నిహించి తన మీద కూడ ఇలాంటి పాట ఒకటి పాడమని కోరాడు అతడు వెంటనే “హరి హరి” అని చెవులు మూసుకొని పాడిన కీర్తించే నా నాలుక నరుని కీర్తించలేదని రాజుకు తిరస్కరించాడు ఆ మాటకు చిన్న బుచ్చుకున్నరాజు అవమానంతో కుతకుతలాడుతూ, అతనిని “మూరు రాయరగండ పంకెలబంధించి” చెరసొలలోపేయించాడు అన్నమయ్య వేంకటేశ్వరుని గూర్చి ఒక పాట పాడేసరికి పంకెళ్ళుడి క్రింద

పడ్డాయి ఆ వార్త విన్న రాజు ఈగ్రుద్దై తన సమక్షంలో మరల సంకెళ్ళు వేయించాడు కాని అన్నమయ్య ఒక పొటపొడి విముక్తుడు అయ్యాడు

సొళ్ళ నరసింగరాయలు తనతప్పు తెలిసికొని అన్నమయ్యను శరణు జొచ్చాడు అన్నమయ్య ప్రభువును అనుగ్రహించాడు అన్నమయ్య రాజాశ్రయానికి ఇష్టపడక మళ్ళి తిరుమల క్షేత్రాన్నే చేరుకున్నాడు

అన్నమయ్య మహనీయుడైన శకకోప మునీంద్రుని ఆశ్రయించి, నకల వేదాంకసారాన్ని అభ్యసించాడు

2119 సంతతి

అన్నమయ్యకు తిమ్మక్కవల్ల నరసింహకవి జన్మించాడు అక్కటమ్మ వల్ల పెద తిరుమలాచార్యుడు, నరసమ్మ, తిరుమలమ్మ జన్మించారు ఈ వంశంలోని వారు సూదుతలాల వరకూ వండితులుగా వాగ్గేయకారులుగా ప్రశస్తిగాంచారు ఇప్పటికీ ఆ వంశం కామర శంవరగా నిలిచివుంది

21110 కృతులు

అన్నమయ్య శృంగార, అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు, శృంగార మంజరి, వంద్రెండు శతకాలు, ద్విపద రామాయణం, పేంకటాచల మహాత్మ్యం, సంకీర్తన లక్షణం మొదలైన కృతుల్ని వ్రాశాడు

ద్విపద విశేషమైన మంజరి వృత్తంలో “శృంగార మంజరి” కావ్యం వ్రాశాడు వంద్రెండు శతకాల్లో ఒక “శ్రీపేంకటేశ్వర శతకం” తప్ప తక్కినవి అలభ్యాలు “పేంకటాచల మహాత్మ్యం సంస్కృత

రచన ఇదికూడ అలభ్యం “సంకీర్తన లక్షణం” లక్షణ గ్రంథం సంస్కృతంలో వ్రాసిన ఇది అలభ్యం “ద్విపద రామాయణం” కూడ అలభ్యం

శృంగార కీర్తనలు, ఆధ్యాత్మిక సంకీర్తనలు బాదామి ముప్పది రెండు పేజీలు అన్నమయ్య వ్రాసినట్లు చెప్పవచ్చు అయితే దొరికినవి సుమారు 14,880

2 | 2 తాళ్ల పాక పెద తిరుమలయ్య

అన్నమాచార్య, భార్య అక్కలాంబకు జన్మించినవాడు పెద తిరుమలాచార్యుడు

2 | 2 1 వ్యవహారిక నామాలు ,

పెద తిరుమలయ్యకు, పెద తిరుమలయ్యం గారు, అన్నయ తిరుమలార్య, పెరియతిరుమలయ్యంగారు, తిమ్మయ్య, తిమ్మయార్య, తిరుమలాచార్య, తిరుమల గురు, తిరుమల దేశికులు, పేంకటవతి యోగి, తాళ్ల పాక తిరుమలయ్య, తిమ్మడు అని వ్యవహార నామాలున్నాయి

2 | 2 2 బిరుదులు ;

“శ్రీమద్వేదమార్గ ప్రతిష్ఠాపనాచార్య, శ్రీరామానుజ సిద్ధాంత స్థాపనాచార్య, శివ తార్కిక శేసరి, శరణాగత వ్రజవంజర అనేవి పెద తిరుమలయ్య బిరుదులు

2 | 2 3 కాలం ,

పేజీ రి ప్రభాకరశాస్త్రి గారు “1500 ప్రాంతముల జన్మించిన చిన తిరుమలయ్య రండ్రి యప్పది శిర్వదేండ్ల వాడే యనుకొన్నను

1474 పొంగతముల జన్మించిన వారగును ఇతని నిండు యౌవనము శ్రీకృష్ణదేవరాయల వారి కాలమున గడిచినది¹⁰ అని చెప్పారు

వేటూరి అనందమూర్తిగారు - "అన్నమూచార్యుడు చిన తిరుమలచార్యునకు బ్రహ్మోపదేశము చేసినాడను అంశమునుబట్టి చిన తిరుమలయ్య జననం క్రీ. శ 1488-90 పొంగరమగుననియు, అప్పటికి పెద తిరుమలయ్య గారి వయస్సు 30 ఏండ్లునుకొనినను అతని జననము క్రీ. శ 1458 ప్రాంతం కాదగుననియు¹¹ అని సృష్టం చేశారు

కాననాల్ని పరిశీలిస్తే⁷ కృష్ణదేవరాయల కాలానికి ఆరడు వండు వారిన వయసు గలిగినవాడై ఉన్నట్లు తోస్తుంది కాబట్టి పెద తిరుమలయ్య జననం 1458-80 పొంగతం అనడం సమంజసం

పెద తిరుమలచార్యుడు వేటూరి విద్యాప్రబీణుడు సంగీత సౌందర్య సౌర్యకర్త మంగళ సామ్రాజ్య సుహృదుడు పైష్టవమత వ్యవహారద్వైత సాహిత్యాన్ని పాదనంగా చేసుకొన్న ధురంధరుడు

212 : తైంకర్యాలు

మహాకవులలో గాని, పదకవులలోగాని దాష్టాలు పురుషులన్న వారు కనిపిస్తారు గాని, దానతైంకర్యాదులు చేసినవారు అరుదుగా కనిపిస్తారు. వారిలో పెద తిరుమలయ్య ఒకడు ఇతడు దాదాపు 18 కాననాల్ని వేయించాడు మొదటి కాననం 88-11-1517 పొంగతం నాటిది చివరికాననం 18-8-21648 నాటిది మొత్తం కాననాల్లో రెండు తెలుగు కాననాలు మిగిలినవి తమిళ కాననాలు వీటి ఆధారంగా పెద తిరుమలయ్యచేసిన తైంకర్య వివరాల్ని తెలుసుకోవచ్చు తైంకర్యాల్ని నాల్గరకాలుగా విభజించవచ్చు 1) దాన తైంకర్యాలు 2) ఉత్సవ

తైంకర్యాలు 3) నిర్మాణ తైంకర్యాలు 4) ఇతర తైంకర్యాలు

21 2 4 0 న తైంకర్యాలు .

దాన తైంకర్యాలుకు సంబంధించి కానవాలు పది ఉన్నాయిః
క్రీ శ 1530 కాననం 8

రాయల్పాడు (అప్పకుసీమ) సోమయాజులపల్లె (కాలవాయ్ సీమ) కత్తెంవారిపల్లె (తూపూర్ కంచిగుంటసీమ), తిప్పకపల్లె, ఎర్ర గుండయపల్లె (సిరిపొలసీమ) - నగం గ్రామం మూతమే, ఈ వాల్లు న్నర గ్రామాల్ని స్వామివారికి దానం చేయడం ఈ కాననాంశం విడిద్యారావచ్చే అదాయంతో స్వామివారి ఆలయంలోను, తమ ఇది ముందును రెండు మంటపాల్ని కట్టించాడు ఆ మంటపాల్లో ఉత్సవ మూర్తికి బ్రహ్మాత్సవ సమయంలో "ఊంజల్" సేవలు, సై వేద్యాలు జరుగుతుండేవి

క్రీ శ 1532 కాననం 9

పూండి, సంగమకోట గ్రామాల్ని విజయనగరవక్రవర్తి అచ్యుత రాయలు 1532 కు పూర్వం పెద తిరుమలయ్యకు రాగికాననం చేయించి దత్తం చేశాడు ఆ గ్రామాల్ని తిరుమలయ్య 1532 లో తిరువేంగళ నాడునికి దానం చేశాడు అంతేకాక ప్రతిరోజు అశ్వగప్పరానార్, తిరుమంజనయప్పడు 40 తిరువొడకాలు, 3 యజ్ఞోపవీతాలు, కుక్కవారం నంకిర్రన సమయంలో ఒక పన్నిరుబుడ్డి సమర్పించునట్లు విధింపు చేయడం ఈ కానన సారాంశం

క్రీ శ 1539 కాననం 10

తూపూరు కంచిగుంటసీమలోని వక్లిపురం గ్రామాన్ని బుక్కరాజు తిమ్మరాజు వద్దకొని పెద తిరుమలయ్య స్వామివారికివ్వడం, దానిమీద వచ్చే 133 వరకూ అదాయంతో నిత్యం గోధుమ వజ్రాకరం స్వామికి

నమర్చించేటట్లు ఏర్పాటు చేయడం ఈ కాననాంశం

క్రి. శ. 1541 కాననం 11

శ్రీ భండారానికి 450 రేఖల భవాన్ని దానం చేయడం, కుప్పం, శీలంగుడ్యం గ్రామాల్ని స్వామివారికి దానం చేయడం ఈ కానన సారాంశం

క్రి. శ. 1544 కాననం 12

స్వామి వారి భండారానికి 1020 రేఖల భవాన్ని దానం చేయడం, ఈ ఆదాయంతో 'సొత్తుమురై' ఉత్పవాన్ని నిర్వహించేటట్లు చేయడం ఈ కాననాంశం

క్రి. శ. 1545 కాననం 13

ముక్కాటవట్లు గ్రామాన్ని స్వామివారికి ఇవ్వడం, దానిద్వారా వచ్చే 280 రేఖల ఆదాయంతో తవపేర కొన్ని ఉత్పవాలు జరిగేటట్లు చేయడం, ఈ కాననసారాంశం రాజకీయ కలహాల వల్ల అత్యుత్తరాయల తర్వాత ఈ గ్రామం మీది ఆదాయం శ్రీభండారానికి చెందకుండా అగిపోయింది తిరుమలయ్య ఈ విషయాన్ని అప్పటి వ్రతువులు నదాశీవరాయలకు, వ్యవసాదజ్ఞుడగు అళియరామ రాయలకు విన్నవించుకొని ఆ గ్రామం మీది ఆదాయాన్ని యథావిధిగా క్రి. శ. 1545లో శ్రీభండారానికి చెందేటట్లు అనుమతి పొందాడు, ఆ సదుమ కాంంలో 80 రేఖల్ని తన శిష్యుడు శ్రీపతి తొండయ్య 70 రేఖల్ని అభంగా ఇచ్చి పూర్వం జరిగే ఉత్పవాలతో పాటు మరికొన్ని ఉభయాలు కూడా నిర్వహించేటట్లు 1545 అక్టోబరు 25 తేది ఏర్పాటు చేయడం కూడ ఈ కాననం పేర్కొంటుంది

క్రి. శ. 1545 కాననం,

1545 అగష్టు 2వ తేది గండమ తిమ్మాపురం అనే గ్రామాన్ని దానం చేయడం ఈ కానన విషయం

శ్రీ శ 1517 కావనం: 15

శ్రీభంబారానికి 1500 రేఖల ధనాన్ని దానం చేయడం ఈ కావన విషయం

శ్రీ శ 1521 16

విజయనగరాన్ని దర్శించి విశలస్వామి ఆలయానికి కొంత ధనం దానం చేయడం ఈ కావనాంశం

శ్రీ శ 1524 కావనం: 17

అయ్యకరాయల అమమతితో ఉదయగిరి రాజ ప్రతినిధిగా ఉండిన రామభట్లయ్యచే కడవణిల్లా నందలూరి ఆలయానికి 'అందపూరు' గ్రామం చెండిటట్లు చేయడం ఈ కావన విషయం

21242 నిర్మాణ శైలకర్మాలు 1

నిర్మాణ శైలకర్మలకు సంబంధించి 8 కావనాలున్నాయి

శ్రీ గ 1525 కావనం 18

తిరుమలలో పుష్కరిణి నయమనున్న నీరాశిమంటపాన్ని కట్టించడం, దాని చుట్టూ ప్రదక్షిణ మంటపాల్ని కట్టించి పరిసరాల్ని వాగు చేయించడం ఈ కావనాంశం

శ్రీ శ 1525 కావనం 19

తిరుమల వరాహస్వామివారి ఆలయప్రాకారాన్ని కట్టించడం అప్పు చిట్కన ఒక గోపురం కట్టించడం ఈ కావన విషయం

శ్రీ శ 1527 కావనం: 20

మన్ననముద్రం వద్ద ఒక మీంగలే మంటపాన్ని నిర్మించడం

మంటపంలో ఉత్సవమూర్తికి బ్రహ్మోత్సవ పమయంలో శాసనం
సేవలు నైవేద్యాలు అరిగేటట్లు చేయడం ఈ శాసన సారాంశం

క్రీ. శ. 1538 శాసనం 21

పుష్కరిణి గట్టుపై ఒక రాతి దీపస్తంభాన్ని నిలబెట్టడం, ప్రతి
గురువారం అందు దీపం వెలిగించుటకై తీతగాంధ్రను నియమించడం,
ముక్కుడి ద్వారానాడు ముప్పది రెండు దీపాల్ని పుష్కరిణి గట్టున
వెలిగించుటకై ఏర్పాటు చేయడం ఈ శాసన విషయం

క్రీ. శ. 1541 శాసనం 22

తిరుమలలో స్వామివారి అంగాడు వాటిలికి నమిపములో నంకిర్రన
భాండగారాన్ని నిలకొల్పడం అందు కాళ్లపాక వారి నంకిర నల్ని రాగి
రేకులపై భద్రపరచడం ఈ శాసనాంశం

క్రీ. శ. 1545 శాసనం 23

కొండమీద శార్వీకమానంలో వనభోజనానంతరం ఉత్సవమూర్తి
అలయానికి వచ్చినప్పుడు పూజ నైవేద్యాలు అందుకోవడానికి స్వామి
అగుటకై శ్రీభండార నిర్వాహకులు పంపెందు గురిపేరిట పంపెందు
కట్టించడం మంటపాల్ని ఈ శాసన విషయం

క్రీ. శ. 1535 శాసనం 24

తిరుమల వరాహస్వామి ఆలయంలోని మంటపాల్ని మరమ్మత్తు
చేయించడం ఈ శాసన సారాంశం

క్రీ. శ. 1546 శాసనం 25

అశ్వార్థ తీర్థంలో తీర్థవారి మంటపాల్ని నిర్మించడం గోవింద
స్వామి పుష్కరిణి గట్టున మదర్పన చక్రాన్ని ప్రతిష్ఠించడం ఈ శాసన
నాంశం.

21243 ఉత్పవ తైంకర్యాలు :

ఉత్పవ తైంకర్యాలుకు సంబంధించి నాలుగు కాసలున్నాయి

శ్రీ శ. 1537 కాసనం 26

తిరుమలయ్య కార్తిక మాసంలో 'వనభోజనోత్సవం' జరిపించే వారు ఈ సందర్భములో తిరుమలయ్య బంధుమిత్రులతో వైష్ణవ వమానంతో వలస వెళ్లి వనభోజనోత్సవం జరుపుకోవడం ఈ కాస నాంశం

శ్రీ శ. 1538 కాసనం 27

12 రోజులు జరిగే బ్రహ్మోత్సవాన్ని తిరుమలయ్య 12 రోజులు జరిపించడం, ఆ అదీమాసంలో తిరుమలయ్యపేర ఒక ప్రత్యేక బ్రహ్మోత్సవమే ఏర్పాటు కావడం, అమృతరాయలు మొదలగు వారిపేరిట జరిగే బ్రహ్మోత్సవ వసుయాల్లో ఇతని పేర కొన్ని ఉభయాలు జరిపించడం ఈ కాసన వివరాలు.

శ్రీ శ. 1540 కాసనం 28

తిరుమలతోను తిరువతిలోను 'ఉరి-అడి' అను ఉల్లు కొట్టి వేరు కను నిర్వహించుచుండిరి కొండమీద తాళ్లపాకవారి ఇంటిముంగిటనున్న వేటాడు కృష్ణనకు, తిరువతిలో గోవింద-కృష్ణనకు పెదతిరుమలయ్య నిర్వహించడం ఈ కాసన విషయం.

శ్రీ శ. 1543 కాసనం 29

కాంచీ నగరంలో 'అరుహా' పెరుమాళ్ళు వకు పెద తిరుమలయ్య దిన తిరుమలయ్య కొన్ని ఉత్సవానినేర్పరిచి వైవేద్యాలు జరిగేటట్లు ఏర్పాటు చేయడం ఈ కాసనాంశం

21244. ఇతర శైలకర్మాలు :

దీనికి సంబంధించిన కాననాలు రెండు

శ్రీ శ 1536 కాననం, మరియు 1537 కాననాలు 30

సొకువ తిమ్మరుసు, ఇతని సోదరుడు గోవిందరాజులు విడివిడిగా పెంకటిక్కరస్వామికి ఏర్పాటు చేసిన ప్రసాదపు హక్కును వీరిద్దరూ కలిసి తిరుమల గోవిందరాజస్వామికి ఏర్పాటు చేసిన ప్రసాదపు హక్కును పెద తిరుమలయ్య, 11703 వదాలకు కొనుగోలు చేసి తన కాశ్యతసేవకు నిర్ణయించడం ఈ కాననాంశం.

శ్రీ శ 1538 1537 కాననాలు 31

గ్రీష్మీతప్తవ పమయాల్లో 20 రోజులపాటు 12 రేఖల అర్చిత సంకీర్తన అరుకుపాడుకు ఏర్పాటు చేయడం, ఆ పమయంలో భక్తులకు వర్షియట్లు, వందన కాంటాలాదులు ఇచ్చే ఏర్పాటు చేయడం ఈ కానన విషయం,

2,125 సంతతి

తిరుమలయ్యకు భార్య తిరుమలమ్మకు చీనతిరుమలాలయ్యడు, అన్నయ్య, పెద తిరుపేంగళనాథుడు, చీన తిరుపేంగళనాథుడు అను అయిదుగురు పుత్రులు. వీరందరూ తండ్రినిగై సాహిత్యాలలో పేరు గడించారు

2126 కృతులు

పెద తిరుమలయ్య కృంగార, ఆధ్యాత్మిక సంకీర్తనలు, పెంకటిక్కర వదనాలు, కృంగార దండకం, చక్రవాళమంజరి, కృంగార వృత్త శతకం, పెంకటిక్కరదాహరణం, సీత సేవ శతకం, సుందర్యన

రగడ రేఖాకారనిర్ణయం, భగవద్గీత తెలుగు వచనం (అంధ్రీ పేదాంతం), ద్విపద హరివంశం, సంకీర్తన లక్షణ వ్యాఖ్య, శ్రీవేంకటేశ్వర ప్రభాకరస్తవం మొదలైన కృతుల్ని వ్రాశాడు

ఇందులో భగవద్గీత తెలుగు వచనం (అంధ్రీపేదారతం), ద్విపద హరివంశం, సంకీర్తన లక్షణవ్యాఖ్య అను మూడు కృతులు అలభ్యాలు. మిగిలినవి ప్రకటించడం జరగింది

అన్నమయ్య వ్రాసిన 'సంకీర్తన లక్షణ' గ్రంథానికి పెద తిరుమలయ్య 'సంకీర్తన లక్షణ వ్యాఖ్య' అనే వ్యాఖ్యాన గ్రంథం రాశాడు ఇది నేడు అలభ్యం. అంతేగాక తిరుమలయ్య దండికం శతకం, ద్విపద, ఉదాహరణం, రగడ, వచనాలు మొదలైన ప్రక్రియల్లో రచనలు చేసినట్లు స్పష్టమవుతుంది 'రేఖాకార నిర్ణయం' అనే లక్షణ గ్రంథాన్ని కూడా వ్రాశాడు

తండ్రి లాగే ఇతడు సంకీర్తనలు కూడా వ్రాశాడు ప్రస్తుతం లభించిన సంకీర్తనలు సుమారు 3 కి

పెద తిరుమలదాద్యులు తమిళంలో కూడ కవిత్వ చెప్పగల సమర్థులుగా తోస్తుంది తిరుమల తిరువతి దేవస్థాన కావనాలు 4-4కి సంఖ్య గల కావన విషయం చక్కని తమిళ కవిత్వలో మందడం గుర్తించ దగినది.

2.1.3 కాశ్లాపాక చిన తిరుమలయ్య :

తిరుమలాంబ, పెద తిరుమలదాద్యుల సుమారుడు చిన తిరుమలాదాద్యుడు ఇతనికి అన్నమాదాద్యుడే బ్రహ్మోపదేశం (ఉపనయనం) గావించివాడని క్రింది కీర్తనవల్ల స్పష్టమవుతుంది.

కాశ్లాపాకాన్నమాదాద్యుడైవమవు నీవు మాకు
మేళ్లమే శ్రీహరిగన పెరవానలిచ్చితివి

గురుడవు నీవే సుమ్మీ తుమతి నైత నాకు
 నరవి బ్రహ్మావదేశము సేసితివి
 వరము బంధుడనైత వరికింప నీవే సుమ్మీ
 వరుననేతిండకుండ వలించుకొంటివి (18-1-39)

2131 వ్యవహారనామాలు 1

చిన తిమ్మయ్య, చిన తిమ్మదీక్షితులు, చిన తిరుమలార్యులు
 చిన తిరుమల దీక్షితులు, చిన తిమ్మ, చినతిరుమలయ్య చిన తిమ్మనప్ప
 చిన తిరుమలయ్యం గారు, పిన తిమ్మదేశికులు, సిరుతిరుమలై అయ్యం
 గారు, తిరుమల వేంకట దీక్షితులు అని వ్యవహార నామాలు

2132 విరుదాంతులు

ఇతడు సంస్కృతాంధ్ర భాషలందు మహాకవి మహా విద్వాం
 సుడు, అష్టభాషాకవి చక్రవర్తి విరుదాంతుడు.

2133 కావం ,

చిన తిరుమలయ్యకు ఉపదేయనం చేసినట్లు తెలియపర్చిన
 ఆధారాన్ని బట్టి ఇతడు క్రీ శ 1488-90 ప్రాంతంలో జన్మించినాడని
 చెప్పవచ్చు.

2134 శైంకర్యాలు :

చిన తిరుమలయ్య మూడు శాసనాల్ని వేయించాడు వీరి ద్వారా
 ఇతడు చేసిన శైంకర్యాలని క్రింది విధంగా విభజింపవచ్చు,
 1) నిర్మాణ శైంకర్యాలు 2) ఉత్పాద శైంకర్యాలు.

21341 నిర్మాణ శైంకర్యాలు

నిర్మాణ శైంకర్యావీతి వరంబంటి తెండు శాసనాలున్నాయి.

క్రీ. శ. 1518 కాననం 32

తమ అగ్రహారమును మంజుపురం వేంకటేశ్వర దేవాలయాన్ని మరమ్మత్తు చేయించడం అక్కర్లేతో, భావ్యకర్లతో, దేశికులతోబాటు తన కాతగా రగు అన్నమయ్య విగ్రహాన్ని కూడా ప్రతిష్ఠించడం పూజా వైవేధ్యాలు కూడా ఏర్పాటు చేయడం ఈ కానన విషయం

క్రీ. శ. 1517 కాననం 33

తిరువతి నమీషగ్రామమును తిరువేంకటాపురంలో "అమృతరాయ పెరుమాళ్ బేట" ఉత్సవ సంవత్సరములో ఉండుటకై ఒక మంటపాన్ని కట్టించడం, ఈ మంటపంలోని ఒక స్థంభం మీద రఘు నాథుని విగ్రహాన్ని చెక్కించడం ఈ కాననాంశం

213.4.2 ఉత్సవ తైంకర్యాలు :

ఉత్సవ తైంకర్యానికి సంబంధించి రెండు కాననాలున్నాయి
క్రీ.శ. 1547 కాననం 34, ఈ కానన విషయం

తిరువతిలో గోవిందరాజునకు వైవాహికోత్సవాన్ని వైభవంగా నిర్వహించడం, ఈ కాననంలో అయిదు రోజుల ఉత్సవ విశేష కార్యక్రమాలువానికై కావలసిన సంభరాల వివరాలున్నాయి ఈ ఉత్సవాన్ని వైభవంగా నిర్వహించేందుకు చిన తిరుమలయ్య "సేదీయం" అనే గ్రామాన్ని శ్రీభండారికి దానం చేయడం కూడ ఈ కాననం పేర్కొంటుంది

క్రీ. శ. 1517 కాననం 35

చిన తిరుమలయ్య "తిరి అడి" ఉత్సవాన్ని చిగున తిరువతిలో ఏర్పాటు చేయడం ఈ కాననాంశం

2185 పంతు

చిన తిరుమలయ్య పెద మంగ మ్మల కుమారుడు తిరుపెంగళప్ప
చిన తిరుమలయ్య మక వ్రవారం కొనం సంకీర్తన వ్రవారాన్ని
చిత్తూరు, అనంతపురం, కడప, కర్నూలు, నెల్లూరు, గుంటూరు
మండలాల్లో చేసినట్లు చెప్పవచ్చు

2188 కృతులు

శృంగార, అధ్యాత్మిక సంకీర్తనల్ని, అష్టభాషాదండకం, సం
కీర్తన లక్షణం అనే కృతుల్ని చిన తిరుమలయ్య వ్రాశాడు

చిన తిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంఖ్యనుమారు 178 అన్న
మయ్య వ్రాసిన సంకీర్తన లక్షణానికి తిరుమలయ్య వ్రాసిన సంకీర్తన
లక్షణ వ్యాఖ్యానానికి కలిపి "సంకీర్తన లక్షణం" అనే లక్షణ గ్రంథాన్ని
తెలుగులో అనువాదం చేశాడు ఇది, అష్టభాషాదండకం కూడ లభ్యం

214 బోతులూరి వీరబ్రహ్మేంద్రస్వామి

తెలుగులో వేమన యోగి తర్వాత వీరబ్రహ్మం అంతటివాడు,
వీరబ్రహ్మం కంసాలి కులస్తుడు.

2141 బాల్యం

వీరబ్రహ్మం బ్రహ్మాండపుర నివాసియైన 'వరిపూర్ణాచార్యులు
వ్రక్కరాంబలకు జన్మించాడు కర్నూటకలోనున్న నందికొండ గ్రామ
వాసులైన "అనమరల" వీరభోజాచార్యులు వీర పాఠమాంబల దత్త
పుత్రుడు బ్రహ్మం మొదటి పేరు "వీరనారాయణ" వీరనారాయణ
బాల్యంనుండి అతి సూక్ష్మంగా వేదాల్ని అభ్యసించేవాడు అతడు
సూక్ష్మగ్రామ ఎన్నడు మౌనంగా ఉంటుందిగా తూర్పున ఆలోచించేవాడు

2 1.4.2 నామాంకరాలు

వీరబ్రహ్మంగారికి వీరంభట్లు, వీరప్ప, బాలవీరప్ప, వీరన్న పెరివీరప్ప, వీరాచారి, వీరన్నయ్య, బ్రహ్మము, వీరబ్రహ్మము, వీరబ్రహ్మేంద్రస్వామి, బోతులూరయ్య, శివబోతులూరయ్య, కిరాట్ బోతులూరి వీరబ్రహ్మము, వీరగురు బోతులూరి వీరన్న, వీరయ్య చాను, వీరయ్య, బోతులూరి శుబ్రహ్మణ్యం, వీరలింగయ్య, వీరా స్వామి అనే నామాంకరాలున్నాయి

2 1 4 3 కాలం

వీరబ్రహ్మం కాలం వివాదాలతో ముడిపడిన విషయం కొంద్రి వీరరాఘవాచార్యులుగాడు- "బ్రహ్మం గారి జననం క్రీ శ 1804 శివ నమాధి కాలం క్రీ.శ 1881-88 అగును దాదాపు క్రీ శ 1800లో ఆయన జీవితం ముగిసియున్నది"³⁶ అని అన్నారు

కొదారి లక్ష్మీనారాయణుగాడు "క్రీ శ 1808లో బ్రహ్మంగారు జన్మించి క్రీ శ. 1888లో శివనమాధి చెందినట్లు"³⁷ నిష్పన్నం చేశారు.

యస్. గోపి గారు- "బ్రహ్మం గారు కర్నూలు, క.-వ, సిద్ధవత్తం నవాబుల్ని కలిశారు. ఇది పరిశ్రమలో ఉంది 17వ శతాబ్దం తొలిరోజుల దాకా కర్నూలు కోట మహమ్మదీయుల వశం కాలేదు ఆప్పటిదాకా రామరాయల మఠమడు గోపాల రాజు దాన్ని పొలిస్తున్నారు బీక్ ఫూర్ సుల్తాన్ వంపిన అబ్దుల్ సోహెబ్ ఖాన్ కర్నూలు ఆక్రమించారు అతడు పద్మినుకబాది అతని తరువాత అతని తమ్ముడు మహమ్మద్ రజానికి వచ్చాడు 1808లో ఇంగ్లీషు వారు వచ్చి ఆక్రమించికునే దాకా బీక్ ఫూర్ ప్రతినిధులే కర్నూలును పాలించారు ఈ నవాబుల్ని ఎవరినో ఒకరిని బ్రహ్మం కలిసి ఉంటాడు.

కాశీకోట యుద్ధం తర్వాత కడప వరాస్ నవాబులచేతికి వచ్చింది 1718లో అబ్దుల్ వలీఖాన్ అనే వాడు కడప నవాబు ఇతడు నిజాము నుండి స్వతంత్రులైనాడు 1848 నాటికి కడప నవాబుల పాలన మొదలైంది 1713నాటికి వలీఖాన్ అనే అతడు కాక మధ్యలో ఉన్నతండ్రి చరిత్రలేదు బ్రహ్మం తండ్రినో, కాకనో కలిసిఉంటాడు 1758 వరకు ఈ నవాబుల పాలన సాగింది

సిద్ధవలూన్ని గోలకొండ నవాబుల ప్రతిఘటి పొలిందినాడు పై విషయాల ఆధారంగా వీరబ్రహ్మంగారు 17 వ శతాబ్దం చివరిదాకా జీవించినాడని నిర్ణయం చేయొచ్చు³⁸ అని వివరించారు

వీరబ్రహ్మం కాలాన్ని గురించి పేర్కేరు అభి పాయణీదాసున్నప్పటికీ 17వశతాబ్దం మధ్యభాగంలో జీవించినాడనిరాళ్ళవల్లి తెల్పారు³⁹

2.1.4 నానాదేశనందారం 1

కాలజ్ఞానంలో “నేనుఉత్తరం ఉద్యవమై 12 సంః నందికొండపై తపస్సు చేసి తరువాత ప్రకాశింపగలను” అని ఉంది

వీరబ్రహ్మం తన పరిశ్రేణిని నిర్ణయాత్మకము బయలుదేరాడు

తల్లి నవాబిస్తే తన బోధలతో ఆమెను మెప్పించాడు రామేశ్వరం, ధనుష్కోటి, చిదంబరం మొదలైన పుణ్యక్షేత్రాలని దర్శించి తంచి చేరుకొని నూర్మోహదన చేస్తూ అక్కడ తపస్సుచేసాడు అక్కడ నుండి శ్రీరైలం, మహానంది యాగంటి మొదలైన క్షేత్రాల్ని దర్శించి కర్నూలు జిల్లాలోని బసగానవల్లెకు చేరుకొని అక్కడ “అచ్చమ్మ” గారి వద్ద పశువుల్ని మేపుతుండేవాడు

2.1.5 గృహస్థాశ్రమం

బ్రహ్మం తన వివిధవిధ కడపజిల్లా బద్వేలు కాబూకా కందిమల్లారెడ్డి

వల్లెలో నీచానం విచ్చరచుకొన్నాడు. అక్కడికి దగ్గరే పెదకొమర్ల గ్రామనివాసి అనుడానవంశస్తుడు, శివకోటయ్య కుమార్తె గోవిందమ్మ వివాహమాడి గృహస్తుడయ్యాడు.

21.48 పంశతి

బ్రహ్మం గారికి సిద్ధలింగయ్య, గోవిందయ్య, శివరామయ్య, పంజారయ్య, పోతూలారయ్య అనే అయిదుగురు కుమారులు వీర నారాయణమ్మ కుమార్తె కుమారులందరికి ఉపనయనం చేయించి పిద్యాభ్యాసాలు చేయించి పెళ్ళిచేశాడు.

21.47 శిష్యులు :

బ్రహ్మం గారి వ్రథాశిష్యుడు చూడేకుల సిద్ధయ్య, అతడు కాక బ్రహ్మం శిష్యులు పండ్రింగురు

పూదోల రామన్న, చిత్తూరు నరశింహదాసు కాలువ కొలయ్య, ముస్లూరి వీరరాఘవులు, తాడిచెర్ల వలమయ్య, తాడిచెర్ల శేషయ్య, నానరయ్య, దయతో అహలలదాసు, మన్నపుగుంట రాఘవులు, మహమ్మదు ముస్సేన్, తరిగొండ శ్రీమలాల నరహరి, ఒక్కటిదే తం.గిరి భుంజయ్య మొదలైన వారు.

21.48 శిష్యులు :

బ్రహ్మం రవ్వలకొండ, యాగంతి గుహలలో (గృహల్లో) కాళిదాస్ని వ్రాళాడు అందులోని కొంతభాగం ముద్రితమైంది

బ్రహ్మం సంస్కృతాంధ్ర, కర్ణాటక, ఉర్దూ భాషలు నేర్పిన వండితదని కొదారి గారి అభిప్రాయము 40 వీరగురులు సాంశ్రిక యోగ వరిభాషను తెలుతెమగున వ్రాయడమే కాక ఆ కాలపు వ్యవహార

ఈన్న మూఢవిశ్వాసాన్ని అందించడానికి మనోరంజకమగు పాటలు, గేయాలు సంవాదరూపకంగా రచించాడు 41

మేడపొడి బేంకటరెడ్డి గారు — “కాకికాంబ హంస కాకికాంబ” అనే మొకుటంలో ఈన్న పద్యాలు “సిద్ధకాళి” అన్న సంబోధనాలతో ఈన్న పద్యాలు సుప్రసిద్ధాల్లినట్టివి గోవిందవాళ్ళాలు, కాలజానకత్వాలు ప్రజల హృదయాల్లో హత్తుకుపోయినట్లు అందరికీ తెలుసు ఈనాటి కాలజ్ఞానంలో 12 అశ్వాసాలు ఉన్నాయి అని అభిప్రాయపడ్డారు. 42

శ్రీ ౪ 1883 పైకాళుకద్దదళమి మధ్యాహ్న సమయంలో స్వామి తీవ్రపూరి ప్రవేశం చేసినాడు

2 1 5 దూదీతుల సిద్ధయ్య

యోగులంద యెన్న వేమన యోగి

యోగి శిష్యులందు పరిపూర్ణ సిద్ధమూర్తి

గురువులందు గురువు వీరగురువే గురువు

వేమనలాంటి యోగిలేడు, సిద్ధయ్య లాంటి శిష్యుడు లేడు, బ్రహ్మ లాంటిగురువు లేడు.

2 1 51 వార్యం

ప్రబ్రహ్మం గార్చి ముఖ్యశిష్యులు ఇద్దరు ఒక్కరు కర్కయ్య మరొకరు సిద్ధయ్య. సిద్ధయ్యనే సిద్ధవ్వు అనికూడా అంటారు.

కడప జిల్లా ముడుమాల గ్రామనివాసి పేరుసొహెలు అదంబీబీ అకు సిద్ధయ్య అనిపించినాడు ఇతని మొదటి పేరు వయ్యదు సొహెట్ గురువులానగిన పేరు సిద్ధయ్య ఇతడు “షేక్” అగతుడెందిన మహమ్మదీయుడు, మహమ్మదీయుడైనా బ్రహ్మం బోధలకు అతర్చించబడి అతని అత్యంత ప్రీతిపాత్రుడైన శిష్యుడైనాడు. హైందవమత ప్రబోధలకు తలబగ్గిన ఇతనికి ఇస్లామీయుల వాద తప్పలేదు

బ్రహ్మం సిద్ధయ్యకు నాందూ తత్త్వాల్ని నేర్చి మతభ్రష్టుణ్ణి చేశాడని కొందరు మహమ్మదీయులు సిద్ధవటం నవాలుకు ఫిర్యాదు చేశారు నవాలు బ్రహ్మం గారని అస్థివానికి పిలిపించారు అశక్త పరీక్షల తర్వాత బ్రహ్మం చేజిక్కుకు, కాలజ్ఞానమహిమలకు అకర్షితుడై శిష్యుడై నాడు బ్రహ్మంలాగే సిద్ధయ్య కూడా అవతార పురుషుడని ప్రతీతి

2152 పూర్వజన్మ

సిద్ధయ్య మొదటి జన్మలో కాశీపాలకుడైన విజయసింగ్ కు అనందసింగ్ అనే పేరుతో పుట్టాడు అనందసింగ్ ఒకరోజు వేటాడటోయి అవుపై చూకుతున్న పులిని చంపటోయి పొరపాటున అవును చంపాడు అదోష నివృత్తికోసం బ్రహ్మచర్యం స్వీకరించి నన్యంంచి అనంద ఖైరదయ్యాగి, అనందయ్యాగి అనే పేర్లలో తీర్థయాత్రలుచేశాడు “హరి హర” అనేదోట అతడు వీరబ్రహ్మ యొగిని కలిశాడు వీరబ్రహ్మం అతణ్ణి శివాంశసంఘాతునిగా భావించి గోహత్య దోషకారణంగా నరు జన్మలో చూచేటల సాయిలుల కులంలో జన్మిస్తావని చెప్పాడు అతడే సిద్ధవృ

2153 కాలం

సిద్ధయ్య క్రీ శ 1885లో జన్మించినట్లు చెప్పవచ్చు అతడు 18వ యేట బ్రహ్మంగారి వద్దకు వెళ్లి ఉపదేశం పొంది 12 ఏండ్లుగా గురు కుహూష చేశాడు క్రీ శ 1892 వరకు గురువుతోనాటు ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది 43

సిద్ధయ్య వీరగురుని సమాధి వార్త విని తలబాదుకొనగ బ్రహ్మం దర్శనమిచ్చి యోగదండం, పాదుకల్ని ప్రసాదించి గృహస్థుడవు కమ్మని అదేశించాడు సిద్ధయ్య కందిమల్లయ్యవల్లి వదలి “ముదు మాం” గ్రామం చేరాడు

2154 గృహస్థి శ్రమం .

సుదుమాల చేరిన కొంతకాలానికి గురువానంగివ రాజయోగ నందీశం తలపునకు వచ్చినది అతడు వివాహమాడ నిశ్చయించు కొన్నాడు యచ్చా బీ అనే సుందరిని వివాహమాడడానికి ఎందరో వచ్చారు కానీ సిద్ధయ్యనే వివాహమాడడానికి ఆమె నిశ్చయించుకొంది సిద్ధయ్య తల్లి దండ్రులూ విషయం సిద్ధయ్యకు తెలిపారు. సిద్ధయ్య యచ్చాబీని వివాహమాడి గృహస్థుడైనాడు

2155 నంతరి

యచ్చాబీ సిద్ధయ్యల కూమారుడు పెదవీరయ్య ఈ నామ కరణం గురువు అజ్ఞానుసారమే జరిగింది ఇతన్ని పెదవీరయ్య అని కూడా వ్యవహరిస్తారు పెదవీరయ్య తనమ్ము చేసి అనేక మహిమలు ప్రదర్శించాడు పెదవీరయ్య తండ్రిలాగే యోగదేవాంక విషయాలు సమగ్రంగా నేర్చాడు తండ్రిమల్లయవల్లె నమీవం కొత్తవల్లెలో ఇతని మరం ఉంది

2156 మరోసద్దప్ప

దూడేకుల సద్దప్పగాక మరో సద్దప్ప ఉన్నాడనే అభిప్రాయం చండికలోకంలో ఉంది

పెండ్లాలు నేంకట సుబ్రహ్మణ్య కాస్త్రీగారు-“యోగేశ్వర విలాసము అనే మూడు అశ్వాసాల ద్వీపద కావ్యాన్ని సద్దప్ప అనే అతను వ్రాశాడు దూడేకుల సద్దప్ప, “యోగేశ్వర విలాస” కర్త సద్దప్ప అనిమ్మలని” 44 అభిప్రాయపడ్డారు

డా॥ కూమాట దొణప్పగారు- ‘దూడేకుల సద్దప్పకు, “యోగేశ్వర విలాస” కర్తయగు సద్దప్పకు నామసామ్యమే కాని వీరు భిన్నులని, అన్నారు

2157 కృతులు

బ్రహ్మంగారి వలెనే సిద్ధయ్యకూడా యోగవిశేషాలతో తత్త్వాలు చెప్పాడు సిద్ధయ్య గారి తత్త్వాలు పూర్తిగా లభించడం లేదు కొన్ని తత్త్వాలు మాత్రం ముద్రితం 46

సిద్ధయ్య సిద్ధేశ్వరస్వామి అని ప్రసిద్ధి చెంది తన గురువులాగే శిష్యనమాధి కొందాడు ముదుమాల గ్రామంలో సిద్ధయ్యగారి మఠం ఉంది.

బ్రహ్మంగారి యోగసాహిత్యాన్ని అదేరీతిగా అందించిన వారిలో మహమ్మద్ హుస్సేన్ ఒకరు బ్రహ్మంగారి శిష్యుల రచనల్లో సిద్ధయ్య మరెవరినీ రచనలే లేదు లభిస్తున్నాయి

218 ఈశ్వరమ్మ :

ఈశ్వరమ్మ పీఠాగ్రహం మమమరాణ, కాతగారికి పలు విషయాలలో సాదీలేని పరిపాలిస్తూ వేదాంత ప్రచారానికి తోడ్పడిన యోగిని ఈమె

218.1. బాల్యం :

కందిమల్లయవల్లె వాస్తవ్యులు గిరియమ్మ గోవిందయ్యల పెద్ద కుమార్తె ఈశ్వరమ్మ ఈమెకు నలుపురు చెల్లెంద్యు, ఒక సోదరుడు చిన్నవయసులోనే మూడురోజులుగా నమాధి నిష్ఠలో మన్న తండ్రిని దాకవత్తంగా మేల్కొలిపింది, ఈమె సాక్షాత్తు పరమేశ్వరీ అవతారం. ఈశ్వరమ్మకు రైవచింతన తప్ప వేరే ధ్యాన లేదు

ఈశ్వరమ్మ చాల అందగత్తె, ఈమెకు రాజంపేట బాలాళా "నాగిరపాడు" అమించారు కుమారుడు రంగరాజు ప్రేమించాడు, అతని

కోరిక తీరకపోగా అగ్నిగుండంలో దూకి అశ్వాసుతి కావించుకొన్నాడు ఈశ్వరమ్మ అలవ్విబ్రహ్మచారిణిగా కాలం గడిపింది

2.1.82 కాలం

ఈశ్వరమ్మ కాలానికి సంబంధించి సోనాశక్తిలోంలో అభిప్రాయ శీదముంది

చాటకొండ సుబ్బయ్య శ్రీశ్రీగారు ఈశ్వరమ్మ గారు సమాధియై సుమారు 130 ఏండ్లుగా నిర్ణయమగుతున్నది అంతకుముందు ఆమె జననము 180 సంవత్సరములు ఈశ్వరమ్మగారు బ్రహ్మంగారు జీవ సమాధి అయిన తరువాత 10 ఏండ్లకు జన్మించినట్లు, స్వామి జీవిత కాలములో ఈమె పుట్టలేదని, ఆమె కాలము క్రీ శ 1785-1803 అని స్పష్టపడుతున్నది 4FA అని అభిప్రాయ వర్తారు

కాలజ్ఞానంలో ఈశ్వరమ్మ జననకాలం కలియుగ సం॥ 4778 అని ఉన్నది, బ్రహ్మంగారు జీవ సమాధి అయినప్పటికీ ఈశ్వరమ్మ వయసు 10, 12 సం॥లు

కడియాల వీరూరయ్యచార్యులు గారు కూడ ఈశ్వరమ్మ బ్రహ్మం సమాధి కాకముందే పుట్టినదని నిర్ణయించారు 48B

ఈశ్వరమ్మ క్రీ శ 1803వ సం॥ మార్గశిర బహుళ నవమి మధ్యాహ్న సమయం "కేందిమల్లయవల్లె"లో జీవసమాధి అయ్యింది వీరబ్రహ్మం మఠం సమీపంలోనే ఈశ్వరమ్మ సమాధి

2.1.83 కృతులు

ఈశ్వరమ్మ గద్య వద్యగేయ వచనాత్మకాలైన కార్తిక పార స్వకాన్ని నిర్మించింది శ్రీ జనాభ్యుదయానికి అనువయన పోషణ ఏలలు వ్రాసింది తన తాత లాగే కొంత కాలజాతం వాసింది మును

వాఙ్మయమంతా వ్యవహారిక భాషలో ఉండి పండిత పామరుల ప్రశంస నందుకొంది దేశసంహారం చెసి పలుదిక్కుల జ్ఞాన దీపిల్ని వెలి గొందింది

22 చిరు చిత్తుల్లా పద కవులు ,

సారంగపాడి, గోవిందసామయ్య, తరిగొండ వెంగమాణి మొదలైన వారు చిత్తులు చిల్లాలో పదకవులు

221 సారంగపాడి *

తెలుగు పదకవుల్లో క్షీత్రయ్య తర్వాత చెప్పదగినవాడు సారంగపాడి అతడు చిఱుతిచిల్లా కార్వేటి నగర రాజులచే సత్కారాలందిన పదకవి

2211 కాలం

సారంగపాడి కాల నిర్ణయంలో తూడ భద్రాద్రిహిరాయలున్నది మండపాక పాంపిశ్వర శాస్త్రిగారు- 1982లో ప్రకటించిన సారంగపాడి పదాలకు పమీక్ష ప్రాస్తూ సారంగపాడి 1830 సం॥ వాడని, చిన్నయమూరి సమకాలికుడని అభిప్రాయపడ్డారు *

నిడదవోలు పింకటాపుగారు-సారంగపాడి క్రీ శ 1700 ప్రాంతం వాడని పేర్కొన్నారు 48

దాలాంశ్రీపుర జనీకాంతరావుగారు - సారంగపాడి 1680-1710 పొంగం వాడని చెప్పారు 49

విమర్శకుల అభిప్రాయాల్ని పరిశీలిస్తే సారంగపాడి కాలం 1680-1750 అని నిర్ణయించవచ్చు అని స్పష్టం చేశాడు 50

డా॥ ఎస్, గంగప్పగారు చూపించిన ఆధారాల్ని పరిశీలిస్తే అతని అభిప్రాయం సమంజసమైందిగా చెప్పవచ్చు

౭౭౧౨ నివాసం ౧

కొకలం లాగే దీని నివాసం కూడా వివాదగ్రస్తమైందే ప్రప్రథమంగా వాగ్గేయకార చరిత్ర వ్రాసిన మల్లరామ దీక్షితులుగారు- సారంగపాణి ఉత్తర దేశీయుడైన తెలుగు బ్రాహ్మణుడు గోవింద సోమయ్య పాపనని మయ్యలు సారంగపాణి నివసించని, వారు కార్యేడినిగ వాస్తవ్యులని తెలిపారు. 51

బాలాంత్రపు రజనీకాంతరావుగారు- గోవిందసోమయ్య, తాతన సోమయ్యలకు సమకాలికుడు, సహచరుడు అయిన సారంగపాణి పేరు ప్రసిద్ధ వద కర్తగా క్షిత్రయ్య పేరుతో బాటు వినిపిస్తూంటుంది. 52 అని అన్నారు.

తె.జి. కృష్ణమూర్తిగారు-సారంగపాణి చెన్నపురికి దరిదాపుల్లోని కొన్నేరి ప్రాంతానికి చెందినవాడని, చిన్నవయస్సులోనే కార్యేడి నగరం చేరుకొని అవతి చేటుపొయినిపై వదాలు చెటుకుండేవాడని, 53 పేర్కొన్నారు.

డా॥ ఎన్. గంగప్పగారు-పై రెండు అభిప్రాయాలతో నికీళవిస్తూ కొన్నేరిలో జన్మించిన సారంగపాణి కార్యేడినగర వాస్తవ్యుడయ్యాడు. 54 అని స్పష్టం చేశారు.

దీని నరసింహాచార్యులుగారు-సారంగపాణి నివాసం దీని ఘంటసాల పురము. 55 అని పేర్కొన్నారు. దీన్ని డా॥ ఎన్. గంగప్పగారు త్రోసి పుచ్చారు.

పై అభిప్రాయాలన్నీ కోడికరిస్తే సారంగపాణి కొన్నేరి గ్రామానికి చెందిన వాడుగనే నిర్ధారించవచ్చు.

2213 పంతు

సారంగపాణికి పుత్రసంతానం కలిగినట్లు కన్పించదు కాని ఒక అమ్మాయి మాత్రం కలిగినట్లు తెలుస్తుంది. ఇతని దావాకుగడు గరిమెళ్ళ పెంకటసుబ్బయ్య

2214 కృతలు :

సారంగపాణి సంస్కృతాంధ్ర భాషా సాహిత్య నిపుణుడనీ, సంగీతాభినయాల్లో సిద్ధహస్తుడనీ అతని వదాల్చిబట్టి చెప్పవచ్చు సారంగపాణి వదాని 185 మాత్రం ముద్రితం

222 గోవిందసామయ్య

గోవిందసామయ్య చిహ్నం చిల్లా కార్యేతినగరం వాస్తవ్యుడు తెనుగు వ్రాహ్మణుడు ఇతనిని కార్యేతినగరాధిపుడు వేంకటపెరుమాళ్లు రాజు బహుకరించాడు అస్థాన కవిగా నియమించాడు

2221 కాలం :

ఎంజమూరి వరహానరసింహాచార్యులుగారు—“గోవిందసామయ్య కాలం క్రీ.శ 1680 - 1710 అని చెప్పవచ్చు”⁵⁷ అని అన్నారు

సుబ్బరామ దీక్షితుల గారు— గోవింద సామయ్య భావన సామయ్య కార్యేతినగర వాస్తవ్యులనీ, నోదరులనీ, సారంగపాణికి సమ కాలికులనీ వీరందరు 1680 - 1710 కాలానికి చెందినవారని అభిప్రాయ వచ్చారు ⁵⁸

2222 రాజ్యాశ్రమం :

గోవిందసామయ్య తొర్యక్రికాత్మిక సంగీతంలో అమిక ప్రజ్ఞా పంతుడు భరతనాట్య ప్రవీణుడు. ఈయన వదవర్ణన రచనల్ని చెన్నూ నటకులకు మార్గదర్శకుడుగా తుండేవాడు ఈ వదవర్ణాల్లోని రాశివీణ

దల్లి జతులమార్పుల్ని అనుసరించే జతిస్వరరీతులు ఆశ్చర్యం కలిగించేవిగా ఉండేవట “మోహనరాగం”లో “నరిగాదాని” అనేపదవర్ణం వేంకటపెరుమాళ్లు రాజేంద్రునిదగ్గర నృత్యంతో అభినయించి పన్నానం పొందినట్లు తెలుస్తుంది²¹⁹ ఈ వర్ణంగూర్చి మరొక పంగతి — కార్వేది నగర సంస్థానాధీశుడు వేంకట పెరుమాళ్లరాజు గారు అతడు వేంకటగిరి రాకుమార్తెను పెండ్లాడనాడు అమె వేంకటగిరిలోనే కొంతకాలం రిగపింది ఎ కారణంవల్లనో వేంకటపెరుమాళ్లు రాజు అమెను చేర్చుకోలేదు

వేంకటగిరి రాకుమార్తె గురుడు గోవిందసామయ్య, తన “రాకమార్తె” సంసారం వశ్యబడటటం కోసం అతడు రాకుమారిచే మగ పేషం చేయించాడు మోహనరాగంతో కొలుపున రాజు గారిని ముఠిపించాడు రాకుమార్తె నాట్యానికి, గోవిందసామయ్య గానానికి రాజు ముగ్ధుడయ్యాడు

222 కృతులు *

గోవిందసామయ్య శేదార, గొళ రాగాల్లో నవరోజు, ముఖారి రాగాల్లో పదపర్ణాలు చేసి నృత్యం చేసినట్లు తెలుస్తుంది

ఈయన తమ్ముడే కూవన సామయ్య, అతడు నాట్యకురించి రాగంలో “ఎంత అణక” అనే పదవర్ణన చేశాడు

223 తరిగొండ పెంగమాంబ

తెలుగులో వెలసిన రవయిత్రుల్లో రవనా బాహుళ్యంచేత భక్తి పేదాంత తత్వాలు రమ్యంగా ప్రబోధించడంచేత కవయిత్రుల్లో సొదలేని మేదీ కీర్తి అర్జించిన కవయిత్రి తరిగొండి పెగమాంబ

2231 బాల్యం *

చిత్తూరు జిల్లా (చాయల్పాడు జాలూకా) గుత్తంకొండ మండలం

తరిగొండ గ్రామ వాస్తవ్యులు కృష్ణయార్యుడు మంగమాంబ విరికి శ్రీ పేంకటేశ్వరఅనుగ్రహఫలంగా పెంగమాంబ జన్మించింది ఈమె మొదటి పేరు పెంగమ)

చిన్ననాటినుండి పెంగమాంబకు దైవభక్తి అలవడింది కండ్రి పెంగమాంబకు బాల్యవినాహం చేశాడు కొంకణాలానికి ఆమె భర్త చనిపోయాడు,

2232 కాలం

సి పి బ్రౌనుదొరగారు—“The Dwipada Bhāgavatham ద్వపద భాగవతము also was written by poetess who was living the year 1140”⁸⁰ అని అన్నారు విశేషలింగంపంతులు, వంగూరి సుబ్బారావు పై అభిప్రాయాన్ని సమర్థించారు 81

కాని తరిగొండ పెంగమాంబ కృతులు - సవిమర్శక పరిశీలనము అనేఅంశంమీద పరిశోధనచేసిన తె జి కృష్ణమూర్తిగారు— పెంగమాంబ స్వీయరచనల ఆధారంగా క్రీ శ 1817వరకు జీవించినదని అభిప్రాయ వహించారు

2233 తిరుపతి యాత్ర :

పైధవ్యం సంపూర్ణించిన తరువాత పెంగమాంబ తరిగొండి వదిలి తిరుపతి క్షేత్ర సమీపంలోని “సందెకాపు మొగలిపెంట” అనే కోనను చేరింది.⁸² అక్కడ శ్రీపేంకటేశ్వరస్వామిని గూర్చి తవస్సు చేసింది ఒకనాడు శ్రీపేంకటేశ్వరుడు ప్రత్యక్షమై తన పన్నిదిగి కావలసిందని అనతిద్దినట్లు ఆమెకు అనుభూతి కలిగిందట, ఆమె తరువాత తిరుమల చేరింది

కాశ్యపాక్ష తిరుమలాచార్యుల వంశీయులు పెంగమాంబ భక్తి

మహానుల్ని కలితాపై శిష్టాన్ని విని నాతోపించి తమ నివాస గృహానికి
చక్కమన్న చిన్న ఎంటిని అమెకు ఉచితంగా ఇచ్చారు కాళ్ళపాక
వారి పొరుగున ఉండుటవల్ల వారి పూర్వికుల రచనలతో పరిచయ
అవకాశం వెంగమాంబకు లభింది.

నేటికి కూడా వెంగమాంబ పేరుతో తిరుమలలో పూజాపై వేద్యాలు
జరుగుతున్నాయి

2 2 4 కృతులు

తరిగొండ వెంగమాంబ రచనలు వరుసనెన్నిటి అమె రచించిన
ద్వీపద భాగవత అవతారికలో తన కృతుల్ని ఈ విధంగా తెలిపింది

అటు గానగనారసింహాంకిత శతక
మటమీదనారసింహ విభాస కథయు
నటశివనాటకం బదియునుగాక
నటరాజయోగ సారాఖ్య సద్దీపద
నటకృష్ణనాటకం బదియును గాక
నటపారిజాతావహరణ సత్కృతీయు
నటకరమావరిణయంబను పెండ్లి పొట
యటలాచెంచునాటకం బను నొక్క కథయు
మఠియునుకాశ్రీకృష్ణమంజరి యపల
నిరువమంగుర్రుడుక్కిటీ నాటకంబు
కరమొప్పవలంగగోపికా నాటకంబు
విరచించి భక్తితో వేంకటపైల
వరమందు తరిగొండ వాసుడై సమ్మ
వరిపొలనము సేయు ప్రభుపై తవర్పి
కరుణార్ద్ర దృష్టితో గడతేర్తు ననుచు
నరన విభాస అక్షయము నిద్రివడి

శ్రీ?వాసస్వామి శ్రీ పాదములకు
బూని యర్పించి నివృత్తు సంతసమున
ఫలితార్థమైన శ్రీభాగవతంబు
సల వ్రథమ స్కంధమొక జేసికొని
క్రమముగా చ్ఛాదక స్కంధముల వరుస
సమరరచియుండు నంటి నా స్వామి"

పెంగమాంబ తరిగొండ నృసింహశతకం, కృష్ణమంజరి, చెంచునాటకం
బాలకృష్ణనాటకం, పొరిజాతావహరణము, శివనాటకం, గోపికానాటకం
రాజయోగసారం, రమావరిణయం, నారసింహవిలాసం, శ్రీరక్తిణీ
నాటకం, శ్రీభాగవతము రచించినట్లు పై ద్వివదనంబులవల్ల తెలుస్తుంది
ఆవియేగాక పెంగమాంబ శివబాదల మహాత్మ్యము, అష్టాంగయోగ
సారము, జలక్రిడావిలాసము, ముక్తికాంతా విలాసము, కత్తికీర్తనలు
వ్రాసింది

నృసింహశతకం, నారసింహవిలాసం, శివనాటకం, రాజయోగ
సారం, కృష్ణనాటకం అనే కృతుల్ని తరిగొండలోను మిగిలిన వాటిని
తిరుమల క్షేత్రంలోను రచించింది

వీటిలో నారసింహవిలాసం, యక్తిణీనాటకం, గోపికానాటకం, ద్వి
వద భాగవతంలో చివరి అరు స్కంధాలు అలంకారాలు మిగిలినవిలభ్యం

వీటిలో నృసింహశతకం, కృష్ణమంజరి అను రెండు శతకాలు
శ్రీభాగవతం పురాణం, రాజయోగసారం, రమావరిణయం, వాసిష్ట
రామాయణం, పెంకబాదల మహాత్మ్యం అష్టాంగయోగసారం కావ్యాలు,
మిగిలినవి యక్షగానాలు

పై చెప్పబడిన రచనలే గాక పెంగమాంబ ఆయా సందర్భాల్లో
ఆతువుగా కూడ పాటలు పాడినట్లు తెలుస్తుంది.

23 కర్నూలు జిల్లా వడకప్పులు

ఈ జిల్లాలో యాగంబి కప్పులు, గుంటుపల్లి కోటిలింగయలున్నాయి.

231 గార్లపాటి లక్ష్మణయ్య

యాగంబిపదాలకు కర్త గార్లపాటి లక్ష్మణయ్య ఇతడు వీరశైవుడు

2311 కాలం

లక్ష్మణయ్య కాలాన్ని గూర్చి అభిప్రాయభేదం పండితలోకంలో ఉంది

శ్రీధాగంబి శేషయ్య గారు - లక్ష్మణయ్య కాలం తెలియదని
అనుకోవలసి అతడు 16 వ శతాబ్దవాడు కావచ్చునని అన్నారు⁸³

శ్రీపాద గోపాలకృష్ణమూర్తి గారు - "యాగంబి పదాలలోనున్న
"ఇదియే భీదరి చరిత్ర" అను పాటలోని మాటలవార్యు, భావం, తీర్పు,
అన్నమాచార్యుడుల వైరాగ్యపదాన్ని జ్ఞప్తికి తెస్తున్నామని అందువల్ల
యాగంబివారు తాళ్ళపాక వారికి మునుపటి వారు కావచ్చునని"⁸⁴
అభిప్రాయపడ్డారు

డా॥ వాలాంత్రిపు రఘునాథారావు గారు పై అభిప్రాయాన్ని
నమర్చిందినా - "పోలికలున్నంత మాత్రాన మునుపటి వారని చెప్ప
నిరూపించలేం గాని తాళ్ళపాక వారికి సమీపకాలంలో వారని గాని
తరువాతి వారని గాని అనడానికి ఇబ్బంది ఉండదు"⁸⁵ అనిభావించారు

ఆచార్య విరుమరాజు రామరాజు గారు - "యాగంబి కప్పులు కాగి
తీయుల కాండాటి వారు"⁸⁶ అని అభిప్రాయపడ్డారు

డా॥ వేటూరి అనందమూర్తి గారు - వెంజులాట మీకు వేడుకకలిక
శేను, అట్టువంటి కడుకల్లంగ రాదా" అనే పాటలోని ఆర్మమాద్యులు
గర్జించిన వారిలో యాగంబి వారు కూడ ఒకరు కావచ్చునని, కావచ్చి

గార్లపాటి అక్షయ్య అన్నమయ్యకు నమకాలిమడు కావచ్చునని ఉవాచ
నారు 87

డా॥ ఎస్ గంగప్ప గారు - "గార్ల అక్షయ్య పొల్కూరికి
సోమనాథునికి, అన్నమయ్యకునదిమివాడనేసిద్ధాంతాన్నివృద్ధంచేశారు" 88

డా॥ గోపగారు- మాచీక్షల సిద్ధయ్యలాగే యాగండి అక్షయ్యకూడ
విరబ్రహ్మం గారి శిష్యులలో ఒకడై ఉండవచ్చునని ఉవాచినారు 89

పండితయ్యను దలచి తీర్తన చేసి
గుండయ్య కొనియాడి కోరికలరా
దండిగ శంకరదాసుమయ్యను దలచి
ఒందాలు ఐవవన్న బొందవే మనసొ" (- 2489)

యాగండి వదాల ప్రతిలోని పైవదాన్ని పరిశీలిస్తే యాగండి వారు కాక
తీయాల కాలనాటి వారని చెప్పవచ్చు

పైతిలిప్రాయాన్నిండిని క్రోడీకరింపగా గార్లపాటి అక్షయ్య
కాలం 14 వ శతాబ్దమనే వాదానికి అతిమైన ఆధారాలున్నవి

2 3 1,2 నివాళం :

కవితాలంలోగీ కవి నీహనంకూడ వివాదాస్పదంగా ఉంది కార
ణం గార్లపాడు అనే గ్రామం ఆంధ్రదేశంలో వలుచోట్ల ఉండటం

గార్లపాడు గ్రామం కర్నూలు జిల్లా పండికొట్కూరు తాలూకాలో
ఉంది గుంటూరు తాలూకాలో ఒక గార్లపాడు ఉంది, వల్పాడుతాలూ
కాలో ఒక గార్లపాడు ఉంది కర్నూలు జిల్లా బతగావపల్లె తాలూకాలో
యాగండిపల్లె యాగండి అనే గ్రామాలు ప్రకృప్రకృతినే ఉన్నాయి

గార్లపాడు, యాగంటి రెండును కర్నూలు జిల్లాలోనే ఉన్నాయి

యాగంటి పదాల్ని లక్ష్యణయ్య యాగంటి సంజ్ఞేత్వయితి అంకితం చేశాడు ఈయాగంటి గ్రామంలో “ఉమామహేశ్వరస్వామి”అలయముంది ఇకరక్తా పేరే దేవాలయం లేదు

పై కారణాలవల్లనే కర్నూలు జిల్లా బసగానవల్లె తాలూకాలో నున్న యాగంటిపల్లెలో స్థిరపడిన గార్లపాటి లక్ష్యణయ్య గారికి ఉత్తరార్తరా యాగంటి లక్ష్యణయ్య అనే పేరు వచ్చియుంటుందని డా॥ ఆరుద్ర అభిప్రాయం ¹⁰

2 3 1,3 యాగంటి కవులు

యాగంటి పదాల్ని ప్రాసిన కవులు ఒకలా లేక వలుపురా అనే భీమాభిప్రాయం వండితలోకంలో ఉంది దీనికి కారణం యాగంటి పదాలలో రకరకాల ముద్రలుండడమే

- 1 యాగంటి గురుడు
- 2 యాగంటి శివుడు
- 3 యాగంటి లింగడు
- 4 యాగంటి హరుడు
- 5 యాగంటి పతి
- 6 యాగంటి ప్రభువు
- 7 యాగంటి వరదా
- 8 యాగంటి శంభుడు
- 9 యాగంటి సంజ్ఞేకుడు
- 10 పిడువర్తి గురుడు
- 11 యాగంటి సిద్ధయ్య

పై ముద్రల వల్ల తెలిసే అంశాలు మూడు

- 1 ఒక యోగి అనేక ముద్రలతో వదాలు వ్రాయడం రావచ్చు
- 2 భిన్నవాగ్ధీయకారులు విభిన్న ముద్రలతో వదాలు వ్రాసి ఉండవచ్చు
- 3 ఒకే వ్యక్తి వ్యాయ వదాలు కూడ రావచ్చు

పై ముద్రల్లో యాగంబి కంజీకడు, పిడుపర్తి గురుడ, యాగంబి సిద్ధయ్య అనే మూడు ముద్రలు భిన్నంగా కనిపిస్తాయి వీరు భిన్న వస్తువు రావచ్చు ఇది శివరం ఉపాసిద్ధాంతం మాత్రమే

యాగంబి వదాల్లో ఎక్కువ భాగం యాగంబి లక్ష్యయ్య వ్రాయడం వల్ల అవి అతని పేరు మీదనే చలామణి అవుతున్నవి

శ్రీవేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయ ప్రొఫెసర్ లిఖిత పుస్తక భాండా గారంలోని "యాగంబి మంగళహారతి" కావ్యప్రతి (డి-సెం-2486) ఉంది ఇందులో చివరి పదంలో

అరుదొంద వృషభవాహనుడు యాగంబీక
డరయ లక్ష్మీకర్త వరదుడగుచు
కరికింప నేలిన ప్రమథగణ

నరక సాయుజ్య శివ సమూహమునకు అని ఉన్నది ఇందులో "లక్ష్మీకర్తవరదు" డనడాన్ని లక్ష్యయ్యగా అబద్ధంగా రు భావించారు 71

2311 కృతులు

మనకు ఈనాడు లభించే అతిప్రాచీన గేయాలలో యాగంబి లక్ష్యయ్య వచనాలే అహల ప్రచారంలో ఉన్నవి ఇవి వైష్ణవ సంబంధ మైన పదాలు వీటికి సంబంధించి శ్రీవేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయ ప్రొఫెసర్ లిఖిత పుస్తక భాండాగారంలో అరుణాళ పత్రి వ్రాతున్నాయి 27

మద్రాసు ప్రభుత్వప్రాచ్యలిఖిత పుస్తక బాంధాగారంలో అరు కాగితం
ప్రతున్నాయి 73

గార్లపొదీ లక్ష్మణయ్య “వీరభద్ర చరిత్ర”ను వ్రాసినట్లు శ్రీరొవి
తెట్టి లింగన కవి తన నవ చోళ చరిత్రలో స్పష్టం చేశాడు

వీరభద్రేశ్వరు విజయసాహసమున
వీర రసమున విరజించి తానె
దాతయై కవులకు ధాత్రిలో నుకవి
దాతయై మఱి నెఱదాతయై మిగుల
బాటల నదృశి పరులు ముతినీయ
బాదీ తెక్కిన గార్లపొదీ లక్ష్మణుని
విలయగా విమృశించివిజ్ఞానమునను”

(కృషిమాన్వాసం, ద్వితీయ పంక్తులు, 80-87)

గుంటపల్లి కోదీలింగయ్య

2 3 2 1 వాక్యం

గుంటపల్లి నివాసులు అంబరశేను దూపననవయ్య, పుక్కురు
కోదీలింగయ్య

కర్నూలుజిల్లాలో మూడు గుంటపల్లెలుండడం గమనించడగ్గ
విషయం చేతనవర్గ మండలంలో ఒకటి, బ్రోచాచలం మండలంలో
ఒకటి, పల్లెర్తి మండలంలో ఒకటి

కవులు కోదీలింగయ్య వ్రాసిన తత్వాలు ముప్పది అభిస్తున్నాయి

పంఖ్యానూది

- 2 అన్నమాచార్య చరిత్ర పీఠిక, పు 2, 3
- 3 ఆంధ్రకవి తరంగిణి, (సంపుటం-8) పు 123
- 4 కాళ్లపాఠ కవుల కృతులు-వివిధ సాహితీప్రక్రియలు పు 63, 65
- 5 అన్నమాచార్య చరిత్ర పీఠిక పు 84
- 6 కాళ్లపాఠ కవుల కృతులు-వివిధ సాహితీప్రక్రియలు పు 66
- 7 (ఎ) తిలకిత కావ్యం 5-71, శ్రీ 3 1546
(బి) తిలకిత కావ్యం 5-159, శ్రీ 3 1558
- 8 No 5 (No 589 TT) TTD Inscriptions Vol IV
Page 14
- 9 No 14 (No 588 TT) TTD Inscriptions Vol IV,
Page 28
- 10 No 122 (No 587TT) TTD Inscriptions Vol IV
Page 223
- 11 No 155 (No 406 TT)TTD Inscriptions Vol IV,
Page 265
12. No 34 (No 93 GT) TTD Inscriptions Vol V
Page 8 /
- 13 No 47 (No 681 TT) TTD Inscriptions Vol V,
Page 104
- 14 No 55 (No 450 TT) TTD Inscriptions Vol V,
Page 141
- 15 No 122 (No 76 TT) TTD Inscriptions Vol III
Page 265
16. (No 8 of 1904)TTD Epi report. Page 283
- 17 (No 607 of 1907) TTD Epi report Page 291
- 18 (a) No 40 (No 497 TT) TTD Inscriptions Vol IV,
Page 82
(b) No. 41 (No 372 TT) TTD Inscriptions Vol IV
Page 83

- 19 No 4041 (No 497 372 TT) TTD Inscription vol iv Page 83
 - 20 No 100 (No 683 TT) TTD Inscriptions vol iv, Page 191
 - 21 No 149 (No 457 TT) TTD Inscriptions vol iv Page 232
 - 22 No 155 (No 155 TT) TTD Inscriptions vol iv Page 265
 - 23 No 47A (No 397 GT) TTD Inscriptions vol v Page 117
 - 24 No 4 (No 372 TT) TTD Inscriptions vol iv Page 83
 - 25 No 68 (No 394 " ") vol v Page 174
 - 26 No 100 (No 683 " ") vol iv Page 191
 - 27 No 129 (No 457 " ") vol iv Page 232
 - 28 No 47 (No 681 " ") vol v Page 104
 - 29 (No 496 of 1919 TTD Epi Report Page 291
 - 30, 31 No 72 74, 93 of vol iv, TTD Inscriptions
 - 32 No 144 (No 429 TT) TTD Inscriptions vol iv Page 265
 - 33 No 99 (No 354 TT) " " vol v Page 285
 - 34 " " "
 - 35 " " "
- 36 తార్కిక యోగి వీరబ్రహ్మం ఆంధ్రప్రభ దినపత్రిక, జూన్ జులై మాసాలు.
- 37 చారిత్రక దృశ్యధ్వజ శ్రీనివాసులు వీరబ్రహ్మాండస్వామి,
- 38 తార్కిక యోగి వీరబ్రహ్మం ఆంధ్రప్రభ దినపత్రిక జూన్, జూలై మాసాలు.
- 39 పేరునపు 132

- 10 11 చారిత్రక దృక్పథంలో శ్రీబోవలూరి పీఠాన్నింద్రస్వామి
 12 తెలుగు యోగులు పు 94
 13 తెలుగు యోగులు పు 141
 41 విస్తృత దత్తమండలకవులు
 13 ఆంధ్ర సంస్థానములు- సాహిత్యవిశేషము పు 290
 16 (a) సుజ్ఞాన రత్నావళి యను వేదాంత కీర్తనలు పు 29
 (b) కాళాన కత్తములు పు 13
 46A బ్రహ్మంగారి పంచాన చరిత్ర (3వ ప్రకరణం)
 46B బ్రహ్మంగారి నాటకము (యక్షగానము)
 17 సారంగపాణి వదములు - సమీక్ష పు 10
 18 తెలుగు విజ్ఞానసర్వస్వము- (3వ సంపుటం) పు 1173
 49 ఆంధ్ర వాగ్గేయకార చరిత్ర పు 317
 *0 సారంగపాణి వదసాహిత్యం పు 8
 51 సంగీత సంప్రదాయ ప్రదర్శిని (మొదటి సంపుటం) పు 25, 30
 52 ఆంధ్రవాగ్గేయకార చరిత్రము పు 316
 53 సారంగపాణి వదాలు ప్రపంచ దేశం 1975 పు 10
 53ఎ అజ్ఞాతవాగ్గేయ కారుడు-సారంగపాణి-ఆంధ్రపత్రిక దేశ 5 1976
 54 సారంగపాణి వద సాహిత్యం. పు 9
 55 కృష్ణాప్రపంచ పు 119
 56 తెలుగు విజ్ఞాన సర్వస్వం (3వ సంపుటం) పు 1173
 57 గోవిందసామయ్య, ఆంధ్రపత్రిక 1945-46 పు 18
 58 సంగీత సంప్రదాయ ప్రదర్శిని, (వధుమనంపుటం) పు 25, 31
 59 గోవిందసామయ్య ఆంధ్రపత్రిక 1945-46 పు 48-19
 60 ప్రొఫెసర్ తెలుగు ఇంగ్లీషు నిఘంటువు 1966, పీఠిక, పు XIX
 61ఎ ఆంధ్రపత్రికచరిత్ర తృతీయభాగం పు 575

వి శతక కవుల చరిత్ర పు 928

అకోప నేదు యుద్ధకళ తీర్థమని చెప్పబడి స్థలానికి పమిగలో ఉంది

ఆంధ్రకవి తరంగిణి పు 233

యాగండి వచనాల కాలం భారతి (సం 1861), పు 81, 92

ఆంధ్రపాగ్నేయ కాల చరిత్రము పు 452

తెలుగు బాసవద గేయ సాహిత్యము పు 417

కాశ్మీరీ కవుల వదకవికలు భాషాప్రయోగ విశేషాలు ద్వితీయ భాగం, పు 40-43

తెలుగులో వదకవిక పు. 64

ప్రణాళికి వేమన పు 390

మన వెమన పు 49

మన వేమన పు 52

డి-1785, డి-2230, డి-2190, డి-2491, డి-2495; డి-అర్-925

-2189, డి-2491, డి-2192, డి-2193; డి-2196, డి-2498

రాయలసీమపదకవులు - మతదృక్పదం

భారతీయ సాహిత్య కరికానికి మతమే వెప్పుసూప అభరణం వల్లనే ఆయామతాల వారు మత వ్రాచారానికి సాహిత్యాన్ని ఒక సాధనంగా స్వీకరించారు.

మతమంటే విశ్వాసం మానవునిలోని ఈ విశ్వాసమే పుణ్య పొహిల్ని, శ్వర్గనరకాల్ని సృష్టించి మానవునిలోని లౌకిక దృక్పథాన్ని అతౌకికం చేపు మళ్లించి మోక్షానర్తిని కలిగించింది మోక్షసాధనకు రక రకాల చైవాల్ని ఆరాధించడం వల్ల వివిధమతాలు ఏర్పడ్డాయి

క1, ప్రసిద్ధ గ్రంథాల్లో "మతం" నిర్వచనాలు -

ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA

'Man's relation to that which he regards as 'holy' need not to be thought of as Supernatural which less as personal, and if the word God be

defined in personal or supernatural terms, ~~it follows~~ that religion includes for more than the relation to God. Similarly the term 'relation' to the holy may be conceived of in a variety of forms.

OXFORD ENCYCLOPAEDIC DICTIONARY-

"Human recognition of Super human controlling power and esp. of a personal God or Gods entitled of obedience and worship effect of super recognition on conduct or mental attitude

STANDARD COMPREHENSIVE INTERNATIONAL DICTIONARY-

"A belief binding the supernatural of man to a supernatural being, as involving a feeling of dependence and responsibility together with the feelings and practices which naturally flow from such a belief"

తెలుగు భజన పర్యవేక్షణ -

"Religions of the natural life, and if an animistic force

Religions of anthropomorphism and external morality

Religions of the monothism and reconciliation

Religions of monotheistic tendency and ethical dualism

శుభం అంటే సాత్వాత్మక అభిప్రాయంతో సరమేష్వరునితో
మనస్సునికీ గల సంబంధమని ఉంది. ఇంకా కోరికలు, ప్రవర్తన
లవారాలు, అభ్యాసాలు, మత సంబంధాలని అంటారు.

అష్ట రత్నాకరం :

అభిప్రాయము, నమ్మతి, కామ్యము, నమ్మకము, శరీరబలదీపి
పూరింపబడిన శ్రీశుభములు పైవైవము, మాధ్యము, హిరత్తము,
శ్రీశుభములు పైవైవము, కైవము, కాత్తము, గాదావక్యము, సొరము,
కాకాలివ]

ఆంధ్రశాస్త్రంలో ప్రధానంగా మైందపనుకంలోని పైవైవం,
చివ్విం హిరత్తం పైవం, కాత్తం మొదలైనవి కొన్ని నిలబాట్లు
కీ మైయి గాదావక్యం సొరం కాకాలివం మొదలైనవి కాకాలి అంకగా
అంకగా కన్పించదు

12 వాగ్గీయకారుల “మత” ప్రకంప

రామలక్ష్మిమ పదకన్నలో అన్నమయ్య, వీరబ్రహ్మం, కరిగొండ
పెంగిమం, యాగంబివాడు తమ వచనంలో “మత” ప్రస్తావన చేశారు

అన్నమయ్య

“ఎక్కడి మతము లింకనేమి పోడించేము నేము
కక్కడ శ్రీపతి నీవే దయ బాగు గాక” (2-52)
“అన్ని మతములు వరియ్యేవేమి వాడిలేదా
చెప్పగు బుర్రాబాదు చెప్పేగాక” (2-176)

వీరబ్రహ్మం

అంతము ఎక్కినను అడుమతములు మోక్కలేదు

లోక మండున జనులు అందరు నీరు అగ్నిలో మునుగు పోదురు
(సుజ్ఞాన రత్నావళి-15)

“అటు మతముల నాగ్రహించి
అటు మూటిని త్రుంచి వేసి” (సుజ్ఞాన రత్నావళి-25)

తరిగొండ వెంగమాంబ

“రతి రాజు భ్రమలచే రట్టయ్యెడిమి
మతి మంతుడైతె ఈ మత భేదమేమి” (సుజ్ఞాన రత్నావళి-76)

యోగింటి కవులు

“మతములు వివిధములాయె మంచి
మతిలేక జనులకు మమకల్పిల్లాయె” (డి-2494)

“మతమేకమై పండమార్గడగు గురుమూర్తి
వతిలేక పూర్వ తర్కములు వాసి” (డి-2494)

“అటుమతముల మాయనారల పోకిల్ల

వేరుల బెట్టు పెద్దలనుకుంట” (డి-2494)

“మతములన్ని ఒకటై ధురభిమానము లేకుండవలె (డి-2494)

3 3 రాయలసీమ వదకపులు - వర్గీకరణ

రాయలసీమ వదకపుల్ని మతదృష్టితో రెండు రకాలుగా విభజింపవచ్చు

1 వైష్ణవ వదకపులు 2 శైవ వదకపులు

3 3 1 వైష్ణవ వదకపులు

విష్ణువుని పూజించేవారు విష్ణ్వాధికృతమనమర్చించేవారు 2 వచన

దీన్ని “పైష్టవ” లేక “శ్రీసాంవృదాయం” అని పిలుస్తారు శ్రీయ శే
 షిక్రిః. భగవంతుని ఆశ్రయింపబడునది అని, అట్లే “శ్రీయశే షిక్రిః-
 శీపులచే ఆశ్రయింపబడునది అని ‘శీ’ శబ్దానికి రెండు శబ్దాల వ్యుత్ప
 త్తులు పైష్టవులు చెబుతారు అందుకే వేదాంత దేశికులు వరుస క్లోకిలో
 మొదటి క్లోకాన్ని వ్యాఖ్యానిస్తూ ‘శ్రీవిశిష్టాదు సర్వశేషి యసు విష్టపు’
 అని చెప్పారు (శ్రీమత యేవ సర్వ విభూతి శేషిత్వం) రామానుజా
 చార్యులు “శరణాగతి గద్య”లో శ్రీదేవితే శరణాగతులైనారు అయిన
 రచించిన వాష్యానికి శ్రీభాష్యమని పేరు ద్వయా మంక్రంలో ప్రతి
 పాదించబడిన శ్రీవిశిష్టుడైన విష్ణువే ఈ ముండ్లో ప్రసిద్ధుడైన దీవుడు

3 3 1 1 రాయలసీమలో పైష్టవం

రాయలసీమలో పైష్టవమతం ప్రాచీన కాలంనుండి ఉన్నప్పటికీ
 విజయనగర రాజుల కాలంలో బాగుగా వ్యాప్తి చెందింది శ్రీ 15,
 16 శతాబ్దాల్లో చిత్తూరు జిల్లాలోని “తిరువతి” పైష్టవానికి ప్రధాన కేంద్ర
 మైంది అదే విధంగా తర్వాతి జిల్లాలోని “అహోబిలం” కూడా ప్రసిద్ధ
 మైన పైష్టవ కేంద్రం ఈ కాలంలో మారుమూల గ్రామాల్లో పైతం
 శ్రీరామాయణ శ్రీరామభజన మందిరాలు నిర్మించారు

పైష్టవ భిక్షుక గాయకులు,

పూజ గొల్లలు, పెద్దింటి గొల్లలు, గొల్లచానర్లు, గొల్ల మద్దులోళ్లు
 దానదుళ్లు, పూసలవాళ్లు గంగెడ్డులవాళ్లు, కొమ్ముధావరి, తుప్పెట గుళ్లు
 మొదలైనవారు పైష్టవ సంబంధమైన కీర్తనల్ని, తత్వాల్ని భజనలు
 చేస్తూ రాయలసీమ ప్రాంతంలో అత్యధిక శక్తిని సమైక్యం

3 3 1 2 రాయలసీమ వదకపుల్లో పైష్టవులు .

రాయలసీమ వదకపుల్లోని పైష్టవ వదకపులము బాణగు రకాలుగా
 వర్గీకరించవచ్చు

1. కాళ్లపాక అన్నమయ్య

2 పెదతిరుమలయ్య, చినతిరుమలయ్య

3 సారంగపాడి

4 తరిగొండ వెంగమాంబ

3 తాళ్ళపాక అన్నమయ్య

అన్నమయ్యకు పూర్వులు నందవరీకులు వీరు చాడేశ్వరీ ఉన్నా
నకులు చాడేశ్వరీ కామన ప్రధానమైన వైషం కాని అన్నమయ్య
“మన విష్ణువు” అనే యర్పించుని కాలంలో అతనిచేత నందవరీకు
లకు పొంది వైష్ణవమతాన్ని స్వీకరించాడు

వచ్చికామనులైన మమ్ము అన్నమయ్య వైష్ణవాన్ని స్వీకరించి
సౌత్వికులను తీసికొని చిన తిరుమలయ్య విన్నవించాడు

“ వచ్చికామనులు మమ్ము ఒరమ సౌత్వికులుగా
యిచ్చుటనే నేసినాడు యెంత దీక్షము
యిచ్చగించి మా కలాన నెన్నడు లేని వైష్ణవ
మతముగా గృహింపెనె నన్నమావాద్యుడు ” (161-25)

హైందవరుకు 108 దివ్య తిరువతులు అరాధ్యస్థలాలు వాటిలో “తిరువతి
అహోబలం” మాత్రం ఆంధ్రదేశంలో ఉన్నాయి మిగిలిన వన్నీ
తమిళదేశంలో ఉన్నాయి అందుకే వైష్ణవం అంటే తమిళన. తమ.నే
అభిప్రాయం వాటికి నేటికీ ఉంది అన్నమయ్య 108 దివ్య తిరువతు
లనే కాకుండా విష్ణ్వలయాలున్న శ్రీకాల్పి దర్శించి వేంకటేశ్వరఅర్చనం
గానే కీర్తించాడు వండితులు కూడా మనసొ మెచ్చుకొనే విధంగా వదాలు
వ్రాయడమే కాకుండా, వానాదేశనందారం చేసిన ప్రజలబాధలో పొలలు
పొడి అందరిని ఆకర్షిస్తూ వరమి వైష్ణవ ధర్మాన్ని ప్రోత్సహించి కృషి
చేశాడు.

“వస్తుతిలో నమక తమకాదులకు ప్రాధాన్యం ఉంది అద్వైతులు శివపూజలో నమకాలను విధిగా చేయవలెనని కాని వైష్ణవల పూజలలో ఎక్కడా నమకతమకాల వ్రతక్షికమడదు స్మార్తుడైన, వైష్ణవంపుయ్యు కొన్నవాడు కావడంవల్ల అన్నమయ్యలోని స్మార్తసంప్రదాయానురక్తి కనిపిస్తుంది” ముచ్చుకు

“నమక తమక హితవార సింహా

నవనీక చోర శ్రీనారసింహా” (1-259)

అందుకీ - శ్రీ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ గారు - “అన్నమయ్య నంద వరీక వంశమునకు చెందిన స్మార్తబ్రాహ్మణుడు కావున అతడు కులాను గతముగా అద్వైతి కాని కొన్ని వట్టులందు వంశక్రమంగా వచ్చిన అద్వైతవాసన తిట్ట తుతనిని నడలలేదు ! అని అన్నారు

కమిశనైష్ఠులు విరలుణ్ణి శ్రీమన్నారాయణునిగా ఉన్నకోరు కలలుడు హరిహరమూర్తి అని కొందరి అభిప్రాయం.

అయినా మతసామరస్యం కోసం అన్నమయ్య ఎకలుణ్ణి నేంకదేశ్య రుదుగా భావించి కీర్తనలు వ్రాశాడు. ముచ్చుకు.

ఎలమి శ్రీ నేంకదేశ దీకడే వదారుచేల

చెలువతో గూడినాడు శ్రీ విట్టులేనడు

బల్లడపు శ్రీ నేంకటవతిపై పొండురంగావ

దల్లగా నెలకొంటివి జయ విశలేశ్వరా (10-171)

వెన్నతో శ్రీ నేంకటాద్రి విట్టలేకా నీవు

వెన్నుడపు వెయి నామాల విట్టలేకా (26-44)

పై పాదాలు అన్నమయ్య మతసామరస్యానికి ముఖ్యకర్త.

పెద తిరుమలయ్య

పెద తిరుమలయ్య “వరవరముని” యను అవతారునివల్ల వంచ

నంస్కారనిధిని పొంది వైష్ణవదయ్యాడు వైష్ణవమత ప్రచారానికి
పొలుబడ్డాడు

పెద తిరుమలయ్య రామనామం ఎంతో వైభవమయ్యిందనే
భావాన్ని వ్యక్తపరిచాడు

" జలయింతరే నర్వజములు యీ నామము - తమ
రవమునో పుణ్యాలకు (పుణ్యాలకు) రామనామము
కౌతికరము రామచంద్రనామము
ప్రభులకు రామభద్రుల నామము
వింత సంఖమిచ్చు రఘుశీర నామము - కూచి
చింత దీర్చునదివో శ్రీరామ నామము " (21-43)

చిన తిరుమలయ్య

చిన తిరుమలయ్యకూడ పూర్తిగా వైష్ణవమతావలంబి అందుకే-

" గోవింద గోవింద యని కొలువరె
గోవిందా యని కొలువరె " (16-1-2)

అని ఉద్ఘోషించాడు

సొరంగపాడి :

సొరంగపాడి పూర్తిగా వైష్ణవమతస్థుడు అందుకే సొరంగపాడి

" బేణుగోపాలుని విడువము - మరి
నేరే వక్కరిపేరు ముడువము " (సొ.ప 157)

" కొలవితే బేణుగోపాల దీపుని

కొలుపు కొలువవలెను

తలచితే విష్ణు చరిత్రంబులు తలచుదుండెలెను జనులార
సొ.ప. 159)

అని కీర్తించాడు.

తరిగొండ వెంగమాంబ

తరిగొండ వెంగమాంబ పుట్టుకతో స్మార్తురాలు తరువాత వైష్ణవాన్ని స్వీకరించింది. అయినప్పటికీ శివశేషపుల అభేదత్వాన్ని క్రింది కీర్తనలో వ్యక్తం చేసింది.

“ శివుడంటే నేమి - శేషపుడంటే నేమి
శివశేషపుల చిత్తస్థితి భేదమేమి
రతిరాజు భ్రమలచే రట్టయ్యేదేమి
మతిమంతుడైతే ఈ మతభేదమేమి ” (మల్లాదిరత్నావళి-76)

3 3 1 3 వైష్ణవ వదనపులు- మతదృక్పథం
వైష్ణవ వదనపుల రచనల్లో క్రింది లక్షణాలు కనిపిస్తాయి.

- 1 వైష్ణవ లక్షణాలు చెప్పడం
- 2 విష్ణ్వధిక్యతను నిరూపించడం,
- 3 ఇతరుల మతాన్ని గర్హించడం

3 3 1 3 1 వైష్ణవలక్షణాలు చెప్పడం

అన్నమయ్య, పెదతిరుమలయ్య వైష్ణవలక్షణం వలసిన లక్షణాన్ని వ్యక్తం చేశారు

అన్నమయ్య

“ మదమత్సరము లేక మనసు పేర్చి బో
వదరిత యానల వాడులో వైష్ణవుడు || పల్లవి ||
ఇట్లునట్లు దిరిగాడి యేమైనా వెడలూడి
పెట్టరంటా బోయరంటా పెక్కులాడి
యెట్టి వారిసైనా దూరి యెవ్వరిపైన వెరి
వట్టి యానలవని వాడబో వైష్ణవుడు ” (1-59)

పై తీర్తనలో వైష్ణవునికి ఉండవలసిన లక్షణాలను వివరించాడు.

“ వలెనను వారిదె - వైష్ణవము - ఇది
 వలపుదెసేవో - వైష్ణవము
 కోరికలుడు గుయ - గుటి నీన్నిటిపై
 ప్రాగ్యమె వో - వైష్ణవము
 పొరెకు గోచము జలము దనలో
 వాఁందుట వో - వైష్ణవము ” (5-230)

వైష్ణవత్వాన్ని పై తీర్తనలో చెప్పాడు

పెద తిరుమలయ్య

కన్నరారి తెల్లనేలకలుగు వైష్ణవము
 వెన్నుని నమ్మగవలె వీరవైష్ణవునకు || పల్లవి ||
 వరగ జావముగంటే భయము నొదగవలె
 నరయ నంసారమందు నరుచి పుట్టిగవలె
 విరివి భోగములందు వెనకు పుట్టిగవలె
 విరతి గలుగవలె వీరవైష్ణవునకు || కన్న ||
 తలవోసి నుజ్జానము భనమని పుండవలె
 పొలసి తనబేరాలెప్పుడు దలదగవలె
 కలకాల మావాడుకే గరియని యుండవలె
 వెలిగోర కుండవలె వీరవైష్ణవునకు || కన్న ||
 ఘనమోక్ష మార్గమందు కడురుతి గల్గవలె
 పెరిగి బాగవతుల ప్రేమ గలుగవలె
 తనర శ్రీచేతనమేదానుపై బ్రదుకవలె
 వినయము గల్గవలె వీరవైష్ణవునకు || కన్న || (21-328)

పెద తిరుమలయ్య వీరవైష్ణవునకుండవలసిన లక్షణాల్ని పై తీర్తనలో
 వివరించాడు. వైష్ణవ సంప్రదాయంలో జాన, పుండ్రనామ మంత్ర

యాగాలను పరవ సంస్కారాలు చెప్పబడ్డాయి. వీటిని గురుముఖంగా
కొందారి ఇవి లామాయణ, మహాభారత విపులాకాదుష్టలో, భగవద్గీతలో
ఆచార్యుల దివ్యవ్యంభాలో విశిష్టంగా నిరూపింపబడినాయి ఈ సత్యాన్ని
పెదతెరుముతయ్య క్రింది పాదాల్లో ప్రస్తావించారు

“హరి మద్ర ధరించక అర్పించ, పొతుడుగాడు
విరపుగా నోదించి విమలతో
యెంత జానపుంధునామ మహిత మంత్ర యాగమని
వంచ సంస్కారము చెప్పి పాంచరాత్రమిది
అంచల శ్రీవేంకటేశ జననయిదు లక్షలు
సంచితమైన శాస్త్రము వదులుకొందో ||హరి|| (21-113)

3 3 1 3 2 విష్ణ్వధీకృతము నిరూపించడం

పైష్టవ పదకపులు పై వమే తమ గొప్పవాడనే సిద్ధాంతాన్ని శ్రీహరియే
అన్నిటికీ మూలమని కథల ద్వారా వివరించారు

అ మయ్య

“పాదము పాదము ప్రజలాలా
పై పై నిలువలె వలుకతురో
హరియందు బుద్ధిసజ్జాదును శిష్యుడును
హరితో నరి దీరనబెట్లు
నారి గొండలందు బుద్ధివ శిలలిపి
నరున బెట్టితే నరి యావా” (9-61)

పై పాదాల్లో శ్రీహరి అధికృతము నృష్టం చేశాడు అన్నిటికంటె
హరిభక్తి మిన్న, అన్నిటికంటె పైష్టవం మిన్న అని అన్నమయ్య అభి
ప్రాయం ఈ విషయాన్ని

“నులభమా ముగ్ధులగు హరిభక్తి

వలనొంది నురికదా వైష్ణవుడౌట ||వల్లవి||
 కొదలేని తపములు కోటానగోటులు
 నదన నాచరించి యట మీద
 వదిలమైన కర్మబంధములన్నియు
 వదలించుకొనికదా వైష్ణవుడౌట" (1-144)

అని కిర్రనలో స్పష్టం చేశాడు అట్లాగే
 విష్ణుడొక్కడే - విశ్వాత్మకుడు
 విష్ణువ మే స-ర్వంబును
 వరమేష్టిసీయు - బ్రహ్మాండ స్పష్టియు
 హునిలోని సం-హారశక్తి
 వరగగ నిందుగ్ని-పరిపాలనమును
 అరసి చూడ శ్రీ-హరిమహిమ" (7-111)

బ్రహ్మ చేయు బ్రహ్మాండ స్పష్టి, శివునిలోగల జగత్తును సం-
 హరించు శక్తి, ఇంద్రునిలోగల లోక పరిపాలన సామర్థ్యం అన్నియు
 శ్రీహరి మహిమలే

హరినామ మొక్కటి అన్ని వేళల్లో స్మరింపకగిందని అన్నమయ్య
 భావం దీని

"అకటి వేళల నలపైన వేళలను
 లేకున హరినామమే దిక్కుమరిలేడు
 కొలమాలి పున్నవేళ కులము చెడినవేళ
 చెడవడి బరులచే చిక్కినవేళ
 వారనైన హరినామ మొక్కటి గతిగాక
 మరచి తప్పినపైన మరిలేదు తెరగు" (5-100)

అని కిర్రనలో స్పష్టం చేశాడు.

హరిదాసులు ఎట్లు మోగవలెనో కూడ అన్నయుక్త స్పష్టం
చేశాడు

అటువంటి వాడు బో హరిదాసుడు
అటమాటాలు విడిచి నాకడే నులి
దిబ్బిచి మాటలును, దీవించేది మాటలను
అట్టి సరేనని తలచి నాకడే నులి
వట్టి చంపి నేశను, వట్టము కట్టి నేశను
అట్టునిట్టు వలించని యాకడే నులి"

పెదతిరుమలయ్య

"నీమ.వామలన్నిటికి నీశకంరుడు సొడ్డి
దామోదర నుమ్ముగాపు దానులము మీకు
కాలకుట విషమమైన గక్కున నరగుటకు
కాలిమితో నీరాను త్రయ మంత్రము
దోలిజాముల వాయి కట్టి నొమ్ముగా ధరించుటకు
అరిరి గరుడ వాహనాయుధ భారము" (21-116)

ఈశ్వరుని కంటే శ్రీహరి గొప్పవాడనే సిద్ధాంతాన్ని పై పాదాల్లో
స్పష్టం చేశాడు

"అన్నిటికి మూలము శ్రీహరియే నుండి
నిన్నవార కన్నవార వివరించుకొనుడి" (21-239)

"నీవల్ల బుద్ధిను బ్రహ్మ నీవు సేసివడి మాయ
భావించి నీ ఉక్షిలోను బ్రహ్మదాలు"

"భూమి నీ దేవులు నీవు పుట్టించిన దమ్ముకము" (21-7)

బ్రహ్మను, అమృతాన్ని, యామిని, స్వర్గపరకాల్ని, మృత్యువును
శ్రీహరియే శృష్టించినట్లు పెనతరుమలయ్య పై కీర్తనలో స్పష్టం
చేశాడు

“హరిభక్తి గలిగితే అన్నియు ముఖ్యముగా
విరసాచారము లేల్ల వృథా వృథా” (21-56)

నారాయణుని దివ్యనామము దలచలేక
పూరకీర్తన దీరకీర్తన (1) కొడిగట్టు బాగితి (21-84)

హరి నామస్మరణ చేస్తే కష్టాలన్ని తొలగిపోతుందనే భావాన్ని పై
పాద లో స్పష్టం చేశాడు,

చినతిరుమలయ్య

“వచ్చిగా వెలియకుంటి బహుముఖమై శోభ
అవృమ్మై యిన్నియును శ్రీహరి కల్పితమై
కొందరు దిట్టదురూ కొందరు దీక్షితురు
చందపు సంసారము జూడలివి
కందువ కేయిబగలు గా అము నడచినట్లై
అందరిలో, గలుగు శ్రీహరి కల్పితములే” (16-1-13)

నర్వం శ్రీహరి కల్పించినదే అనే భావాన్ని చినతిరుమలయ్య పై
కీర్తనలో అభిప్రాయపడ్డాడు

“వేంకటేశ్వరుడే” నర్వమని అన్నమయ్య చినతిరుమలయ్యకు
చెప్పేటటులు విషయమై చిన తిరుమలయ్య స్పష్టం చేశాడు

“నీవు గలిగిన జాలు నిక్కము అన్నిగలవు
అవల మాయాచార్యుడొనతిచ్చెనయ్యా” (16-1-46)

సారంగపాటి :

సారె సారెకు ముద్ద సాధింపక నోవక
వీరమడిగి యూళ్ళు విశ్వుమెత్తుచు విలకి
శ్రీరామ మంత్రము చిత్తము నందుంది
ఆరగించడా శివుడు పోలాపాలము వట్టి” (సా ప, 137)

శివుడు కూడా శ్రీరామమంత్రాన్ని అపస్తాదనే విషయాన్ని
సారంగపాటి పై పాదాల్లో స్పష్టం చేశాడు

అన్నిటి కంటె సులభంగా హరిదాసు నర్మణవల్ల మోక్షాన్ని
బొందవచ్చు అనే సారంగపాటి క్రింది పాదాల్లో స్పష్టం చేశాడు

“అన్నిటి కిది సులభమార్గము సుమీ
హరిదాసు స్మరణ
వన్నగ శయనుడైన పేణుగో
పాలుని నన్నిధికి జేరేటందుకు” (సా ప 182)

అదే విధంగా హరిదాసులను ఏ పాపాలంటువు అనే ఛావాన్ని
కూడా స్పష్టం చేశాడు

“హరిదాసులను పాపా
లంటుసుమీ మదిలో నర
కొరలెందుకీక పేణుగోపాలుడైన నర” సా ప, 186y

3 3 1 3 3 ఇతర మతాల్ని గర్హించడం

స్వమత స్థాపనకోసం ఇతర మతాల్ని అన్నమయ్య, చిన్న తిరు
మలయ్య గర్హించారు

అన్నమయ్య

ఏదెర మోక్షము లేదు యెవ్వరికి ననేరు మీ
వేదాంత శ్రవణము పెట్టితి జీసెరా
అంతా బ్రహ్మమైతే నాకుమా వాక్కడియైతే
చింతింప గురుడు లేడు శిష్యుడూ లేడు
ఒంతినే ముక్తుడూ లేడు బద్ధుడు లేడిట్లయితే
నంతుల సత్కర్మమెల్ల నఱ తపాలాయంతో (8-65)

చిన తిరుమలయ్య

తన తాతలాగే చిన తిరుమలయ్య అద్వైతాన్ని, వాద, బల్ల,
విశంద, చలవాడుల్ని గర్హించాడు

“ సకల పురాణములు చాటి నిను బొగడగా
తకమకలుగా నల్పార్థముచెప్పదగువా
నిను నిర్గుణుడనెడి నీవ జాతులయందే
యెనయు దుర్గుణము వానెంతో
తనకంటె వినుమోసుకు తారు వాయంబులను
యెనలేని దుర్వాదుల నేమనగ గలము (16-2-18)

3 3, 1 4, పైష్టవ పదకపులు. తత్త్వతత్త్వం *

భక్తి వ్యూహాన్ని తెలుసుకొనెముందు “భక్తి” అంటే ఏమిటో
తెలుసుకుంటాం

భక్తి - పుష్కలత

“భక్త” ధాతువునకు “క్తిప్” అనే ప్రత్యయంచేరగా “భక్తి” శబ్దం ఏర్పడింది. “భజ సేవాయం” అనే ధాత్యర్థాన్నిబట్టి విశిష్టమైన మనః వాక్యాయ శర్మలతో భక్తుడు పరమేశ్వరుని సేవించడాన్ని “భక్తి” అనవచ్చు.

భక్తి - నిర్వచనం

భగవంతునివల్ల భక్తునికున్నఅపారమైనప్రేమ“భక్తి” అని వారదుల్లు¹ పూనాదులవల్ల అపారమైన ప్రీతి, అమరాగం, “భక్తి” అని పరాశర పుత్రుడగు బేదవ్యాసుడు² భగవత్కృపా గుణకథల వివరం వల్ల ఉన్న అనన్త “భక్తికి” అని గర్గమహర్షి³ నిర్వచించాడు.

భక్తి - స్వరూపం

“భక్తి” అనేది ఒక చిత్తపరిపాకం అతిశయమైన ఆనందానుభూతికోసం అంశరాత్న చేసే అన్వేషణ తీవాళ్ళ పరమాత్మల అవ్యక్తమైన ఆధ్యాత్మిక రతి, మానవుడు తన మొరపెట్టుకొంటే భగవంతుడు రక్షిస్తాడనే ఆశ భక్తికి ప్రాణం.

భక్తి స్వరూపం ప్రేమ - ప్రేమ - భక్తి రెండింటికి అవినాశావసంబంధం ఉంది. ముక్తికి సాధనంభక్తి అయితేభక్తిశ్రీకారం ప్రేమ ద్రిశరణ శుద్ధిగాభగవంతునిప్రేమించడం భక్తి భక్తి మార్గానికి అందరూ అడ్డులే స్త్రీ పురుషభేదం గాని, తులమత సంబంధమైన హెచ్చుతగ్గులు గాని అడ్డురావు పండితుడైనా, పాపియైనా “భక్తి” వల్ల మోక్షాన్ని సాధించవచ్చు.

అన్నమయ్య వివిధ భక్తి మార్గాల్ని క్రిందికిర్రసలోప్రస్తావించాడు—

నానా భక్తులివి సరూప మార్గములు

యేనెపొననైనా నాతడియ్యకొను భక్తి కి వల్ల వి ।

హరికిగా వాదించు బది ఉన్నాద భక్తి

చరణ గొలువకంటి పరివ్రతాభక్తి
 అలాసి యాత్మ గమన యే విజ్ఞానభక్తి
 అరమరచి చొక్కుబీ ఆనందభక్తి || నానా ||
 అతి సాహసం పూరి అది రాక్షసభక్తి
 అతని దాసులసేవే అదియె తురీయభక్తి
 శ్రీతిని నొకపని గోరి చేసుబీ తామసభక్తి
 అరదే గురిని వుండుటది వైరాగ్యభక్తి || నానా ||
 అట్లే న్నకంతుడౌట అది రాజసభక్తి
 నెట్టన కరణమబీ నిశ్చలభక్తి
 గట్టిగా శ్రీచేతనెకంతులకర్యమే సేసి
 తట్టు ముట్టు లేనిదే తగనిల భక్తి || నానా || (7-235)

విష్ణున ఎదకపులు తమ కిర్తనల్లో తామ్మిది రకాలైన భక్తి వర్ణనల్లో
 శ్రీహరిని కీర్తించారు

1 శ్రవణం

భగవంతుని శక్త్యాణ గుణకళలను వివరంవల్ల మోక్షం పొప్తి
 వుంది ఈ విషయాన్నే అన్నమయ్య, పెద తిరుమలయ్య, చిన తిరు
 మలయ్య, సారంగపాణి క్రింది వద్యములలో వప్పవం చేశారు

అన్నమయ్య

" విసరో భాగ్యము విష్ణు శభ
 వెనుకల మిదిబో విశుకభ " (9-66)

పెద తిరుగలయ్య

" వశలలోక నివాస నాయక శౌరి మురహరి వరహరి
 ప్రకటమాయెను నీగుణంబులపొలమువృక్షపరిమళు (23-16)

చిన తిరుమలయ్య

“రామ రామచంద్ర రాఘవా రాజీవలొచన రాఘవా
సామితికి భరత శకున్ముఖతోడ జయమందు దశరథ రాఘవా”
(16-1-1)

సారంగపాణి

కొలదితే వేణుగోపాల దేవుని-కొలుపు కొలుపునలెను
తలదితే విష్ణు దాతగ్రంథులు తలయందుండవలెను కిజనులార
(సా 159)

పై పొదాల్లో శ్రవణ భక్తి ప్రతిపాదితం

2 శీర్షనం

భగవంతుని లోకోత్తర కీర్తియన్నిస్తుతింపడం శీర్షనం

అన్నమయ్య

“దాదా బ్రహ్మమీది నంశీర్షనం మాకు
జాలెల్ల నడగిండు నంశీర్షనం” (11-3-131)

పెదతిరుమలయ్య

“కాంతి కరము రామచంద్రనామము
ప్రభాంకులందు రామభద్రనామము
జాత శుభమిచ్చు రఘుపీఠ నామము, ఖామ
చింత దీర్చువదివో శ్రీరామనామము” (21-43)

చిన తిరుమలయ్య

“నందె లేక తలచిన భాషలు

సంకీర్తనమే పో సర్వకాంతి
 భవహర మగు శ్రీవతి నామమే
 “వశట్టి తలచితే జన్మకాంతి” (18-1-20)

సారంగపాణి

“పొడితే జగన్నాథునిపై పదము బాదుచుండవలెను
 అడితే పురుషోత్తమునే కొని-యాదుచుండవలెను ఓ జనులారా
 (సొ వ 159)

జాని సారంగపాణి అభిప్రాయం అందుకే

“శ్రీరమారమణి మనోహర చిరకృపన్వయ భాషణా
 నారదాది మునీంద్ర వందిత నవ్యమణి గణభూషణా
 శరదాధృ శరీర దానవ జనమాదాంబుధి కోషణా
 భారత స్వయం పాఠ వేణుగోపాఠ దీపజనావనా” (సొ 195)

అని తీర్చించినాడు, అదే విధంగా

“పాడవలెను శారణామ సంకీర్తన” (సొ వ 164)

3 స్మరణం

క్రమణ, శీర్తనల వల్ల స్మరణ భక్తి కలుగుతుంది సర్వకాల సర్వా
 వస్తుల్లో భగవంతుని ధ్యానించుటే స్మరణ భక్తి

అన్నమయ్య

“శ్రీ వేంకటవతి తేరె నాత్మయిది
 భావ వికారము పనిలేదు
 దైవాదీనము త త్వవికారము
 వేదేలు కళ్ళపై ఎదురే లేవు” (9-135)

పెద తిరుమలయ్య

“మప్పకూర్క వరాహ మనుష్యసింహవామినా
యిప్పరామరామ రామ వాతబుద్ధి కలిగి” (21-168)

నిరంతరం నామ జపం చేయుట స్మరణం

చిన తిరుమలయ్య

“హరి యుచ్యుతా యని యాడరె
పురుషోత్తమా యని బొగడరె
వరమ పురుషా యని వలకరె
నిరి వర యనుచును తెలగరె జనులు” (18-1-2)

నిరంగపాదీ

చేసితే శ్రీమన్నారాయణ స్మరణ చేయుచుండవలెను”
(సా ప 159)

“హరినామ స్మరణ సేయకుంటే అక్షతలగతి యేమి”
(సా ప 167)

హరినారాయణ గోవిందాయని స్మరణసేయవేవా మనసా”
పురుషోత్తమ దామోదర శేఖర భోగిశయన పేరుగోపాల హరి”
(సా ప 174)

తరిగొండ వెంగమాంబ

అరయగ శ్రీతరిగొండ తరహరి
శంకరాచార్యుడే యాచార్యులవరా పతకం”
(మల్లాసరత్నావళి-78)

౩ పాద సేవనం

భగవంతుని శరణు జొచ్చి పొదాలను సేవించడం పాద సేవనం.

అన్నమయ్య

విష్ణు దేవుని పాదములె
విద్యా బుద్ధిహాతు
గోవిందుని పాదములె
కోరి యిహ పరములు" (10-149)

ఇహలోక పసతికి కావలసిన పసతులన్నియు శ్రీహరి పాద సేవనం
వల్ల కలుగుతుందని అన్నయ్య భావన

అదే విధంగా

"బ్రహ్మ గడిగిన పాదము
పరమ పదము నీ పాదము"

అనే కీర్తనలో విష్ణుని పాద పర్జన చేశాడు

పెదతిరుమలయ్య

"పలుకగరాని పరబ్రహ్మమూ నీకే శరణు
అలవి మీతనట్టి కాలాత్మకా శరణు
విలసిల్ల బాడ చూపి విశ్వరూపమూ శరణు
సలలిత బ్రహ్మాండ జానకా శరణు" (21-254)

దిన తిరుమలయ్య :

"కలిగిన యాప యేకాలమున ముందుమును
అలరి విష్ణుని శరణునదె నిలిచె" (16-1-35)

అదే విధంగా

"సుశుభ్రైవ శ్రీవేంకటాచార్యం పాదములు
చనవున బాహిరి రాదార్యులాలా" (16-1-28)

సొరంగపాటి

"రక్షింపరా వేణుగోపాలానమ్మ
పేక్ష సేయకు వేణుగోపాలా
తక్షిగట్టుకు వేణుగోపాలా నుంత
తరుణజూడర వేణుగోపాలా" (సొ ప 158)

అదే విధంగా

దరిలేక రావణుని తమ్మునివలె మిమ్ముళరణు వేడుకొందనీ
(సొ ప, 161)

5 అర్చనం

భగవంతుని ఆర్చా రూపాన్ని పూజించుట అర్చన భక్తి

అన్నమయ్య :

నిందు మనసే-నీపూజ
అండ్రిగోరకుండ-అదియనీపూజ
ఇందు హరిగఅ-దందు వేడనేదీ
నిందకు బాయునె-నీపూజ
కొందరు చుట్టాలు-కొందరు పగనే
అందడును మాను-అదియె నీపూజ (9-31)

పెదరిమయ్య

"మేలుకో శృంగార రాయమేటి మదన గోపాలా
మేలుకోవే నాహిత మించిన నిధానమా" (22-215)

తీన తిరుమయ్య

"గోవిందా మేల్కొనవయ్యా
కాదించి భోగమట శడమూనీకు" (16-1-57)

సారంగపాణి

“ లాభిమను పూచేరు - అలన లింపునను
 శ్రీల చెన్నులరు శు - య్యాల పొమ్మనను
 గోల రుక్మిణి దేవి - కారి కొంపునను
 వాళితో వచ్చె నీ - పై కలంపునను ” (సా,వ. 198)

6, వందనం

భగవంతుని మహిమిల్ని మనసులో ముతిస్తూ విసమ్రుదై ప్రాణా
 మం గావింతుట వందన భక్తి అది భక్తి విశేషమే గాక భారతీయ
 సంస్కృతికి అత్యున్నత విసమ్రుదయ చిహ్న మైనవ్యమతాంగీకారమైనది

అన్నమయ్య

“ విన్నవమిదే నీకు పేదలు విధముల
 నన్ను గానపే హరి నమోనమో ” (11-127)

“ నాలాయణాయ నమోనమో
 నానాత్మనే నమోనమో
 గోవిందాయ నమోనమో
 గోపాలాయ నమోనమో ”

పెద తిరుమలయ్య

“ జగదీశ విభుడ శతముఖ వందిత
 పెగటు విజయముల విజయాభవ
 నిగమవసుత నర్వనిలయ నాలాయణ
 యిగిరించె గృవ విజయాభవ ” (21-159)

చిన తిరుమలయ్య

“ శ్రీదేవతాభరూపణ సందీప రఘుకులదీపికా

భావ సంకోచ ప్రావణ అభంగమంజరి చాపకా" (16-1-51)

7. దాన్యం

భక్తుడు తాను భగవంతుని సేవకుడని తలంచి స్వామిని సేవిం
చును. ఈ సేవ్యసేవక సంబంధం, దానోహం, శ్రీవైష్ణవులకు దీవనాదీ
అత్మదోషవ్రకవిద్య, వినయం, దీనత్వం, యాదనమొదలగునవి దానభక్తి

అన్నమయ్య

"చేవట్టి నీ శిరస్సు పూజించే అహమిక కంటె
నీ పాదాలు పూజించే నేను మెక్కుడు
మాపుదాకా నినుగొల్పి మందేమేళ మౌకంటె
దానగు నీ దానంబ శేషత్వమెక్కుడు " (7-249)
"ఇన్ని జన్మము లేటికి హరిదానం
లున్న పూరదానుండిన జాలు
హరిభక్తుల యిది యన్నము గొనుచారి
వరపుడై వుండవలె నన్న జాలు " (1-367)

పెద తిరుమలయ్య

"ఏమీ నడుగ నొల్ల నెచ్చుకొందు అననొల్ల
కావించి నీవిచ్చితి కైవల్యవదము
పుట్టుగులకు పెరవ భూమిలోన హరిసీతు
అట్టె నీ దానుడ నేనై తే చాలు " (21-24)

చిన తిరుమలయ్య :

"జ(నా)ండించితే గలుగునా వరమాక్కుని దాన్యము
నిందుమతి ముండితేమి పెరవేరుగాక " [16-1-30]

సూరంగపాడి

“నిన్ను నీ విడువాను నీ పేరు మరువను
నీ బంటు బంటై నానూ ” [సా, ప, 178]

అదీ విధంగా

“జననమైత్తిన మొదలు మనుజుల సేవాయె
వనియూని నన్నునే వగిది రక్షించెవా ” (సా ప 171)

పెంగమాట

“నద్యస్తుపున దీ నన్ను నిలువరా
నద్యరు నారాయణా దేవా ” [సుజ్ఞాన రత్నావళి - 76]

ఓ, నఖ్యం

బట్టడు భగవంతునియందు మైత్రిని చూపుటయే నఖ్యలక్తి,
ఇందు భక్తుడు తన మనస్సులోని అభిప్రాయాల్ని నిర్భయంగా
నిస్సంకోచంగా భగవంతునికి విన్నవించుట నఖ్యలక్తి.

అన్నమయ్య

“ఓలువగు దన రూపము చూపెన్
కలదింతయు దన మన తెలింగించెన్ ”

-ఈ శీర్షనలో నవనానాయకాల స్పృహన్ని అన్నమయ్య స్పష్టంచేశాడు

పెద తెరుమయ్య

చెలిమి చేయగరాదు చెలిని విడువగరాదు
తలచి కావలరాదు తప్పగరాదు
మఱసి మన్నించరాదు మన్నించి చెయవరాదు

ఓలవరాడు వలచి వడలరాడు [23-167]

ఇందులో కవి సఖ్యభక్తి స్పష్టం

చిన తిరుమలయ్య

"వగయేమి చెలిమేమివలమూరు నిన్ను
సొగడుచునుండేటి పుణ్యనిశి" (16_1_48)

సొరంగపాటి

నరహరి నీ నామ స్మరణంబె కనరయ్యా
పరమభక్తుల చెలిమి పరిపొడయ్యా [సొ ప 171]

9 ఆత్మనివేదనం

ఎదురు అనన్యభక్తితో సర్వాత్మ సమర్పణ గావించుటే ఆత్మ
నివేదన భక్తి

అన్నమయ్య

"సర్వాత్మకడవు సర్వేశ్వరుడ నా
పూర్వపలాలు నీతి యిది సమర్పయామి
దేగిలేది నేజేసే పెడచేత నీ చేత
ఆగడవు మాటాడిన నది నీమాటే " [9-282]

పెద తిరుమలయ్య

"ధరళీధరా నాకవ మనగా నేటిది
యిరవుగ నా మనస్సు మీదెక్కుట యింతే నీకు
పరగగ నాలోని భక్తి యనగా నేటిది
సరగున నా యాత్మమ నీకు సమర్పయింతులే" (21-407)

చిన తిరుమలయ్య

"తమపు వాదె యనగ తనకు స్వతంత్రమేది
తమపుతో తాను పొలి(0) తమవెకావ

“మనసులో యాసుద్ది వ రి నమ్మితే జాలు
వినకముందరలకు విచారమే లేదు” (16-147)

సారంగపాణి

“ధిర్మమందు నిశ్చలమతి నుంచి
దయయు శాంత నత్యమున నబింది
నిర్మల జ్ఞాన మాత్రమింది
కర్మఫలము రామున కర్పింది” (సా ప 174)

వైష్ణవ వచకపులందరు సాధారణంగా తామ, బలరామ, కృష్ణావ
తారాలకు పొరొడనమ్మిచ్చినట్లు పై చరిత్రలన బట్టి చెప్పవచ్చు

మహా విష్ణువు దశావతారాలన్నింటిని కూడ మీరు కిర్పించినట్లు
చెప్పవచ్చు

3.3.2 శైవ వచకపులు

ప్రాచీన వైదిక ధర్మ సంపూర్ణాయానంతరం గత 3,000 ఏండ్ల
నుండి వచ్చిన అవైదిక మతాల్లో శైవమతం ప్రధానమయిందిగా
చెప్పవచ్చు

3.3.2.1 శైవవచనం-అర్థం

“శివు కళ్యాణి” అనేధాతువు నుంచి శివశబ్దం వుట్టింది⁵ “బహుల
మేతన్నిదర్శనం” అనే ధాతువార నూత్రం వల్ల “శివు” అనేది ధాతువుగా
అంగీకరింపబడింది “శివస్య-ఇదం ఏవశైవం” శివునికి సంబంధించిన
తత్వమే “శైవం”

కళ్యాణ పురూషుడైన ఈశ్వరుడే శివుడు “అశుభకర్మర్యే” అనే
ధాతువు నుంచి ఏర్పడ్డ కల్పమే ఈశ్వర శబ్దం వైదిక పరమైన 108

వామాలు ఆ సర్వేశ్వరుని నూచిస్తున్నాయి. అందులో 'శక్తి' కూడా ఒకటి

“శక్తు-శక్తా” అనే భావపునుంచి ఏర్పడ్డదే 'శక్తి' శబ్దం “యః సర్వం-జగత్ కర్తుంశక్నోతి సశక్తిః సర్వజగత్తును నిర్మించే సామర్థ్యమున్న వాడే శక్తి ఈ శబ్దం స్త్రీ, పురుషులకు వర్తించదు

“బృహ-వృద్ధా” అనే భావపు వల్ల “బ్రహ్మశబ్దం పుట్టింది “బ్రహ్మ” అనే శబ్దానికి కూడా వరమేశ్వరుడనే అర్థం

“విష్ణు-వ్యాప్తి” అనే క్రియనుంచి నిష్పన్నమయిందే “విష్ణు” శబ్దం అంతట వ్యాపించి ఉండేవాడు విశువు

పైన చెప్పిన శివుడు, శక్తి, బ్రహ్మ, విష్ణు అనే నామాలన్ని సర్వేశ్వరుడైన వరమాత్మకే చెందుతాయని నేనాలు చెబుతాయి

తైవంతో అనేక వంధాలున్నాయి పాశుపతం, కాలాముఖం కాపాలికం, అనేవి తైవ వంధాలు ఒక్కొక్క వంధాని స్వీకరించి వాటి వ్యాప్తికి గతంలో తోడ్పడినారు

3 2,2 2 రాయలసీమలో తైవ మతం

రాయలసీమలో తైవమతం ఎప్పుడొకటి వ్యాప్తిపొందిందో చెప్పడం కష్టం కాకతీయ రాజులకాలంలో కర్నూలుజిల్లా శ్రీతైలం ప్రసిద్ధమైన తైవ పుణ్యక్షేత్రం పాశుపత శివారాధ్యులు (గౌడ దేశం లోని గోళకీ మరానికి చెందిన శివారాధ్యులు) కర్నూలుజిల్లా “త్రిపురాంతకం” కడపజిల్లా “పుష్పగిరి” ప్రాంతాల్లో మరాల్ని స్థాపించారు ఈ మరాళకు గోళకీ మరాని, వాటి అధిపతులకు గోళకీ మత శివారాధ్యులని పేరు చిత్తూరుజిల్లా శ్రీకాళహస్తి కూడ ప్రసిద్ధమైన తైవ పుణ్యక్షేత్రం దీనికి “దక్షిణకాళి” అని కూడా పేరు. కాకతీయుల కర్వాత

ఈ మతం కొద్దిగా క్షీణించినా ఈనాటికి రాయలసీమ ప్రాంతంలో వైవ
మతస్తులు లేక పోలేదు

వైవ భిక్షుక గాయకులు

కారడగాళ్లు, బహురూపులు, కాదిపాపలు, భీరాగులు తోలు
బొమ్మలవాళ్లు, ఒగ్గులు, వీరవృణులు, పిచ్చికంటవాళ్లు జంగాలు,
మైలారు భటులు, మొదలైన వారు వైవ భిక్షుకగాయకులు పేరు శివ
గీతాలు పాడుతూ, శివకథలు చెబుతూ, తోలుబొమ్మలు-ఆడుతూ,
అదీస్తూ, వగటి పేషాలు పేస్తూ రాయలసీమ ప్రాంతంలో ఈ నాటికి
అక్కడక్కడా తిరుగుతుంటారు

3 3 2 3 రాయలసీమ పదకవుల్లో వైవులు

రాయలసీమ పదకవుల్లోని వైవ పదకవులను అయిదు రకాలుగా
వర్గీకరించవచ్చు

- 1 యాగంటి కవులు
- 2 వీరబ్రహ్మం
- 3 దూదేవర సిద్ధయ్య
- 4 ఈశ్వరమ్మ
- 5 గుంటుపల్లి కోటిలింగయ్య

1 యాగంటి కవులు

యాగంటి కవులు వీరవైవులు వారి స్వామి యాగంటి సంజీవద
యాగంటి వదాణ యాగంటి సంజీవనీతి జంకితాలు యాగంటి స్వామికి
ప్రీతిపాత్రమైన మంత్రం నమస్కారాయ యాగంటి కవులు ఈమంత్రాన్ని
జపించి భక్తులయ్యారు,

గురుదెత్తిన యానవ్త కోటి మంత్రములలో
అశయశివమంత్రంలు అధికమనగనే

వెరపెంపుగా వతున్నద వేద్యంబైన
వరసు శివమంత్రంబు పరియింపవలదా
కరకంఠ నామములు పరియింపవలదా
హరహర శివశివ అనియేటి మంత్రంబు
విరిదిగా చెవులార విన్నయంతనే" (డి-2489)

అంతే గాక

"విడితై వము మరియేటి వైష్ణవ వ్రతము
యేటి యా రూపంబు యేటి మార్గములు" (డి-2481)

అనే సంబోధన వెలుగుల్పాడు.

వీరబ్రహ్మం

వీరబ్రహ్మం నారాయణ అంశతో జన్మించినవాడు కాని వీర
బ్రహ్మం గారిన దత్తత తీసుకొన్నవాడు వీరశైవులు, కాబట్టి "వీరశైవులు"
అనే పదంలో "వీర" అనే పదానికి నారాయణ అనే పదాన్ని కలిపి 'వీర
నారాయణ' అనే పేరు పెట్టారు

వీరబ్రహ్మం శైవులకు ప్రీతి పొత్రమైన "ఓంనమఃశివాయ" అనే
మంత్రాన్ని జపించాడు

"ఓం నమఃశివాయ సిద్ధమైన పదవి
ఓంకార మేదిరా ఓరీ" (సుక్ష్మాన రత్నావళి-1)

"శివపంచాక్షర మంత్రం-వరశివ యోగులకే జపనాత్రం
అవిరళ యోగం బందిన వారికి-అశేరి మీద చిద్భూషణం"
(సుక్ష్మాన రత్నావళి-2)

వీరబ్రహ్మం వీరశైవుడైనను నారాయణ అంశతో జన్మించిన
వాడగుటచే

నడిమి కందిలోన నారాయణుడున్నాడు-నాకులారా
మడుగులో దీపము మరి వెలుగుడున్నది-మగువలారా
(సుక్ష్మాన రత్నావళి-3)

అని తీర్చిందాడు

అంతిగాక శివశేకపులకు అభేదత్వాన్ని క్రింది పాదంతో చెప్పాడు

“శివగోచిందా గోచిందా” (కాలజ్ఞాన తత్త్వాలు) వీరబ్రహ్మం మత సామరస్యం కోసం మహమ్మదీయుడగు సిద్ధయ్యకు జ్ఞానోపదేశం చేశాడు అగ్రవర్ణజాతైన అన్నాజయ్య నుండి అంత్యవర్ణజాతైన కక్కయ్య వరకు తనశిష్యులుగా చేర్చుకొన్నాడు సర్వసమతాను యాన మైన సిద్ధాంతాలను, బోధనలను చెనించాడు అప్పటి ప్రభువుల మతం “శిష్టాం తాగా వజలది హైందవం వీరబ్రహ్మ ఇటు ప్రజలతోను, అటు ప్రభువులతోను సామరస్యం కుదిర్చాడు

దూడీకుల సిద్ధయ్య

సిద్ధయ్య పుట్టుకతో మహ్మదీయుడు హైందవుడైన వీరబ్రహ్మల గారి బోధనలకు తలవొగ్గి అతని శిష్యుడైనాడు మత సామరస్యానికి పొటుబడినవాడు

మానవులందరిది ఒకే కులం అని చాటి చెప్పిన ధీరకాలి

ఈశ్వరమ్మ

ఈశ్వరమ్మ వీరబ్రహ్మం మనుమరాలు అజన్మబ్రహ్మచారి వంశాను గరితంగా వస్తున్న శైవాన్ని అదరించినా మతసామరస్యానికి పొటు పడింది

కోడిలింగయ్య

కోడిలింగయ్య శైవవరమైన తత్త్వాలు చెప్పాడు వాటి ఆధారంగా చతడు వీరశైవుడు అని చెప్పవచ్చు

3,3 2 4 శైవ పదకపులు-మత దృక్పథం

శైవ పదకపుల రచనల్లో క్రింది అక్షరాలు కనిపిస్తాయి

- 1, శైవ అక్షరాలు చెప్పడం
- 2 శైవాధిక్యతను నిరూపించడం
- 3, శివునికి భక్తునికి అభేదత్వం చెప్పడం

4, పూజలు చేయడం

5, రూపారాధన

3 3, 2 4 1 శైవక్షత్రాలు చెప్పడం

వీరశైవులు లింగాన్ని ధరిస్తారు నిజమైన వీరశైవునికి అంక వలసిన లక్షణాల్ని యాగంతివారు

తమవుపై లింగంలు ధరించుటకు గురుకు

మనసు లింగమునందు ముత్తిల్లవలదా

మనసు లింగమునందు ముత్తిల్లుటకు గురుకు

తన ఇంద్రియములు తానునివి గావలదా

లింగదారుల మనుచు లెక్కచేయరు గాత

లింగమును ప్రాణమును తత్తీనమే గావలదా (డి-2489)

అనే వదల్లో స్పష్టం చేశారు

3 3 2 4 2 శైవాధిక్యతను నిరూపించడం

తాము వమ్మిన దైవం యొక్క లోకాత్తరకార్యాలను, ఆధిక్యత లను కీర్తించడం దీన్నే గురారాధన అని కూడ అంటారు ఇది రెండు రకాలు,

1 శ్రుతి ప్రమాణం

భారతీయపాశ్చాత్యంలో ప్రాచీనమైనవి వేదాలు వేదాలు ప్రత్యేకంగా వివిధదేవతాస్తుతి కేంద్రాలు ఆ వేదాల్లోని నూత్నాల్ని ఆధారంగా తమ సమ్మివ దేవతా ఆధిక్యతను నిరూపించడం శ్రుతి ప్రమాణం యాగంతి కవులు ఇటువంటి ఆధిక్యతల్ని వివరించారు మచ్చుకు

“భగ్గోదేవస్య పరగధి మహి యశుచు

భగ్గుడే దైవమని శ్రుతులు”

*మహా శివాయ దుద్రాయ యని యంటు

సహజముగా శ్రుతులందు చాటుచుండు"

"విశదముగా శ్రుతులలో విశ్వేశ్వరా యనుచు" (డి- 2489)

2 పురాణ ప్రమాణం

భారతీయ వాఙ్మయంలో ప్రధానమైనవి వదునెనిమిది పురాణాలు గొన్ని పురాణాలు శివాధికారాన్ని స్పష్టం చేస్తాయి బ్రహ్మ స్వప్నకాండకు దని, విష్ణుపు స్థితీకారక దని, శివుడు లయ కారకుడని ప్రసద్ది ఈ క్రియలో శివ విష్ణుశక్తు స్వతంత్ర్యంఉంది బ్రహ్మమాత్రం విష్ణువు తొడుకని ప్రసిద్ధి, బ్రహ్మకు రుద్రుడు పుట్టాడని కూర్మపురాణం తెలుపు తుంది, యాగండివారు ఈ కథాంకాన్ని తిరస్కరించారు

"మతిమూని నిలల భూమధ్యంబునను బ్రహ్మ

అతిశయముగా శివధ్యానుజై నంతన్

అతని ముందరను ప్రత్యక్షమై వరమిచ్చు

నతడు బ్రహ్మకు పుష్పనమ ద్రోహి కలదా

బ్రహ్మాది పశుపులకు సతియైన వరశివుని

బ్రహ్మ పుత్రుండనెడి పొతకులు గలరా" (డి-2494)

వరమశివుని ఇతర దేవతలు కూడ స్తుతించినట్లు యాగండి వారి లలి ప్రాయం

"సర్వేశ ఈశ యని వద్భక్తితో బ్రహ్మ

సర్వంబు ఈశుండిని నమ్ముతించెన్"

"స్వర్నాధికతి ఇంద్ర సర్వతేవకులెల్ల

అర్గమభిషేక మంత్రాదులిత్తురు" (డి-2486)

ఇంకా వాయుదేవుడు, ఈశాన్యుడు సవగ్రహాలు వేటోత్తరేక్షి క్రియ తిలకురని చెప్పారు

3 3 2 4 3 శివునికి భక్తునికి అభేదత్వం

యాగండివారు, పీఠబ్రహ్మం, కోటిలింగయ్య శివునికి, భక్తులకు
లింగానికి అంగానికి భేదంలేదని విశ్వసించారు

యాగండివారు

“కలితమగు సిడికంకణమనెడి నామంబు
గలిగినంతనే శివుడు గాక యుండెడి నా
వలదెరంగుల శివుడు భక్తుడను నామంబు
గలిగినంతనే శివుడు గాక యుండెడినా” (డి-2494)

అదీ విధంగా

“సంగతముగా తన యిష్టలింగమున కంగము వేరే కలదా
అంగము ప్రాణమునైన భక్తుని వీధాంగము అంగము కాదా”
[డి-2489]

పీఠబ్రహ్మం

“నిదురపోక చూడరా - నిలొనే దేవుడురా
వదిలముగను నిదురపోయి - వరమవదమే చేరరా”
[మజ్జిమ నికాయ - 27]

కోటి లింగయ్య

“అంగలింగ సంగమయగరా లింగాంగమెరిగి
లింగదేహ భంగ మరయరా” (పెద్దవాక్యములు - తత్త్వాలు 15)

3 3 2 1 4 పూజలు చేయడం

భగవంతుని స్మరిస్తూ సేవలు పూజలు చేయడాన్ని కైంకర్యం
అని అంటారు పూజలు చేసేటప్పుడు భగవంతుని యొక్క రూపాన్ని,
గుణాన్ని, నామాన్ని స్మరిస్తారు

యాగండివారు, ఈశ్వరమ్మ ఇటువంటి పూజాలు చేశారు

యాగండి వారు

“పూవులు గావలెరా - శివునికి పూజ చేయవలెను

పువ్వులు గావలె పుణ్యశరీరికి

పొవన బుగ్గ వరదేశయ్యకు” (డి-2494)

అదీ విధంగా—

“శరణని పేడెదను బడలలో శంభుని బాడగా

హరుడే గురుడని అత్తలో ఉండిక

మయవక తనలో మానసపూజకు” (డి-2494)

ఈశ్వరమ్మ

“అందమైన పూలు గోతాము

అత్తారాముని పూజసీతాము”

“భావా భావము నిందుజాతాము

భక్తజనుల సంతోషము చేతాము

భావమందు గురుని దలుతాము

భక్తితో హరిపూజ తీతాము” (సుశ్లాస రత్నావళి - 19)

3 3 2 4 5 రూపారాధన *

భక్తులు తాముపూజించే దైవమే సర్వమని, అతని మూర్తిలో విశ్వమంతా ఉందని తలవడం సహజం యాగండి వారు, వీరబ్రహ్మం గారు తమ దైవమయొక్క విగ్రహాన్నిమాత్రం ఆరాధించలేదు విగ్రహాన్ని కింద్రంగా భావించి విరాట్ రూపుడైన పరమశివుని ఆరాధించారు

యాగండి వారు

“ముమ్మ విశ్వమంతయు నీ కమ్ములై యుండగా జూచు

కమ్మునియు నీ కమ్ములే గావా

కమ్మల బుద్ధిన రావికమ్మలకు తేజమైన
కమ్మల లోపలివి నీ కమ్మలే కావా"

అదీ విధంగా —

అన్నియును నీవే నీకన్న యితరములేదు

"నీవు కల్పించినది నిఖల వస్తువులెల్ల" (డి-2495)

సర్వం ఈశ్వరుడో భావనపై పొదాల్లో స్ఫురిస్తుంది

వీరబ్రహ్మం

చిల్లర కాళ్ళకు మ్రొక్కుచునుంటే - చిత్తము చెడిపోనాచెయ్యుకీ
ఒక్కప్రాద్దులని యెందుచునుంటే - ఒనరుగచెడుదువు ఒరేయుకీ
ఏకమైన యా వైభవమూర్తిని బూచుచు ముందుట వరేనరే"

(సుజ్ఞాన రత్నావళి - 6)

విగ్రహారాధనను ఖండించి ఆ వరమేశ్వరరూపాన్ని కీర్తించాలని బ్రహ్మం
గారి భావన

ఇంతవరకు రాయలసీమ వడకవుల కుతద్వక్వభాన్ని పరిశీలించ
డం జరిగింది వీరిలో "వైష్ణవమతం", "శైవమతం" అనే భేదం
ఉన్నప్పటికీ వడకవులందరూ మతశ్రామరస్యాలికి పొటువడినట్లు చెప్ప
వచ్చు శివశేషులకు అభేదత్వం చెప్పినట్లు వీరి రచనల ఆధారంగా
గమనించవచ్చు అందరూనమానమే అనిభావనను విరు వ్యక్తపరిచారు
మచ్చుకు—

"శందనాన అహి శందనాన పురె

శందనాన భవా శందనాన శివల్లవః"

బ్రహ్మమొక్కటే వరబ్రహ్మమొక్కటే శందః (71-51)

అనే కీర్తనలో వరబ్రహ్మమయమైన జగత్తులో తెగలుగా తెగలుగా
విభజించి న్యూనతాధిక్యతల్ని చూపవలసినవి వివేకేషు కాబట్టి "అందరూ
నమామలే" అనే సిద్ధాంతాన్ని అన్నమయ్య వ్యక్తపరిచాడు

సంఖ్యా సూచి

- 1 అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు-సంపుటం 1, సిరిక పుట-34
- 2 సొత్తుస్మిన్ వరమప్రేమరూపి (నారదభక్తిసూత్రములు-2)
- 3 "పూజాదిష్వమరాగ ఇదిహిరాశ్యా" (నారదభక్తిసూత్రములు-1-18)
- 4 'శభాదిష్వతి గర్గః' (నారదసూత్రములు-1-17)
- 5 ఛాతుపాఠం (10-336)
- 6 సత్యాగ్రహ ప్రకాశంలో సూచించినవి
- 7 పూర్వాగా ఛాతుపాఠి - పుట-307

రాయలసీమపదకవులు - కవితా శిల్పం

కథకు, కల్పనకు అవకాశమిస్తూ చిత్రవిచిత్ర రచనా శిల్పంతో పండితుల మధ్య రాజాస్థానంలో పీఠం వేసుకొని కూర్చునేవాడు కవి కాత్రు వరిధి, వ్యంగ్యపైభవం మహాకవుల ప్రతిష్ఠను నిలిపేవి అయితే జానపద గీయకవుల వరిధి స్వతంత్రం వారు కోరుకొనేది సామాన్య ప్రజల మెచ్చే వాస్తవికతకు దగ్గరగా రచన చేయడం వారి ధర్మం, ధ్యేయం కూడా

జానపద కవులు లాగే వాగ్గేయకారుల లక్ష్యమెల్లా సామాన్య ప్రజా జాగృతే ప్రజలు దీన్ని అదరిస్తారో ప్రజలకు ఎలా చెబితే రుచిస్తుందో తెలిసినవారు వాగ్గేయకారులు ప్రజల భాషను కిర్తన భాషగా, కృతి భాషగా మార్చుకొన్నవారు అయితే వీరిలో కొందరు వాగ్గేయకారులు మహాకవులులాగే చిక్క చిదిక్క కవితా శిల్పంతో రచనలు కూడా చేశారు అలాగే సామాన్య ప్రజల సుగంధులను కవిత్వంచే పదాలను వ్రాశారు

కవితా శిల్ప దృష్టితో పరిశీలిస్తే రాయలసీమ వదకపులలో కాళ్లకి పొక కప్పులు ఒక తరగతికి చెందినవారు మిగిలినవారు మరొక తరగతి చెందినవారు కాళ్ల పొక కప్పులు, సారంగపొడిల కంటె మిగిలిన వాగ్గే యకారులు సామాన్యజనానికి మరి దగ్గరి వారు

రాయలసీమ వదకపుల వదాల్లోని కవితా శిల్పాన్ని రచనాశిల్పం వర్ణనాత్మక శిల్పం, పరిశిష్టమని వికాలదృశ్యభంజితో పరిశీలించవచ్చు

1.1 రచనా శిల్పం

వల్లవి, అనువల్లవి, చరణాలు ఒకదానికొకటి వరస్పరానుబంధం గలిగి ఉండి భావుకతకు అవకాశమిచ్చిన రచన రాయలసీమ వదకపుల్లో అన్నమయ్య, పెద తిరుమలయ్య, చిన తిరుమలయ్య, సారంగపొడి, యాగంజికప్పలు, ఇలాంటి రచనలు చేశారు

అన్నమయ్య

అలరులు గురియగ నాడెనదె

అలకల గులుతుల నలమేల్మంగ" వల్లవి

అరవిరి పొలగుల నతివలు మెచ్చంగ

అరతెర మరుగున నాడెనదె

వరున పూర్వదువాళపు తిరుపుల

పొరిగరగింపును నలమేల్మంగ" అలరు (3-24)

పెద తిరుమలయ్య

ఇంత నేరకుండిన న బేటి యింత

వింత చెలుల పెరపు విడిచెంచి దింతి వల్లవి||

తనిసిన మగవాని తమరేచినదే యింతి

కాశగోష్ఠి సోకు ల్లియ్యకొనజేసినదీ యింతి
కనునూర్చుంపి నీడ్డద కళలో గూడిన దింతి
తననేతుపు పిమ్మట దలపించే దింతి (23-42)

చిన చితునులయ్య

నూరవద్దు కాగవద్దు బోరు చేడుగావద్దు
చేరువనాక బోట నంటివి పున్న దిదివో ||వల్లవి||
పొలమెల్లా దిరిగాడి పొడిబడనవద్దు
శళకశ గడ్డపొర ఉవ్వవద్దు
నలవని వాగుల తంకల పెదకవద్దు
చెల్గి పాకబోట నంటివి పున్నదిదివో ||సూర|| (16-1-54)

సారంగపాడి

పిలుచుక రావమ్మా - సొమి నీచేత ||వల్లవి||
నెలకా ఈ వండు వెన్నెల తాళజాలనిక ||అనువల్లవి||
మానవతి చెలులగా నీకు న-మానమెవ్వరు వట్టి యీ అను
మానమెందుకు చిన్ననాట భి-మాన మివ్వడైన ముదినంది
||పిలుచు|| (సా.చ 12)

మాగంటి కృతులు :

కలిమి లలిమి వయసురా - కాముని కాగ్యమురా
కలువ కాడవంటి దేహము కలలో నమ్మకురా ||వల్లవి||

మాయా నాటకమురా - మతి దప్పి తిరుగకురా
చేయగల ధర్మముకన్పియ్యు తీసి నత్తము నిల్పరా ||మాయ||

నంతెనెలపు గడరా - సంసారము నిత్యము గాడరా
నక్కమని తెలుసుకోరా - నమసిపోయె దేహమురా ||మాయ||

భోగములు యెన్నిరా - రోగములు అన్నిరా
భోగరోగములచేత పోయెటి దేహమురా ||మాయ||

వట్టులేని వంతమురా - వట్టి దానంతమురా
పుట్టి పెరిగి యంతలోనే - పోయెటి దేహమురా ||మాయ||
అరుముడు నదలరా - అదు వదిలవరచరా
చేరి యేగంతకు మీద చిత్తము మధవుతురా ||మాయ||

[శీ - 2489]

పొటన్నిటిలోను బాపై క్యంతో ఒక అనుసంధానవద్దలి రనిపిస్తుంది పైగా
ఒక్కొక్క చరణం విశిష్టభావ నంతలికంగా చేనికది వేరుగా కూడా
విభజించడానికి వీలుగా కనిపిస్తుంది ఈ స్వభావం రాయలసీమ ౪వ
కవుల రచనల్లో కనిపించే విశిష్టతలం

4.2 వర్ణనాత్మక శిల్పం

రాయలసీమ వదనీపులందరు సామాన్యంగా ఆధ్యాత్మిక శృంగార
సంకీర్తనలు వ్రాశారు వీరిలో కాళ్ళపాక కవులు, సారంగపాణి కీర్త
నల్లో ఈ విభాగం స్పష్టంగా గుర్తించవచ్చు ఇతర కీర్తనలలో
ఆధ్యాత్మికతకీ, ప్రాధాన్యమివ్వబడింది వీరి రచనల్ని ఆధ్యాత్మిక
శృంగార వర్ణనలని విడదీయడానికి వీలుంది

4.2.1 ఆధ్యాత్మిక వర్ణనలు

ఈ వర్ణనలలో కాను నమ్మిన స్వామి వర్ణన, స్వామీకీ సం॥

ధించిన ఉత్సవాలు. నీతి వైరాగ్య తాత్త్వికాలు చోటు చేసుకొన్నాయి

4 2 1 1, స్వామివద్దన

రాయలసీమ వదకపుల్లో తాళ్ళపాక కవులకు ఆరాధ్యదైవం శ్రీ
చేంకటిశ్వరుడు సారం పొడి నమ్మిన దైవం వేలుగోపాలుడు
యాగంబికవుల ఆరాధ్యదైవం వరమశివుడు మిగిలిన వారు ఒక్కడే
దైవమని నమ్మినవారు వీరు ఆయా దైవాలవల్ల ఉన్న భక్తిభావం
వల్ల స్వామిని, స్వామిలోకోత్తర శ్రీయల్ని అనేక విధాలుగా వర్ణించారు

అ స్తుత్య

వైష్ణవులకు “విష్ణువు” ఆరాధ్యమూర్తి వోరునొవ్వంగ హరికిర్తి
మొదలగు వారి లక్ష్యం ఆ కిర్తి కథనానికి స్వామి దశవతార వర్ణనలు
నూలకందాలు

వాగ్గేయకారులలో దశవతారాలను అనేక రీతుల్లో వర్ణించినవారు
అ స్తుత్య

ఈతెకు నీకుదగు నీడు లోడులు

వాఱచి మిమ్ము బొడగి వనమా యిరులకు ||వల్లవి||

ఒట్టిగొన్న నీ దేవులు వందముఖి గనక

అట్టె నిమ్ము రామవంద్రుడన దగుళు

చట్టమై కృష్ణవర కూపుల యాపె గనుక

చట్టుకొని నిమ్ము కృష్ణుడ వనదగను ||ఈతె||

చందమైన వామలోచన యాపె యాగముక
 అందరు నిన్ను వామనడన దగును
 చెంది యాతె యప్పటిని సింహ మధ్య గినక
 అంది నిన్ను నరసింహుడని పిల్వదగును (30-552)

రామకృష్ణ, వామన, నారసింహ మొదలైన అవతారనామాలు
 ఈ అవతారాల్లోనికి రాని అన్నమయ్య ఆ అవతారనామాల్ని నాయిక
 వల్ల కలిగిందిగా వమత్కరించి వర్ణించడం ఈ కీర్తన ప్రత్యేకత అది
 విధంగా -

పుడమి నిందరిఁబై - భూతము కడు
 బొడవైన నల్లని - భూతము ||వల్లవి||

రినింబోడ మింగెడి - భూతము
 పునుక పీపుపెద్ద - భూతము
 కనలి కవియు చీకటి భూతము
 పొరుగు సోమపు-మోము భూతము (11-3-43)

మాతాలు అనేవి చీకటిలో తిరుగుతుంటాయి వాటి అకారం
 భయంకరంగా అనవ్యంంగా ఉంటుంది అన్నమయ్య పై కీర్తనలో
 వివిధరకాలైన భూతాల చేష్టల్ని వర్ణించాడు ఈచేష్టలన్నియు లోక
 ప్రసిద్ధం మాక్షుంగా వరికిలిస్తే మహావిషపు యొక్క భావతార
 వర్ణనను గమనించవచ్చు

ఒక మింగెడి భూతం-మత్స్యవతారంగాను, పీపుపెద్ద భూతం
 కూర్మవతారం గాను, చీకటి భూతం-పరాహవతారంగాను సోమపు
 మోముభూతం-నారసింహవతారంగాను అన్నమయ్య వర్ణించాడు, ఇటు
 వంటి వర్ణననుభావ శ్లేష అంటారు

ఈ కీర్తనలో మిగిలిన అవతారాల వర్ణనలు కూడ ఉన్నాయి అన్నమయ్య లోని దశావతార కీర్తనల చాల వాటిలో ఈ లక్షణాలు కనిపిస్తాయి ¹

పెదతిరుమలయ్య

పెద తిరుమలయ్య కూడ దశావతార వర్ణనల్ని విరివిగా చేశాడ. ముచ్చుకు-

“అన్నియు కుండగ దమశేమి గడమ
పున్నవాడు సిరి పురుషోత్తమ రాజు ||వల్లవి||
వీలుచు వీరావడించి వేదమరాజు
కులికి గుండ్లు మోచి గూర్మరాజు
పొలిమి నేలలు దవ్వీ బొలమురాజు
నాలి బడదాట తాడి నరసింగరాజు” (23-431)

ఈ కీర్తనలో వేదమ రాజుగా మత్స్యావతారాన్ని, గూర్మరాజుగా కూర్మావతారాన్ని, పొలం రాజుగా వరాహావతారాని నరసింగరాజుగా నారసింహావతారాన్ని పెదతిరుమలయ్య వర్ణించాడు ఇందులో మరొక విశేషం కూడా ఉంది అహంకార పెదతిరుమలయ్య కాలంలో పురుషోత్తమరాజు, వేదమరాజు, నరసింగరాజు మొదలైన వారు అంతో అంతో ప్రసిద్ధి పొందిన పొళెగాళ్లు కావచ్చు

దిన తిరుమలయ్య

తన దాసుని కొరకు ధరియించె నీరూపము
దిన దిన వేడుక గదిరి నారసింహుడు ||వల్లవి||

బలురక్కమ నొడిసి వట్టి తొడలపై బట్టి
చెరిగి కొనగోళ్ల తిందినాడు

చలవద్దీ పేగుల ఓంద్యాలు తోడు తను

తెలిపై పున్నాడు కదిరి వారసింహుడు ||తన|| (16-1-37,

కదిరిలో వెలకొన్న స్వామి వారసింహుడు ఈ అవతారంలో ప్రహ్లాదు భక్తిని మన్నించి హిరణ్యకశ్యపుని సంహరించడం విశేషం వారసింహులతారంలో శ్రీమహావిష్ణువు భయంకరంగా ఉంటాడు = భయంకర ఆకారాన్నీ చిన తిరుమలయ్య పై శిర్తనలో నర్తించాడు అదీ విధంగా-

శ్రీవతిపురనాయక జయ తంతాబీష్టదాయక ||వల్లవి||

పున్నతోన్నత విగ్రహా వాసోదరిస్థిసుగ్రహ
సన్నుతామరసుగ్రహ సామవదపరిగ్రహ ||శ్రీ||

జనకే బ్రయశారక శివసాధికాఖిల తారక
మామసాతమారక మామక ఘనివారక ||శ్రీ||

శ్రీవేంకటనాథ యాపకా నంచిత రఘుకుల దీపక
భావ సంతోష ప్రాపకా అభంగ మంజుల వాపక ||శ్రీ||

(16- 1-51)

ఇది సంస్కృత రచన ఇందు చిన తిరుమలయ్య "రామ" అవతారమూర్తిని వర్ణించాడు

సారంగపాదీ

ఇంతకంటె చోడ్యమిక పేరుయున్నదె
యెంత ఆశ్చర్యమయ్యా చూడ ||వల్లవి||

వింతలు నీ కథలు విసవిస పేడుకలు
కంటని గన్న చక్కని పేలుగోపాల ||అమవల్లవి||

భృగురాముడై యల జగతి కశ్యప మునిగి
తెగువ నర్పించిన దేవుడహ
మగటిమి చెడి బలిని మధుర భాషణముల
వగలేక ధరమూడడుగులు వేడినావంటి ||ఇంత||

అక్షయ నలునలు అల్ల ద్రౌపతి కిచ్చి
రక్షించినట్టి శ్రీరమా నాథుడౌ
కక్షి కట్టుక గోవళామినులమైలలు
నిక్షేపమ్ముగ బట్టి వృక్షమెక్కినావంటి ||ఇంత||

శంకాటంకము లేక బలరాశి బంధించి
లంకేకు నబలిన రణధీరుడౌ
కంట పత్తము దొడిగి కాలయవనుడు దరుమ
లింకెలటాయి కొండ లిలము తొల్చినావంటి ||ఇంత||

(సా ప 188)

సొరంగపొడి ఆరాధ్యదైవం వేలుగోపొలస్వామి ఆస్వామి యొక్క
భృగురాముడు, వాసున, కృష్ణ, రామావతారాల్ని చర్చించడం పై
కీర్తనలో విశేషం అది విభంగా-

నీకే సమ్మతిగాని యిటువంటి నడకలు
మాతెవ్వరికి సరివోదయా ||వల్లవి||

కాక నాడిరని తప్పులెంతురని వి
వేళాలనికీ ముందు వేలుగోపొల ||అనువల్లవి||

అల్ల ముఖాలు వదలారు వేలుండగ
తుల్లము మరుగేళి గూడితివి ||నీకే||

అలను పీతాంబరము చెలువొందుచుండగ
అలగోచకల చీరలందిరివి ||నీశీ||

పాలకడలి యందు వవ్వకింది యుండి
బాలుడై యుల్లగ బ్రాకిరివి ||నీశీ||

తేజోరాశిర్ని న దీవుడవై యుండి
రాతీగ నరుని సొరధిపైతివి ||నీశీ||

బాటను న వరము వడము వడలివళా
రీవీటి నగిరమున వెలసితివి ||నీశీ|| (సీ ప 162)

పై కిర్రనలో శృష్టావళానిని సొరంగపాటి వర్ణించాడు
యాగంటి కవులు

యాగంటి కవులను ఆరాధ్యదైవం శివుడు పుని వాహనం నంది
నందినే బసవడు అని అందారు, యాగంటి కవులు బసవని క్రింది
పాద్యలో వర్ణించారు

వేగములు పొడములు విశ్వరూపము మేను
ఆదిమూలమేనాని అమరులీ రోమములు
మీదు వరకత్తము మీలై యూపుకము నా
వడము శ్వాసములు నయనమే శృకులు (డి-2494)

నాలుగు పొదాలు నాలుగు వేదాలు గాను, మేను వ్రవంచంగాను
నాని అన్నిటికీ మూలంగాను వెంట్రుకలు తేతకలుగాను వర్ణించాడు

ఈలాగే రాయలసీమ వడకవులలో వైష్ణవకవులు స్వామి రూప
వర్ణనకు కూడా ప్రాధాన్యమిచ్చారు. ముప్పుకు తాల్లపొక కప్పలో
ఆస్థుమయ్యడి,

ఇవ్వుడిటు కలగంటి - పెల్లలోకములకు
నవ్వుడగు తిరువేంక - వాడ్రీతుగంటి ||వల్లవి||

అతిశయం బైన తే-మి-ద్రది శిఖరముగంటి
ప్రతిలేని గోపుర - ప్రళయ గంటి
శతకోటి సూర్య - తేజములు పెలుగగ గంటి
తతురాస్య బొడిగంటి - వయ్యనమేల్కంటి ||ఇవ్వు|| (5-38)

4 2,1 2 ఉత్పవ పర్ణన

కాళ్లపాఁ కవులు, సారంగపాటి ఉత్పవాలపర్ణనమ్మి చేశారు

అన్నమయ్య

అన్నమయ్య తన వదాల్లో వనంఠోత్పవం, ఉట్ల ఉత్పవం
బ్రహ్మోత్పవం, దోలోత్పవం, రథోత్పవం కళ్యాణోత్పవం, ధనుర్మా
సోత్పవం, తెల్పోత్పవం, పుష్పయాగోత్పవం, వనభోజనోత్పవం,
కొముదీ మహోత్పవం, పర్వోత్పవాలు, తురగోత్పవం, అనంత పద్మ
నాథ చతుర్థశి ఉత్పవం మొదలైన ఉత్పవాలను వర్ణించాడు ఈ
ఉత్పవాలన్నీ తిరుమలలో జరిగే ఉత్పవాలే వీటిలో పర్వోత్పవం
ఉట్ల ఉత్పవం, కళ్యాణోత్పవం, రథోత్పవం, తురగోత్పవం మొద
లైన ఉత్పవాలు తిరుమలలోనేగాక అన్నమయ్య దర్శించిన ఇతర
క్షేత్రాల్లో కూడా జరుపబడుతాయి

వనంఠోత్పవం

“వనితకు బదికిదె వనంతము
దిస దినము ననురె తిరుమల మొద” (26-49)

“వేడుక వనంతము వేళనిదె
వాడ వాడల వెంట ననితలాడేరు” (25-349)

ఆదవయ్యా సరిగా నీ వానెతో వసంతము

చేదుక నవ్వులలోని వెన్నెల వసంతము (24-389)

పైకిర్తనలో అన్నమయ్య వసంతోత్సవ ప్రస్తావన చేశారు ఈ కీర్తనలో బ్రహ్మాత్సవ సమయంలో స్వామివారిని ఉరేగించే వాహన క్రమాన్ని అన్నమయ్య వర్ణించాడు.

దోలోత్సవం

దోల అంటే ఉయల దోలలో స్వామిని, దేవేడులను ఉంచి ఉప్పుతూ జరిపే ఉత్సవం దీనికి తమిళంలో ఉంజల్ సేవ అని, తెలుగు ఉయ్యాలసేవ అంటారు

అన్నమయ్య ఈ దోలోత్సవాన్ని సంస్కృత కీర్తనలోను, తెలుగు కీర్తనలోను వర్ణించాడు,

సంస్కృత కీర్తన

దోల అంటే ఉయల దోలయాం హరే దోలయాం

మీన కూర్మ వరాహ మృగవతి అవతార " (7-140)

తెలుగు కీర్తన

"అలర జంచలమైన అశ్వలందుండ నీ

యలవాటు సేసె నీ పుయ్యాల

వలుమాతు నుచ్చాస వవవ మందుండని

భావంబు తెలిపె నీ పుయ్యాల" [1-67]

రథోత్సవం

బ్రహ్మాత్సవంలో భాగం రథోత్సవం ఈనాటికి ఈ ఉత్సవం జరుగుతూనే ఉంది

అన్నమయ్య ఈ రథోత్సవాన్ని చాలాచోట్ల వర్ణించాడు మచ్చుక -

ఇందిరయు బాసుగూడి యిట్టై వరాలోపగుతా
నందడించి దిక్కులెల్ల పొథించెనిదివో
వేదములే గుఱ్ఱములు విష్ణులి రథమునకు
బాదపుకాస్త్రములే శివబ్రహ్మలు
పొదగునంచభూతాలే వరగు బండికండ్లు
అదిగొని మహావీరులందు నేగినిదివో (8-146)

ఉట్ల ఉత్సవం

అన్న దినోత్సవానికి ప్రాధాన్యమిస్తూ విసోదానికి కూడ అవకాశం కల్పించే వండుగ ఉట్ల వండుగ.

వచ్చి వేరుచునట్లు వండుగాయను
గచ్చులకు గొల్లెతల గొగిలించి వట్టగా" (8-150)
పైకొని చూడరో పుట్ల వండుగ వేడు
అకడ గొల్లెతలకు నావందము నేడు (8-161)
అనల శ్రీవేంకటేశ దళవా కలయగొని
సేసిసుట్ల వండుగ తెల్లబడిగాను (22-180)

అన్నమయ్య పైపంకిర్రనల్లో ఉట్లవండుగ విశేషాల్ని వర్ణించాడు -

బ్రహ్మోత్సవం !

బ్రహ్మోత్సవాన్ని ప్రాచీనకాలంనుండి నిర్వహిస్తున్నట్లు తెలుస్తుంది. బ్రహ్మోత్సవం తిరుమలలో పెదిరోజులు అడుగుతాయి. బ్రహ్మోత్సవాల సందర్భంలో ఒక్కొక్కరోజు ఒక్కొక్క వాహనం క్రింద పోయి పోయి ఉండేవి. అందువల్ల

అన్నమయ్య చంకిర్రనల్లా వాహన క్రమాన్ని తెలిపే కీర్తన ఉంది

“తిరుప్పీఠుల మెరసి దేవదేవుడు
గరిమల మించిన సింగారముల తోడను
తిరుదండెలపై నేగే దేవుడిదే తొలునాడు
నిరుల రెండవనాడు శేషుని మీద
మరిపిన మూడోనాడు ముక్కాల వందిరిక్రింద
చొరి నాలుగోనాడు పువ్వుగోవిలలోను” (13-192)

‘శ్లోకోత్పవం

శ్రీపేంకదేశ్వర స్వామివారి ఆలయంలో జరిగే ఉత్సవాల్లో
శ్లోకోత్పవానికి చాల ప్రాముఖ్యముంది

అన్నమయ్య శ్లోకోత్పవాన్ని చాలాతోల్ల వర్ణించాడు మచ్చుకు-

వసిడి యక్షంతలిసె వట్టరో నేగమే లారో
దెసల వేరబొండ్లు ధేవుని పెండ్లికని
అదె శ్రీపేంకదవతి కలుమేలు మంగవసు
మొదలి తిరునాళ్ళకు మొక్కిము నేడు (18-194)

వెలియగ లక్ష్మి విభుని పెండ్లికిని
బలసి అంకురార్పణం మదిలో (28-98)

ధనుర్మాసోత్సవం

మార్గశీర మాసంలో ఘోషుడి రోజులు ఈ ఉత్సవం జరుగుతుంది
ఈ సమయంలో తిరుప్పావై పొడుతారు

అన్నమయ్య ధనుర్మాస కాలంలో జరిగే ఉత్సవంలో స్వామి
లీలల్ని వర్ణించాడు.

“అతి బ్రహ్మాండాలు గుడ్డిపటు ధరించిన యెట్టి
 అతనికి జీయరో అరగింపులు
 ప్రతిదేని ధీరాబ్ధి బహళించి లేచినట్టి
 చతురినికి జీయరో వలివారగింపులు
 యేడు దినములు దాకా నెత్తెను గోవర్ధనము
 అదీవచ్చె నానినికి అరగింపులు
 మేడెపు గోవతంతో మిక్కిలి పెనగినట్టి
 వేడుకకాని దేరో బిందు లారగింపులు” (9-9)

తెప్పోత్పవం

అన్నమయ్య నంకిర్రనల్లో తెప్పోత్పవ వర్ణన ఉంది
 “ఎందు నీకు ప్రియమో యీతెప్ప తిరునాళ్ళు
 దిందువడి నీరులతో తెప్ప తిరునాళ్ళు
 పొలబలనిధిలో బవ్వళించు పొముతెప్ప
 దేలుచున్న వణిదెప్ప తిరునాళ్ళు
 వోలికే కొడకమై వొక్కమణ్ణియాకు మీద
 తేలుచున్నదది తెప్ప తిరునాళ్ళు” (2-143)

పుష్పయాగోత్పవం .

స్వామికి రకరకాలైన పుష్పజాతులతో జరిగే యాగం పుష్పయాగం
 ఈ యాగ నిర్వహణకు సంబంధించినదే పుష్పయాగోత్పవం

అన్నమయ్య పుష్పయాగోత్పవాన్ని వర్ణించాడు

“వివిధ పుష్పములతో వేద హోషములతో
 అవల చిరువాముడియు నంగనల యాటతో
 కవి వందిమడులతో కమ్మబూలల తోడ
 నవధరించీ బుప్ప యాగంబు” (38-209)

పెద తిరుమలయ్య

పెద తిరుమలయ్య కన రచనల్లో రథోత్సవం, కళ్యాణోత్సవం
ధనుర్మాసోత్సవం మొదలైన ఉత్సవాల్ని వర్ణించాడు

రథోత్సవం

“మునులాళ బసులాళ ముంచిన దేవతలాళ
వని పూని మొక్కరో వరమాత్మునికి వల్లవి”

కనకాచలము వంటి పున దివ్యరథముపై
వనతాక్షుడెక్కి పిధి వచ్చి పొడే
వెనుదళమై నడచె విష్వక్సేనుడిదీ దేవిడి
కనిమని సేవించరో కన్నుల వండుగలు” (21-192)

కళ్యాణోత్సవం

అక్షి కళ్యాణము లీలతో తాడె మిడిసేము
అక్షి నారాయణులే అలసయు నీవును వల్లవి (23 165)

ధనుర్మాసోత్సవం

దేవుని వ్రసాడము తెరక అందు కోరో
యీచేక నాదగించె యీశ్వరేశ్వరుడు వల్లవి”

చేతువ తామునమ లేచి చేద విప్రులెల్లగూడి
అగపు ధనుర్మాస మందు పూజించి
రాగమున దేర్పాముడి రంతుసేసి చదువగ
తాగుతోడ నాదగించె వర్వరోశేశ్వరుడు” (21-189)

సారంగపాణి

సారంగపాణి వగరంలో ఇరిగి తెప్ప తరువాత్లకు వర్ణించాడు
వగరాన తెప్ప తర్వాల్లయ్యేడితె మాఘ్నువాగు నిపు రావేదందె-
అందె

అగునూడి యర్లచ్చి-తొగవాయాటను బకిలి
ఇగమెత్తి వట్టికి-వాగరితో పెప్పక నేరెయ్యి ||నగ||

వదను చరమకాడ-వందిలి బగి నోదం
నందు శీశిందే తోదె-వామిదే యింతా
యెదురుమలుగకూ-దొందేకిరింబెలుపున
అదెయ్యి నూఎయ్యేకి-రాన్నే మాశికింకై ||నగ||
(సా వ, 148)

అదే విధంగా వగరంలో వేలుగోపాలుని ఊరేగిస్తున్నపుడు
స్వామిని సారంగపాణి వర్ణించాడు

కదలి వచ్చెను జూడరే-వేలు
గోపాలుడు కమల వండుగగాను
వదిలుడై గరుడునిపై నెక్కి భక్తుల
ముదమంద తేయుచు ఇరిగి రాజమార్గమున ||కద||

సురలు ముతంపగను వేదములవనీ-నురులు వరింపగను
ధరటిబలతి భక్తి-కమ సేవింపగాను
నరసి జాత్రులు నాట్య - నరటి నభిసయింపగాను ||కద||
[సా.వ 169]

4 2 1 3 నీతి తత్వాలు

అధ్యాత్మిక గేయాలులో నిశ్చిని బోధించే గేయాలు ఒక బాగం ఇవి

ంలోని దురాదారాల్ని బయటపెట్టి సమాజాన్ని మంచి దిశ వైపు
ంచేటట్లు చేస్తాయి

మా సవుడు కాలుట్టిన సమాజంలో ఒకరినొకరు హింసించకూండా
గా తీవ్రపడారికి విర్పరుచుకొన్న కొన్ని మాత్రాశీ నీతులు నీతి
ల పాత్రాను గుఱంగా మారుతుంది

రాయలసీమ పదకవుల వదాల్లో కూడా నీతి సంబంధి గేయాలు
యి

మయ్య

“తప్పలేని నరాసారమైన పొటే చూడ
తప్పలేని తీతమొక్క తారమైనంతాలు కివల్లవి!

కంత లేని గుడిసొక గంపంతైన జాలు
చింత లేని యంబలోక్క చీరడే చాలు
జకగాని తరుడి యేజాత్రైక నదీ చాలు
వికలేని సంపదొక్క దీసమే చాలు” (2-114)

తిరుమలయ్య

“కలిమి గలదని పుట్టవలదు కడగి లేదని సగ్గవలదు
కలసి కలలోగన్న ముఖదుఃఖముల వందములు
వలసుగా రాట్నంపు గుండ్రలవరువలీ జన్మంబులెల్లము
చెలగి బై పము మున్నెన్నుష్టింపవది యీ విధము” (21-275)

జనన మరణాదులు రాట్నంలాంటివి పస్త్రాపుంటాయి బోతుంటాయి
విధంగా సంవదకలిగినపుడు సంకోషించరాదు కళగవపుడు భాధ
రాదు కలిమి అనేది కలలోకి వచ్చిన ముఖదుఃఖాలు లాంటివి. అంటే

అశ్వత్థమైనది వీటన్నిటిని ఆ భగవంతుడు వృష్టించినదీనని పెద
తిరుమలయ్య ఉద్దేశ్యం

అదీ విధంగా

“యెలమితో గూడుసి నెంత సింగారించినాను
అలయితే కాని ఆంధము గాదు
మలసి యిత్తడి రెప్పి మాడలుగా నేసి నేను
కలనహమే కాని కనకము గాదు” (21-380)

కురూపని ఎంత సింగారించినను వానికి అందం కాదు అదీ
విధంగా ఇత్తడికి ఎంత మెరుగుబెట్టినను అది బంగారం కాదు

భగవంతుని మాయను ఎవరు తప్పించలేరు ఆయా వస్తువుల
గుణాన్ని భగవంతుడు వృష్టించినదీ కాబట్టి వాటి లక్షణాలు ఎన్ని
విధాలుగా సరి చేసినా మారవని పై పాదాలలో విశేషం,

ఇలాంటి నీతికత్తవ్వి కిర్తనల్ని పెద తిరుమలయ్య విరివిగా
ప్రకాశాదు

చిన తిరుమలయ్య

“అల్లము బెల్లమనా అప్పలాల
యెల్లకాలమును గుణమెలుమా నీనయ్యా
నిక్కము గొండలనీరు నేలకు వేగమేపొరు
యెక్కువ నేలపైనీరు యెక్కుదందుకు
మిక్కిలి స్రుక్కతిలోన మెలగెడి వానికి
దొక్కమైన జ్ఞాన మెట్లు పొగసేతయ్యా” [16-1-16]

సారంగపాణి

వీరాని కాపులకు వీరాదు-బుద్ధిమంతులై తే

బోరాని కాపులకు బోరాడు
 బోరాని కాపులకు బోతే నీలావనిందలు వచ్చు
 వేరే యవమానము వనిలేదు-వేలుగోపాలునిసొత్తగ
 వగవానింటి కడవరాదు
 బలవంతుల తెడ మియ్యగరాదు
 మగువల యాలోచన వివరాదు
 మాన ఘనుల బోనాడగరాదు " [సా వ 180]

మానవుడు సంఘటీవి సంఘంలో కాను గౌరవంగా ఉండాలంటే కొన్ని
 అలవాట్లను మానుకోవాలి, ఏయే వసులు చేయగూడదో సారంగపాణి
 పై కీర్తనలో స్పష్టంగా వివరించాడు

శత్రువుల ఇంటిలో భోజనం చేయరాదు బలవంతులకు చనువు
 ఇయ్యరాదు స్త్రీల మాట వివరాదు ఇలాంటి ధర్మావేస్తే ఈ కీర్తనలో
 వివరించాడు బోరాని బోట్లకుబోతే, చేయరాని వసులు చేసినట్లయితే
 నీలావనిందలు వస్తాయని సారంగపాణి అభిప్రాయం తోకాభిప్రాయం
 కూడా.

యాగంటి కవులు

యాగంటి కవులు తమ పదాల్లో అనేకరకాలైన నీతుర్ని వివరించారు
 మచ్చుకు—

వరనిందలు తెప్పడు వలుక బూసలే మనసా
 వరుల చిత్తము నొవ్వ బలుకలే మనసా (డి-2489)
 ఒరులపై చాడి చెప్పి యుడుగారలందుట కంటి
 గరిమ శోపంపై గట్టుబీ మేలు (డి-2494)
 “తెరువాట్ల గొట్టి తెచ్చి త్యాగమిచ్చు కీర్తికంటి
 వరులకు తానియకురడుబీ మేలు

వదలను బాధించి వంపద దానము చేయుటకంటే
 ధరమన్నకున్న పేదరికమే మేలు" (డి-2491)
 "వరసకులదల్లిగా భావింపవే మనసొ" (గి-2198)
 "వరధనమొల కాక వడకుమీ మనసొ" (డి-2189)

వీరబ్రహ్మం

"చెడు గుణంబుల జిక్కి చెడిపోకే మనసొ
 చేరి నద్గరిని సేవించవే మనసొ
 అడవిద్దల నమ్మి అల్లాడకే మనసొ
 అనందయిందీలో అల్లాడవే మనసొ" (సుజ్ఞాన రత్నావళి, 11)

అకాశ్యతమైన ఈ జీవితాన్ని చూచి ఎగిరెగిరివడవద్ద మట్టివంటి ఈ
 జీవితాన్ని చూచి ఏననను పొదు చేసుకోవద్దు. మోక్షాన్ని సంపాదించి
 మార్గాన్ని అన్వేషించు దానికి భగవంతుని సేవించడమే ప్రధానం -
 అనే విషయాన్ని వీరబ్రహ్మం పైకిరత్నంలో వివరించాడు

1, 2 1 1 పైరాగ్యతత్వాలు

రాగాదుల వల్ల అమరత్తుడు గాకుండా దూరంగా ఉండటం
 విరాగం, విరాగంయొక్క భావం పైరాగ్యం, రాగమనగా ఒకదానియందు
 కోరిక కలిగి ఉండుట విరాగమేగా అనర్హతలేకుండుట మనకు కని
 ఎంచే ప్రాపంచిక వస్తువులన్నీ అనిత్యాలని తలచి వాటిపైగల రాగాన్ని
 వదిలుటే పైరాగ్యం మనస్సుయొక్క అంకర్లకస్థితి పైరాగ్యం అది
 వస్తువుయొక్క సత్వరతమ మన దృష్టికి తెచ్చి వాటిపై వ్యామోహం
 లేకుండా చేస్తుంది అనిత్య వస్తువులమంది వరమాత్యపైపు మనస్సును
 మెక్కించుటవల్ల పైరాగ్య భావం ఏర్పడుతుంది

దాయలసీమ వడకప్పుల్లో ఇలాంటి రవ్వనలు కనిపిస్తాయి

అన్నమయ్య

“నదీబైట్టి గటకబా సంసారము - చూడ
జడధి లోపలి యీత-సంసారము
జమునోరిలో బ్రదుకు-సంసారము-చూడ
చమురు దీనిన దివ్య-సంసారము
సమయిందు పెనుదెవుల-సంసారము-చూడ
సమరంబులో మునిగి-సంసారము” (11-3-70)

సంసారమనెడి సంద్రంలో తాళిలాంటిది యముని నోటిలో బ్రదుకునంటిది
చమురు తీసిన దీపంలాంటిది చంపుటకు సిద్ధమైన భయంకరమైన
రోగం లాంటిది యుద్ధభూమిలో తునిగి లాంటిది ఈ సందర్భాలలో
చిక్కుకున్న వ్యక్తి తప్పక నమ్మిడు అదీ విధంగా సంసారం అనే
ఒండంలో చిక్కుకున్న వ్యక్తికి మనుగడలేదు

పెద తిరుమలయ్య

పెద తిరుమలయ్య ఆధ్యాత్మ శంకిర్తనలో వైరాగ్యశిర్తనలు
న్నాయి మచ్చుకు—

“వలు యోమలందు పుట్టి భ్రసితిని
అలర నేనేనాతి నమకొందునయ్యా
వెనక అన్నముల వాచేదుకైన కాపులా
యెవయు పశులు పంతులెందరెందరో
మునుకొని యీ అన్నమున గొందడున్నారీ
మనమన నెవ్వరి మా వారందునయ్యా” [21-85]

ఈ శిర్తనలో సాంసారిక వైరాగ్యాన్ని వివరించాడు అననమరణాదులు

సొమాన్యం ఒక్కొక్క జన్మలో ఎందరెందరో నకులును - వీరిలోనివ్వ
రిని మావారసండును అధికారంనుండి పుట్టుచు గిట్టుమానే పున్నాను
వాడిలో ఏ జన్మం నాదని తెలుపుదును ముందరి జన్మాలు పొల్లెల్లా
తలయకొంటే నాకు నవ్వు వస్తుంది అని పెద తిరుమలయ్య క్రీవేంకట
శ్వరుని స్మరిస్తున్నాడు అది విధంగా

“దాటలేను యీ మాయ దైవమా నేను
నిటున జీసేవాడవు నీచే నీచే కా
యీ మురికి దేహమే కా యెంతకాలమైన నేను
పోముకొని భూమిమీద నుండ గోరేది
దోమటి యింద్రియాలే నా తోడు నీతైయుండినన్న
చేమరు భోగించజేసే వెనుకామైనది” [21-69 |

చివ తిరుమలయ్య

“మాయలో మునుగనేల మమత లేల
తేయరా దేవుడేపొడి సేయునో వండా
అట్టై దేహ నమ్మంధ మానవదే దేవులాల
వట్టి హరి నమ్మంభాన బ్రదుకరాదా” (16-1-42)

నర్వాంతర్వామియైన ఆ దేవుని స్మరించి కాశ్యకమైన మోక్షాన్ని పొం
దంది అంతేగాని ఈ శరీరం వట్టిమాయ దీనితై ఆశవదక దేవుని
కొలవందని చివరితిరుమలయ్య తనవైరాగ్యాన్ని ప్రకీర్తనలోవర్ణించాడు

యాగంది కవులు

యాగంది కవులు తమ వదాల్లో పైరాగ్యలావాల్ని తెలిసే వదాలు
ప్రాకారు మచ్చుకు—

అనువై న వరమనిక్కానంద శివభక్తియనెడి సొంతమనియొల్లకా

శనుమాయ విషయనంగతి బడి భ్రమసి చెప్పిన పెరుంగవు
 ఏలోయి జీవుండ ఎంతైన దెలియవు-ని
 మాలమంతయు ఇంద్రజాల పెరుంగవా || ఏలోయి ||

ఏది నిత్యము మాయావాద మీ బ్రతుకు
 ఈ దేహమని బోధ చేసినను
 చాడమొదలి జాడ వదలకే గంటి
 కాదన్న కదమలాగము జీసేనూ || ఏలోయి || [డి-2489]

ఈ దేహమనిత్యమని వరమనిత్యానందశివభక్తినిపొందమని యాగంటి
 చారి అభిప్రాయం అది విధంగా —

వది పొశమల నరువది గట్టు
 వదిలో బడిన యేనుగ విడిచి యట్లన్
 విడివడ్త నంసార మోహపొంబులను
 యెడలులే శివయోగి ఎంత భాగ్యవంతుడో (డి-2189)

సాంసారిక వ్యామోహాన్ని వదలినవాడే నిజమైన శివయోగి అని అభి
 ప్రాయాన్ని యాగంటి కవులు వెలియచ్చారు

యాదేకుల సిద్ధయ్య

ఏల దేహము వనికిలాని దెందుకీ మోహము
 జాలమనె నంసార బంధములోన జిక్కి మూలమెలుగని
 వంజెంద్రయములను తవకోధించి క్రుంచివేయకను
 వంచలము చేడించి తవలో మంచివ్రకృతి
 అంతిమముగి మంచివాడై గురుని వంతు పొంది కారయింద
 నేరని || ఏల || [మల్లాది, పూర్వక-31]

తదిగ్గండ పెంగమాంబ

ఎందుకీ నీశీత మోహము-చిత్త మ-భరమా
నందమా వైవర్ణ్యమా-యీ దేహము
వందవై యింద్రియ విషయ
ఓందములను తిరిగి నీవు
క్రిందు మీదు దెలియక
అందమా-వందమా- ఇనందమా (ఎందు||మహానరత్నావళి-౩౪)

4 2 2 శృంగార వర్ణనలు

శృంగారం లోకికం, అలోకికం అని రెండురకాలు లోకనవాఙ్మగు స్త్రీ పురుషుల శృంగారం లోకికం ఇందు నుఖమే గాని ఆనందముండదు, అని భగవంతునికి సంబంధించిన శృంగారం లోకికం ఈ శృంగార భావన సచ్చిదానంద బ్రహ్మనందానికి దిగ్గరిది

శృంగారాన్ని మూడుదశలుగా విభజింపవచ్చు 1 అయోగ శృంగారం 2 సంయోగ శృంగారం 3 వియోగ శృంగారం

4 2 2 1 అయోగ శృంగారం

నాయకుని చూడదించుకొని, నాయకుని గురించి వినదంచుకొని, నాయకక, కలిగి సమాగమ ఆశాంతి పూర్వరాగం ఇది వక్షుఃప్రీతి, మనస్సంగం సంకల్పం, జాగరం, కృశక, అరతి, హ్రీకృగం ఉత్పాదం, మూర్ఛ, మరణం (నూచనగా) అనేవి అయోగశృంగారం లోని వివిధదశలు ఇవి శ్రమభివృద్ధి చెందినంభోగానికి దారితీస్తాయి

ఈ శృంగార కవులు, సారంగపాణి ఈ అయోగశృంగారానికిసంబంధించిన వర్ణనలు వ్రాశారు

అన్నమయ్య

అన్నమయ్య అయోగకృంగారంలోని దశాక్షరము కన శీర్షకలో
పేర్కొన్నాడు మచ్చుకు—

“ఎట్టు ధరింపవగనగు భువి నిర్జి వియోగావస్థల
వట్టును నిట్టును విధిదము నారడి వెట్టగను
కాంతుని మాపుల జిక్కిన కాంత వియోగాన్నికి దగ
కాంతికి జెగలువలుపై జల్లరి నెచ్చెలులు
కాంతుని చూచి తొల్లిది కనుచూపులె బహుళములై
కాంతకరీరం ఒంతయు గప్పిన తెలుగాయ” (12-144)

ఇందు నాయకనాయకునివ్రత్యక్షంగా చూడడంవల్లగాక అతని మాటలు
వినడంవల్లకూడ రాగోదయం పొందింది ఇది చతుఃస్థితి అదీవిధంగా—

“ఎక్కడ నున్నదో చిత్తమేమీ దలచెనో యింత
చెట్టులెల్లా తెమరించీ తెప్పరమ్మా చెలులు
అతని నుద్దులు చెప్పి అతివలే చుట్టాలు
అతనిని వద్దనిన వారందఱు బగ
రాతిరెల్లా నిద్దురెఱుగదు పొదములొత్తి
చేతులెల్లా బొక్కెనేమిసేతుమమ్మా చెలులు” (12-28)

నాయకుని గూర్చి తెలుసుకోవాలనే ఆక నాయకకు గలగడం పైకి ర్తన
విశేషం ఇందుచింత, సంకాసం, జాగారం, కృతకమొదలైన అవస్థలు
వర్జించబడ్డాయి

ఈ విధంగా అన్నమయ్య అయోగకృంగారంలోని వివిధదశల్ని
అనేక శీర్షకల్లో వర్ణించాడు,

పెద తిరుమలయ్య

“నీల బుద్ధి చెప్పిరే యెన్ని మారులైనా నాకు

వేళ తోడ వాని పొందు విడువగ లేనే
తలపోసి తలపోసి తనలో గుబ్బుతిల్లితే
వలపు చల్లారబెట్ట వనమౌవదీ
యిల సదురు చూపుల నేదిన కాంక్షలు
తెలసి నీళగడిగిన మానునటవే" (23-205)

నాయకుని పొందుకోసం తపించే నాయక హృదయం ఈ కీర్తనలో
స్పష్టం

దిన తిరుమలయ్య

"వడతి నీ యావనే బలికున్నది
యెడయక నివంక నెట్టయినా జీయుమీ
గుబ్బులమీద తెలికొంగు వేయదు
నిబ్బరపు మోహమున నిమ్మ దలచి
గల్పియైన మారునిచే కాకలు పెట్టు
అబ్బురంపు వీరహము నావలేక వున్నది" (16-2-16)

ఇందు అభిలాష చూపమగు అయోగకృత్యంగారం వర్ణితమైంది

సారంగపాణి

"ఏమి సేతు వికహవేదన
యెంతయని తాళు కొందువమ్మా
సొమి నాపై ప్రేమ మరచె
నామది తెంతో దిగులు దోచే
తలచి తలచి వగచుదాయె
నిలదినదోట నిలువదాయె
చెలియరో యన్నము పైచదాయె

చిత్రము వాని విడువదాయ" (పా వ 45)

ఇందు నాయకుని మరల మరల తలవడం కృశించడం మరువలేక
పోదనం మొదలైన అయోగ శృంగారావస్థలు వర్ణింపబడ్డాయి

1 2 2 2 సంయోగ శృంగారం ~

దీనికే సంభోగ శృంగారమనియు పేరు వాయితా నాయకుల
కలయికయే సంభోగ శృంగారం ఇది కేవలం సురతరూపమే గాక
వరస్పరాలోకన, ఘంటన అలింగనాది వివిధ క్రియలతో కూడి ఉంటుంది

తాళసౌక కవులు, సారంగపాణి తమ వదాల్లో సంయోగశృంగార
లోలోని వివిధ క్రియల్ని వర్ణించారు

అన్నమయ్య

“పొదలిత వీడెపు బుక్కిల్లో - తమ
చొడుకుల చెమటల చొక్కిల్లో
అమలొనిత యధరామ్మక వేళల
మోముల మోముల మొక్కిల్లో
కామినుల మకరికా వత్తమ్ముల
చీమల దొంతర చెక్కిల్లో” (12-31)

ఇందు మింటన, అలింగన సమాగమ క్రియల్ని అన్నమయ్య వర్ణిం
చాడు

పెద తిరుమలయ్య

“జలజాక్షి వస్తులపై చందురులబెట్టివే నీ
నలపై తొగిలించితే నిన్నే యంటేను”
“కాంతమోవి మీదటను కంతుని ముద్రలుపెట్టె

అంతికి బోలే నీ మోవిపై నరదేవు" (23-182)

ఈ కీర్తనలో యంబన అలింగవాది క్రియలు వర్ణించబడ్డాయి

చిన తిరుమలయ్య

ఎంతనేరువరిచి నిన్నే మందమే

పంతమాడె యాపె లింశ్రవమయిందె జూడరే"

"అలలుక్కల నెంతవెయని దాని నేమరించి

కళలంటి నన్ను నిగ్గెగాగిలించేనే"

"అక్కడ దాగిలి ముచ్చులాది దాని గన్నుమూసి

దక్కినామోతాని నాకు దమ్ములము పెట్టినే"

"గట్టిగా నాపె కమ్ముల గ్రహమునిండా పెట్టి

జట్టిగా నాలోగూడి నమరతి పేసెనే" [16-2-94]

పై పాదాల్లో అలింగన, యంబన, సంద్యోగ క్రియల్ని చినతిరుమలయ్య వర్ణించాడు

సొరంగపాడి :

"లోడి తెచ్చెదనే చాని-అప్పుడో మెచ్చి

తొడవు లిత్తువుగాని

వేయకవయ్యై న బేలుగోలొలుడల

చేరె నగరిమున్న-జూడ దెలిసి యూడలే

అద్దము జూచుచును ఒకరికొకరు

ముద్దులు పెట్టుచును

గద్దరితమున తొగిలిండు నీపై

పద్దన చానికి-నావలిచ్చిన గాని (సా ప 31)

పై పదంలో అలింగన యంబనాది క్రియల్ని సొరంగపాడి వర్ణించాడు

1 2 2 3 వియోగ శృంగారం

దీనికే విచలంభ శృంగారమని పేరు నాయికనాయకుల ఎడ
బాటు వల్ల కలిగి మన్నదాపప్థకు వియోగశృంగారమని పేరు వియోగ
శృంగారంలో ఎరహ, ప్రవాహ తుర్జ్వ అనే భేదాలుంటాయి

తాళ్లపాక కవులు, సారంగపాటి వియోగశృంగార శీర్షనలు
ప్రకాశారు తాళ్లపాక కవుల వియోగ శృంగార శీర్షనల్లో పల్లవి మొదటి
రెండు పదాల్లో వియోగ వర్ణన చేయబడినా చివరి పదంలో మాత్రం
సంయోగ వర్ణన చేయబడింది వీరి రచనల్లో ఇది ఒక ప్రత్యేకత,

తాళ్లపాక కవుల వియోగ శృంగార వర్ణన గీయూల్ని రెండు
రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చు 1 నాయిక విరహవర్ణన 2 నాయిక విరహ
వర్ణన

4, 2 2 3 1 నాయిక విరహ వర్ణన అన్నమయ్య

“వనిత భాగ్యంబు దేవర చిత్తము-మాకు
బనిగాదు యింక నీపొదంబులాన
అడబాటనతి బోనమారగించు ముటంచు
బడిబడిని కయ విన్నవముపేయగా
ఉడుగని పరాకుతో నుండి నెచ్చెలి మీద
బడలి పొరగినది నీపొదంబులాన ” (12-23)

ఇందు నాయిక విరహంతో ఆహారాదులందు ప్రీతిని కోల్పోయింది
మూర్ఖాదులు కూడ ఇందు నూచితం

పెద తిరుమలయ్య

“వతిలాసీ విరహాన క్రమమయకుపే నిమ్మ
మతకాన తమిరేది మన్నించే నతడు

నిండు జండురుడు గదే నీమోము, నీ
 బెండ లేదికి నాయ నీ వెన్నెల
 కొండలే కదనే బాగుల చమ్మల, అ
 గండు గోపెల కూతకారించె నటవే" (23-147)

ఓన తిరుమలయ్య

పుక్కిలిబంటి కాకలలోనే పొడువోపు బిల్లీ
 యెక్కువై న నామోహము చెలులూ నెరగరే మందునే
 పొక్కునిమీసము పానిబాసినే పోరువ గలనలే
 మొక్కశీడయినమరువమ్ములకు మొకమాటగలదా" (16-1-48)

నాయక విరహాన్ని అపుకోలేక తన బాధను చెలికత్తెలకు చెబు
 నుంది తన విరహ బాధను తెలిసిన చెలికత్తెలతో నాయకుని తీసుకొని
 రమ్మని పేడుకొంటుంది

సారంగపాడి

రమ్మనే యీ మేనుబాని పొమ్మనే
 కాగిది జిర్చు కొమ్మనే మోవి తేనే లిమ్మనే
 బాటనే తనక మణవ బాటనే పతిజూడనిసొగ
 పేలనే యీ కవ్వనమేలనే
 మించెనే మరుడు నన్నదిరించెనే తన కారితెలురవ
 శించెనే నెలరాజు గర్వించెనే (సొ ప 69)

తన విరహ బాధను చెలికత్తెలతో చెబుతూ "విరహాగ్నిచేత మేను
 నగమాయెనే" అనడం వల్ల నాయక విరహం వల్ల కృశిస్తుందని గమ
 నించవచ్చు.

4, 2 2 3 2 నాయక విరహ వర్ణన

విరహమనేది నాయకకి గాదు వాయుకునికి కూడ గలగవచ్చు కాళ్లపాక కవులు, పొరంగపాటి నాయకునికి కలిగిన విరహవాదము తమ వదాల్లో వర్ణించారు.

అన్నమయ్య

“పురుష విరహ మింక పొగులాయ నీవల్ల
సరిబొతుపురావమ్మ తక్కుని నీ విభుని
తలబోతలనే నీపై తమకింది తమకింది
ఎలుపులనే నిన్ను చేరుకొని
చెలుల యెదుట నుంటే బేరి నీ నుద్దు అడిగి
కలతువు రావమ్మ గక్కన నీప్రియు” (13-156)

ఈ కీర్తనలో నాయకుడు నాయకము గూరి, తలవదం, గజ వినుతి సేయడం అనే అవస్థల్ని వర్ణించాడు

పెద తిరుమలయ్య .

“నెలకబాసి వుండలేను నిమిషమెందునేడు నాకు
తలపులో నీవెలనే రతుల తరుడి గలయు బెన్నదే
ముదిత నా యెదుట నిలిచిమోసులు వారనప్పువచ్చి
కడలు జూపుల జూచి నాకు తమ్ము లార్పుబెన్నదే
వదలు బయ్యెద నవరించి వలపుతేట తవులు చూప
కొదలు మాటల ముద్దుగునిని కూరిమిగొనరుచెప్పదే” (21-20)

ఈ కీర్తనలో “తరుడి కలయుబెన్నదే” “నెలక బాసి వుండలేను” అనడంలో నాయకుని అభిలాష, విరహం వ్యక్తమవుతుంది

చిన తిరుమలయ్య

“తమపె యిక్కడగాని తలపెల్లా నక్కడనె
మనసులో నాపె నింక మాననైన గలవా
మా యింబాడ నిచ్చకపు మాటలాడే వింటే కాక
పోయీ నావాపె బాస వుండనోపేవా
అయేలీ మా ముందటను అనము దించవుగాక
చేయార నీపె యాపెను చెనకటండేవా” (16-2-55)

ఇందు నాయకుడు నాయక పైతనే మనసు గలిగివుండడం నాయకను విడువ లేక పోవడం అని విరహావస్థల్ని వర్ణించాడు

పొరంగపొడి

“వలచితిన్ నీపై ముద్దు చాలా
తలచితే నామది
తాళదు విరహమగ్గలమాయె
వంచన మాననే మంచి మాటాడనే
నంచున బాడనే వంచకడుని చిలుకా
యించు బోలుల మీది వంచు నభావ్తలి వినినే
నమ్మిన బాడనే కొమ్మల వేడనే
తెమ్మెర బాయినే నెమ్మది నోర్వగలవా
నమ్మతి చిగురెటు తెమ్మివి తేనే లానగానే (పొ ప 49)

నాయకుడు తనకు గలిగిన విరహాన్ని నాయకుడు వర్ణించడం ఈ పదంలో విశేషం

43 వరిశిష్టం

ఈ విభాగంలో రాయలసీమ వడకవులు వ్రాసిన మూర్తిక తల్పాలు చేరుతాయి

431 మార్మికత 1

కిర్తనలో భావం స్పష్టంగా ఉండదు దీన్ని మార్మికత అంటారు మార్మమంటే రహస్యం, నిగూఢం అని సామాన్య అభిప్రాయం మర్మ ఐంటే చీవస్థానం, కిటుకు అని శబ్దార్థ రత్నాకరం

మార్మిక తత్త్వాల్లోని భావాలు అంటే అంటక, చిక్కి, చిక్కత, చక్కి, చక్కత చాగుదుముతలాడుతుంటాయి వేదాంత పరమైన సొంతే తి శబ్దాల్ని వాడడమే చానికి కారణం వేదాంత విషయాల్లో బాటు యోగి సంఘం విశేషాలు చెప్పబడ్డాయి సంకేతాల ద్వారా, సంజ్ఞల ద్వారా, పొడవు తథల ద్వారా విషయాన్ని నిగూఢపరచినట్లు చెప్పవచ్చు ఈ నిగూఢమైన తత్త్వాల్ని కొందరు అయోమయం అంటే మరికొందరు అర్థవంతం అని అన్నారు

వేదాంత విషయాల్ని గుతుముఖంగానే నేర్చుకోవాఅనే ఉద్దేశ్యం తోనే నిగూఢంగా చెప్పినట్లు ఉపాంతవచ్చు

రాయలసీమ పడకప్పుల్లో అన్నమయ్య, విరబ్రహ్మం, సిద్ధయ్య, యాగంజీకన్నులు, సారంగపాటి ఇలాంటి తత్త్వాల్ని ప్రస్తావించారు

అన్నమయ్య :

చిక్కిలెక పోయెనిట్టె చినదినము
చెక్కనపు లోకమేలే విభుడెవ్వడో నెల్లవిః

గుత్తముగా నెల్లవారు గుడిచేటి కంఠము
ఎత్తుక లోబెట్టుకొనె నెవ్వడో దాంగ
కొత్తగా యింతి గట్టికోక బయట వేసిన
మెత్తని దండా బట్టి మింగె నెవ్వడో ||ధిక్కు||

పై శీర్తనలోని భావం అస్పష్టంగా ఉండడం గమనించవచ్చును
శీర్తనంతా అలాగే సాగుతుంది దీన్నే మార్మికత అంటారు

యాగః దీ కషట

గండుపిల్లి లోకమెల్ల గొరవెంచి యేలంగాను
కొండ యెలుక లోక రెండు కొలుపు చేసెరా
అరిడగొని చిలుకలైదు అడవిగాను చుండగాను
వండు కోతులొక రెండు ప్రేయుముతో దిరిగెరా"
గుట్టు తెలిసి తెలియరేరి గురుకుగాను జాబలారా
బట్ట బయలువుండు దీని భావమెల్లను ||గుట్టు|| (డి-489)

సారంగపాదీ

మనుషా నమ్మకాశీ—య్యాద్రీగాము కళభారం
మనసా నమ్మకాశీ
మనసా య్యాద్రీగాము—మట్టి కట్టెంటిది
వనిశేటిలోనుండె—వరమాత్మతెల్పితలే ||మను||

తొమ్మిది సారంభూతతోలే వరమాశిగ
తెమ్మగా యింటిది-తెప్పకారికట్టె ||మను|| (సా ప 150)

పై పదంలో మార్మికత స్పష్టంగా తెలుస్తుంది

పరబ్రహ్మం

చెప్పెద గురుమహిమ తెలిసినంతట మీరు తెలుసుకోండి
విప్రులెవ్వర జేసెంతటివాడను-శరణంటి నొప్పుకొండి ||చెప్పె||

చింతమానీ మీద తేమంత పూసెను తెలుసుకోండి-ఉ

చేమంతి మీదన చెంగల్య పూసెను తెలుసుకొండి ||చెప్పె||1

శూరూహమున రెండు పుట్టలు గలవయ్య తెలుసుకొండి-2

పుట్టలలో రెండు పెళ్ళబాములున్నవి పట్టుకొందు ||చెప్పె||

(సుజ్ఞాన రత్నావళి - 4)

పై శీర్తనలో ఖనం నిగూఢం చింతచెట్టులో చేమంతి పూయడం చేమంతి మీద చెంగల్య పూయడం, మొదలైనవి జరగవు కాని వీటికి ఏదో నిగూఢమైన అర్థం ఉందనడంలో సందేహం లేదు కాబట్టి దీన్ని మార్క్తిక తత్త్వం అనవచ్చు

శిర్డయ్య

"తియ్యని మామిడినందు - వండు

తిరబోతే దోరకదు తిప్పలుమెందు తియ్యని

వండుకు వృక్షము - ప్రజలెవ్వరెలుగరు

పరమాత్ముడనే యూరి పై మందరా

పండు ఇరపై యైదు పర్వమొలై యుండు

వరమ గురుభ్యాస వరులె నందు" ||తియ్య||

(సుజ్ఞాన రత్నావళి - 30)

ఈ వదలిలో పొడుపు కథ చూపంలో ఖనం దాగివుంది

1.4 సంకీర్తనల్లోని భాష

రాయలసెను వదకవులలోని సంకీర్తనల్ని భాషాదృష్టితో రెండు రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చు, 1 సంస్కృత సంకీర్తనలు 2 తెలుగు సంకీర్తనలు

4.4.1, సంస్కృత సంకీర్తనలు

రాయలసెను వదకవులలో తాళ్లపాక కవులు, సారంగపాణి

మాత్రమే అంటే బైష్టవ వదగాయకులు మాత్రమే సంస్కృత సంశ్రితనలు వ్రాశారు

తాళ్లపాక కప్పల్లో మొదటివాడైన అన్నమయ్య సంస్కృత సంశ్రితనలు వ్రాయడానికి ప్రధానంగా ఆరు కారణాలు కనిపిస్తున్నాయి

1 అన్నమయ్య సంశ్రితనశారుడు కావడం వల్ల, లాక్షిడికుడు కావడం వల్ల లక్షణాల్ని విశదంగా చెబుతూ లక్ష్యంగా సంస్కృత శీర్తనలు వ్రాసి ఉండవచ్చు

2 తనకున్న సంస్కృత భాషాపైదుష్కాన్ని ప్రదర్శించడం కారణం కావచ్చు

3 అన్నమయ్య కాలం నాటికి అంధ్రదేశంలో గీత గోవిందానికి ఉన్నప్రచారాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని తాను కూడా వ్రాయాలనుకోవడం కారణం కావచ్చు.

4 అన్నమయ్యది భక్తి మతం కావడం వల్ల పండితుల్ని మధ్య తరగతి ప్రజానికాన్ని తనవైపు తప్పుకోవడానికి సంస్కృతంలో కూడా శీర్తనలు వ్రాసి ఉండవచ్చు

5 పేదాంత బోధనకు బ్రాహ్మణ వ్రాస్తుంటేకరణకు, శిష్ట సాహిత్య నృప్తికి సంస్కృత శీర్తనలు తగిందని నిరూపించడం కారణం కావచ్చు

6 కన్నడ హరిదాసులలో శ్రీహిదరాయలు, వ్యాసరాయలు కూడా సంస్కృతంలో "దేవరసామ" అనే పేర్లతో కృతులు వ్రాయడం

అన్నమయ్య దృష్టిలో ఆకళింపుకొన్న పెదతిరుమలయ్య కూడా ఆ పంథాలోనే సంస్కృత శీర్తనలు వ్రాశారు అయితే అన్నమయ్య సంస్కృత అధ్యాత్మిక, శృంగార సంశ్రితనలు వ్రాశాడు పెదతిరుమలయ్య

చిన తిరుమలయ్య, సారంగపాడి సంస్కృత ఆధ్యాత్మ సంకీర్తనలు
వాశారు

అన్నమయ్య సంస్కృత శృంగార సంకీర్తన

“అహో సురత విహారోయం
సహజ ప్రాజయశంకానాస్తి
యమివాకూలే సుమితరా గృహే
విమలసైకత వివిధస్థలే
రమణీ రఘుణా రమతస్తయోః
ప్రమదస్య వరాత్పరం వాస్తి || అహో || (14-78)

సంస్కృత ఆధ్యాత్మిక సంకీర్తన

సమిత దేవం భజే నారసింహం
సుముఖ కరుణే క్షణం సులభ నరసింహం || పల్లవి ||
విజయ నరసింహాయ నీరవనరసింహం
భుజ బలవరాక్రమ స్ఫుట నృసింహం
రజనీచర విదళన విరాజిత నృసింహం
సుజన రక్షక మహాపూర నరసింహం || సమిత || (3-514)

పెద తిరుమలయ్య

వందేహం జగద్వల్లభం దుర్లభం
మందర ధరం గురుం మాదవం భూధరం || పల్లవి ||

నరహరిం మురహరం నారాయణ వరం
హరి మయ్యుతం ఘన విహంగవాహం
పురుషోత్తమం వరం పుండరీకక్షణం
కరుణా భరణం కలియామి శరణం || వందే || (21-235)

చిన తిరుమలయ్య

మాఱహి నా దుష్టమనాయిత
యోజయ తప్త వదయుగా మృతేన ||వల్లవి||

వరమాత్యన్ మమ పామరచిత్తం
చిరం పాపం చిక్కిరతి
కరుణానిధి ర్యకారణ బంధో
గురుకణం తృప్తింతురుమయిదేవ ||మాఱ|| (16-1-7)

సారంగపాడి .

శ్రీలలనామది రమణ - శ్రీకవిషణ మగుడా
శిలానిల మమ నేణుగో-పాల హెచ్చరితె
మురళిరవరోలా మందర లలిత కవీలా
వరమాత్మా శ్రీవేణుగోపాల హెచ్చరితె
దివిజార్పిత వరణా నమధిక విద్యాభరణ
భవపాశహరణ నేణుగోపాల హెచ్చరితె
నవకాంపన తేలాదా - తప గర్వ విహిలా
భావ నమ్మత శ్రీవేణుగోపాల హెచ్చరితె (సా.వ 197)

4 4 2 తెలుగు సంకీర్తనలు

తెలుగునాట వెలివిడి వాగ్గేయకారులు తెలుగులో సంకీర్తనలు
వ్రాయడానికి కూడా నాలుగు కారణాలున్నాయి

- 1 పైష్టపురి "నాలాయిర" దివ్య ప్రబంధవీణ ప్రభావం
- 2 వీరశైవుల వచనాల ప్రభావం
- 3 కన్నడంలో నరహరి కీర్త, శ్రీపాదలాయ, వ్యాసలయామల
"దేవరనామగళి" ప్రచారం,

4. వరసింహాచార్యుల చాతుర్వేద్య సంకీర్తన ప్రభావం

చాయలసీమ వదనపుల తెలుగు సంకీర్తనల్ని తామిద్దప్పిత్ మూడు
దశాబుగా వర్గీకరించవచ్చు,

- 1 గ్రాంధిక సంకీర్తనలు
- 2 శిష్టత్వావహారిక సంకీర్తనలు
- 3 వ్యావహారిక సంకీర్తనలు

4 4 2 1, గ్రాంధిక సంకీర్తనలు

ఈ కోవలో చేరిన సంకీర్తనలు వ్యాకరణ నియమాలకు చాల
చగ్గరివిగా ఉన్నవదశాబలంతో సాగుతాయి. తాళపాద కాల, సారంగ
పాడి ఇలాంటి శీర్షనలు వ్రాశారు

అన్నమయ్య

ఁంతి చెలువ మే యాతనికి
కంతుని చేతల గలసివ వేళ *వల్లవి*
చిత్తజ శీలి నీ చెలి పువగిడులివి
హస్తిన రమణుని కాధి (దా) రపు
నెత్తమి కాపుల నిట్టాయుగములు
కొత్తగు బడలికకును పరిహారము" *ఇంతి* (30-45)

పెద తిరుమలయ్య :

"తలపులో విరహమో తరుణిపై మోహమో
చెలియ సంగారమో చెప్పరమ్మ చెలులా" *వల్లవి*

చిత్తరు పటముమీద తెలియనెమ్మోము వ్రాసి
గుత్తపు బండుకుడవనీ గుండె పగిలె

గొత్తగా ప్రమ్మరభాసే కువమండలము వ్రాసి
చితరి జక్కవలని ప్రయుడవ్వే భ్రమసి || 3లపు || (23-511)

చిన తిరుమలయ్య

ఇందరు నేలదారేరు వాతవే నీవు సేయగా
ముందు ముందె తమయ్యగర్భములు సేయుమంటివా || 3లపు ||

తెలిస నిన్ను గొలువ దేహమిచ్చితివి గాక
ఒరిమితి మాయలలో జడుమంటివా
మలసి నిన్ను దళిత మనసిచ్చితివి గాక
కొంగొట్టి విషయాల గోరుమంటివా || ఇందరి || (16-1-40)

పొడంగుచోడి

"వసనాక్షి బోలుబెడ రైబా యివ్వని యున్నా
వనిదాని వముఖాన మనవి తేసిరై న
చెరనమ్మిన చనక నుం తెన కొనియాడువా
అనువుగను నేతుదినము యాజ
వ్వనిని గలసిన వనుట పూయలుగ
తనిని యున్నది నీకు మనమువా" (సా వ 62)

4.1.2.2 శిష్టవ్యావహారిక పంక్తిరసాలు

నేడవిదులే శిష్టులని కొందరి అభిప్రాయం వ్యాకరణం చదువు
కొన్నవారు శిష్టులని మరొక అభిప్రాయం ఎవరి భావనేహితులు ఇతరు
లకు అనుకరణ యోగ్యతవుతాయో వారే శిష్టులని మరొక భిప్రాయం
అలాది వారి భాషలో పంక్తిరసాలు వ్రాయడం శిష్టవ్యావహారిక పంక్తిర
సాలపాఠాలు ఈ పంక్తిరసలో అక్కడక్కడ గ్రాంథికం దొర్లివా భావ
ప్రకటనలో వ్యావహారిక సరళి ఎక్కువగా కనిపిస్తుంది .

తాయలసేను వదళపులందరు ఇలాంటి రవణలు చేసినవారే

అన్నమయ్య

ఇన్నిటా జాణలైన వారెరుగుదు రీయింపు
చెమ్ముగా వైవము తొల్ల సేసిన దీయింపు ||వల్లవి||

వేనగి కాలము నాటి వెన్నెల లింపు
సేనలు వెట్టి యవ్పటి సిగ్గులింపు
వేనరక అత్తవారి విందులు యింపు
మొనబోని యట్టి రతిమోవి తీవెలింపు ||ఇన్ని|| (30-551)

ఓన తిరుమలయ్య

తలపెన్నడు నిను దగులునయ్యా
చలమెన్నడు కడు వసువోయయ్యా ||వల్లవి||
మోహం వెన్నడు ముదుసునయ్యా
దాహం వెన్నడు తలగునయ్యా
సోహం వెన్నడు జరగునయ్యా
క్రీహరి తెలియంగ వెప్పగనయ్యా ||తల|| (16-1-18)

పెద తిరుమలయ్య

మగరూపు గైకొన్న మగువ వంటివాడను
నిగుడి నిమ్మ గెలువ నేడు మాతరమా ||వల్లవి||
మాటలు నీవాడగానే మచ్చికలు నోరారి
తేటల నీచేతలెంత తియ్యమందునో
అటదాన నేనింత అన్నిటాను జొర్కితిని
పొడించి పురుమలెంత భ్రమతురో యిళాకు||మగ|| (23-137)

సారంగపాణి

భక్తితో పలిచి పెట్టిన యన్నము

వట్టెదైనను చాలు-చెప్పులకు ||వల్లవి||

రక్తిగా చాత పైత పోట

వల్లవి విన్నా చాలు కృష్ణా ||అనువల్లవి||

భావము చెలిసిన వాయుకురాలితో

భాషించిన చాలు - తెలిసిన

కోవిదులకు కరుణ నిచ్చుచానము

కొంచెమయినా చాలు కృష్ణా ||భక్తి|| (సా ప 165)

వీరబ్రహ్మం

ఎంతమంచి గురుడు దొరికెనే - వీయమ్మలారా ||వల్లవి||

ఎంతమంచి గురుడు దొరికె

అంతరంగమందు నన్ను

లింత లేక గురునిపొదము

చెంతజేరియుండుమనెనే ||అనువల్లవి||

కన్నులు వీధులు మాసి-గాలిరాక పోకదెలిం

పున్నమ వెన్నెలతైట-కమ్మదెలింది చూడుమనె ||ఎంత||

(సుజ్ఞానరత్నావళి 3)

సిద్ధయ్య

“జలజాక్షి రమ్మనెనే

నల్లరుడు ప్రసాదముకొమ్మనెనే

కలికిరో యేమనుచు తెచ్చదు

కంటిలోపలి ముంది తుదవలె

నెలుగు నూళ్ళు పోలితిలోపల

విశ్వరూపము తెలిజుపును” (సుజ్ఞాన రత్నావళి)

యోగందీ కవులు

యొన్ని నేర్పులు గలవు యిల్లాలుకనమునకు వచ్చి ||పల్లవి||
 పతితో యెదిరించి వలుకనది యిల్లాలు
 వదిలివదిలి చేవట్టుడిల్లాలు ||అనుపల్లవి||

వరమేల కథ వినుదు ప్రబలునది యిల్లాలు
 వరదనంబున కావడనిదిల్లాలు
 ఇహము పడమునెరిగి బ్రతికినదిల్లాలు
 వరనింద చేయుదు ఆ వరము యిల్లాలు ||యొన్ని|| (డి-2491)

శరీరగౌడ పెంగమాంబ

బ్రహ్మమేదో దెలువరయ్యా బ్రాహ్మణులారా ||పల్లవి||
 వరబ్రహ్మమేదో దెలువరయ్యా బ్రాహ్మణులారా ||అనుపల్లవి||

బ్రహ్మమేదో దెలువరయ్యా బ్రాంత్ లేక జీవునకు
 కర్మరహితమైన మోక్షగతికి వాయ్యేటందుకు బ్రహ్మః
 [సుజ్ఞాన రక్షవళి - 81]

గుంబువల్లి కోటిలింగయ్య -

తెలియరాదు నుమ్మి నిజగురు మహిమ తెలియరాదు నుమ్మి
 కలబ్రగత్త లొకటియుని తెలిసితె
 నిలకడ బయలు నిజముగయున్నది ||పల్లవి||

పిండమనగరాదు అది బ్రహ్మాండ అండననరాదు
 అందాఅండముగాక సంతకము నిండియుండిన నిక్కమితరులకు
 ||తెలియ|| [తత్త్వాలు-18]

4 4 2 3 వ్యావహారిక సంకీర్తనలు

సమాజంలో కులం, ఐశ్వర్యం, వదలి కారణంగా ఉన్నవలు తదితరులు అనే విభాగం చేయడానికి వీలంది ఉన్నవలు కాని వారి భాషా పేషాడల్లా వింతలు గోచరిస్తాయి సాంసారిక జీవనంలో కలుపుకోలు తనం, అదే సమయంలో కలహప్రియత్వం చివోచాపేక్ష మొదలైనవి చోటుచేసుకొంటాయి వర్తమాలు తక్కువై పల్లెటూర్లలో ప్రజాజీవనం సాగుతున్న రోజుల్లో వ్యావహారికభాషకు, వ్యావహారిక భాషలో వ్రాసిన వాక్యాలానికి వాడివేడి ఉండేవి అందువల్లనే మతవ్రతాలానికి కలకలం కట్టకొన్నవాడు ఈ భాషకు, ఈ భాషకు దోహదం చేసే కావలసి గేయ ధోరణుల్ని విరివిగా ఆశ్రయించాడు

రాయలసీమ వదకవుల్లో కాళహస్తి తప్పకుండా జానవద గేయ ధోరణుల్ని చేపట్టి రచనలు చేశారు సారంగిపాటి మరొక మెట్టు క్రిందకు దిగి గ్రామీణభాషలో వదుల సంఖ్యలో పదాలు సాదాడు తదితరులు శిష్టవ్యావహారికీ పరిమితం అయ్యారు

అన్నమయ్య

సి(ది)న్న చాడవని నమ్మిపెల్లడు నిమ్మ

సిన్నైన యాటెల్ల సిక్కుసిరైచోయాయు ||వల్లవి||

అపరబాలకి మవరాయడ నీపు నందిపొలు

నవులంబా పెత్తుతెల్ల నవ్వరించగా

కపకవనప్పి నవ్వి కమ్ములు దేలగిలగ

“నవరన్ని (సి) యాటెల్ల నన్నసినైచోయాయు ||సిన్న||

అదే విధంగా—

“ఓరీ అదీడ నుద్ది వోకక్క
 తోవగించు తొండురబి గొల్పున వోకక్క ||వల్లవి||
 చెల్లుడి గలవాడు చేతికి బడెమియ్యగ
 వొల్లనందుర అవె వోకక్క
 గొల్లదానవంటా నీ తొంగువట్టి తియ్యగాను
 మల్లాడు దురకు కెమరియు వోకక్క ||ఓరీ|| (31-427)

పెద తిరుమలయ్య

“దొమ్మి నరసాలాడితే దొరతనాలు నెల్లనా
 పుమ్మడినీ నక్కనాయ మందవయ్య నాయడా ||వల్లవి||
 బోనోసి నీవనగా వోరో నీననగా
 బేసివరి మాటలివి పెరసిగారా
 కాను పేయని పనికి కల్లులు గారులు నీపై
 మోసిరాగా మళ్ళీ మళ్ళీ మొక్కవద్దు నాయడా ” (23-128)

చిన తిరుమలయ్య

అంతేరీ నాతోడ నేగాదనగరాడు
 వంతమాడి గెలిచితే బంటవయ్యేవా
 కానీ లేరా కొడుపుడుగతలు పొడుపుమని
 అనపెట్టి నన్నేల అడ్డగించేవు
 పూని నాకతలు నీకు తొండుగా దిలియకుంటే
 పొనివట్టి నీవె నా బంటవయ్యేవా” (16-2-88)

సారంగపాటి

మానల కరీదికరంగా బదలక - నుచిగా మందల మీరందోయి

||వల్లవి||

యేనననెల్లోయి రేతిరి దొరద
యానగొప్పయాల నిలబడడిగితే ||అనువల్లవి||

నగిరాల్లో నక్కంగ బట్టల్తునే
నడిమద్దెపు నా కొండల రీరికిలెం
బగుమాఱము సేసి దండవడుదురె
యాడితెల్పి - చామురోరి యిద్దెట మాన|| (సా ప 146)

రాయలసీమ వడకప్పుల్లో కాళ్ళపొక కప్పులు, పొదంగపొడి, యాగంటి
వారు తమ పంకిర్రనల్లో పండిత, పామర జనుల వ్యవహారంలో అయా
దితంగా దొరలెసామెతల్నికూడవ్రాశారు వాగ్గేయకారులలో అన్నమయ్య
రీర్రనల్లో ఎక్కువగా సామెతలు కన్పిస్తాయి

4 5 సామెతలు

సామెతలేనిమాటవిందులేని ఇల్లులాంటిదని ప్రతీతి అందుకే రాయల
సీమ వడకప్పుల్లో ప్రత్యేకించి అన్నమయ్య వదాల్లో విరివిగా సామెతలు
చెప్పబడ్డాయి

అన్నమయ్య

అంగము ఏడు జానలు అనకొండలపొడవు 8-115

అద్దమువంటి వయసు అమ్మువంటి కోపము 13-258

అకడికి గ్రుక్కిళ్ళు ఆగుయినట్టు 6-96

ఈరు దియ్యం జేను వచ్చె 2-233

ఎంత తొండమున్న దోను ఏనుగన్నక్కా 13-191

ఏనుగు మీది వానిని శున్నమడుగుట 5-187

కూరు వండుట గంతి కొరక 2-115

కూడు లేక యాకడికి ధూళిదిన్నట్లు 5-137

- కొండంత కనకవోదకు వెలియిడివట్లు 9-285
 గడ్డపొర మింగితే వాకలి దీరేనా 5-119
 గుడ్డికుక్క సంతకుటోయి తిరిగి దుడ్డుపెట్లకాక దొరికేనా 11-౧-88
 చంచలము మానితేను సంసారమే సుఖము 10-25
 చెప్పరాని మాటలు చెవియొగ్గి వివసేల 18-391
 చనువు గలుగు వారు జడియగనేటికి 30-346
 జల్లెడ నావాలు తొడినట్లు 7-260
 జతగాని కరుడి యేజాతై నవదీ చాలు 2-114
 తేలు తొక్కితే యొడ్డించకుండుసా 8-273
 తవ్వలించే ఏనులైతే తాజేయనేల 19-365
 తెలిసిన మాటకు తెరమరుగేటికి 17-416
 తేనేకీపు తేనియకు తెలివయ్యావా: 30-116
 నిం న యుద్ధములోన గొడవొడ చూపినట్లు 6 140
 నివ్వచెచ్చి ఒడిలోన పెట్టుకొను 5-301
 నయ్యని పోషకొలాదు నీళ్ళని చల్లగరాదు 14-35
 పరిగిలేరే వానిని పట్టపురాజు చేయుట 5-185
 పరుసము చేతమంటే బట్టినదెల్లా బంగారమే 30-224
 పూవువల్ల కుంగ తలతెక్కినట్లే 9-151
 పెనురాతిపై గడవ పెట్టగా గుదురైనట్లు 6-140
 పెళ్ళిచెట్టు మందుగోడు 25-92
 పచ్చనరూపులు పచ్చల కోలపుట 5-24
 యామెల్లామీడినా నా బోతుకు ఒందెలేదు 6-29
 మంచు గుండావ కడిచినట్లు 3-329
 మన్నుడినేటి దూడను కప్పుగట్టి యెందాక కాయవచ్చును 2 10
 మగదు విడిచినా మామ విడువని యట్లు

మచ్చిక చేసిన వారు మాటల గొనరుమయి 12-80
 కునకురేదగ వచ్చు మక్కువ అణవరాదు 18-176
 మీదై న గురువుకంటె మీద రక్షకుడు లేడు 5-268
 పెంపలండగా కొనలుకు నీళ్ళు పోయనేల 5-291
 రతులలో మాటలు రావిమాని పువ్వులు 8-31
 పలరాళ నమ్ములకు వాడి పెట్టినట్లు 30-117
 విషము మ్రింగితే కలకెక్కటందురా 8-273
 పెన్నె ప్పజోటనే వేడిపొలు దాగినట్లు 26-31
 పెన్నపట్టుక నేయి పెడుకనేల 2-191
 విని కందరినొక్కటి వివరములే వేరు 8-238
 నరులెన్ని గలిగినను చింతలే పెరుగు 9 33
 పైరల తోడినడక నకమై లాభమున 19-308

పెద రిరుమలయ్య

అందని వంటి కణ్ణులు చాచుట
 దున్నని నేలను విత్తుట 21-106
 ఇలపై నవ్పదించితే యినుమడి కాదా 23-182
 కలిదవ్వు వెన్నాయ 23-35
 కకకు కాళ్ళు కలిగితే కలపు ముంకకు చెవులు 23-334
 కడపులోవలికి మింగిన రత్నము కడుబోల్ల పెదకగానేల 21-151
 కూడు వేడైతే కూరపై చేచాచినట్లు 23-45
 కొలుముందై తియ్యబోతే గోడపై సున్నాలు 23-111
 చెఱుకు పోలికకు పెదురుదించేను పెదురు తీపావా 23-330
 నొసలు బిడ్డలు నోరు తోడేలు 21-225
 పైడితో గురిగింజ నరిదుగె గదా 23 35

మాని పండ్లు తాలితేమి మానికిందనే 23-41

మింగిన కథికి నిక చవులెంచనేల 23-416

ముందరి చెవుల కంటె గొప్పలై వెనకవచ్చే కొమ్ములవాడియగు
23-25

ముంజీతి కంకణాన కద్దమనా యిలక 23-44

ముంచనీట బడబాగ్ని ఆరునా 21-10

మోపు మోయనేగాని మూలుగగ పొద్దులేదు 21-199

రెండికి కొరగాని రేవని కథ 21-93

విత్తొకటి పెట్ట చెట్టొకటి మొలచునా 21-154

శిరసుండ మోకాల సేనలు పెట్టు 21-120

చివ తిరుమలయ్య

అడము తిలు మప్పివట్లు 16-1-15

అల్లము తెల్లమనా 16-1-16

ఎంక సేసినా జతెక యేల తీపుమామ 16-2-18

కలగన్న చోటికి గంప'నెత్తినట్లు' 16-1-14

కొండలనీరు నేలకు పారు 16-1-16

గద్ద మూకలో కోడిపిల్ల 16-33

చంచల మతులకు తెలియునే పాత్విక ధర్మములు 16-2-15

చప్పనయు దీపు చెలకునందె 16-1-13

తలక్రిందేల మేరువు తలనుండగా 16-1-14

తెలిపి గురుడండగ తెలియగ నేరపు 16-1-14

నాకుల నుద్దులు చింతకాయల వండివి 16-2-9

పొరే బండికి లాలు చాచేవా 16-1-14

పైడి పత్తి నకివగాడు 16-1-22

- మక్కువైనా చిలుక మానేనా గుఱము 16-2-118
 మిదుగుల పురుగుల గడచునే చీకట్లు 16-1-15
 మాయలో మృత్యుగ నేల మమతలేల 16-2-42
 రత్నము సొసలుదీన గతి 16-1-15
 వట్టి విచారము లేల వగపులేల 16-1-43
 వరుకు కొవనివాడు వచ్చిపూటవడనేల 16-2-30
 ఉనిగరి వడ్లగింజ ఉడుకు బొయ్యనా 16-2-118

సారంగపాదీ

- అద్దె కొంప వర్షాక్షి యీ జేహ్నుమ్మ నిత్యమే 190
 అరవై యెండ్లు జల్లితే అద్దమద్దుగాడటవే 124
 ఈనగాది నక్కకిచ్చినట్లు 79
 ఉడుము బోతే పోలునది, చైమాత్రం విడిచితే చాలు 58
 ఓడలు బోపును బండ్లు సోదరిబోపు 59
 కాంతు నోసెఘ కడకు పూట నిలుచును
 కొండకిగి వాని మొలకు కొడవలి చెక్కినట్లాయె 38
 కోమటి విశ్వానమాద్రాగా 83
 చక్కిలి గింకలు చక్రాక్షి గలవా 38
 చెడ్డచేర్చి కింది పడ్లబొంగలి చేసినట్లు 58
 నమ్మినాన బోసినట్లుయ్యె గదా యుల్లనాటి సంకెతములు 40
 పిల్లి దిన్న కోరిన్ని ధారమ్మని పిలిచితే వలుకునే 79
 బలవంక మాపు స్పృహ మాయె 85
 బిక్కిలయ్య దిన్న కోరిక 191
 బొడ్డు కోసిన కొడవల్లి యూడ నాచేత మన్నదిదిచో 91
 మిద్దె మీద వరుగు రెడ్డాకునుమి 190

యొకము వంగేది లోతునిల్లజే గదా 102

వంకాయకు వచ్చిన చాలేగదా బంకాయకు వచ్చేది 107

వానలు గురిసితే వాతలు మానునా 112

వేముల తీయదన మాయెగా 25

శివశివా అతని మోము జూచి సేతు యాత్రబాయి వచ్చిన దీరమ

57

యాగంటి కవులు -

“వటులింగ తేజ వత్వాటి గాకుంటేను

చెట్టు మీద నొకరాయి చిక్కినట్లు గాదా

అటు దిహ ఒహం యావ మిటు గానకుంటేను

వర్షి గుళ్ళలో నమశ్చిహ యుతుకు గాదా (డి-2489)

“నివురు గిప్పిన రీతి” (డి-2494)

4.6 చింత వద ప్రయోగాలు

తాళ్లపాక వదకవులు, సొరంగపాడి తమ వదాలలో తమ కాలం వ్యవహారం లోని కొన్ని వదాలను ప్రయోగించారు. తాళ్లపాక కవులు ప్రయోగించిన నాటి వ్యవహార వదాలకు కొన్ని బీజుంబుళల్లో ఉన్న అర్థం కుదరదు. అలాంటి వాటిని శ్రీగారిపెద్ది రామస్వామిశర్మగారు శ్రీరాళ్లవల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు, శ్రీవీటూరి అనంపమూర్తిగారు చర్చించారు. సొరంగపాడి ప్రయోగించిన వదాల్ని డా|| ఎస్ గంగప్ప గారు చర్చించారు.

అన్నమయ్య

అన్నమయ్య వాడిన అశ్వ వదాలను రాయలసీమ వ్యవహారిక

భాషతో సరిపోల్చి చూచినపుడు కొంతవరకు అర్థ వివరణ చేయడానికి
వీలుంది

అరవిరి అందము (3-269)

శబ్దరత్నాకరంలో సగము విరిసిన మొగ్గ, ముత్యము
అని అర్థం కాని అన్నమయ్య అందము అను అర్థంలో
ప్రయోగించాడు

ఉదా “అందపు రెండుకన్నుల సరవిరి నీమోము
చెందమ్మి కేతుల బోల తెల్లనయ్యా విరల” (3-269).

అల్లిరము పెండ్లి వింతు

ఈ వచానికి నిఘంటువులో అర్థం కానరాదు వదలంధపారి
భావంలో ఈ ప్రయోగానికి “అల్లెము” “తిను” అని
అర్థనమ్మది కాని అన్నమయ్య పెండ్లివిందు అను
అర్థములో ప్రయోగించాడు మచ్చుకు-

“అన్ని బోట్లాడుంది అల్లిరము లారగించ
వెన్నుడవై వేడుకతో విప్పేసినట్లు” (9-144)

విటవేయు గుడిపెట్టు

ఈ వచానికి శబ్దరత్నాకరంలో విటవక్షము అని అర్థం
వదలంధ పారిభావంలో బలియిమ్మ, భారమువేయు అను
అర్థాలున్నాయి

కాని అన్నమయ్య “చూపునిగుడ్డు” దృష్టిని సొరించు
అనే అర్థంలో ఉన్నట్లు వేటూరి ఆనందమూర్తి అభి
ప్రాయం ఉదా -

“చేగి లేచి నంపొర విధులకే వాడిగట్టి
యేగతి గొనరి నీపై నేటు వేసేము” (10-2)

కప్పురు రూపు అకృతి

ఈ వదాన్ని నిఘంటువులు పేర్కొనలేదు అన్నమయ్య
ప్రయోగించాడు,

యిప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యిన్నివా నన్నేలిలివి
కప్పురైన మాకుతులు ఘనము గాదయ్యా (2-176)

కొయ్య కొలగ జీయు

ఈ వదానికి బ్రౌణ్య నిఘంటువులో “త్రవ్యట” అను
అర్థమున్నది,

కని అన్నమయ్య “కొలగజీయు” అను అర్థంలో ప్రయో
గించాడు

“కోవమెల్ల గలిగిత-కొచ్చి కాంతమిచ్చుటకు” (7-196)

గరివడు చిక్కువడు, తగుల్కొను

కల్లరత్నాకరంలో “గద్దకట్టు” అను అర్థముంది కని
అన్నమయ్య “చిక్కువడు” “తగుల్కొను” అను అర్థంలో
ప్రయోగించాడు

“తిరువేంకటాద్రి పై దేవుని గొలువక
గడివడే భవమెల్ల కర్మశేషం” (11-347)

గురును పెద్దరికము, మూను

కల్లరత్నాకరంలో ఈ వదం లేదు అన్నమయ్య “పెద్ద

రికం, మహిమ అనే అర్థాల్లో ఈ వదాన్ని ప్రయోగించాడు
“హిన్నలలో వేగెబొడ్డు బోనీవే యిక (25-449)

గుల్లుసేయు పొడిసేయు, నితుల్పహవరణు, బాధించు పడకొకాల్లో
ఈ వదం లేదు అన్నమయ్య తనవదాల్లో పేర్కొన్నాడు

“మించు మురిపాలె కావా మిగులంజొక్కించేవి
కొంచని బీరాలె కావాగుల్లుసేసేవి” (3-132)

గొడ్డేరు వ్యర్థం, దండుగ
వదలంధ పొరిజాతంలో “నిర్దిష్ట లక్ష్యముతో” తెచ్చు అను
అర్థముంది

కాని అన్నమయ్య వ్యర్థం, దండుగ అనే అర్థంలో ప్రయో
గించాడు

“గొడ్డేరే చిన్నదిడ్డి తెరపువోక
బొడ్డ తెరుపు వంక తొలగు మీ” (2 89)

గోదీలి వరువులను కట్టు గాడి

ఈ వదం తెలుగు నిఘంటువుల్లో లేదు అన్నమయ్య ఈ
వదాన్ని ప్రయోగించాడు

“గోదీలి కడు గుంగులకు నెక్కులకు
యీదెన కడు విజ్ఞానమే కలది” (10-7)

కర్ణాటక నిఘంటువలో ఈ అర్థమే స్ఫురిస్తుంది,

గోరుబోవు తప్పిబోవు, పొల్లుబోవు

నిఘంటువులందు ఈ వదం లేదు అన్నమయ్య ‘తప్పి
బోవు’ “పొల్లుబోవు” అను అర్థంలో ప్రయోగించాడు

'మాట గోరు బోయినంతా మౌనాన ముందుగాని
నీటిన ముప్పలాడుకు నేమానరా' (3-518)

చింతాయకుడు = చింతలను బోగొట్టువాడు
శబ్దరత్నాకరములో ఈ పదం లేదు
అన్నమయ్య ప్రయోగించాడు

"శ్రీరమణుడే చింతాయకుడేని
పూరకవుండుట పాక సుఖము" [9-256]

చేలాగు = చేయూత
శబ్దరత్నాకరములో ఈ పదంలేదు
అన్నమయ్య ప్రయోగించాడు

"దెమట చప్పులు దాళ్ళ చేలాగు రేకునిల్చి
అమరలోనికి దెచ్చునది యెవ్వతో" (23-14)

తావళించి = అలస్థం
సూర్యులాయాంప్ర నిమంటువులో అవశాశము అను
అర్థముంది
కాని అన్నమయ్య "అలస్థం" అనే అర్థంలో ప్రయోగించాడు

"నీవు విచ్చేకుండగాను నేలోన జలకమాడి
తావళించి వచ్చుదాకా తడవాయగా" (22-259)

చాష్టికము = బొగరు పోతుకతం
శబ్దరత్నాకరంలో ఈ పదంలేదు.
అన్నమయ్య ప్రయోగించాడు.

"అమర శ్రీవేంకటేశ అద్వైతమ్ను గూడితిని
నముకాన నీకె కెంత వంగడి దాష్టికము" (24-113)

నుసికిలు = బారు, అంటి అంటిని యట్లు
వదకోళ్లో ఈ వదంబిడు
అన్నమయ్య ప్రయోగించాడు

"దెనటి యే పుణ్యమైన పోయని యోగిశ్వరుడు
నూనే గొల్పిన తులవమై నుసి కిలును" (6-375)

వల్లిందు = ఆయత్తము చేయు, సాధించు
ప్రొత్త విఘంటువులో "గుర్రానికి జేను కట్టించకా"
అని అర్థముంది. కాని అన్నమయ్య గుర్రాన్ని

"ఆయత్తం చేసికొనక" అనే అర్థంలో ప్రయోగించాడు
"వల్లిందిన నీవనీడి గరుడనిని-కెల్లన నీవెక్కిన ముపుడ

[11-8-20]

బయకారిండు = అభీషయించు, లేనిదిపైకి వదిండు
బయకారము=వంగితం
బయ కా (రి) టు=వంగిత విద్యాంశుడు మున్నగు
రూపాలు ప్రసిద్ధాలు కాని అన్నమయ్య "అభీష-
యించు, లేనిది పైకి వదిండు" అను అర్థాల్లో
ప్రయోగించాడు

"నయము చాలనిచోట తవ్వలు నవ్వరగ బోలే
బయకారిండు నవవా వక్కన నీవే" (17-553)

నుసరాన = సులభం

ఇది నిఘంటువులో కావరాదు

అన్నమయ్య ఈ పదాన్ని ప్రయోగించాడు,

“యొసగ శ్రీవేంకటేశుడు దిశదే మా యేలిక
సునరాన నిన్ను నీవె గుణ ముగాక” (22-7)

పెద తిరుమలయ్య

అరదు అలరి యరదు (1) వద్ది తీగె అంటార గేలమాను”
(21-438)

అనివట్టి “తానింత నేర్పరి యొక తరుణు లెఱుగరా
అనివట్టి అపెట నాట నేర్పిని” (23-188)

బజ్జవాగు “విగ్గలింత వచ్చుగాని చేనది పుట్టివచేళ
వొగ్గికొన వేయరాదు బాజ్జవాగు గుణము” (23-209)

ఓరికొల్ల సొరె జాదు దురుము నిలిపి శనుమొనల దాకించి
వోరికొల్ల (1) దనవుదుటు చు“ఎ” (23-65)

కపురా “అందుగేఱి దోనము అంతవాడ వాడువయ్యా
గంధము పూసిన యట్టి కపురా (1) యిది” [23-135]

భూలు “దీకటి పెడ తాపిటి చేరువ నూర్కొదయము
దీకటి కూలల కైతే చిమ్మిరేయను” (21-136)

గుడ్డిరాన “యిద్దరము తానుపువై యేకత మున్నార మంబా
గుడ్డిరాన వాకిలినే కూచున్నది” (23-397)

చవుతము “తేవేనే విలిచితే లెక్కపేసినా తాను
సొనివోయిపుమినాకి: చవుతమా: యింక [23 44]

చరణాయతా “అనఘాచరణాయత భూతరణా
దినకర పన్నిత దివ్యాభరణా” (21-260)

- రుమారాడు “చేరువ వంశోషమెచ్చె శ్రీధరా
చీరు మూరాడి (1) దమి శ్రీధరా” (21-245)
- చెరవు “దిన వంభ్రమములతో దేవదుందుభులు మ్రోయ
తన చెరవులు పైపై దాసులు సేయ” (21-189)
- దప్పవారు “ఎఱుగు లోలేని జీవి యెడ్డగాక
గుణ నెంతయినా గోరికొమ్ము దప్పవారునా”
(21-154)
- తుంగిన “తూలిన వ్రతులు దెచ్చి తుంగిన (1) భూమి
యెత్తె” (21-286)
- తొడలు “తొడమీద దొడవేసి తొడలు [1] మాటాడి, నీ
కడ చూచెనిది యెంత కలికి యోకాని (28-58)
- దిడుపు “దీడున్నే [1] శ్రీహరి నీవు తిట్టతే నేమోకాని
విడగు నాగులు మిది విడువ వెంతయినా”
[21-121]
- దైలువారు “మితిలేని తురుము తుమ్మదల తోలువలే”
తలి బలిమోవిదేసె దైలువారు గాని” [23-240]
- మశికేలును “చేవంతి యే పుణ్యక్షేత్రా నేయని యోగిశ్వరుడు
మానె గొల్పిన తుంచమై మశికేలును (2) ”
[21-425]
- పొనివట్టి వ్రతముగా చూపు
‘పొనివట్టి శరణుంటేగా చేత వరమేకాంతము చెప్ప
మీనా” [21-17]
- పీగుడు తొగిల శ్రీవేంకటేశ గళతల తాత్రించె
పీగుడు వాతడు వొట్టువెట్టుతో గాను” [23-306]
- బందారించు “బండుల వాతమనే అలుగు బందారించితి
పెంచి యిదియాల బంపు పెట్టకుమయ్య
[21-111]

- అగ్గస్తుడు "అలిశిత్త మింద్రియముల అగ్గస్తుడూ (1)
తొలగ దోయగ నేది దొరతనమా" (21-62)
- వీడరవెల్లి "అదిగొని నన్ను¹బాయ మతలాశ్వుపై నీవు
వీడరవెల్లి (1) పొందులు వినననంగతము" 21-165
- వెంటలవెల్లి "వెన్నెలగా యగా అచీ వెంటలవెల్లి యనేవు
తన్నుదానే పతిలాక తడపెనదే" (23-207)
- సొత్తించి బుద్ధిమంతుడవునన్నుడు మామెల్లావెట్టులుగాక
తిద్దుకొనక సొత్తించి (1) తిరిగేయగాక" (21-67)
- నొడగిలి "మాచి మాచి నొడగిలి సొంపుల నీచేతల్లె
తాచి తెరమాటులై నా దలగలాదా" (23-446)

సొరంగపొడి

ఈదోవ = ఈ మార్గం

"యూదున ననుగూడి యీ దోవలావైతి
దింతంటి చెందుదవు" (సొ ప 35)

అనకారమదే = తిరస్కారమదే

"రశిక శిఖామణి బాబ్బాలల ఎరు
అనకారమదే తెచ్చి దోస్తే కలిశేవు" (సొ ప, 109)

గాంధారి తనాలు = ఆగడం చేయడం

"ఏబాక్షిరో యీ సొంబ్రాబ్బానీ*
యేమిటికే గాంధారి తనాలు" (సొ.ప 116)

చారానికి = కొలుకు నీనుకోవడం

"బొబ్బి¹క పండుల సొరింది

వల్ల మాల్ని కోళ్ళను పెంచింది" (సా ప 119)

బయికారి = బగిసి (మానంలోవడం)

"బారలు సొతుక బగడానికి రానే

బయికారి బోటాయ్యపు మొలను" (సా ప 132)

బొందులు విని = బొంది వివడం

"ప్రొద్దెక్కక మునుపే రారాదు

బొందులు విని బయట చెప్పరాదు" (సా ప 194)

బంగరుగెట్లు = బంగారు దిమ్మలు

"మాల్లాడిన లేదండివి బంగరు

గెట్లు దాని కిప్పితివిక నీసి" (సా ప 15)

మమ్మబల్లి = మత్తు బల్లి

"గమ్మలాడి నాపై పళిగల్పించె గదమ్మా

మమ్మబల్లి నాదువిధాని - మనలు విరచెనమ్మా"

(సా ప 14)

ముడికే = కట్టుకోవడానికి

"ముడికే చాలని గుడ్డ ముద్దపట మురుపొయె" (సా ప 83)

శాంధలము = సీతంగా ఉండడం

"వయి యొప్పై అడుగున - వతమ శాంధలము

మయిదు యీర్ష్యుడు శేశి-మల్పిగప్పిండాడు" (సా ప 148)

ఇవేగాక రాయలసీమ వడకప్పులలో అవాటి వ్యవహారిక వదాలను కూడ గుర్తించవచ్చు.

అన్నమయ్య

అగ్గవ = చవుక

8-170

అద్దో	= అదిగో	22-269
అడబాల	= పంటకత్తె	2-160
అయ	= అయ్యెను	8-108
అనిమి	= పొడుగాటి పంచి	22-327
ఇల్లటము	= ఇల్లరికం	12-296
ఈటు	= ఈడు	6-74
ఉందానము	= ఉన్నదానము	13-322
ఉద్దుఉద్దులై	= ఒకజకలై	2-74
ఉంబళి	= పన్నులేనిది	2-103
ఏగుకా	= వెళుకాను	4-6
ఏపొద్దు	= ఏ దినం	9-127
ఒట్టు	= కాకు	2-30
ఒడ్డారాలు	= బయ్యారము	24-170
బలపక్షము	= పక్షపాతము	3-574
కణబాలు	= పొతరలు	24-235
కపురు	= దూపు	10-235
కరగుకో	= కరగించుకోవయ్యా	13-527
కవడువాయు	= చీలిపోవు	2-19
కవపు	= గడ్డి	2-290
కుదువ	= కాశట్టు	3-631
కూడుకొందుగా	= కలుసుకొని	2-12
తెల్లురేగు	= విస్తారమగు	7-256
గబ్బు	= కంపు	26-373
గునిసీని	= ఎగిరిని	25-43

దాగకకొడు	=	అదుము	
బంపు	=	బొడపు	22-544
జూటరి	=	మోపగాడు	15-3
దావతివడు	=	అద్దురావడి	12-18
తీలు	=	తీరు	11-2-41
తెంకి	=	స్థానము	
దొప్పిపు	=	తోపిపు	22-91
నాము	=	నాత్పర్యం	7-56
నిమ్మలాన	=	నిశ్చింతగా	22-45
వంగించు	=	నిందించు	14-249
పట్నాలు	=	పొట్నాలు	26-485
పై	=	ఒళ్ళు	24-374
బయకారించు	=	లేనిది పైకి నడించు	17-553
మంకు	=	మూర్ఖత్వం	24-445
మెతురు	=	మొండికనము	
ముయికిముయాయె	=	సరికి సరియయ్యె	28-277
మొరిగిపు	=	అబద్ధమూడెపు	3-508
యాడ	=	ఎక్కడ	2-340
లూడి	=	దోపిడి	11-2-22
సంబళము	=	సోగం	5-143
సొవివోపు	=	క్రమం తప్ప	8-105
సవరేతిరి	=	అర్థలాత్రి	24-27
కానాకానా	=	దాదాదా	22-240

ఈ విధమైన రాయలసీమ మాండలిక వచనాలు అన్నమయ్య
చాల్సో కోటొల్లలు

ఎడ తిరుమలయ్య

అచ్చలము	=	కోవము	23-43
అద్దలిండు	=	అవాండు	23-67
అడియాలము	=	గుర్తు	21-16
అదిబాల	=	వంటవాడు	21-154
అగ్గవ	=	సరసము	23-440
అక	=	అడ్డము	23-417
ఎగపు	=	గర్వము	23-60
ఎడకాటము	=	కారుడు	21-117
ఒల్లనె	=	తిన్నగ	21-99
ఒరెడు	=	కొంత	23-152
కవణము	=	మట్ట	23-180
కిల్లాకు	=	లేఖ	23-541
గజరు	=	కోరిక	23-138
గోణము	=	గోవి	23-532
ఒంగిలి	=	అవులమంద	21-424
తొడుకు	=	దొంగ తిండి	23-416
కారము	=	కన్ను చూపు	21-52
దొబ్బుట	=	క్రొయుట	23-16
పులుగు	=	గుర్తు, వాడ	21-252
బడతెళము	=	కావలి	21-118
ముయికిముయి	=	సరికి సరి	23-268

మొల్లమి	=	తరచు	21-99
వహమానము	=	అహంకారం	23 248
సొసెన	=	దూషణ	23 420
మగుడి	=	సరసుడు	91-161
పొంతు	=	సొతు	21-93

చిర తిరుమల అయ్య

అటమటము	=	మరుగుమాటు	16-2-91
అదోకాదు	=	ఘనుడు	16-2-98
కుశిలికాదు	=	సమర్థుడు	16-2-98
పొనివట్టి	=	పురియొక్కించి అని అర్థమేమో	16-1-55
తిగుతు	=	ఆపేదన	16-1-40
బలిమి	=	వ్రతము (౧)	16-1-28
బాలకి	=	బాలిక	16-2-119
రుక్తవోవు	=	రిక్త (వ్యర్థము)	16-2-66
వళుతు	=	నింద	16-1-30
సటదు	=	బాధపెట్టు	16-1-55

సారంగపాడి

ఒక బోకి	=	ఒక పాత్ర	131
ఒక్కబొద్దు	=	ఒంటిపూట భోజనం	132
కణజాలు	=	పాతరలు	83
కోట్టికొండబోకే	=	కోడిని తినెత్తితే	
గురకాయంతివోచరిగెత్తితివో			131
జాబుబ్రలు	=	జాబులు మొదలైనవి	117

విగ్నే	=	విగ్గరగా	19
మడ్డి శరీరం	=	సోమరితనం	136
రెయ్యి	=	రాత్రి	147
వుండింది వండింది	=	పూర్తిగా	149
కానా	=	ఎక్కువగా	136

తెలుగులో నిఘంటువులు చాలా తక్కువ. ఉన్నవికూడ బాగా ప్రచారం
 వుండిన గ్రంథప్రయోగాల ఆధారంగా తూర్పుబడినవి ఆ విధంగా
 కాకుండా వదలవాత్మం, అనుసరించి కూడా నిఘంటువులను తూర్పు
 వలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది

సంఖ్యా సూచిక

1 అన్నమయ్య దశావతార శీర్షకాలు - ౬౪ పరిశీలన

• •

రాయలసీమ పదకవులు - పద ప్రయోగ విశేషాలు

5 1 పద స్వరూపం

“పదమ” ప్నమాట ఒక పారిభాషికశబ్దం ఈపదం ధండోవ్యాకరణ శాస్త్రాంతలోను, సంస్కృతంలోను వ్యవహరింపబడుతుంది

5,11 నిఘంటువులలో పదం

“పాదం, పద్యపాదం, చేరణం ఇనుకలోనగు చోల్ల గనబడెడు పాదచిహ్నం, చిహ్నం, శబ్దం, వాక్యం, పాట (అని కొందరు) ప్రయత్న స్థానం, కిరణం, కత్తెము (Term), ధనం ”

“పదానికి సంబంధించిన పారిభాషిక పదాలు ఉద్దపదం, కుల్య పదం, పూర్వపదం, సాధారణపదం, ఉద్దసాధారణపదం ”

—అంధ్ర వాచస్పత్యమ్

“పదం వ్యవస్థితత్రాణ, స్థిరమిహ్నిశ్చివస్తును”

“వదశబ్దము ఉద్యోగమునకు, రక్షించుటకును, స్థానము నకును చిహ్నమునకును అడుగునకును, వస్తువునకును పేరు”

“వద్యతే అనే నీతిపదమే వద్యోగత్” దీనిచేత హిందుదురు

—గురుబాల ప్రబోధిక అను (అమరకోశము)

“పాదం, వద్యపాదం, ఇసుకలోనగుచోట్ల కనబడు పాదచిహ్నము చిహ్నం, శబ్దం వాక్యం, ప్రయత్నం, స్థానం, కవటం, వస్తువు

—శబ్ద రత్నాకరము

“పాదం, అడుగు, వద్యపాదం, వద్యవరణం, అడుగుపెట్టి, గురుతు ఇసుకలోనగు చోట్ల కనబడెడు పాదచిహ్నం, చిహ్నం, స్థానం, ఆశ్రమము అధికారాది స్థానం, వాక్యం, శబ్దం, వేదమంత్రముల వదవి భాగం, వ్యాజరి, కవటం, ప్రాణం, రక్షణం, ప్రయత్నం, వస్తువు పాట, గీతి భేదం”

—శ్రీ సూర్యరాయాంధ్ర గీఠాంతువు

“I వాయికా వాయకలక్షణము గలిగి శృంగారరతప్రధానమైనట్టి సంగీత రచనలకు వదములనిపేరు ఇందు వల్లవి, అనువల్లవి, వరణము అను విభాగములు గలిగియుండును దీనిలోని సంగీతముయొక్క నడక నెమ్మదిగను అకర్షణీయముగను ఉండును సాహిత్యం పొందితి ప్రతిభగలిగి గంభీరమైన వేదాంత ర్థం ఇమిడియుండును

II క్రియాకారం క్రియలచే ధైర్యకౌర్యాదులను చెప్పబడునట్టి ప్రబంధములోని అరు అంగములలో మూడవవానిని పేరు

—పంగీత శబ్దార్థ చంద్రిక

5.1.2 లక్షణ గ్రంథాలలో “వదం”

లక్షణములలో వదాల గురించి మొదట నిర్వచించినవాడు భరతుడు

అతడు “స్వర తాళ పదాత్మకమైంది గాంధర్వమనీ, స్వర తాలాను బావకమైన ఎదమే వస్తువనీ, అర్థసహితమైన అక్షరాలతో కూడినది వదమనీ, ఈ పదం నిబద్ధం, అనిబద్ధం అని రెండువిధాలనీ, అవి అకాలం, ప్రకాలం అని రెండు విధాలనీ వివరించాడు.”

తాళపాక అన్నమాచార్యుడు “నంకిర్తన లక్షణ”మను లక్షణ గ్రంథాన్ని సంస్కృతంలో వ్రాశాడు. దీనికి పెద తిరుమలాచార్యుడు వ్యాఖ్యానం వ్రాశాడు ఈ రెండుదొరకలేదు. అయితా వాదీననునరించి తెలుగులో “పద” లక్షణం గురించి ప్రస్తావించిన వాడు తాళపాక చివరకు ఆయన అతడు—

వదమగు నుష్టిజ్ఞప్తము
 వదమవ యవమవ యవీయును బదమన బరగున్
 దుదిసి తెలంగులన్నియు
 బదకవితామూర్గసార్యభౌముడు దెలిపెను²

అని వది స్వరూపాన్ని వివరించాడు

5 | 3. విమర్శకుల దృష్టిలో పదం

పదం అంటే సామాన్య అర్థంలో పాట అని వాడుక. పదం రాగ తాలాలతోను ఉండవచ్చు. లేకబోవచ్చు. ఇది జానపదులసాహిత్యంలో స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది.

శ్రీ సుబ్బరామ దీక్షితులు గారు—

“పదంయొక్క మాతువు శృంగార రస నాయికనాయక లక్షణ వ్యవహారాలతో పల్లవివెంట అనువల్లవి చరణమాతువులు విశంకాల ముగా పొడవగినది.”³

శ్రీ రాళ్ళపల్లి ఆనంతకృష్ణశర్మ గారు—

“శృంగారమయమై ఎక్కువగా విలంబకాలమందు, కృతీతుగా మధ్యమకాలమందు పడయును వల్లవానువల్లవములు, మూడింటికి తక్కువ కాని తరణములు కలిగి ప్రాచీన రక్తి రాగములతో చేయబడిన గేయరచనకు పదములని పేరు”— అని వదనిర్యచనం చేశారు.

సంగీతానికి, సాహిత్యానికి పమాన ప్రాధాన్యమీయగల సంగీత శిల్పి పదాలను వ్రాశాడు. జనంతో ఎక్కువ వ్యాప్తికి, మననం చేయడానికి పద్యాలకన్నా నాటలిక్కువ వనితవస్త్రీయనే తత్వాన్ని పండితులు గమనించలేదు కాని పామరులు మాత్రం గుర్తించారని వీరు స్పష్టం చేశాడు.⁴

శ్రీ పద్మనూడి గోపాలకృష్ణయ్య గారు—

“పదమంటే లోకంలో చాలాకాలంగా పాట అన్న అర్థం పరిపాక్షికమై ఉంది. ఉదృష్ట్యా పాటలుగా ఉన్న భాగాన్ని పదభాగమని పద్యాలగా ఉన్న భాగాన్ని పద్యభాగమని అనవలసి వస్తుంది. వస్తుస్థితిని పరిశీలిస్తే పదపద్యాలకు భేదం కన్పించదు పదమంటే పద్యమని పద్యమంటే పదమని భావించడంలో కాస్త్రీయంగా దోషంలేదు అవగా పదం అంటే పాట కావచ్చు. పద్యం కావచ్చు అని తేయుక్తంగా వివరించారు.

5.2 పదలక్షణాలు .

పదాలు పర్వవిషయాన్నిబట్టి శృంగారపదాలని, వైరాగ్యపదాలని రెండు విధాలు

శృంగార పదాలలో పాత్రోచిత భాష అవసరం. గ్రామ్యాలైనా పొందిక ఉంటే చాలు వైరాగ్యపదం. పరిస్పృహతోగాని లేదా దేశ భాషల్లోగాని వ్రాయవచ్చు. పాత్రోచితభాష ఉండవచ్చుగాని గ్రామ్య

భాష మాత్రం సుతరామూ వాడరాదు. వైరాగ్యవేదాంతలోని విషయం ఉదాత్తంగా ఉండాలి,

వదాన అక్షరభేదాన్ని బట్టి వృత్తవదం, నిబంధవదం, అనిబంధవదం అని మూడు రకాలు.

1 వృత్తవదం

శంకృత ఛందస్సులో ప్రసిద్ధానైన 26 ఛందఃప్రక్రియల నుండి రూపొందబడినవే వృత్తవదాలు.

ఈ వదం సమం, అర్థసమం, విషమం అని మూడు రకాలు

(అ) సమవదం

సాధారణంగా ఛరణాలలో నాలుగుపాదాలుంటాయి. ఛరణంలోని నాలుగుపాదాలు ఒకే ఛందస్సులో వ్రాయడం.

(ఆ) అర్థసమవదం :

ఛరణంలోని 1-3 పాదాలు ఒక రకంగా, 2-4 పాదాలు మరొక రకంగా వ్రాయడం.

(ఇ) విషమవదం

ఛరణంలోని నాలుగుపాదాలు నాలుగురకాలైన ఛందస్సులో వ్రాయడం

(2) నిబంధవదం

నిబంధవదానికి అంగాలు మరియు అవయవాలుగానేవి ఉన్నాయి. యతులుప్రాసలు, మాత్రాగణాలు, మార్గదేశి తాళాలు, ముద్రలు అనేవి అంగాలు.

5.3 రాయలసీమ వదకవుల వదాన - అక్షర నిరూపణ :

రాయలసీమ వదకవుల వదాల్లో నిబంధవదాలే ప్రధానాలు. వృత్త

వదంలోని శ్రీవిభజితలలాగే వీరినిబంధివదాల్లోను, నమ, అర్థనమ, విషమవదాల్ని గుర్తింపవచ్చు.

5 3 1 నమవదం *

వదంలోని నాలుగుపాదాలు ఒకే రకమైన చందస్సుతో ఉండడం నమవదం.

అన్నమయ్య - నమవదం

“ నకల ఉద్యోగములు బాలించుట కాంతి
 నుభదుఃఖములు విడచుటే కాంతి
 పొకరేమి యిద్వివను వొల్లకుండుటే కాంతి
 ప్రకటింది రత్నము నాయుటే కాంతి” (2-377)

పొరంగపాణి - నమవదం .

“ నిదురలోనే జీవమనసు బుద్ధియు
 నుడుట యేనాడు బొట్టుబెట్టదు
 ఇదియుగాక తమలపాకు ముట్టదు
 విదాదికి కొవ్వ విడిచి కట్టదు” (సా.వ. 77)

తరిగొండ వెంగమాంబ - నమవదం :

“ దేహము జూచి నిందించిననేమి
 దేహినెవ్వడు జూచి తిట్టండి భూమి
 సాహసకులకు నీకు సంబంధమేమి
 సొహాయ్యుడి స్వామి సర్వాంతర్యామి” (సుజ్ఞానరత్నావళి.77)

యాగంటి కవులు - నమవదం :

“ అరయ నాలుక బిడ్డ నంటకుండితయట్లు

వరగదామర నిరుపట్టశట్ట
గరిమ బూడిద గచ్చకాయనంటని శుట్ట
ఋరదయును కుమ్మర పురుగంటని యట్ట" (డి-2487)

పై పదాల్లోని నాలుగు పాదాల వృత్తాలు ఒకే విధంగా ఉండడంవల్ల ఇవి సమపదాలు.

5.3 2 అర్థసమపదం :

పదంలోని 1-3 పాదాలు ఒకరకంగా, 2-4 పాదాలు ఒకరకంగా ఉండడం.

అన్నమయ్య - అర్థసమపదం :

" కందువ నలమేల్మంగ కొగిలనే వలలోడై
మందలిం తగులక మావగలవా
ముందె శ్రీసేంకరేశమోవి నీకు అంచమిచ్చె
చెంది చెప్పితట్ట నీవు సేరుకుండగలవా" (28-154)

ఓన తిరుమలయ్య - అర్థసమపదం

" యేడనైనా నిలిచి నీవెవ్వరితోనై సమాట
లాడుకొన్న నిన్ను నేనద్దలింతురా
యీడ కుండె నన్ను నీవెవ్వరెవర విలిచినాను
కోడెకాడ నిన్ను నిన్దె కోవగింతురా" (16-2.10)

వీరబ్రహ్మం - అర్థసమపదం :

" ముట్టులోనె బ్రహ్మ చెప్తు జన్మించె
ముట్టులోనె శివుడు మూలమాయెన్
ముట్టులోనె జగ ము మునింగి తెలుచునుండు
వట్టినిళ్ళలోమునుగ ముట్టెడబోయెన్" (మజ్జాసరత్తావళి-26)

సారంగపాణి - అర్థసమవదం :

“ సమర భూమి తారణి పిరికిబంటా
సాధన వ్యర్థము దళవిధి
గమకములతో వాయింపని వీణా
గానము వ్యర్థము నిజముగ” (సా.వ, 187)

యాగంటివారు - అర్థసమవదం :

“ అష్ట అనువులకు అదివర్గ త్రిగుణాలు
నష్టము చేసియు అమరంగనూ
అష్టభరణము అన పుగ ధరియించి
నిష్టతోనే చిందు నెమ్మదినాడునా” (డి-2489)

పైపదాలో 1-3 పదాలు ఒకరకంగాను, 2-4 పదాలు ఒకరకంగాను ఉండడంవల్ల అర్థసమవదాలు. ఇవి దూదీకుల సిద్ధప్ప, పెంగమాంబ, తోటిలింగయ్య రచనల్లో కనిపించవు.

5 33. విషమవదం :

పదంలో నాలుగుపదాలు పేరుపేరు ఛందస్సులతో వ్రాయడం విషమవదం

అన్నమయ్య - విషమవదం .

ఎద్దపై వన్నెల తొక్కియేమి గట్టుకొంటివి
ఒద్దపై నీ వచ్చి పూరకుండపైతివి
వొద్దిక భూమెత్తిన యా యెద్దుకు నీ ముద్దుగాక
నిద్దురచిత్తము తోడి నీకు నేముద్దా” (11-3-4)

పెదతిరుమలయ్య - విషమవదం

“చెప్పగాక ప్రకృతిని చేరి వాల్లు వేదముల
గప్పియనిర్వాహ్యమని కదాకొంత
అప్పటి పువనిషత్తులన్ని ముఖ్యము గాక
కప్పికొన్నియతత్వా వేదకములున్నదా” (21-298)

తినతిరుమలయ్య - విషమవదం :

“బడలని వంటనోపైపై నె హరిభక్తి
కడలేని కల్ప వృక్షము వంటిది
కడగి కొలువ శ్రీదేవకటనాథుడె గురి
బడినె యీతనిగని బ్రదుకగి వలదా” (16-2-19)

వీరబ్రహ్మం - విషయ వదం :

“ఏడు కొండలెక్కరా
యెగువ తిరువతిరా
యెగువ తిరువతిమీద
సెంకటాచలవతిరా” (సుజ్ఞాన రత్నావళి 27)

దూదేతుల సిద్ధప్ప - విషమవదం :

“వండుతు వృక్షము ప్రజలెవ్వరెలుగరు
వరమాత్ముడనే యాకుపై నుండురా
వండు ఇరపైయైదొ వర్షములై యుండు
వరమ గురుధ్యాని వరుణతీ వండు” (సుజ్ఞానరత్నావళి.30)

శరిగొండ వెంగమ్మ-విషమవదం :

“ఎవరిచే తిక్కదోయమ్మ - దాని పిత

మిట్టదని చెప్పరాదు గదమ్మ
 శివ కిశిలోగూడి సిద్ధిండు భావమై
 పూనిక్రమమున వారి యధుండున" (మత్తాపరశ్నావ 8-80)

సొరంగపాణి - విషమపదం :

"సరసుడ నీవద్ద జీరి మురియుచు బాగాలందిచ్చి
 నరిమెళగంది వక్కలో వవ్వకొంది కా
 నరిప్రాద్భుత శ్రీనివాసి నరిమెల కత్రించుకొని
 తిరవళ్లురు దాటిపోయి తిరిగిచూచి నవ్వెనట" (సొ ౬ 65)

యాగందివాడు - విషమపదం :

"వడిపొళముల నరువడి గట్టు
 వడిలో అదిన యెనుగ వీడినయట్లన్
 విడవద్ద నంసొర మోహ పొళంబులను
 యెడలుబే శివయోగి యెంత భాగ్యవంతుడో" (డి-2494)

5.3 4. పల్లవి

పల్లవం అంటే గురు. పొటలోగాని, వదాలలోగాని, ముందు
 పొడబడ్డ ఒకపాదంగాని, లేదా రెండుమూడు పాదాలు పల్లవి ఇదిపొట
 విస్తృతికి దోహదం చేస్తుంది. పొటకు పల్లవిప్రాణం అన్నది వాడుకలోని
 చూట.

పల్లవి - నిర్వచనం :

పదం అయం విన్యాసం అను ఈ మూడు వదాలమొదటి అక్షరాల
 యయోగానికి "పల్లవి" అని పేరు. పల్లవి అంటే కర్ణాటక సంగీత
 రచనల్లోని మొదటి భాగం. ప్రాచీన విద్వాంసులు ఈ మొదటి భాగాన్ని

చక్కగా విస్తరించి పొడదంవల్ల ఈ పేరు వచ్చింది వల్లవి కృతి, కీర్తన, వదం, జావళి, రాగిమాలిక, తిల్లానం, స్వరజతి, శతీస్వర వర్ణం మొదలైన సంగీతరచనల్లోని మొదటి భాగం “వల్లవి” అని పిర్రాంశం.

వివిధ స్థాయిలకు బట్టి వల్లవి జలావన, వల్లవి క్రమం వల్లవి కాలం, వల్లవి సంగతి అని అనేక పేర్లతో పిలుస్తారు.

వల్లవి - పరిచయం :

జయదేవుని అష్టపదుల్లో ఉద్ఘాహం, ధ్రువం అనే అంగాలున్నాయి నేటి స్వరూపంతో చూసినపుడు ఉద్ఘాహం అనువల్లవిగా, ధ్రువం వల్లవిగా కన్పిస్తుంది.

నారాయణ శీర్షిక “తరంగాల”లో వల్లవి (ధ్రువం) ముందుకు అనువల్లవి (ఉద్ఘాహం) వెనుకకు బోవడం జరిగింది.⁶

కాళ్లపాకవారు వల్లవి, అనువల్లవి, తరణం అనే అంగాలతో సంకీర్తనల్ని సంపూర్ణంగా వ్రాశారు.

5.3.4.1. రాయలసీమ వదళపుల్లో వల్లవి” .

సాధారణంగా వల్లవిలో రెండు పాదాదళం పరిపాటి అయితే రాయలసీమ వదళపుల రచనల్లో “వల్లవి” పాదాల సంఖ్యలో చైరుధ్యం ఉంది.

అన్నమయ్య సంకీర్తనల్లో 1,3,4 పాదాలు గలిగిన వల్లపులు ఉన్నాయి.⁷

చినతిరుమలయ్య కీర్తనల్లో ఒకపాదం గలిగిన వల్లవి ఉంది,⁸

వీరబ్రహ్మం రచనల్లో ఒకపాదం గలిగిన వల్లవి ⁹

దూదేక్షుల సిద్ధవృత్తి రచనల్లో ఒక పాదం కలిగిన వల్లవి ఉంది. 10
 త్తరిగొండ పెంగమాంబ రచనల్లో కూడా ఒకపాదం కలిగిన వల్లవి
 ఉంది 11

సారంగపాటి వదల్లో 1,3, పాదాలు కలిగిన వల్లపులు కన్పి
 స్తాయి 12

యాగండిక కవుల రచనల్లో 4 పాదాలు కలిగిన వల్లవి. కూడా కన్పి
 స్తుంది 13

పై పరిశీలనవల్ల తేలిిన అంశాలు

లాయలసీమ వదకవులందరిలో రెండు పాదాలు కలిగిన వల్లవి
 అసంఖ్యాకంగా కనిపించడం ఒక సామ్యం. పెదతిరుమలయ్య వదాల్లో
 రెండు పాదాల వల్లవి మాత్రమే ఉంది. అన్నమయ్య, చిన
 తిరుమలయ్య

బ్రహ్మంగారు, సిద్ధవృత్తి, తరిగొండ పెంగమాంబ, సారంగపాటి
 రచనల్లో ఒకపాదం కలిగిన వల్లవి ఉంది. యాగండికవుల్లో ఒకపాదం
 వల్లవిలేదు అన్నమయ్య, యాగండికవుల్లో నాలుగుపాదాల వల్లవి
 ఉంది.

5.3 5. అనువల్లవి .

“వల్లవి” కరువాత వచ్చే రెండు పాదాల్ని “అనువల్లవి”గా చెప్ప
 వచ్చు. “వల్లవి”ని అనువరిస్తుంది కాబట్టి దీనికి “అనువల్లవి” అనే పేరు
 వచ్చివుండవచ్చు. అనువల్లవి వల్లవి అంతగాని, వల్లవికి రెట్టింపు పొడవు
 గాని ఉండవచ్చు.

పాదారణంగా అనువల్లవిలో రెండుపాదానందడం నమోదు
 అన్నమయ్య రచనలో ఒకపాదం అనువల్లవి ఉంది. 13A

బ్రహ్మంగారి రచనల్లో 1,2, పాదాలు గలిగిన “అన్న
ఉంది.”¹⁴

దూదేకుల సిద్ధప్ప రచనల్లో 1,2, పాదాలు గలిగిన అన్న
ఉంది.¹⁵

సారంగపాణి పదాల్లో 1,2, గలిగిన అనువల్లవి ఉంది.¹⁶

తరిగొండ వెంగమాంబ రచనల్లో 1,2, పాదాలు కలిగి
వల్లవి ఉంది.¹

యాగండి కవుల్లో రెండుపాదాలు గలిగిన అనువల్లవి ఉంది.

పై పరిశీలనవల్ల తేలిన అంశాలు :

అన్నమయ్య, బ్రహ్మంగారు, సిద్ధప్ప, సారంగపాణి, తరిగొండ వెంగమాంబ, యాగండి కవులరచనల్లో అనువల్లపులున్నాయి. తిరుమలయ్య, చినతిరుమలయ్య, కోడిలింగయ్య పదాలలో వల్లపులు లేవు.

సిద్ధప్ప, వీరబ్రహ్మం, సారంగపాణి, వెంగమాంబ, అన్నక రచనల్లో ఒకపాదం వల్లవి కూడ కనిపిస్తుంది. యాగండి కవుల్లో పాదాల వల్లవి మాత్రం కనిపిస్తుంది.

5.3,6, చరణం :

భారతీయ వల్లనదాయంలో పాదపూజకు ప్రత్యేక సౌనవీ దేవతా విగ్రహాన్ని ఆపాదాంతం దర్శించాలని పెద్దలంటారు. దేవతా వర్ణనల్లో కూడా ఆపాదాంతేకాంతవర్ణనకు ప్రాధాన్యం కనిపి దేవతలకే గాక మహాధివతులకు, వయోజ్ఞానవృద్ధులకు, పాదాలప తేయదం అలవాటు, మనిషి మమగడకు కళ్ళకాళ్ళ ముఖం

పదాలకు వల్లవి చరణాలు ఆవవతం, వాగ్గేయకారులు తన భక్తిని పదాల చరణాలతో తరలు పొందుతారు,

ఒక పదంలో ఎన్నిచరణాలుండాలి అనడంలో ఖచ్చితమైన నియమాలు లేవు. కాని సంఖ్యాదృష్టితో పరిశీలించినపుడు మూడు చరణాలుండడం ఎక్కువగా కనిపిస్తుంది,

అలాగే చరణంలో పాటగు పాదాలుండడం పొరిపొడి. దానిని సేమ పదకవుల్లో “చరణ” వ్యవస్థను రెండురకాలుగా వర్గీకరించవచ్చు. మొదటిది చరణాల సంఖ్యలో అనియత రెండవది చరణపాదాల సంఖ్యలో అనియని.

అన్నమయ్య కిర్రకల్లో 2,4 5,7,8,10,11,13,15 చరణాలున్న పదాలున్నాయి.¹⁸ అదే విధంగా చరణల్లో 2,3,8 పాదాలున్న కిర్రనలు కూడ ఉన్నాయి.²⁰

పెదతిరుమలయ్య సంకిర్రకల్లో 5,15, చరణాలున్న పదాలున్నాయి²¹ చిన తిరుమలయ్య పదాల్లో చరణాల సంఖ్య నియతంగా ఉంది. చరణాల పాదాల్లో 2 పాదాలు గలిగిన పదాలున్నాయి²²

బ్రహ్మం రచనల్లో 4,5,8,8,9 చరణాలున్నాయి. చరణం పాదాల్లో 2 పాదాలు గలిగిన పదాలున్నాయి²³

చూడేకుల సిద్ధప్ప రచనల్లో 5,6,7,10 చరణాలున్న పదాలున్నాయి. రెండు పాదాలు గలిగిన చరణాలు కూడా ఉన్నాయి²⁴

కోడిలింగయ్య రచనల్లో 4,5,6,7,8,9,10 చరణాలున్నాయి చరణంలో 2,3,6 పాదాలున్నాయి²⁵

సారంగపాడి రచనలో 4,5,6,7,8,9,10,15 చరణాలున్న పదాలు కనిపిస్తాయి చరణంలో రెండు, మూడు, పాదాలు కూడ ఉన్నాయి.²⁶

తరిగొండ వెంగిమాంబ రచనల్లో 4,5,6,8,16 చరణాలున్నాయి 2 పాదాలు కలిగిన చరణాలున్నాయి²⁷

యాగండి వారి వదాల్లో 1,2,4,5,6,7,8,10,11,14 వరగాలున్న వదాలు కనిపిస్తాయి వరగాల్లో 2,3 పాదాలున్న వరగాలు కనిపిస్తాయి²⁸

పై పరిశీలనవల్ల తెలిసిన అంశాలు -

రాయలసీమ పదకవులందరిలో మూడు వరగాలున్న వదాలు ఎక్కువగా ఉన్నాయి.

శిథ్యపు, కోడిలింగయ్య, సొరంగస్థాణి తర్లిగొండ, వెంగమాలు, యాగండి కవులరచనల్లో ఆరు వరగాలున్న వదాల్ కనిపిస్తాయి. ఈ నియమం కాళ్ళపాక కవుల్లో కనిపించదు యాగండి వారి వదాల్లో ఒక వరణం ఉన్న వదం కూడ ఉంది.

రాయలసీమ పదకవులందరి రచనల్లో రెండు, నాలుగు పాదాలున్న వరగాలున్నాయి. అన్నమయ్య శీర్తనలో ఎనిమిది పాదాలు కలిగిన వరణం ఉంది. కోడిలింగయ్య రచనలో ఆరుపాదాలు కలిగిన వరణం ఉంది.

5.3.7. యతి :

పద్యంలోని ప్రతిపాదం మొదటి అక్షరాన్ని "యతి" అనవచ్చు. యతిగా ఉన్న అక్షరం కుదల అక్షరాన్ని బట్టి ఆయాపాదాల్లో నియమిత స్థానాల్లో వస్తుంది. యతికి ఏచ్చేద రూపయతి కావచ్చు లేదా స్వరాక్షర యతి మైత్రి కూడకావచ్చు. తెలుగు భాషలో రెండవదానికే ప్రాధాన్యం

రాయలసీమ పదకవులందరి రచనల్లో యతి నియమం పాటించ బడింది. అయితే పెద తిరుమలయ్య, చీరబ్రహ్మం, వెంగమాలు సొరంగ స్థాణి, యాగండికవుల రచనల్లో యతి నియమం పాటించని వదాలు కూడా కొన్ని కనిపిస్తాయి.

పెద తిరుమలయ్య

“యుక్తి కలిగితే నే నొడలు మోతునా
యుక్తియు శక్తియు నొకటి లేక నీ” (21-12)

వీరబ్రహ్మం

భావా భావము నిందుజాతామ
భక్తి జనులు సంతోషము చేతామ
భావమందు గురుని దలుతామ
భక్తితో హరిపూజ చేతామ” (సుజ్ఞానరత్నావళి-16)

తరిగొండ వెంగమాంబ

వరగదేహము మంటి పొలు-ఈ వికట
సంసారము విడచుటే ఘేలు” (సుజ్ఞానరత్నావళి-82)

సారంగిపాటి :

వల్లనీ అన్నము నోటికి వోదట
నరిగెఱుబేదాది చీరముడుగట (సా.వ 114)

యాగంటి కవులు

అందమగు జలసింధు మధ్యమునందు బుద్బుద
బృందములలో సంధు లేక కల్లత నైశ్వర్య చిద్రహ్మం
అందమగు కల్పాంబుపులనున్నది చిత్కబలికృతంనై
సంధు లేకయు జూడ బొందని తాయమెల్లు మందేనంత
యును (డి-2497)

5.38. ప్రాస

వద్యంలోగాని పొటలోగాని ప్రతిపాదంలో రెండవ అక్షరానికే

ప్రొస అని పేరు. ఈ ప్రొసొక్షరం అన్ని పాదాల్లోను ఒకే రకంగా ఉండాలి.

రాయలసీమ వద కవులందరిరచనల్లో ప్రొసనియమంఉంది కాని చూడేటట సిద్ధప్ప, సొరంగపాడి, యాగంటి కవుల రచనల్లో ప్రొస నియమం పొడించని వదాలు కూడా కనిపిస్తాయి.

చూడేటట సిద్ధప్ప :

“కలికిరో యేమనుచు వెప్పదు
కంటిలోవలి ముంది తుదపలె
చెలుగు నూక్కుపు జ్యోతి లోవల
విశ్వరూపము లెల్ల జూపును” (సుజ్ఞానరత్నావళి-28)

సొరంగపాడి :

“అరి మంది కలలోవచ్చి పై కొప్పట్లు
అలికి దిగ్గనలేది నేనెదిరిందినట్లు” (సొ.వ. 67)

యాగంటి కవులు :

యే కులము యేకలిమి యే చెలిమి
యే ఒలిమి యే నిత్యమే సత్యము
యే తల్లి యేదండ్రీ యేరూపు యేరేఖయరుగు
నా వశమా కారంబున యిట్లు వచ్చిపోవుటేగాక (డి 2494)

5.3.9. మాత్రాగణం .

ఛందస్సులో అక్షరాల కూర్పుకు గణమనిపేరు. ఈ గుణాలు అక్షర గణాలని మాత్రాగణాలని రెండురకాలు. వృత్తాలన్నింటికీ అక్షరగణాలు గేయాటకు, ఏదాటకు మాత్రాగణాలుంటాయి. వృత్తాల్లో అర్థవంతమైన

పదదృష్టితో గణవిభజన చేయవచ్చు, చేయకను బోవచ్చు. కాని గేయాలలో, పదాలలో అర్థవంతమైన పదమే పాధారణంగా ఒక గణసమూహకంగా పొడిపైరు వృత్తాల్లో కంటి పదాల్లో, గేయాల్లో నడకకు ప్రాధాన్యముంది. దీనినే గతి అని కూడా వ్యవహరిస్తారు.

రాయలసీమ పదకవుల రచనల్లో ఎక్కువగా నాలుగు ఐదు మాత్రాగణాల నడకే కనిపిస్తుంది.

5.3.10. మార్గదేశి తాళాలు :

భావాన్ని వక్రస్వరవదానికి రాగమంత ముఖ్యమో తాళంకూడా అంతముఖ్యమైంది. దీన్నిపొట నడకను బట్టి నిర్ణయిస్తారు.

అన్నమయ్య వాడిన తాళాలు

అన్నమయ్య కీర్తనలన్నింటికి రాగ నిర్దేశం ఉంది కాని తాళ నిర్దేశం లేదు. కాని నాల్గింటికి మాత్రం రాగతాళ నిర్దేశం ఉంది.

కీర్తన	తాళం	రాగం	సంఖ్య
మంధిరధర	ఆట	కురవంజి	1-267
నోగియునామణి	జంపె	బొత్తి	1-242
విచ్చేయవమ్మా	రూపక	రామక్రియ	4-104
నీమతములన్నియు	ఏక	సామంతం	17-599

అన్నమయ్య సంకీర్తనల్ని వ్యవరచిత రాళ్లవల్లివారు, శ్రీనేదు సూరి కృష్ణమూర్తిగారు కొన్ని సంకీర్తనలకు "తాళ్ళపాక అన్నమయ్య పొటలు, అనే పుస్తకంలో తాళ నిర్దేశం చేశారు.

కీర్తన	తాళం	రాగం
అదిగో అల్లదిగో	ఆది	హిందోళం

అలమేలుమంగ	ఖండమాపు	భైరవి
అలరులు	అది	శంకరాభరణం
అకటి పేళలు	రూపక	మొఖారి
ఇవ్వడిటు	జంపె	భూసాళం
ఉగ్గుపెట్టరే	అది	కమాన్
ఉయ్యాల	అది	మధ్యమావతి
ఏమొకొదిగురు	అది	తిలంగ
కంది కుక్రవారం	అది	అనంద భైరవి
చేరికొల్వరో	మిశ్ర	శ్రీరాగం
తెప్పగా	రూపక	అలిక
వలుకు తేనెల	ఖండమాపు	కర్ణాటక దీపాంధారి
సొమాన్యమా	జంపె	ధవ్యాసి
మలసిజూడరో	రూపక	శంకరాభరణం
ముద్దుగారే	అది	కురంజి
మొత్తుకురే	రూపక	కాంభోజి
ఎలరాడమ్మ	తత్వత్రుతిపుట	కాంభోజి
కులుకక నడవరో	అది	అరాణా
కాలనిదోవరిలి	అది	యదుకుళ కాంభోజి
చక్కని తల్లిలి	అది	పొడి
జయజయరామా	అది	మణిరంగు
దిబ్బలు పెట్టురు	అది	కాంభోజి
దీసుడనేమ	అది	నీలాంబరి
నారాటి	అది	రేవతి
భక్తికొలిది	రూపక	రామక్రియ

బావములోన	అది	శుద్ధ భవ్యాసి
మోపుల చిగురుల	అది	వరాళి
విన్నపాలు	రూపక	భూషాళం
సుఖిసుఖి	మిత్రవాపు	శీదారగౌళ

చింతిరుసులయ్య శృంగార శీర్షకలో కొన్నింటికి తాళనిర్దేశం చేయబడింది,

సంశీర్షన	తాళం	రాగం	పంఖ్య
కాదని వేగిరించితే	అట	పొడి	16-2-53
తలపు దలపు	అట	రామక్రియ	16-2-102
తేటతెల్లమిమాటల	ఏక	ముఖారి	16-2-79
ఇంకా నేలానాతోడ	వర్మ	పొడి	16-2-100

బ్రహ్మం గారి వదాన మెప్పునకు—

సంశీర్షన	తాళం	రాగం	పంఖ్య
ఓం నమఃశివాయ	చాపు	వాదనామక్రియ (సు.1)	
ఎంతమంది గురుడు	ఏక	అనందభైరవి	3
చెప్పెదగురుమహిమ	అట	కాంభోజి	4
ఉదేశితులపై గామందే	అది	వాదనామక్రియ	5
చిల్లర రాళ్ళకుమ్రొక్కుచు ఏక		భవ్యాసి	6
కాశికివోవలెనా	అది	మాయామాళవి	7
ఎంతలెక్కదిరిగిననేమి	రూపక	భ్యాగ్	20

సిద్ధవృద్ధ వదాన -

జలవాక్షి రమ్మనెనే	అది	మోహన	సు-28
-------------------	-----	------	-------

తియ్యని మామిడి	అట	నాదనామక్రియ	సం-30
ఏల ఈదేహము	అట	మోహన	సం-31
కులమెంచగా నేల	అది	కాఫి	సం-32
మనసు మనసున	చావు	నాదనామక్రియ	సం-33

కోటిలింగయ్య వదాలు :

పున్నాది పరిపూర్ణమా	అట	శుద్ధసాగేరి	తత్త్వాలు-1
దయచేసెనమ్మా	చావు	శ్రీరాగము	" 3
సొదింపనలవికాదు	ఏక	శ్యామి	" 4
పరిపూర్ణమింకాని	అది	అనంద భైరవి	" 5
గురుడై వైవమనుచు	జల్వ	వంతువరాళి	" 15

తరిగొండ లింగమాంబ వదాలు :

నద్యస్తువునందే నన్ను నిలుపురా!	చావు	నాదనామక్రియ	సం 78
సోహం సోహం	అట	కాఫి	సం. 78
బ్రహ్మ మదాదలువరయ్యా	ఏక	అనంద భైరవి	సం, 81
ఎందుకే నీకంత మోహము	చావు	నహవా	సం. 84
వడతిగేస్తం	జంపె	వంతువరాళి	సా 5
కడవదాటిరానియె	అది	వంతువరాళి	సా. 6
పిలుచుక రావమ్మ	త్రిపుట శ్రీ		సా. 12
రమ్మలే సామిని రమ్మనే	చావు	భరణ	సా. 23
ఒట్టుబెట్టుదునుమ్మి	యావకల	అనంద భైరవి	సా. 51
సీహిందు పేయక	అట	బేగడ	సా 76
హరిదాసులను	ఏక	గౌళివంతు	సా 186
లా లెనుచు పూచేరు	దీప్యజాతిలఘువు	నవరోజు	సా. 198

వరిశీలనవల్ల తేలిక అంశాలు :

రాగతాల అన్నమయ్య నిర్దేశం తాత్పర్య కవుల తర్వాతి వాగ్గేయ పల్లవీ కన్పిస్తుంది పెదతిరుమలయ్య కీర్తనల్లో యాగంది వదాలలో క నిర్దేశం లేదు,

అన్నమయ్య, దినతిరుమలయ్య కీర్తనల్లో కొన్నింటిలో నూత్రం క నిర్దేశం స్పష్టంగా ఉంది. ఐహంశః వ్రాతకెక్కించినవారు ఈ శం చేసి ఉండవచ్చు లేదా ఇతరుల వదాలు తాత్పర్య కవులవిగా వారం పొంది ఉండవచ్చు.

తాల విషయానికి వస్తే రాయలసీమ వదకవులలో అది, అట, , దాపు, తాలు నమంగా ఉండడం. అంపె, త్రిపుట రూపకాలు అన్నమయ్య, సారంగపాటి వదకవుల్లో కన్పిస్తాయి. దినతిరుమలయ్య వదాల్లో వర్మతాళం, కోదీలింగయ్య తత్వాల్లో అంపకం, సారంగపాటి వదాల్లో దివ్యతాతి అమృత ప్రత్యేకంగా వస్తాయి

|| 11 ముద్ర :

ముద్ర అంటే అంకితమని అభిప్రాయం. పొటనో లేదా వదానో సేవారు తమ పేరునో లేదా తాము అర్పించేస్వామి పేరునో చెప్పడం ద్ర అని చెప్పవచ్చు. ఇలాంటి “ముద్ర” ఒకే రకంగాను ఉండవచ్చు గా భిన్న భిన్న మార్పులతోను ఉండవచ్చు ఈ పంప్రదాయం దం నుండి తెలుగుకు వచ్చిందని అభిప్రాయం,²⁸

అన్నమయ్య ఏదైవాన్ని దర్శించినా వేంకటేశ్వర ముద్రతోనే నలు వ్రాశాడు. ముద్రలన్ని ఒకేరకంగా ఉండవు. మచ్చుకు...

వేంకటాచల శ్రీనివాసాయ

శ్రీ వేంకటవతి	7-116
శ్రీ వేంకటేశుడు	14-153
శ్రీ తిరువేంకటాద్రికు	1-34
శ్రీ తిరువేంకటగిరి తివ్యవివోది	4-45
శ్రీ తిరువేంకటేశ	11-2-5
వేంకటగిరిరాయని	1-10
వేంకటనాథ	4-85
వేంకటాద్రి విభుడు	12-55
తిరువేంకటాచలం స్థితం	5-79
తిరువేంకటగిరి నిలయ	11-3-111

పెదతిరుమలయ్య సంకీర్తనల్లో కూడా ముద్రలు అనేక రకాలుగా ఉన్నాయి. ఉదాహరణకు

శ్రీ వేంకటేశ	21-2
శ్రీ వేంకట విభుడు	21-5
శ్రీ వేంకటాధిపా	21-28
శ్రీ వేంకటాద్రికు	21-42
శ్రీ వేంకటగిరిరఘునాథా	21-31
శ్రీ వేంకటోత్తముడు	21-192
శ్రీ వేంకటమిందిరానాథా	21-168
శ్రీ వేంకట గిరివరదా	21-178
శ్రీ వేంకట మాధవా	21-236
తిరువేంకటాద్రి	21-87
తిరు వేంకటవతి	21-453
తిరువేంకటాచలధీశు	21-456
శ్రీ వేంకటాద్రివతి	23-24

చిన తిరుమలయ్య శీర్షనల్లో క్రింది ముద్రలుంటాయి.

శ్రీ వేంకటగిరి	16-1-1
శ్రీ వేంకటాధుడు	16-1-10
శ్రీ వేంకటగిరినాథుడు	16-1-9
శ్రీ వేంకటనాథా	16-2-18

బ్రహ్మం రచనల్లో క్రింది ముద్రలుంటాయి.

శివబోతులూరయ్య	సుజ్ఞానరత్నావళి-1
గురు వీరేట	" -2
బోతులూరి వీరన్న	" -5
వీరయ్య	" -6
వీరగోవిందు	" -7
వీర గురు	" -9
వీరాచారి	" -10
వీరయ్యదాసు	" 11
బోతులూరి వీరభోగవసంతలాయలు	" -15
బోతులూరి వీరగురు	" -16
బోతులూరి బ్రహ్మస్వామి	" -20
వీరబోతులూరు	" -22
వీరదాసు	" -21

దూడేకుల సిద్ధప్ప రచనల్లో తెలుగు ముద్రలు మాత్రమే ఉంటాయి.

సిద్ధ గురుడు	సుజ్ఞాన రత్నావళి-31
సిద్ధయోగీశ్వరుడు	" -28

కోటిలింగయ్య రచనల్లో క్రింది ముద్రలుంటాయి.

కోటిలింగయ్య	కోటిలింగయ్య కట్టలు-1
వేల్పురి కోటితూళ్ళరు	" -7
కోటిలింగకవి	" -11
వేల్పురి కోటిశ్వర వ్రలో	" -29
యేల్పురి వ్రళువు	" -25

సారంగపాణి వదాల్లో క్రింది ముద్రలు ఉంటాయి.

వేణుగోపాల	సారంగపాణి వదాలు-1
వేణుగోపాలరాయ	" -7
శ్రీ వేణుగోపాల	" -137
శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి	" -193
వేణుగోపాల శృష్టి	" -187
వరదనారాయణుడ	" -68
వ్రసన్న వేంకటశాంరి	" -71
చెంగల్వరాయ	" -74
కళ్యాణ వేంకటేశ్వర	" -75
శ్రీసాళువమాకరాజు శార్వేటి రాజేంద్రుడ	" -60

తరిగొండ వెంగమాంబ రచనల్లో క్రింది ముద్రలుంటాయి.

తరిగొండ నృశింహ వేంకటగిరిపతి	మజ్జానరకామవళి-76
తరిగొండాధిపుడు	" -77
శ్రీ తరిగొండ నరహరి	" -78
తరిగొండ భ్రమరాంబ	" -81

తరిగొండ థాముడు	"	-83
తరిగొండ హరి	"	-82

యాగంటి కవుల వదాల్లో క్రింది ముద్రలుంటాయి

యాగంటి గురుడు

యాగంటి శివుడు

యాగంటి లింగడు

యాగంటి హరుడు

యాగంటి ప్రతి

యాగంటి ప్రభువు

యాగంటి వరదా

యాగంటి శంభుడు

యాగంటి వంశీకుడు

పెడువర్తి గురుడు

యాగంటి సిద్ధయ్య

స్వామిపేరుతో ముద్రలుండడం

అన్నమయ్య, పెదతిరుమలయ్య, చినతిరుమలయ్య, సారంగపాటి తరిగొండవేంగిమాంబ, యాగంటి కవుల్లో స్వామిపేరుతో ముద్రలున్నాయి. యాగంటి కవులు సారంగపాటి ముద్రల్లో అక్కడక్కడ వ్యక్తిపేర్లను గూడ పాదించడం ఉంది.

నృనామాంకితం, దైవనామం జతకావడం కోటిలింగయ్య ముద్రల్లో కనిపిస్తుంది.

బ్రహ్మంగారు, సిద్ధవృ రచనల్లో వక్తివాచకాలతో మాత్రమే ముద్రలుండడం కనిపిస్తుంది.

ముద్రస్థానం :

సాధారణంగా చివరి చరణంలో ముద్ర ఉంటుంది. చివరి చరణంలో 1,2,3,4 పాదాల్లో ఎక్కడైనా ముద్ర ఉండ ఈ అక్షరాలు రాయలసీమ పదకవులందరిలో సమానంగా కనిపిస్తాయి.

సారంగపాడి పదాల్లో ముద్ర “పల్లవి” “అనుపల్లవి” అని ఉండడం విశేషం. ఈ అక్షరం రాయలసీమ పదకవుల్లో కనిపిస్తుంది.

మచ్చుకు: పల్లవిలో ముద్ర

పల్లవి, “కదలిపచ్చెను బూడరే.. వేలు

గోపాలుడు కనుల వండుగగాను” (సా.ప 169)

అనుపల్లవిలో ముద్ర .

అనుపల్లవి “వెలయాండ్రకు జీవనమేమిక శ్రీ

వేలుగోపాలకు సంకరమై” (సా.ప. 138)

5.4. రాగ విశేషాలు .

“రంజయతీతి రాగః” అని రాగానికి వ్యుత్పత్తి. రంజిం అని అర్థం “రంజకః పర్వ పందర్భోరాగ ఇత్యధిధియతీ పి. సాంబశాస్త్రి పేర్కొన్నారు.

రాయలసీమ పదకవులు వివిధ రాగాల్ని ప్రయోగించిన రచనల్ని బట్టి చెప్పవచ్చు.

అన్నమయ్య పదాల్లో రాగాలు :

ఇంతవరకు వెలువడ్డ సంకీర్తనల్ని పరిశీలించడంవల్ల అన్న 96 రాగాల్ని వాడినట్లు తెలిసింది.

అపాలి, అసురసింధు, అందోళి, అరళి, అహిరి, అహరినాట, కన్నడగొళ, కన్నడబంగాళం కాంబోది, కుంతల, వరాళి, కురంజి, తెవారగొళకొళి, కొండమలహరి, కోకిల, వంచమం, ఘంటావాహం, జాళ, చెంచుమలహరి, చాయ, ఛాయనాట, తెలుగు కాంబోది, తోడి, దీపక్రియ, దీపగాంధారి, దీపాక్షి, దీపి, దీపాళం, ద్రావిడ భైరవి, ధన్వాసి, నట్టనారాయణి, నాగగాంధారి, నాగవరాళి, నాట, నాదరామ క్రియ, నారాయణి, నారణి, నారణిదీపాక్షి, నీలాంబరి, పడ (డి) (ళ) పంజరం, పొడి, ప్రకాపనాట, పిహళం, పూరలి, పూర్వగొళ, బలహంస, బొలి, బొలిరామక్రియ, భంగాళం, భల్లాది, భూపాళం, భైరవి, మనోహరి, మలహరి, మంగళకోకిల, మధ్యమావతి, మాళవి, మాళవి గొళ, మాళవస్త్రీ, ముఖారి, ముఖారివంతు, మేచురంజి, మేచబొలి, రామక్రియ, రేవగుప్తి రాయగొళ, రీతిగొళ లలిత వరాళి, వనంతం, వనంత వరాళి, వేళావళి, శంకరాభరణం, శ్రీరాగం, శుద్ధదేశి, శుద్ధ రామక్రియ, శుద్ధవనంత, శోకవరాళి, సామంతల, సామరాగం సామవరాళి సాళంగం, సాపేరి, సాళంగనాట, సింధురామక్రియ, సోరాష్ట్ర, సోరాష్ట్ర గుజ్జరి, హిందోళం హిందోళ వనంత, హిజ్జలి మొదలైన రాగాల్ని ప్రయోగించాడు

పెదతిరుమలయ్య వదాల్లో రాగాలు .

అహిరి, కన్నడగొళ, కన్నడబంగాళం, కాంబోది, కుంతలవరాళి, కేవారగొళ, కొండమలహరి, గుండక్రియ, గుజ్జరి, గొళ, ఛాయనాట, తెలుగు కాంబోది, దీపకం, దీపాక్షి, దీపాళం, ధన్వాసి, నాదరామక్రియ, నారాయణపొడి, నారాయణగొళ, బంగాళం, బొలి, బొలిరామక్రియ, భైరవి యాపాళం, మంగళకోకిల, మధ్యమావతి, మలహరి, మాళవస్త్రీ, మాళవిగొళ, ముఖారి, మేచబొలి, రామక్రియ, రామగొళ, రీతిగొళ, లలిత వరాళి, శంకరాభరణం, శుద్ధదేశి, శుద్ధవనంతం, శ్రీసామంతం, సాళంగం, సాళంగనాట, సోరాష్ట్రం, హిందోళం, హిందోళవనంతం హిజ్జలి

చిన తిరుమలయ్య వదాల్లో రాగాలు .

అహరి, అహరినాట, కన్నడబంగాళం, కాంబోది, శేదారగోళ గుండ్రీయ, గుజ్జరి, గోళ, తెలుగు కాంబోది, దేవ గాందారి, దేసాళం, దేసాక్షినాట, నాదనామక్రియ, నారాయణదేసాక్షి, పారి, భూపాళం, పాళి, పాళిరామక్రియ, భైరవి, మలహరి, మధ్యమావరి, మాళవి, మాళవిగోళ, ముఖారి, మేనపాళి, రామక్రియ, అలిత వరాళి శంకరా భరణం ఉద్ధవనంతం ఉద్ధదేశి శ్రీరాగం సామంతం పాళంగనాట హిందోళం హిజ్జలి.

బ్రహ్మంగారు వ్రాయొగిందిన రాగాలు .

అనందభైరవి అంగ్లిషు-వర్ణనమెట్లు ఎదుకులకాంబోది కళ్యాణి కాంబోది వక్రవాళం ధన్యాసి నాదనామక్రియ ఖ్యాగ్ భేగడ మాయా మాళవి ముఖారి శౌకవరాళి సోరాష్ట్ర హిందుస్తాని.

సిద్ధప్ప రచనల్లో రాగాలు

అనందభైరవి కాళి నాదనామక్రియ మోహనరాగాలు

కోదిలింగయ్య వదాల్లో రాగాలు .

అనందభైరవి కళ్యాణి శేదారగోళ కమాచి నాదనామక్రియ పంతువరాళి విలహరి బేగడ భూపాళం మారువ ముఖారి రేగుప్తి ఉద్ధ పాసేరి ఉద్ధకాంబోది శ్రీరాగం కమావ పాహరి కురదీ

తరిగొండ వెంగమాంబ వదాల్లో రాగాలు :

అనందభైరవి కాళి నాదనామక్రియ నహవా

సారంగపాణి వ్రాయొగిందిన రాగాలు :

అసానేరి అహరి అనందభైరవి అపరూప అరభి అరణా కళ్యాణి

కన్నడ కాపి శేదరగాళ కర్పాటక ఘంటాశాసనం సారంగ కాంభోజి గౌళి
 .ంకు గౌళవంతువరాళి గౌళితోడి ధ్వజావంతి ధవ్యాసి నరచోళ
 సీలాంబరి నందభైరవి నాదనామక్రియ వంతువరాళి పున్నాగవరాళి
 వరచా శైరవి బేగడ బిలహరి మధ్యమావతి ముఖారి నాటకురంగి మోహన
 యదుకుల కాంభోజి రాగమాలిక రేగుప్తి శ్రీ శంకరాభరణం శహన
 శుద్ధసావేరి సావేరి సారాష్ట్ర సరట సారంగ హంపేని.

పై పరికిల వల్ల తేలిక అంకాలు :

నాదనామక్రియ అనే రాగం రాయలసీమ వదకపులెరిదరిలోను
 ఉంది. ముఖారి అనే రాగం అన్నమయ్య పెదతిరుమలయ్య చిన
 తిరుమలయ్య బ్రహ్మంగారు సారంగపాడి రచనల్లో కన్పిస్తుంది. అహరి
 రాగం తాళ్లపాక కవుల్లోను సారంగపాడిలో మాత్రమే కన్పిస్తుంది.
 భ్యాగ్ అనే రాగం బ్రహ్మంగారిలో మాత్రమే కన్పిస్తుంది. కాపి అనే
 రాగం సారంగపాడి సిద్ధపు వెంగమాంబలలో మాత్రమే కన్పిస్తుంది
 బ్రహ్మంగారు ఇంగ్లీషు - పర్లమెంటు అనే రాగాన్ని ప్రయోగించాడ.
 సారంగపాడి రచనల్లో "అపరూప" అనే రాగం కన్పిస్తుంది. ఇది
 మిగిలిన వదకర్తలలో కన్పించదు.

తాళ్లపాక కవులతో సారంగపాడికి రాగాల విషయంలో కొంత
 సామ్యముంది. తాళ్లపాక కవులు ప్రయోగించినన్ని రాగాల్ని ఇతర
 రాయలసీమ వదకవులు ప్రయోగించలేదు.

అన్ని కాస్త్రాలలో వికాసం పున్నట్టే సంగీతంలో కూడా క్రమా
 పరిణతి కనిపిస్తుంది. కొన్ని రాగాలు అయాకాలాలలో ప్రభాంలో పుండి
 తరువాతి కాలంలో విస్తృతం కావచ్చు ఉదాహరణకు అన్నమయ్య
 కాలంనాటి రాగాలు నేడు వాడుకలో లేవు అలాగే ఇతర సంగీతాల
 ప్రభావం వల్ల క్రొత్తరాగాలు క్రొత్తకాళాలు కూడా చేరవచ్చు. ఈ
 దృష్టితో పరిశీలిస్తే బ్రహ్మంగారి గొండ్లవెంగమాంబ రచనల్లో విదేశీయ
 సంగీత రాగాలు కనిపించడం గుర్తించవచ్చు.

5 5. వదాంతో జానపద రీతులు :

“జనానాం వదం”-జనులకు నెలవైంది అని జానపదశబ్దానికి పుట్పత్తి జనపదం సంబంధమైంది జానపదం జనపదమంటే వల్లెపట్టు ఈ వల్లెపట్టుకు సంబంధించినవారు జానపదులు. కష్టమథాల్లో భావా పేకాలకు లోనైనపుడు వారి గుండెలోకుల్లోంచి అప్రయత్నంగా వెలువడే పాటలే జానపద గేయాలు,

కన్నడంలో జానపదగేయానికి “జనపదగీతి” అని కమిశంలో “నాట్టువ్వురప్పొల్లె”-“వాయ్మెలి ఇలక్కియం” అని వ్యవహరిస్తారు.

5 5 1. జానపదగేయకవులు - వాగ్గేయకారులు :

“వాక్కుకు రువ్యతే గేయం

ధాతురిత్యధిధీయతే

వాచం గేయం వక్తురుతే

యఃస వాగ్గేయ కారకః” - అని శార్దూలేవుడు వాగ్గేయకార లక్షణాన్ని చెప్పాడు.

వాగ్గేయకార లక్షణాన్ని గూర్చి ఆచార్య జి. యస్. రెడ్డిగారు-
“వాగ్గేయ కారుడు అంటే వాక్ + గేయం-వాక్కును గేయాన్ని చేసే నేర్పుగలవాడు. అంటే వాక్కారుడు, గేయకారుడు అని తెలుసుకోవాలి. గేయమంటేపాట, పాటల నిర్మాణంలో రెండు అంశాలు ముఖ్యం (1) భాషావరంగా పాటలోని మాటలు అమాటలూర్పు ఇదే వాక్కు. (2) సంగీత వరంగా పాటకు రాగలక్షణ నిర్ణయం. అంటే సంగీతపు కూర్పు ఇదే గేయం సంగీతపు పరిభాషలో వాక్కును అంటే పాటలోని మాటల కూర్పును మాతువు అని గేయాన్ని అంటే సంగీతపు కూర్పును భాతువు అని వ్యవహరిస్తారు ”

“వాగ్గేయకారుడు” అన్నపుడు వాక్యారుడు వాక్కును (మాట పును) కూర్చుంటాడు. గేయకారుడు పంగీకాన్ని (ధాతువును) కూర్చు గలవాడు అయినవాడని గ్రహించాలి. ఇంకా వివరించి చెప్పాలంటే మన సినిమాల్లో లాగ పొట వ్రాసినవాడు ఒకడు. దానికి సంగీతం కూర్చినవాడు ఒకడు పొడి రంజింపజేసేవాడు మరొకడు లాగా కాకుండా వాక్యారుడు, గేయకారుడు అయినవాడే వాగ్గేయకారుడు³⁰ అని తెలియ జేశారు.

మహాకవుల కంటే వాగ్గేయకారులు జానపదకవులకు దగ్గరివారు కారణం వీరి లక్ష్యమెల్లా సామాన్య ప్రజాజాగృతే. ప్రజలుదేన్ని అదిరి స్తారో, ఎలాచెలితే ఇష్టపడతారో తెలిసినవారు. ప్రజలభాషను తమ గేయభాషగా, కవిభాషగా మార్చుకొన్నవారు. ఈ రహస్యాన్ని తెలిసిన వారు ఆశరించిన వారు వాగ్గేయకారులుగా రాజించారు

రాయలసీమ వదకవుల రచనల్లో కూడా జానపదగేయరీతులు కనిపిస్తాయి. వీరి జానపదగేయ రీతుల్ని వాలుగు విధాలుగా వర్గీ కరించవచ్చు.

5.2. వదకవుల జానపద రీతుల వర్గీకరణ.

1. కాలామంధి
2. కర్మామంధి
3. పర్వామంధి
4. పరిశిష్టాలు

5.5.2.1. కాలామంధి :

కొన్ని ప్రత్యేక సమయంలో మాత్రమే పాడే పొటల్ని ఈవర్గంలో చేర్చవచ్చు. ఈ పొటల్ని అయాసమయాల్లో తప్ప ఇతరత్రాపొడరు.

ఇందులో మేలుకొలుపులు, ఉయ్యాలపొటలు, లాలిపొటలు, జోలపొటలు చందమామ పొటలు మొదలైనవి ఉంటాయి.

5 5 2 | 1. మేలుకొలుపు పొటలు .

భగవంతునికి జరిగే పైభావాల్లో ప్రభావసేవ ఒకటి అసేవలో మొదటిది మేలుకొలుపు పొడదం దీనినే సుప్రభాత సేవగా జరపడం దేవాలయాలలో సంప్రదాయంగా నేటికీ నిలచిఉంది, తమ ఇష్టదైవాని మేలుకొలిపి అపై కైం ర్యాదులు నిర్వహించడం అచారం దీనినే పొట్కురికి నోమనాథుడు “ప్రభాత వదాలు” అన్నాడు ఈ వదాలు కాలక్రమంలో రోజులు, సామాన్య జనుల్ని శిలపల్ని మేలుకొలిపే రీతులలో వరిడితి పొందాయి.

మేలుకొలుపు పొటల్ని గూర్చి-అచార్య వీరుడు. (౧౫) రామరాజు గారు-“పైష్టవ పరముగా నున్న మేలుకొలుపులందు సాధారణముగా కృష్ణసుద్దేశించిన వానిలో మధురభక్తి గాన్పించును. సాధారణముగా నీ మేలుకొలుపులు వ్రాసిన వారందరు కొంత సాహిత్య జ్ఞానము కలవారై యతి ప్రాసాది నియమములు చక్కగా పాటించబడుటయే గాక శబ్దాలంకారములు, ప్రౌఢ పదబంధములును వీనిలో అక్కడక్కడ కాన నగును.

ప్రాతఃకాలమున విల్లెవట్టులందిప్పడికిని ప్రాతర్వీరల పూజారులు మందిరములందును, స్త్రీలు చల్లచేయుచునో, ఇల్లలుతుచునో, పురుషులు కార్యములు దీర్చుకొని తమ ప్రక్కల పైననో కూరుచుండియో, భూపాల రాగములందు భగవంతుని విభూతిని కొనియాడి తమయాత్మలను, ఇరుగుపొరుగు నోమరులను మేక్కినెల్పొదరు³¹ అని వివరించారు.

అచార్య తామాడి దోణప్పగారు - “అనందమైరని ముఖారి

లేగుప్తి రాగాలు కూడా మేలుకొలుపుతో అప్పుడప్పుడు వాడుక చేయడం లేకపోలేదు³² అని తెలియజేశారు,

కృష్ణశ్రీ గారు “సూపాళం జానపద రాగము “బ్రాళి” వండిత గాయకుల రాగము”³³ అని పేర్కొన్నారు

అచార్య యస్వీ బోగరావుగారు-“ఇదియొక వైతాళిక గీతము చిరప్రసిద్ధమైనది యక్షగానములందు తరచుగనే కన్పట్టుచుండును తమిళ దేశాక్షి, మలహరి దేవగాంధారి త్రిరవి వాళి సారాష్ట్ర మొదలైన ఉదయరాగాలలో ఉండును సూపాళ రాగము తోడి దాని అనుబంధము కడుప్రసిద్ధము”³⁴ అని అభిప్రాయపడ్డారు.

శ్రీమతి యస్ లక్ష్మీనరసమ్మగారు-“తెల్లవారు జామున ప్రకృతి యంతయు అహ్లాదకరముగా మండి మనస్సునకు ఉత్తేజము కలిగించు చుండును అటువంటి ప్రకాంత ననుయమున స్త్రీలు తమ ఒంటరి తనము తెలియరాకుండుటకున, తాము చేయువనియందలి కష్టమును మునుపటికను పొటలు పొడుకొనుచుండురు విషయము బట్టి పీనిని వదిలి విధములుగా విభజింపవచ్చు సేవా భావమును వ్యక్తము చేయునది యును తమ్ము రక్షింపుమని ప్రార్థించునట్టివియును స్తోత్రరూపముగా నున్నవియును, జీవితకగాధలను తెలుపునవియును వర్ణనాత్మకముగా నున్నవియును శృంగార వరమగునవియును మధుర భక్తి పూరితములును సేదాంత వరముగ నున్నవియును వదినగారిపై రదింపబడిన హాస్యపు మేలుకొలుపును దేశభక్తి మేలుకొలుపులునుగలవు”³⁵ అని అన్నారు.

పై అభిప్రాయాల వల్ల తెలిసిన అంశాలు :

ప్రాతఃకాలములో వరాత్పరుని లీలావిభూతినికొనియాడడం మేలుకొలుపుల మొదటి చక్షురం, పూజాకార్యక్రమాలలో కూడా పాడడం రెండవ

అక్షయం పాదాదిలోను లేక పాదాంతంలోను “మేలుకో” అనే మాట
అవృత్తి కావడం మూడవ అక్షయం వీటిని ఎక్కువగా భూపాశరాగంలో
పాడతారనడం వాల్లవ అక్షయం.

రాయలసీమ వదకపుల్లో అన్నమయ్య, పెదతిరుమలయ్య,
యూగంటి శివలు, గుంటుపల్లి కోదీలింగయ్య మేలుకొలుపుల్ని వ్రాశారు

అన్నమయ్యలో “మేలుకొలుపులు”

“మేదిని తీపులంగాన మేలుకోవ మ్యా
నిదయ మాతెల్ల రక్ష నిద్రమేలుకోయ్యా ||వల్లవి||

తగు గోపికల తమ్ముదామరలు వికసించె
మిగుల సూర్యనేత్రులంక మేలుకోవయ్యా
తెగువరాక్షసులనే తిమిరము విరియంగ
నెగడిత వరంజ్యోతి నిద్రమేలుకోవయ్యా” మేదిని||

(2-403)

పెదతిరుమలయ్య “మేలుకొలుపులు

“మేలుకొనవే నీలమేఘ వర్షుడా
వేళ దప్పకుండాను శ్రీవేంకటేశుడా ||వల్లవి||

మంచము పై నిద్రదీర మల్లెల వేసేరు
మంచి తురుము ముడువ మొల్లల వేసేరు
కంచము పొత్తారగించ కలువల వేసేరు
పించెపు చిక్కుదీల వంపెంగల వేసేరు” ||మేలు||

(పం 21-200)

చిన తిరుమలయ్య “మేలుకొలుపులు”

గోవిందా మేల్కొనవయ్యా
కావంది భోగము కడమా నీకు (16-1-52)

యాగంటి కవులు “మేలుకొలుపులు”

మేలుకొనవె ఎవనవత్తిపై మించి రేవక
పూరక కంభక నాళవిధుల సంఘానమునటు చేయగును

॥౪౯౪॥

శివశివా మేలుకొనవె
అరయ అజ్ఞానపు తిమిరమున నడిగి నరులను
జారదోరులను సొరది అవగుణ తారవళుల సొంపులెడలెను
॥మే॥ (డి. 2494)

గంటుపల్లి కోడిలింగయ్య - “మేలుకొలుపులు”

మేలుకొనరా తీవజగముల మేల్కొగన
కలనిలువ నట్టికిలు గురువద మరసి బయలును శేవలము
గాంచి ॥మే॥

యాలనీతి యెరుక దుర్భము మూలమెన్నడు లేక కలగతి
లిలదోచు వ్రవంచమిది మృషణాల గురుకృపచే ॥మే॥
(శత్రుత్వం - 26)

పై పరిశీలనవల్ల తెలిస అంశాలు :

అన్నమయ్య కీర్తనల్లో “మేలుకొలుపులు” అనేమాట స్పష్టంగా కనిపిస్తే ఇతరుల్లో ఆ మాట లేకపోవడం. అన్నమయ్య పెదతిరుమలయ్య చిన తిరుమలయ్య కీర్తనల్లో “మధురభక్తి వ్రధానమైతే యాగంధి వారు కోడిలింగయ్య కీర్తనల్లో మేలుకొలుపులో అధ్యాత్మిక భావనలు స్పష్టమవుతాయి.

5.5 2.1.2. ఉయ్యాల పాటలు :

బిడ్డను ఉయ్యాలలోవేసి ఉస్తూ పొడేపాటలు ఉయ్యాల పాటలు.

ఈ పాటల్ని దోల్లరి గీతాలని కారక్కదేవుడు పేర్కొన్నాడు ఈ ఉయ్యాల పాటల వ్రనక్తి ప్రాచీన గ్రంథాల్లో కూడా కనిపిస్తుంది. నన్నెచోడుడు కుమార సంభవంలో “ఉవిదలింపు మిగుల సూయల పాటలు పాట మధుమదమున బాడెనలులు” (4-89) అని పేర్కొన్నాడు.

పెద్దన కవిత్వం వ్రాయడానికి కావలసిన హంగుల్ని పేర్కొనే సందర్భములో ఆకుపూగా చెప్పిన, .

నిరుపహతి స్థలంబు రమణీపియ దూతిక తెల్పి యిచ్చు క
వృర విడెమాత్మకింపయిన భోజనముయ్యెల మంచ మొచ్చె
తప్పొవ్వరయు

అనే పద్యంలో ఉయ్యాలకున్న ప్రాముఖ్యం స్పష్టమవుతుంది,

ఆచార్య యస్వీ బోగారావుగారు—“లాలి యన్నదియు ఉయ్యాల పాటయే జోల ఉయ్యాల పాటగ గూడ మన్నది గానివాని గతియే పేరు చిన్న పిల్లలమీ నిద్ర బుచ్చుటయు, దేవాయతన కళ్యాణోత్సవములమీ వాని సందర్భములు . వివాహవేళ వధూవరుల సుయ్యాలబాచు నాదారము తమిళములయాలాది రాష్ట్రములందీ నాటికి మన్నదని విందుము ^{౨౪} అని పేర్కొన్నారు.

ఎల్లోలా గారు—“అనలు ఈ ఉయ్యాల పాటలు అనేవి, ఉయ్యాల అనేది చిన్నవారికి కాదు ప్రేమి ప్రేమికులు, భార్యభర్తలు వారు పీరూ అనేమిటి అందరూ వరదాగా పొడుకుంటూ ఉండుతారు. ... అటు ఏ చెట్టు కొమ్మకో వ్రేలాడి గట్టిన పాతచీరలో వరుండి అడుకొనే పసికూన మంచి, ఇటు అంతఃపుర సౌధాలలో చక్కని తూగుబుయ్యాలలో ఉగ్గే కలవారి బిడ్డదాకా ^{౨౫} ఉయ్యాలపాటల మధురమైన గాలుల మధ్య నిద్ర పోయి అడుకోవడం సహజంగా జరుగుతుంటుంది. వారూపీరూ అనే భేదం లేకుండా అన్ని తరగతులలోను ఈ పాటలకు విలువ గౌరవ

స్థానముంది. అది ఈ పొటలకున్న ప్రత్యేకత, అకర్షణ³⁷ అని వ్యక్తం చేశారు,

కల్లూరి వీరభద్ర శాస్త్రిగారు—“పరమ భాగవతుల దానభక్తి సంప్రదాయములో “దోలోత్పవము” మిక్కిలి రమ్యమైనది ఈ ఉత్పవములందు క్రొవ్వుచి దీ. తలు దేవమునులు, నారదాదులు పరమ భాగవతులు, వేదపండితులు, సామగానములు, స్తుతులు, సంకిర్తనములు చేయుచున్నట్లు దివ్యనన్నివేశమును వాచించారు.”³⁸ అని తెలియజేశారు.

పై అభిప్రాయాల వల్ల తేలిన అంశాలు :

ఉయ్యాల పొటల్లో “ఉయ్యాల” అనే వడం అన్నశ్రికావడం మొదటి అక్షరం ఇది చిన్నపిల్లలకే కాకుండా పెద్దలకు కూడా ఉపయోక్తం కావడం రెండవ అక్షరం ఉత్పవనమయ్యాల్లా భగవంతునికి, వివాహనమయ్యాల్లో వధూవరులకు కూడా

ఉయ్యాల పొడతారనడం మూడవ అక్షరం

రాయలసీమ వడకపుల్లో ఉయ్యాల పొటలు అన్నమయ్య, యాగంటికపుల్లో కన్నిమ్మంది మిగిలిన వారిలో ఉయ్యాల పొటలు కన్నింకపు

అన్నమయ్య “ఉయ్యాల పొట” :

అలంకారంవలెమైన అత్తలందుండ నియంబాటుసేసె

పుయ్యాల

వలుమారు మచ్చాన వక్షనమందుండ నిభావంబు దెలిసె ని

పుయ్యాల

“.. .. . “పల్లవి”

వదిలముగ వేడిములు బంగారు చేరులైవట్టి వెరపైతో
చెనుయ్యాల
వదలలిటు ధర్మదేవత వీరమై మిగుల వర్ణింప నరుదాయ
మయ్యాల ||౨|| (1-67)

యాగండి కవుల “ఉయ్యాలపాట”

“ఉరులింగమూర్తి దావుయ్యాల లాగా
ప్రణవ పంచాక్షరీ పొన్ను తాగాగా
శరలింగ చిత్కళలు దీపములుగాగా
వరమ సద్గురు నందు వవ్వలిందుకోగా” (డి-2494)

అన్నమయ్య పాటలో ప్రతి పాదాంతంలోను “ఉయ్యాల” అనే మాట అవృత్తమయ్యింది. దేవేరులతో కలిసివున్నస్వామిని ఉయ్యాలలో ఉంచి ఉపదం ఈశ్వరసలో కనిపిస్తుంది స్థితి శరతుడైన ఓష్ఠ పు యొక్క విలాస స్వరూపిన్ని వివిధ వర్ణవలతో కీర్తించాడు. కన్నుల పండువుగా ఉన్న ఉయ్యాల దేవతలక్కడా అనందదాయకమైంది.

యాగండి కవుల కీర్తనలో పంచాక్షరీయే పొన్నుగా, చిత్కళలు దీపములుగా వర్ణించి ఈశ్వరుని ఉయ్యాలలో ఉంచి ఉపదం విశేషం.

అన్నమయ్య కీర్తనలో శృంగార భావం చోటుచేసుకోగా యాగండి కవులు యోగవరిభావతో వర్ణించారు

5.5 2.13 లాలి పాటలు

మారాం చేస్తూ విడుస్తున్న బిడ్డల్ని కలులు లాలిస్తున్నాడే పాటలు లాలిపాటలు అంగంలో నీదీని “లల్లవీ” అని హిందీలో “లోరి” అని, తమిళంలో “కాలాట్ట” అని కన్నడంలో “లాలిహోడుగళు” అని అంటారు

అంగ్లంలో లల్లబీ అనడానికి వివరణ ఇలా ఉంది.

OXFORD ENGLISH DICTIONARY లో- 'A Soothing refrain' used to please or pacify infants, 'A Song Sung to Children to Soothe them to rest, 'Also any Song which Soothes to rest,

THRONDIKA JUNIOR ILLUSTRATED DICTIONARY లో 'A Strain Sung to soothe a child to sleep', Cradle soft song to put a baby to sleep'

ADVANCED TWENTIETH CENTURY DICTIONARY లో 'Lullaby (Lull-a-bi) Song for lulling a baby to Sleep,

ఆచార్య బి. రామరాజుగారు- "సంతానము పడయుటకు స్త్రీలు పదిరాని పొట్లు పడెదరు, వ్రతములు నోములు, శీర్షయాత్రలు చేసెదరు. ఇట్టి యాశ పలింపి ఇంటి పెరుగును కన్నకల్లి సంతోషమునకు మేర యుండదు. ఆ సంతోషపారవశ్యమున తనబిడ్డ రాముడుగనో కృష్ణుడుగనో, శంకరుడుగనో భావించి తల్లి లాలించును. ఇవి శంకరాభరణ, నవరోజు, ఆనందబైరవి, శ్రీరాగములందుండును. లాలులందుండు కవిత్వమునకదియేసాటి. మనోహరమైన భావములు లలితములగు పదబంధములు సుకుమారమగు శయ్యము సంతరించుకొనును" 39 అని పేర్కొన్నారు.

డా|| యస్వీ జోగారావుగారు- "ఇది యొక ఆయురపాట. సర్వ సాధారణముగా అంజల్ జోలపొటల పల్లి జంపెగతిగలదగుట గమనింపదగినది. ఈ పాటలు ప్రజావతి యందును బిడ్డపుట్టుక అనలుపాట పుట్టుకను యెంత ప్రాచీనములో అంతప్రాచీనము" 40 అని పేర్కొన్నారు

డా|| అర్వీయస్ సుందరంగారు- "ప్రపంచ మంతటా వ్యాపించి వున్న ఈ లాలి పాటలలో వల్లవికీ ఎక్కువ ప్రాధాన్యం ఉంటుంది.

అర్థరహితమైన శబ్దాలు మాత్రమే ఉండే పాటలు కొన్ని ఉన్నాయి. చిన్న పిల్లలను కాళ్ళమీద వేసుకొని అడిమూనో, చక్కలిగింతలు పెట్టూ, తనూషాలు చేస్తూనో సాదే పాటలు కొన్ని పీటిలో కొన్ని చారిత్రక ప్రౌఢానృం ఉండేవి. ఏదో ప్రదేశాన్నో వ్యక్తినిో శీసుకొని అల్లడిన పాటలివి. ఇవి, పిల్లల బుద్ధి క్షేణి ప్రబోధించేవి. లాలిపాటలలో ముఖ్యంగా తల్లి తనయుని గూర్చి ఎన్ని విధాలుగా అనుకొంటుందో అన్ని ప్రేమ ప్రవాహంలా, అమృతధారలా, రసవద్ధంగలా, ఆమెనోడి నుండి మాటలు పొటలుగా వెలువడడం కనిపిస్తుంది⁴¹ అని అన్నారు.

కృష్ణశ్రీగారు- “గేయ వాఙ్మయ నిశ్శ్రేణిలో లాలిపాటలు మొదటి మెట్టుకావలెను. పీటిలో సాహిత్యార్థము, గొణము, సంగీతము చివరి స్వరాలు మాత్రమే ప్రధానము ఈ పాటలు విద్వంసు విశాంతి నివృత్తానికి నిర్మించినవి కనుక శ్రుతిలలితములగు మాటలనే పీటిలో ఉపయోగిస్తారు, లాలిపాటలు ఏడుస్తున్న విద్వంసుకోసం పాడతారేమోనని ఉపమానము కలుగుతుంది. ‘లాలిలో రసాలను వినిపించి సరాలను స్వగ లోకి అవరోపింపజేస్తాయి, లాలిపాటలలో సేవటా’ లీలటా వుండడము కనిపిస్తోంది⁴² అని అన్నారు.

పై అభిప్రాయాలవల్ల తెలిస అంశాలు :

మొదటి లక్షణం లాలిపాటల ఎత్తుగడలోగాని, చరణాంతంలో గాని, “లాలీ” అనే మాట అవృత్తికావడం-లాలిపాటల్లో విద్వంసు భగవత్స్వరూపుడుగా భావించడం రేండ్లప లక్షణం. ఈపాటల్లో సాహిత్యాని కంటే సంగీతానికి ఎక్కువ ప్రౌఢాన్యరే వుండడం మూడవ లక్షణం, చివరిన్న భాషల్లో వుండే జానపద గేయాల్లో ఇతర పాటలు లేకున్నా లాలి పాటలు మాత్రం ఉండి తీరుతాయనడం నాల్గవ లక్షణం.

లాయలసేమ పదకపుల్లో అన్నమయ్య, సారంగపాడి, యాగండి

కష్టలు చూడకమీ లాలిపొటల్ని ప్రస్తావించాడు. మిగిలిన వారి రచనల్లో
ఇటువంటివి లేవు

అన్నమయ్య “లాలిపొట” •

ఉయ్యాల బాలు సూచెదకు కడు
నొయ్య నొయ్య నొయ్యనుచు || వల్లవి||

బాల యవ్వనలు పసిడి పుయ్యాల
బాలుని వద్దబాడేరు
లాలి లాలి లాలి లాలెమ్మ యెల్ల
లాలి లాలి లాలి లాలెనుచు || ఉయ్యాల|| (12-246)

సౌరంగపాణి - “లాలిపొట”

బాలెనుచు పూచేరు - లలనలింపునను
శ్రీల చెన్నెలరును-య్యాల పొమ్మనను
గోల తుక్కిటిదేవి-కోరి సొంపునను
బాళికో వచ్చెని-పై తలంపుననూ ||లాలి||

(సౌరంగపాణి వచాలు 198)

యూగందీ వారి “లాలిపొట” :

లాలి అనుచు అంచేరు లలన లంబునూ
ఫాలలోచన నిన్ను పొన్నుపై మనిచి | లాలి
శ్రీగురుని పావములు చేరిసేవింతు
వాగభూషణ నిన్ను నాత్మలోనుంతు
అగతీదీపు పొద్దమమర బాణింతు
బాగుగా ప్రమధగణ భావమదినుంతు ||లాలి||

సొరంగపొడి, యాగంటివారి వదల్లో మాత్రం “లాట” అనే ఎత్తుగడ కనిపిస్తుంది. ఇది అప్పమయ్యతో కనిపించదు.

పై పరిశీలనవల్ల తెలిసిన అంశాలు

అప్పమయ్య, సొరంగపొడి యాగంటి వారి పొటలలో “లాట” మాట స్పష్టంగా కనిపించడం రెండవది. అప్పమయ్య సొరంగపొడి పొటలలో అవతార శీర్షనుకు ప్రాధాన్యం కనిపిస్తే యాగంటి వారి పొటలో భక్తి ప్రదర్శనకు ప్రాధాన్యం.

5 5 2 1 4 జోలపొటలు

ఎల్లల్ని నిద్రపుచ్చడానికి కలులు జోలొద్దూ పొడి పొటలు జోల పొటలు జోల పొటలు ప్రసక్తి వ్రాచిన గ్రంథాల్లో కూడా కనిపిస్తుంది. పొట్టురికి నోమనాథుడు బసవపురాణం (పు 68)లో “జోలజుడు,” పొడి జోల పొటల్ని పేర్కొన్నాడు. బోతన భాగవతంలో స్త్రీలు అప్ప వానరైనా కృష్ణునికీ శాస్త్రోక్త పద్ధతిలో అన్నానాదులు ముగించిన తర్వాత దీనినూ జోలపొడడం కనిపిస్తుంది.

ఇల్లిందల నరస్వతి గారు.

“జోల పొటలకు గానవడలి, నరకత్వము రాగిధోరణి ముఖ్యాలు. పొటల్లో సొరంగంగా ఎత్తుగడలో గాని చరణంలో చివర గాని “జోల” అనే మాట పునరుక్తమై కుంది. ఈ పొటలద్వారా విజ్ఞానబోధ, తత్వ బోధ కూడా జగిలినట్లు తెలుస్తున్నది. నిద్రపోయే మనసు శాంతిని కోరు కుందని గాని ముహుర్తంలో ఏకత్వముఖము, శాంతి ఉంటాయని కనుక అనమయంలో బిడ్డల అత్తను ప్రబోధిస్తూ దేహధారియై జీవుడు నర మాత్మలోని ఒక అంశమని, కర్తవ్యము నిర్దేశిస్తూ గానము చేయుట అచారమైవది అదిగాక బిడ్డలు నిద్రించేటప్పుడు గానిభూతి బిడ్డలకు

నోముంకాను వారి అంతఃకరణమును ప్రబుద్ధింపజేయడానికి కూడా ఈ పాటలు జోష్యులకాయి అందుకొరతే వీరిగ ధను ఈ పాటల్లో ఇమిడి ఉన్నాయి 43 అని పేర్కొన్నారు

ఆచార్య వీ రామరాజుగారు...

“గృహస్థీ కవచమున జోలపాటలు ముఖ్యములు ఇవి శంకరా భరణం, నవరోజు, ఆనందమైరవి, శ్రీరాగములందుండును ఇట్టి హర్షమునుండియు మన యక్షగానములందు వచ్చుచునే యున్నవి” 44 అని తెలియజేశారు

ఆచార్య యస్వీతోగరావు గారు...

“ఇది కామత దేశమున వీర ప్రసిద్ధమైన పాట ఇది ఊయెల పాటయును గమక సంస్కృత “దోలా” శబ్దభవమని యొక అభిప్రాయము (హిందీ తదృశము యులా) జో అను ఊతమాటకు బహు వచన రూపమని మరియొక అభిప్రాయం “లాలి” వలెనది శేషలమూ యెల పాటయే కానక్కరలేదు ఎక్కడ వడున్న పిల్లలైననను నిద్ర పుచ్చునపుడు పాడబడువదగుటయే దీని లక్షణము జోకొట్టుటకు నిడుక నోయని, వీపుకట్టుటయుని యర్థము జోలపాట పర్వసాధారణముగ బంపెగతిలో నడచునట్టిది” 45 అని వెల్లడించారు

కల్లూరి వీరభద్రాస్వామీ గారు...

“నవ్వకింపు సేవతో ఉయ్యాల నూచుచూ పొడునదిలాని యనియు జోకొట్టుచూ పొడునది జోలపాట యనియు, కొద్ది భేదము జోలయందు శేవల విశేషములే యుండును” 46 అని భావించారు

పై అభిప్రాయాలవల్ల తేలిన అంశాలు

జోలపాటల ఎత్తుగడలోగాని చరణాంతంలో గాని “జోజో” అనే

వదం బవృత్తమపుతుంది ఇది మొదటి అక్షరం ఎవలలను నిద్ర
పుచ్చడానికి, మరియు వారి మనస్సును ప్రజ్వలించే జ్వలన
రెండవ అక్షరం, జోలపొటలు జంపెగతితో వడవడం మూడవ
అక్షరం

జోల పొటలు అన్నమయ్యతో మాత్రమే కనిపిస్తుంది మిగిలిన
రాయలసీమ వదకపుల్లో కనిపించదు

అన్నమయ్య జోలపొట

జోజో యని మీరు జోల పొడరో

సొజపు జయంతి నేడే నఫల మిందరికి ||వల్లవి||

అదే చంద్రోదయ మాయ వారి అవతారమందె

మొదల జాత కర్మముల సేయరో

అదన పుత్రోత్పవసుల పుణ్యాహమూ చేసె

కదల యిట్టి నామకరణము జేయరో ||జోజో||

“జోజో” అనే మాట వల్లవిలో మాత్రం వస్తుంది శ్రీకృష్ణ
జయంతి సందర్భంలో శ్రీలు గుమిగూడి పై జోలపొట పొడినట్లు
చెప్పవచ్చు ఈ కీర్తనలో శ్రీకృష్ణుని జన్మవృత్తాంతం వర్ణింపబడింది

కె కె 2 1 5 చందమామ పొటలు .

వీటిని తమిళంలో “పెట్టెలా పొడల్ గళే” అని కన్నడంలో బెళ
డింగళు హోదుగళు అని అంటారు

అంధ సౌవాత్మంలో చందమామ పొటలకు ప్రత్యేక స్థానం
ఉంది ప్రబంధ సౌవాత్మంలో చందమామ దూషణాదున్నాయి మరియు
యయాతి చరిత్రలో పెన్నెల వర్ణనలు (2-79, 8081, 83, 85) కనిపి
స్తాయి

కిన తిరుమలయ్య "తెలుగు పంక్తిర్ల అక్షరం"లో చందమామ
చంద అక్షరాన్ని ఈ విధంగా చెప్పాడు

దుస్తర విప్రలంభమున
 దూరిక తోడ మొలంగి చంద్ర వి
నృన్ద భర స్వభావమున
 నాయకుడే యుగాంత యోనియున్
విస్తర పొదపొదముల
 పేడుక జందురునేరు కొన్నచో
ప్రస్తుతి తెక్కి వత్పదము

భాసురమై ద్విపతుడొప్పద కృతిన్ (పద్య - 64)

విరహావస్థలో నాయకుడుగాని గాని నాయిక పొదపొదల
చంద్రుడుద్దీశించి పొడే పొటలు చందమామ పొటలు

జానపదుల్లో చందమామ పొటల్లో ఆధ్యాత్మికాంశం శృంగార,
రాంశం రెండూవున్నాయి ఆధ్యాత్మికాంశంలో యోగ విశేషాలు
సామాన్యకటుంబ తీర్థాలలో వుండే నిర్వేదాదులు వర్ణించడాలు.
శృంగారాంశంలో నియోగానికే పైచేయి ఈ పొటల్లో చివర "చం-
మామ", చందమామవోలి చందమామ "చందమామోయ్" "చం-
మామయ్యో అనే మాటల అవృత్తి కనిపిస్తుంది,

చందమామ వదాల్చి అన్నమయ్య పెదతిరుమలయ్య దూరేట
శిద్ధప్ప వ్రాశారు మిగిలిన రాయలసెమ వదకవుల్లో ఇవి కనిపించవు

అన్నమయ్య - చందమామ పొట

"చందమామ రావో జాబిల్లిరావో మంచి

తుండనపు పైడి కోర వెన్నెసాలు తేవో" "పల్లవి"

(శ్రీవేంకటేశ్వర ప్రాశస్త్య పరిశోధనానిలయం)

“వల్లనై కాయగదో చందమామ నీ
వెల్ల (ల్ల) గా దిరువేంకటేశు నెదుర
మొల్లిమిగ నమ్మకంపువెల్లి గొల్పాయలోక
మెల్ల నిమ్ను గొనియాడగాను” “వల్లవి” (12-228)

పెదతిరుమలయ్య - “చందమామ పొట”,

“సొరెకు మగనాలి సంగాతమిది అట్టు చందమామా-నీవు
చేరి దగ్గరితే చీకటి తప్పవును చందమామా ||వల్లవి||

నందెకాడ నీ బాయల చూపేవు చందమామా - బామి
నిందలు గట్టిరు నిమ్నుబాలితీకు చందమామా
విందుల నీరాక వెల్లిపిరియను చందమామా-నీవు
ముందు నానాటికి మోసపోకునయ్యా చందమామా ||సొరె||
(23-516)

దుదేకుల సిద్ధప్ప-“చందమామ పొట

చందమామ-చందమామ-చందమామ
ఈ సంధితెలిపే జ్ఞానులెవరే-చందమామ ||వల్లవి||

కాయమనే ఎట్టలోకు చందమామ-పొము
మాయగనే మెలగుచుండు చందమామ’ ||చంద||

(సుబ్బావ రత్నావళి-పం-29)

పై పొటలన్నింటిలోను “చందమామ” అనే మాట అవృత్తమవుచున్నది,

అన్నమయ్య మొదటి కీర్తనలో చంద్రాహ్వానం చేస్తాడు

తెండ్రు పొటలో నాకులు, అప్పులు, రసమిలు, వందిమాగధులు, చేదచేదాంగ వేత్తలు మొదలైన వారు స్తుతిస్తుండగా, దివిజాంగనలు దివ్య సమానాల మండి ఎఱ్ఱని కామర పుష్పాల్ని చక్కనుండగా, పేం బేక్కర స్వామి బేడుకతో వినిరించే విధంగా, లోకమంతా కొనియాడే విధంగా, అమృతపుష్పాలు తురిపిస్తూ చల్లగా వెన్నెల కాయమని వందమామను కోరడం కనిపిస్తుంది

లింగమలయ్య వందమామను వర్ణిస్తూ నీ చల్లని వెన్నెలలు ఎల్లకాలము ఉండాలని కోరడం జరిగింది

దూడీల సిద్ధప్ప కర్తనలో వెన్నెముక త్రిందిభాగంలోని మూల రం మూడున్నర బట్టు బట్టుకొని ఉన్న అజ్ఞాతశక్తినే కుండ లిని జంబాకు దీన్ని నిర్మిస్తున్న పర్వంతో పోలుతారు యోగ సాధనలో ఉండలిని పేలుకొలిపితే అది శుభముమార్గంలో పెద్దప్రకృతి దాటి సహస్రార చక్రాల్ని చేరుతుంది అది పైకిపోయే కొద్ది మానవునికి మానసిక పీడలు వదిలి దివ్యదృష్టి, అమృత శక్తులు కలుగుతాయని స్పష్టం చేశాడు

కాళ్లపాక కవుల వందమామ పాటలు మధురభక్తి పూరితంగా ఉంటే సిద్ధప్ప గారి పాట యోగ పరిభాషతో ఆధ్యాత్మికంగా గోచరిస్తుంది

క పి 22 కార్యాను బంధి

జాగ్రవదులు శ్రమించేటపుడు తమ శ్రమను మరచి పోవడానికి, ఉల్లాసంగా ఉండడానికి, హాయిగా పనుల్ని చేయడానికి పొడే పాటలే "కార్యాను బంధి" పాటలుగా చెప్పవచ్చు

రాయలసీమ పదకన్నుల్లోని "ఏలపొటలు" "మప్పిపొటలు" నోది పొటలు ఈ వర్గంలో చేరుతాయి

5 5 2 2 1 విల పొటలు

విల పొటలకు యాలపొటలని, యాలపదాలని కూడ పేర్లు
తమిళంలో “వీలేలో” అనే సంబోధనతో కూడిన పొటలున్నాయి ప్రాచీన
ఆంధ్ర సాహిత్యంలో విల పొటలు ప్రసక్తి తని్పిస్తుంది

పొల్కురికి సోమనాథుని “వండితారాధ్య తరిత్ర”లో-

“విలలు పెట్టుచు నింపుసొంపారు శైలిచే గ్రోలుచు” (పు-513)

అని, పొలవేళరిదరివరి- “తరవత్తతి”లో-వీలేగెదు ప్రాధ విటుడు
పింతయాల వదలిబ్బయాలకించు” (2-172) అని, పింకి సూరన-
“ప్రభావతి ప్రద్యుమ్నం లో “నానా తాళములు యుధోక్త స్ఫూరి
జరగునేలాది ప్రబంధవయము” (4-190) అని, తాళ్లపాక చిన
తిరుమలయ్య-“తెలుగు పంకిర్తన లక్షణం”లో చేశరితున్న-“దడ వుల్
జక్కుల రేకులేలును” అని పేర్కొని విల లక్షణాన్ని గూర్చి లా
చెప్పారు

“నాయకాహ్వాన పూర్వమై నయము గలిగి

స్త్రీవృత్తి పరిభాష దగిరాగ మితమైత

యేలపొట వదంబునా నిలకెలగు

మహిత వాయక సంబుద్ధి మధ్యమగును” (వద్యం 65)

అదార్య వి రామరాజుగారు-

“జానవదగేయ రీతులలో విలలదొక విశిష్టస్థానం ఎత్తుగడలోను
మధ్య సంబుద్ధిలోను, ముఖముంపులోను విలలను త్రిభంగి ధనస్సుతో
వీల్చినప్పుడు మొదటి పాదపు ఎత్తుగడతో విల్లెక్కుచెట్టి మధ్యపాదపు
సంబుద్ధితో బాణము సంధించి నారి పొరించి, మూడవ పాదపు ముగింపుతో
ఎదుటివారి గుండి గూడులందు భావములను బాణములను నాటవచ్చును
అవి భక్తి భావములు కానిందు, రక్తి భావములు కానిందు ఆ
రెండింటిని కావలసినంత శక్తి విల పొటయను విల్లునుండి లభించును” 47

అదార్య యస్మి జోగారాష్-

“ఇది హేలగానెట్లు వలసినట్లు రాగతాళములు సాగదీయుచు పాడుకొనుటకనుపై నది గొల్లకలాపమునందలి శుంకరి కొంఱని ఏల లిట్టివే అవి గొల్లవారి హేలారిసకల్పమునకు గుర్తులు”⁴⁸ అని అభిప్రాయపడ్డారు

డా|| వేలూరు ఆనందసూరి గారు-

“ఆంధ్రుల దీంగాన మంతయు తొలుత ‘ఏలపొటలను వ్యవహారముననే సాగుచుండినది కాని దీక్షైలాపిభాగములోని ‘ఆంధ్ర ఏలలు’ నలువదింటిలోను నానావిధప్రయోగములు గమకములు, రాగాంకలు, రసభావములు కలిగి విక్కిలి ప్రచారము గాంచిన యొకనాళ ప్రక్రియా లేదమే ఏలవదమను పేరు” నేడు “శ్వాతముగా మున్నది”⁴⁹ అని వ్యక్త పరచారు

కృష్ణశ్రీ గారు-

“ఏలలు అన్నవి నిర్దిష్ట ఛందో నిర్మాణముగల “దములు యోవ నానుభవమును సూచించే భావాలు స్పృహదములను ఇక్కడ ఏలపొటల అంటున్నాము ఈ అర్థముతో “ఏలపొటలు” అన్నమాట పాడుకలో మున్నది”⁵⁰ అని అభిప్రాయపడ్డారు

పై అభిప్రాయాల వల్ల తెలిస అంశాలు

మహాకవాయిక సంబుద్ధి కలిగి ఉండిన మొదటి శ్లేషం శృంగార పూరితంగా పుండడం రెండవ శ్లేషం పీఠికలో లోకానురాగం, భార్గికత, కౌదార్యం ప్రదర్శించబడడం మూడవ శ్లేషం ఇవి ఇష్ట మొచ్చిన రీతుల్లో పాడుకోవడానికి అనువుగా పుండడం నాల్గవ శ్లేషం

రాయలసీమ పదకవుల్లో అన్నమయ్య, యాగంటి కవులు, బ్రహ్మంగారు విలపితాట వ్రాశారు

అన్నమయ్య - "విలపితాట"

"మేడలెక్కి నిన్ను జూచి-కూడేననే యానతోడ
వాడు దేరి పున్నురందురా - వేంకటేశ
యాడ నుండి విందాకామరా" (13-223)

యాగంటి వారి "విలపితాట"

"సూర్య వంద్ర పన్నానడుమ శౌర్యమనే చిలుకాగంటి
సూర్య దీప్తిగాలుడుండగా - యేగంటికింగా
చూడ చూడ అశ్వర్యమాయెరా"

బ్రహ్మంగారి "విలపితాట"

"శరణు కోతులూరి రామ శరణు
వీర భద్రదాయ శరణు-ఓ దైవరాయా
కోతులూరయ్యా కరుణతోనేలయ్యా యేలరా" ||శరణు||
(కాటజ్ఞాన తత్త్వాలు పం 22)

అన్నమయ్య, యాగంటివారు విలపితాటల్లో "వేంకటేశ" "యేగంటి లింగా" అని సంబోధించడం జరిగింది, గాని ఆ మంత్రసూత్రమైన "ఓ" చేర్చబడలేదు బ్రహ్మంగారి విలలో మాత్రం ఉంది

అన్నమయ్య ఒకపారి ఎలవగానే వేంకటేశ్వరుడు 'ఓ' అని పలికేవాడేనేనో, అందుకే అన్నమయ్యకు 'ఓ-వేంకటేశ' అని సంబోధించ వలసిన అవసరం లేకపోయింది అని ఆచార్య నిరుదురాశా రామరాజుగారు "అన్నమయ్య పాటలలో జానపద రీతులు" అన్న వ్యాసంలో వ్రాశారు

యంగంటి కష్టమగు పూర్ణ శివుడు అది విధంగా సలిశించినా అన్నమయ్య ఏలపాటకి పొదాలు కలిగిన 25 చరదాలు గలిగినది ప్రతి చరదం రెండవ పొదాంతంలో “వేంకటేశ” అనే సంబుద్ధివుండే శ్రీవేంకటేశ్వరుని కొదారకృతీకాను రాగాలు ఈ శీర్షికలో చెప్పబడింది

యంగంటి వారి ఏల పొటలో “యేగంటిలింగా” అనే సంబుద్ధి ఉంది ఈశీర్షిక భావం నిగూఢంగా ఉంది దీని భావం అకపితి తప్ప ఇరువుకు స్ఫురించదు దీన్నే మూర్తికక అని అంటారు

బ్రహ్మం గారి “ఏలపొట” “ఓ పోతులారయ్య” అనే సంబుద్ధితో సాగుతుంది

5522 నువ్వె పొటలు

ధాన్యం దండెటప్పడు ఉచ్చాసన నిశ్వాసాలు త్వరితంగా జరుగుతాయి అప్పుడు వారికి శ్రమ అధికంగా ఉంటుంది ఆశ్రమము క్రిందనుకోవడం కోసం ‘ఇన్’ ‘అప్’ అంటుంటారు, ఈ ధ్వన్యనుకరణ శబ్దమే పోటువేసే ఉప్పులో నువ్విగా మారుతుంది ఈ మాట ఉత్కగా గర్జిత పొటలే నువ్విపొటలు

నన్నెదోడుడు కుమారసంభవంలో నువ్విపొటల్ని గూర్చి ఇందర కామిని యొర్తు వడికపురోల మువ్వెదుర్చు బ్రాలోగి బోయ్యుడు గౌరు కొమ్ము రోకటగొని దంచుడు రిపోక్కటమ్మగ” (6-47) పొడిగట్లు వర్ణించాడు పొల్కూరికి నిమన బసవపురాణంలో “రోకటి పొటలట్లు పెదములు” (పు 212) అని పేర్కొన్నాడు

విన్నకోట పెద్దన తన కావ్యాలంతర చూడామణిలో-

తలగొని తగ బ్రాలు దంపెడిదోట

దరుణలచే సొంపు దనరు వర్వోజ” (8-50)

అని దంపుళ్ళ పొటను కరువోజలుగా పేర్కొన్నారు

అచార్య బి రామరాజు గారు-

“ఈనాడు వినుటకు రోకటి పొటలు కొన్ని కరువోజలను, ద్వివేదకను మధ్యగానున్న వరుసలో గలవు వీనిని విన్నచో ఎవ్వరైనా చంద్ర సువ్వి సువ్వి కిర్తి సాంద్ర సువ్వి, సువ్వి సీతమ్మ మాట తలములిమ్మా, అను కొట్టుముల పొటపెండ్లి పొటలలోనిది గాని అచ్చైలోక వ్యవహారమున గల దంపుడు పొటల కోవలోనిది గాదనిపించును, దీనిని సువ్వాతయముట కలదు” అని అభిప్రాయపడ్డారు.⁵¹

అచార్య యస్వీ శోగారావు గారు-

“ఇది యొక దంపుళ్ళపొట చిరవ్రసిద్ధమైనది బహుయక్ష గానము” అందు వివాహసందర్భములందు బ్రయుక్తమైనది దీనికి సువ్వలాచి ఎవ్వాల, పొట, కొట్టుముల పొటయనియు నామాంతరములు గలవు ఇది సువ్వాల, ద్వివేద, సువ్వాల కాకుండా అను పేర్లతో కూడ కొన్ని యక్షగానములందు కన్పట్టుచున్నది సువ్వియున్నది ధ్వన్యనుకరణ శక్తియు, నూతనదమును గావచ్చును రోకటిపోటునకెన్ని యొడుపు లందునో ఈమాటకెన్ని గతులుందును అందు తరగవల్ల గతికి ప్రాచుర్యమధికము కొన్ని యక్షగానములందు “సుంకులు దంచేపొట” సువ్విగను “సుంకులు చెరిగే పొట” సువ్వాల గను గన్పట్టుచున్నది” అని వ్యక్తం చేశారు.⁵²

డా|| వేటూరి అనందమూర్తి గారు-

ఈ సువ్విపొటలలో రచన విషయమేదో యురదవలెను గావున తెచ్చులు తెచ్చ నంబుంధి రచనలు గావించగా చెప్పపులు విష్ణుసంబంధి రచనలు గావించినారు సువ్విపొటలన్నియు ప్రభావముగా తొలి నాకుల సుండియో ఉండగలిగితేనే పొగుచున్నవి. సువ్వి సువ్వి రామ

చంద్ర సువ్య సువ్య కిర్తి చంద్ర వంటి రవవలొకకొన్ని త్రవ్రసగతిలో
గూడ నడిచినవి లేకపోలేదు దంపుళ్ల సువ్యపొటలకు ఖండగతియే
ప్రసిద్ధము గావును తాళ్లపాక వారును అట్టి సువ్యలను రచించివారు
33 అని పేర్కొన్నారు

కన్నడంలో కూడా సువ్యపొటలు కన్పిస్తాయి వీటిని “సువ్వాలి”
అంటారు సువ్యగళ అలి (అళ) సువ్వాలి ఇవి తత్త్వర తారలు వర
మాత్మ స్తుతిరూపకాలు వాలి (వాలి) అంటే కమ్మలు సువాలి అంటే
విభవ్రము అయిన వీర కమ్మలు అని అర్థం వివాహ శ్రీకి ఉండే
నదు లక్షణాల్లో కమ్మలు కూడా ఒకటి ఇవి కల్గిన శ్రీని ముత్తైదువ
అంటారు అలాంటి శ్రీలు పొడే మంగళకరమైన పొటలు సువ్య
పొటలు 34

పై అభిప్రాయాలవల్ల తేలిన అంకాలు

ఈ సువ్యపొటల్లో సువ్య అనే పుదర పూకగా ఉండడం మొదటి
లక్షణం ఇవిత్వప్రస, చతురప్రస, ఖండగతుల్లో సాగడం రెండవ లక్షణం
వివాహ సందర్భాల్లో వధూవరుల తలంబ్రాణు కోసం వరు దంచేటప్పుడు
కూడా 35 పొటలు పొడతారనడం మూడవ లక్షణం.

రాయలసీమ వడకప్పుల్లో సువ్యపొటలు ఒక్క అన్నమయ్యలో
మాత్రమే కన్పిస్తాయి మిగిలిన వారిలో కన్పించవు

అన్నమయ్య సువ్యపొట

సువ్య సువ్య సువ్యని

సుదరులు దండెదరోలా ॥వల్లవి॥

వగితల మనసులు కుండెన చేసిట

వలపులు తగనింబోలా

తమనన్నలనెడి రోకండ్లను

కన్నెలు దంచెదరోలా" "నువ్వి" (12 353)

ఈ పాటలో "నువ్వి" అనేమాట పూతవందగా కనిపిస్తుంది "ఓలాలు" అనే మాట ప్రతిపాదాంతంలోను అవ్వు మెయ్యింది శ్రీనివాస కళ్యాణానికి కలంబాలు తయారు చేయడంకొనం కొందరు స్త్రీలు రోకండ్లతో దంపదం ప్రాదంభించారు ఆనమయంలో వారి సంగరాలు శృంగార విలాస చేష్టవిశేషాలు వర్ణించబడి ది అది శృంగారాత్మకమైన పాట

5,5 2 2 3, నోది పాటలు

"నోది" అనేమాటకు "రాగలమేలు కిడులను గూర్చిచేయు ప్రయోగం" అని శబ్దరత్నాకరం

నోది శోధన శబ్దభవం కావచ్చును శోధనమంటే అన్వేషించి నశ్యాన్ని తెలుసుకోవడం నోది చెప్పేవారు ఎరుకలు ఎరుక అంటే జ్ఞానం ఈ జ్ఞానం కలవారు నోదెలు వీరు భగవంతుని అనుగ్రహంవల్లా లేదా ఎదుదీవారి మనస్తత్వాన్నిబాగా అరికించుకొన్నవారు కావడం వల్ల భూత భవిష్యత్వర్త మానాలు చెబుతారు సాధారణంగా లోకంలో జబ్బువచ్చినపుడు ఎవరైనా తప్పిపోయినపుడు లేదా పెళ్లి వ్యవహారాలలో నోదెలు చెప్పకోవడం అలవాటు, ఎరుకలు అంతఃపురం ప్రవేశించి కూడా ఎరుక చెబుతుంటారు

ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నంలో-

"వనిత! యిటు నీవ వచ్చి నీవలయు నోదె గొనుము" అని ప్రయోగించ బడింది మన్నారు దాను విలాస నాటకంలో ఎరుకలు చేషబోయి వర్ణించబడ్డాయి

నోది పాటలు అన్నమయ్యల్లో కనిపిస్తాయి

అన్నమయ్య నోదిపాట

“ఎరుక చెప్పినీ యివ్వ యెల్లా పెరుగుదు
మెరుగైన నొమ్ములిచ్చిమెప్పవయ్య నన్ను ||వల్లవి||

చేతికి కలవము చెప్పిరావయ్య నీకు
ఘాతబలాంగనలగాగి లింతువు
ఈకల గన్నుల మేలిటు చెప్పిరావయ్య
నూతకపు మానములు (1) చూడగలది కను” ||ఎరుక||

(13-312)

ఈ కీర్తనలో నోది చెప్పించుక నేనాడు శ్రీవేంకటేశ్వరుడు
వేంకటేశ్వరుని దివ్యమంగళాశాస్త్రిని చూసి గోపకలు వలసందుట
కాశీయ నర్పాన్ని మరింతడం మొదలైన అవతార ఘట్టాల్ని వివ
రించడం జరిగింది

శ్రీనివాస కళ్యాణంలో ఎరుక కత్తె దగ్గర వద్దావతి జోన్మం
చెప్పించుకోవడం ప్రధానమైన విషయమే

మిగిలిన రాయలసీమ పదకవుల్లో ఇలాంటి రచనలు కన్పించవు

క 5 2 3, వర్ణాదు బంధి

వర్ణమనగా పండుగని అర్థం అయీ పండుగ సందర్భాల్లో
పాడే పాటల్ని ఈ వర్ణంలో చేర్చవచ్చు ఈతప్ప సందర్భాల్లో పాడే
పాటల్ని కూడ వర్ణంలోనే చేర్చవచ్చు

రాయలసీమ పదకవుల్లోని గొల్పిపాటలు, వాజరపాటలు కందాస
దాటలు, మంగళహారతులు ఈ వర్ణంలో వస్తాయి

5 5 2 3.1 గొల్పి పొటలు

గొల్పిట్ల అంటే చేదుక, క్రిజాచితేషం, వని స్కార భేం అని సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువు

ఈ వంతుగ మార్గశిర శుక్లమాసాంతో వస్తుంది సంక్రాంతి అంటే చేరడం అని అర్థం సూర్యుడు నలకొక్కసారి ఒక్కొక్కరాశిని చేరతాడు దీన్నే సంక్రాంతి సంక్రమణం, సంక్రాంతి వండిగ అంటారు ఈ వండిగ రాజాంతో స్త్రీలు, బాలికలు ఉదయాన్నే లేచి వాకిట్ల అలికి గొల్పి ముద్దలు పెడతారు వాటి పుట్టు తిరుగుతూ చేతులు తట్టుతూ వాడే పొటలే గొల్పివదాలు

పొట్టురికి నోసునాగుడు ఒకవస్తురాణం (పు 22)లో పేర్కొన్న "వప్పటలిడుయ" గునిసి గునిసి అడే వదాల్ని గొల్పి పొటలుగా గ్రహింపవచ్చు

వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి గారు-

"ధనుర్మాసమున దెలుగు దేశమున బాలికలు తెల్లవారు జాముననే నిద్రలేచి గొప్పెమ్మలను పేర గోమయముతో (ముద్దలు) బొమ్మలుగా చేసి ముంగిళ్ల ముగ్గులు పెట్టి పూలతో నలంకరించి పూజింతురు. అట్టి ప్రార్థనము తిరుప్పావైలోను గొంక గలదు దక్షిణభారతమందంతయును సామాన్యమైన యొక ప్రతమునముననించి ద్రావిడ శైవులు శివ ప్రార్థనార్థకముగు తిరువెంబావైని, ద్రావిడ వైష్ణవులు విష్ణు సంప్రార్థనార్థకముగు తిరుప్పావైని గుల్పించుకొనియుండుదు "గొప్పెమ్మ" పదము "గోపెమ్మ" పదభవము అరవమున "గొల్పియల్లో" "గోపిగళ" పదభవము" అని చెప్పారు

అచార్య బి రామరాజు గారు-

"బొడ్డెమ్మ" "ట్రతుకమ్మ" వంట గలు తెలంగాణము, ప్రత్యేకతను

చాటునట్టివి ఈ వంతుగలు సొగరాంధ్ర దేశమాన కావరావు బొడ్డెను¹ పెల్లల వంతుగ ఇది బ్రతుకమ్మ వంతుగలు వార్యము తొమ్మిది దినములు కరుగును ఇందలో పెద్దలంతా పొల్గినరు ప్రేక్షకత్వమే గాని పెద్దరికము వారికేమియు నుండదు పుట్ట మమ్మతో నొకపిట మీద బదంతరులల బొడెమ్మ భా దనద ఒహళ వంతుమినాడు నిర్మించురు దానిపై నె క కలకము నుంచెదద కలకముపై నొక కణము (కొత్తరవిక ఒట్ట) నుంచి నుపు గొరమ్మను గీలిపి కను పుకంక ముడిది, రుద్రాక్ష, గోరింట వీర పుష్పలతో నలంకరింతురు, ఇది ప్రతి ఇండ్లలో భేయనవనరము లేదు కైటూరి యందు వాడకొక్క కుటుంబము వారైనను చేసిన చాలును పొయంకాలమున ఇందిముందర నలికి (ముగ్గులు పెట్టి బొడ్డెమ్మ నవ్వుట నిలువగనె ఆవాదలో నుండ ఆడపల్లెలందరవ్వుట చేరుకొందురు పెద్దలీవివోదమును చూచుటకై వచ్చెదరు చూడవల్సిన పెద్దలలో నొకశ్రీ పాటలు పొడచుండిగ పల్లలు చేతులు తట్టుచు బొడ్డెమ్మ ఒట్టు తిరుగుచూ పొడెదరు ని వాడంగా ప్రతుకమ్మ వంతుగ లక్ష్మదు పొడెడు పాటలను గూడ ఈ కమయమున పొడెదరు ఈ బొడ్డెమ్మ వంతుగ మహాలయామావాస్యతోపూర్తియగును బొడ్డెమ్మ నృత్యములను, అట పాటలన , మనమ త్తరాహంల “గర్భో” నృత్యముతో బొబ్బాకొనవచ్చును² అని విశదపరిచారు

ఆచార్య యస్వీ జోగారావుగారు—

“గొట్టిళ్ళనగా ఒక ఆడపిల్లల వంతుగ ఇందూతనదము విశే ము గతయిందును విలక్షణతగలదు అది తాళ్లపాక వారి సంకీర్తన లక్షణమున నిలంధ వదయుగా బరిగణించినది అర్ధవంద్రిక పదము, విల పదము, చందమామ వదము మొదలగు వానితోబాటు “పొడయు గళమున బహుజన సంప్రయుక్తికరను” నని చెప్పబడినది”³ అని ఆభిప్రాయపడ్డారు

చా|| వీటూరి అనందమూర్తిగారు—

“మాధ్వశిర మాంమున శ్రీలు, బాలికలు గుమ్మాల ముందు
గుంపులు చుట్టి వలయాకారముగ తిరిగి వప్పట్లు వరుచుచు నీ గొల్పి
పొటలు బాదుదురు గొల్పివదములకీ పేరు వానిపాదాంత భరణాంత
మలందావృత్తములగు తిప్పి, బొమ్మిల్ల బొమ్మియల్లో అను వదముల
బట్టి యేర్పడినది”⁶⁶ అని పేర్కొన్నారు

పై అభిప్రాయములవల్ల తేలిన అంకాలు

గొల్పి పొటమ్మి సంక్రాంతి వందుగ నమయంతో ఆడపల్లలు
శ్రీలు, మందలాకారంగా తిరుగుతూ నృత్యం చేస్తూ పాదకారనదం
మొదటి లక్షణం ఈ పొటలలో గొల్పి, గొల్పెమ్మ అనేవి పూత వదాలు
గాను, గొల్పిళ్ళి, గొల్పియళ్ళి అనేవి పాదాంత ఆవృత్తి వదాలుగా
పుంటాయనడం రెండవ లక్షణం ఈ పొటలలోని విషయం చాలవరకు
వీరాచీకం కావడం మూడవ లక్షణం తెలంగాణా ప్రాంతాల్లోని
బొడ్డెమ్మ, ఒడుకమ్మ వందుగలతో సాదృశ్యం వుండే వందుగ గొల్పెమ్మ
వందుగ అని చెప్పడం చాలవ లక్షణం

గొల్పి పొటలు అశ్వమయ్యలో కన్పిస్తాయి మిగిలిన వారిలో
కన్పించవు

అశ్వమయ్య-గొల్పిపొట

“కొలనిదోవరికి గొల్పిల్లో యదు
కులము స్వామికిని గొల్పిల్లో ||వల్లవి||

కొండగొడుగునా గోవులగాచిన
కొండుక శీకుపుకు గొల్పిల్లో
దుండగంపుదైక్కుల తెల్లను తల

గుండు గంజిరి గొప్పిల్లో" ||కొంబి|| (12-98)

పై కీర్తనలో "గొప్పిల్లో" అనే మాట ప్రతి పెండవపొదాంతంలో
అవృత్తమవుతుంది ఇందులో శ్రీకృష్ణుని అవతారాల్లో ప్రసిద్ధమట్లాల్ని
వర్ణించడం విశేషం ఇది శ్రీకృష్ణుని జన్మదిన ఉత్సవ సందర్భాల్లో
పొడినట్లు చెప్పవచ్చు

౧5 ' 3 2 జాబర పొటలు

ఈ జాబర పొటల ప్రసక్తి మొట్టమొదటగా నాటన సోమన
గ్రంథాల్లో కనిపిస్తుంది ఇతడు రచించిన "వనంకవిలాసం లోనిదిగా
ఉపాకారులు ఈ క్రింది పొటను పేర్కొన్నారు

"కీవా గానము వెన్నెలతేట
రాజ మీరగా రమణులపొట
ప్రాణమైన పిన బ్రాహ్మణపీట
జాబలుమెత్తురు జాబర పొట"

అనే తాళ చాపదాన్ని శ్రీవ్రాజరకాష్ఠి గారు ఉత్తర హరివంశ
కీరితలో విల్లడించారు

శ్రీనాథుని భీమఖండంలో—

"జాదురజాదురంచు మృదువర్పరి గీతులు వారుడీ రసా
స్వాద మదాతిరేకముల జంద్రికల్ గాయగ దక్షవాదీకా
వీరుల మీదటంగవళ విజయ మీటుచువాడి రచ్చరల్"

(5-10 3)

అని పేర్కొన్నారు

దామెరల పెంగళ భూపాలుడు తన "నాహంభావ్యచరిత్ర"లో
యిటు వర్ణ సందర్భములో

“జాబులు దీటుల జాడలు పించెన్
జాబెర పొటల జాగులు రేగెన్” (2-13)

అని వర్ణించాడు

ప్రాచీన సంగీత సృత్య శాస్త్ర గ్రంథాలలో కూడా “చర్పరీ” గీతాల ప్రసక్తి కనబడుతుంది జాయసీనావతి విరచితమైన స్పృతి రత్నావళి పీఠికలో-

దా|| పోలింగి శ్రీరామ అవ్వరావుగారు-

“చర్పరీ” అంటే “ఇది రాసకతుల్యమే కాని ండు వర్తకులు వసంతోత్సవములందు మండలములుగా నేర్పడి నాయక గుఱు లను నీర్తిండుచు, నర్తింతురు అని తెప్పారు

శ్రీబాలాంరపు రజనీకాంతరావుగారు-

“హిదళమాత్రాః ఐహవఃపొదః 16 మాత్రలు ఐహపొదాలు కలిగి అనుప్రాసాన్నితమై ఉంటుంది ప్రాకృతంలోను (ఆంధ్రాది) దేశ భాషలలోను ఎన్నో చర్పరీ వదాలువున్నవని ఐహపొదాలుడు వ్రాశాడు

వసంతోత్సవంలో వాడకగినది శ్రీహర్షుని రత్నావళి నాటకములో వసంతోత్సవ సందర్భములో చర్పరీ ప్రశంస ఉంది”⁸⁹ అని పేర్కొన్నారు

ఆచార్య డి రామరాజుగారు-

“ఇప్పటికీ తెలంగాణమున జాజరపొటలు “కామునిపున్నమ” వండగ దినములందు జానవడులు పొడెదరు నేటి జాజరపొటలకిది మాతృకయై యుండవోవు” అని “జాజరయన నేమిలో అర్థము తెలియ

తాడు శృంగార ప్రయోగములను వర్ణనము చేయుచున్నాడు కన్నూరి, గంధర్వాది పుష్పాది మున్నగు పరిమళ ద్రవ్యముల పొడియని అన్నమయ్యగారు తొలిసారిగా⁶⁰ అని పేర్కొన్నారు.

జా|| పేటూరి అనందమూర్తిగారు—

జాజర పదము ప్రయుక్తమగుటచేత “జాజరపాట” యైనది⁶¹ అని జాజరపాట జాజర అటగా పూర్వమే యుండినదో లేక జాజరపాట వారి కరువాకనె ఎర్పడినదో తెలియరాదు ఈ జాజర అటపాటలు తెలుగున నొక పలుకుబడికి దారి తీసినట్లున్నది⁶² అని అభిప్రాయపడ్డారు.

జా|| ఆర్కియస్ సుందరం గారు—

“ఈ జాజర పాటలను కోలలు కడుతూ పొడతారు వీటిని పొడేట పూడు కన్నూరి, గంధర్వాది, మొదలైన వాటిని వర్ణనకారు ఈ పొడికి జాజర అని పేరు జాజరపాటలు శృంగార హాస్య రస వ్రధానములై ఉంటాయి”⁶³ అని పేర్కొన్నారు.

జి పసుందర గారు—

“జాజర పాటలను మొగవారు కోలాటము వేయుచు పొడెదరు మొగవారు మాత్రమే కాక అడమగ కలిసి జట్టుగా కూడా అడుతారు జాజర పాటలు సంధ్యవేళ కోలలుచేత బూని అయలద్దమైన ద్వనిలో పొడెదరు”⁶⁴ అని తెలియజేశారు.

పై అభిప్రాయాల వల్ల తేలివ అంశాలు

ఈ పాటలలో “జాజర” అనే పదం పొదాంతాంతో ప్రయుక్తం కావడం మొదటి అక్షరం వీటిని పపంతోత్పన్న పసుయాంతో శృంగార ప్రయోగముల పరిమళ ద్రవ్యమున్ని వల్లెటవూడు గాని, వెన్నెల రాత్రులందు

ప్రేమ పీఠ మీఠుకు గాని పొడల రెండవ లక్షణం ఇవి శృంగార
హాస్యరసప్రధానానై పుండదం మూడవ లక్షణం

రాయలసీమ వడకపులలో తాళ్లపాక కవుల రచనల్లో⁴ జాజర
పాటలున్నాయి పైగా ఇవి తాళ్లపాక అన్నమయ్య చివరియ్యాయో
లోనే కనిపిస్తాయి

అన్నమయ్య - జాజరపాట ¹

జగదపు జనపుల జాజర
నగినల మంచపు జాజర ||వల్లవి||

మొల్లలు దురుముల ముడిదిన జరుపున
మొల్లపు నరసపు మురిపెమున
జల్లనలుప్పొడి జారంగలితిపై
చల్లెరతివలు జాజర ||జగద|| (12-274)

"దాలుజాలు నీ జాజర నమ్మ
జాలిలరె నీ జాజర" ||వల్లవి|| (12-332)

చిన తిరుమలయ్య కూడా జాజర ప్రస్తావన చేసినాడు

"జాజర వలపు జాజరే
బోజ దప్పడుగా బోయమ్మా" ||వల్లవి|| (16-113)

అన్నమయ్య జాజర పాటలు శృంగార పూరితాలు వీటిలో జాజర
అనేమాట వరదాంకంలో ఆవృత్తి అయ్యింది

చిన తిరుమలయ్య జాజర పాటలో కూడా శృంగార భావముంది
కాని ఈ పాటలో జాజర అనే పదం ఆవృత్తం కాదు వల్లవిలో గ్రామం
జాజర అనే పదం కనిపిస్తుంది

5 5 2 3 3 తందాన పొటలు

ఈ పొటల్ని సమూహంలో ఒకరు ఏకతారమీటతూ పొడుతుంటే తక్కినవారు చివర అందుకొని “తందాన” అనిగాని లేదా ‘తందాన తాన’ అని గాని వంతపొడతారు

ఆచార్య యస్వీ కోగలావుగారు

“ఇది సంగీతంలో గానంగ విశేషమైన తానశబ్దనంబుంబియ్యె యుండును”⁶⁴ అని అభిప్రాయపడ్డారు

సముద్రాల అక్షయ్యగారు—

“ఇదిగాన సమయమున మాటిమాటికిని అయిదు చూపుతూ చేయులాగా తానన ధ్వని”⁶⁵ అని పేర్కొన్నారు

తందాన పొటలు అన్నిమయ్యలో కన్పిస్తాయి
అన్నమయ్య సంతిర్తనలో తందాన పొట

వల్లవి తందనాన అనా తందనాన పురే
తందనాన భూ తందనాన

బ్రహ్మమొక్కటె వరబ్రహ్మమొకటె వర
బ్రహ్మమొక్కటే వరబ్రహ్మమొకటే ||తందనాన||

కందువగు హీనాధికములిందులేవు
అందరికి శ్రీహరే అంకరాత్మ
ఇందులో జంతుకుటుంబింతా నొకటి
అందరికి శ్రీహరే అంకరాత్మ ||తందనాన|| (7-151)

5 5 2 3 4 మంగళ గీతాలు

“మంగళ శబ్దానికి శ్వేత్రీయనం శివం భదం

కళ్యాణం మంళం కుభం"- అని అమరం

"మంగళం ముఖంలా తీరి మంగళం"

ముఖమునిచ్చునది మంళం అలాగే ధన్యుని పొందునది మూడో మంళమని అర్థం.

విశ్వాదోత్సవ కుభకార్యాదుల్లో స్త్రీలు పొడేవి మంగళ గీతాలు ఈ మంగళ గీతం చాళుక్య సోమేశ్వరుని అభిలషితార్థ చింతామణిలో "ఉత్పతే మంగళ గీయత్పర్యా యోగి ఒనైస్తదా"⁶⁶ అని చెప్పి ఉడింది అంటే ఉత్పవ సందర్భాల్లో ప్రయుక్తమవుతాయని అర్థం

అచార్య యస్మి తోగారాపు గారు-

మంళం, హారతి అరతి, ఆరాత్రికము, నివాళి, ధన శము మొదలగు బహు విధానములతో బహుగతులతో నిరాజనప్రయోజన పురస్కరమైన ఈ గీతము బహుయక్షగానములందు ప్రయుక్తమైనది సామాన్యముగా పవ్యంతముగను, పాదాద్యంతముల మంగళ శబ్ద పురస్కరముగ నుండును "⁶⁷ అని అభిప్రాయపడ్డారు

కృష్ణశ్రీ గారు-

"పురుషుడు భావనాబలమువల్ల తన (ఇంద్రి) ఆశుభవాన్ని పెంచి అతితోక దృశ్యాన్ని నిర్మిస్తాడు. స్త్రీ తన అభిమాన బలమువల్ల స్వర్లోక వాలావరణాన్ని తన ఇంట్లో ఉన్ననూరుస్తుంది మంగళగీతాల్లో ఈ ప్రయత్నమే చక్కగా గోచరిస్తుంది ప్రేమ, భక్తి అనే అందపు భావాల సమ్మేళనం వల్ల ఆవిర్భవించిన ఈ మంగళ గీతాలు వియిందీలో పొడిన అక్కడికిక్కడ చక్కగా అమరిపోతాయి, తనుక పీడిలో సార్వజనీనతదే ఎక్కువపొయి. ఇక ఈ ఉత్సవమూ విశోదమూ తన ఇంద్రివి ఎదురుగా ఉయిలా గొలుసులూ, చలువ మదతలూ

పొవడూ తన స్వంతము. వీటన్నిటివల్ల అపొటర్ ప్రజ్ఞేతక వాస్తవికత
సమకూరుతుంది ¹⁶⁸ అని తెలియజేశారు

పై అభిప్రాయాలవల్ల తేలిస అంకాలు

ఈ పొటర్లో ఎక్కుగడలో గాని పొదాంతాల్లో గాని, “మంగళం”
అనే మాట అవృత్తికృతడం మొదటి లక్షణం వీటిని ఉత్సర సందర్భా
ల్లోను, తదితర భరణాల్లోను పొడతారనదిం రెండవ లక్షణం ఇవి
విష్యంతాలుగా ఉండడం మూడవ లక్షణం

లాయలసీమ వదకపులు కూడా మంగళహారతులు వ్రాశారు
అన్నమయ్య, పెదతిరుమలయ్య, సొరంగపొడి, యాగంబివారు,
బ్రహ్మంగారు, గుంటుపల్లి కోటిలింగయ్య మొదలైన వారు 6 రకం
వదాల్చి వ్రాశారు

అన్నమయ్య-మంగళ గీతాలు

జయ మంగళము నీకు సర్వేశ్వరా
జయ మంగళము నీకు జలజవాసికిని వల్లవి||

శరణాగత పొరిజాతమా
కోరిన నుదల పొల భూతమా
అరుదయిన నృప్తికి నాదిమూలమా పో
హరినమో పురమ పుటాల వాలమా ||జయ|| (7-197)

పెదతిరుమలయ్య-మంగళం గీతాలు

“మాధవునకు మంగళము
సోధుప్రియనకు జయమంగళమూ || వల్లవి||

మదన గురునకు మంగళమూ—మా

మదిలోని హరికిని మంగళము
మీద (1) రిపుహరునకు మంగళము
చదువుల మూర్తికి జయమంగళము" ||మాధవి||

(2-987)

"చిత్తజగురుడ నీకు శ్రీమంగళం నా
చిత్తములో హరినీకు శ్రీమంగళం" ||వల్లవి|| (21 185)

సారంగపాణి - మంగళపాఠాలు

"జయమంగళము-నిత్య-భవమంగళం ||వల్లవి||

ఇందిరామణునకు-నిభరాజ పరదునకు
మందిరోద్ధారునకు - మాధవునకూ
నందనందకుడైన భవనీత బోరునకు
కందర్పకళకోటి నుందరునకూ ||జయ|| (సా వ నం 199)

యాగంబివారి మంగళపాఠతి

భక్తోదీపనక్త పరగ ధీమహియనుచు
భక్తుడే దైవమని శ్రుతులు
స్వర్గాధిపతి ఇంద సర్వదీపకులెల్ల
అర్చమభిషేక మంత్రాదు లితురు ||వల్లవి||

జయమంగళం నిగమాగమ స్తోత్రాశీతునకు
మంగళం మహామతో మహిమునకు
మంగళం నిత్యనిర్మల కళాశీతునకు
మంగళం యాగంబి లింగమునకు ||జయ|| ||అనువల్లవి||

కాలాయనమో కలశ కరుణాయనమో యనుచు
కాలాదర్శించు శ్రీకాలంబునన్

లితా వరంజోతి లింగ వమోయశుచు

కాలశిఖ కాళి వింకార యశుచు జలయా|| (శ్లో. 2486)

బ్రహ్మంగారి మంగళహారతి

మంగళం మంగళం

మమవంశ తిలకకు మంగళం

పెనుతోడ మాతలిపుడు మంగళం

మమగన్న తల్లికి మంగళం వల్లె||

శ్రీ వీరబ్రహ్మమునకు మన్నాడు నీసూరు

మరిముద్దగా జేసి నయముతో కళములకొల్పమల్పి

కొల్పి కోవము చేత సుతై

అపనాకలి కోవంబు నటువలె జేసెనిపుడు ||మంగ||

(కాళాక్షాస తత్వములు సం 23)

గుంటునల్లి కోటిలింగయ్య—మంగళహారతి

“మంగళమనిపొడరే అంగమలాకా మంగళహారతులిప్తరే

మంగళమని పొడరే సత్సంగముంగము మదిని నిల్పి

సంగా సంగములు విడి నిస్సంగులై గురులింగనికి

||మంగళ||

అన్ని దిక్కుల యందున యెడతెరపి తేకన్ని కాలములందున

మిన్నుమన్నగ్నియును జలమును మాతంతమును లేమియును

గాతను

తన్నొన్నియు మీరి అంతటమన్నవతశివ మూర్తికిని

||మంగళ|| (గు కో లి, తత్వములు సం. 27)

పై శీర్షసరిన్నింటిలో “జయమంగళం, “మంగళం” మంగళ

హరతులు" అనే పదాలు వలెవిలో ఉండి అవ్యతమై నాయి పెద
 ఉరుములయ్య కిర్తనలో "మంగళం" ప్రతి పాదాలంతలోను అవ్యత
 మయ్యింది

అన్నమయ్య, పెదతిరుమలయ్య శ్రీవేంకటేశునికి మంగళ
 పాదముల పాదాలు పెరి కిర్తనలో భగవంతుని విశేషామాలు, అతడు
 సెరవేర్చిన కాళ్ళాల్ని స్మరిస్తూ మంగళం పాదం గమనించవచ్చు

పాదంగపాదీ కార్తీతి నగదంలో వెలసిన శ్రీవేంకటేశుని దివ్య
 నామాల్ని స్మరిస్తూ మంగళం పాడినాడు,

యోగంబివారు, గుంటుపల్లి తోడిలింగయ్య వేదాల్లో, శ్రుతుల్లో
 చెప్పబడిన పరమేశ్వరుని వివిధ నామాల్ని, అతని కీర్తన స్మరిస్తూ
 మంగళం గీతాలు పాడారు.

బ్రహ్మం గారు మాత్రం ఆయుధాలకు సంబంధించి మంగళం
 పాడారు ఈ గీతంలో వివిధ ఆయుధాలందడం మనం గమనించవచ్చు

5 5 2 4, పరిశిష్టాలు

రాయలసీమ పదకపుల్లో కన్పించే అతల నానపదగేయ రీతుల్ని,
 ఈ వర్ణంలో భేర్వవచ్చు ఇందులో రెండు రకాలున్నాయి 1) ప్రతీకలకు
 సంబంధించినవి 2) ప్రవృత్తికి సంబంధించినవి.

5,5 2 4,1 ప్రతీక సంబంధి

వస్తువుల, వస్తుల పేర్లను ప్రతీకలుగా స్వీకరించడం ఈ పాట
 లోని విశేషం సాధారణంగా ఈ ప్రతీకలు అత్తమద్దేశించినవి

రాయలసీమ పదకపుల్లో "శుమ్మెద" చిలుక, "హంస" ప్రతీ-
 కభిగిన పాటలున్నాయి

5 6 2 4 1 1 కుమ్మద వదాలు

కుమ్మదకు పట్టదనుని పేరు అంటే ఆరుపొదాటు కలదీ కుమ్మదలు కకరకాలైన పూలపై పొలిపట్లు జీవుడు లోకంలోని పైపై ఆకర్షణలకు లోబడి పతికుడవుకాదనే శాస్త్రీశ్మతితో "కుమ్మద" వదాల్ని పొదకారు ఈ పదాల్లో శృంగారత, శాస్త్రీకర రెండూ ఉంటాయి

లాయలసీమ పదకప్పుల్లో "కుమ్మద" వదాతిను అన్నమయ్య యాగంబీవారు వ్రాశారు మిగిలితవారిలో ఇలాంటి వదాలు కన్పించవు

అన్నమయ్య - "కుమ్మదవదాలు" :

"వీడుక కాడపై వితిపడి తిరిగేపు కుమ్మదరో
చూడ జూడగదోంటి చూపు దప్పకవయ్య కుమ్మదరో

||కలలి||

తలపు దామరలోన తాపై యుండుడు నీవు కుమ్మదరో
తలవగ నీపె తలవపై తివి మమ్ముదుమ్మదరో
పొలయ గమ్మని తావి పొందువ దిరిగేపుకుమ్మదరో
పొలన నీ తిరిగేడి పొందు తెలుంగుదుము కుమ్మదరో"

(4-౮౬)

యాగంబీవారి "కుమ్మద వదాలు"

శ్రీ కంకుడను పువ్వు కుమ్మదా
మూడు లోకములయ్యెడు కుమ్మదా
పొళరమై యుండు కుమ్మదా
పరమేగంటి శివుని కాంతమున జూడు కుమ్మదా ||వల్లగి||

శివశివా యనపి కుమ్మదా
శివుడనగ విన్నమేలు కుమ్మదా

శాసన భక్తులకు తుమె

శివ శరణస్థ మేలె తుమ్మదా ||౧౦౦౦౦|| (3-218)

పై కీర్తనలో "తుమ్మద" "తుమ్మద" అనే పదాలు అప్పుడు
మైనాయి

అన్నమయ్య కీర్తనలో "తుమ్మద" అక్షర ప్రతీకగా ఉద్దేశించి
స్వీకరించబడింది. ఒక భక్తుని ఆవేశనను ఆ వేంకటేశ్వరునికి విన్న
పించి కోపదమే ఈ కీర్తనలో విశేషం

యాగంబీ వారి కీర్తనలో "తుమ్మద" అక్షర ప్రతీకగా ఉద్దేశించి
నది ఈ పాటలో శరీర వర్ణనను తాత్పర్యంగా చెప్పబడింది. అరుణకుల
పాపు పట్టుకలకు, వేయిరేకుల పూషానహాసానికి అస్తవం
అస్తవిషయ పృథులకు, తొమ్మిది వాకిండ్లు శరీరమందలి నవద్యాళులకు
మమ్మూరికోదాలు సామ్య వ్యవస్థకు, వది + వదేను అనివదియైదు
పంచవింశతి తత్వాలకు సాంకేతికాలుగా గుర్తించవచ్చు

అన్నమయ్య తుమ్మద పదంలో భక్తిభావ పూరితం యాగంబీ
వారి తుమ్మదపదంలో తాత్పర్య భావం స్పష్టం

5 5 2 4 1 2 చిలుక పదాలు

చిలుక తుకమహర్షిని సూచిస్తుంది. సరస్వతి దీవి మూడవ చేతిలో
ఉండి చిలుక తమిళంలో చిలుకపాటను "కిళిప్పొట్టు" అంటారు. మల
యాళంలో చిలుక పాటల్ని "కిళిప్పొట్టు" అంటారు. భగవంతుడు చిలుక
రూపంలో ప్రత్యక్షమై రామాయణ భారతాల్ని గాపం చేశాడని
"ఎటైత్తవ్వున్" ఆ పద్యంలో వ్రాశాడని అంటారు. చిలుక శబ్దానికి ఇంతటి
ప్రసిద్ధాంతం ఉండడం వల్ల "చిలుక పదాల్ని" రాయలసీమ పదకవుల్లో
కొందరు తాత్పర్య రూపంలో వ్రాశారు

రాయలసీమ వంటకాల్లో చిలుక వదాల్ని అన్నమయ్య యాగంటి
రాకు వ్రాశారు మిగిలిన వారిలో కనిపించదు

అన్నమయ్య "చిలుక పాటలు"

"శీవాకుమై యుండు చిలుకా-ని
వావడికి వరమాత్ముడై యుండు చిలుకా
ఆకును వంజరములోన నయమునకుండి నా
చేయి పెరిగిన చిలుకా
జాతిగా గర్కపు సంరెక్కబడి కాల
జీతబీదైతివే చిలుకా" (1-50)

ఘాగంటివారి చిలుక వదాలు

"చింతలన్నియు బాసి చెలరేగి ఆశప చింత మీదనుండు
చిలుకా
మంతనంబున నుండి మరిచెడి యిల జాట్లు మరులుకొని
రాకుమీ చిలుకా
చింత చదుపులు చదివి కాయం మీద వేదాంతము బలుకు
చిలుకా" (డి-2494)

పై పాటల పాదాంశాల్లో "చిలుకా" అనే మాట ఆవృత్తి అయింది

అన్నమయ్య కీర్తన సామాన్య మానవుడు ప్రావంచిక మాయా
బంధనాలలో చిక్కుకొని తల్లడిల్లడం, శీవాత్మ వరమాత్మలకు బక్యం
చెప్పడం మొదలయిన తాత్విక అంశాలు వ్యక్తం చేస్తుంది

యాగంటి వారి వదం కూడా పై అభిప్రాయాన్నే స్పష్టం చేస్తుంది
ఈ రెండు కీర్తనల్లో కూడా త్యాగ్విశ్వాసాలను వివరించడం జరిగింది

5 5 2 4 1 3 హంస వదాలు

ఇది “సోహం” యొక్క వికట రూపం హంసకు సోహస్తిశ్చు
వేరు చేసే శక్తి ఉంది సహజంగా విజ్ఞానానికి తెలుపురంగు గుర్తు
హంస తెల్లనిది కాబట్టి విజ్ఞానానికి ప్రతీకగా ఈ పదాన్ని చెప్పిరని
చెప్పవచ్చు విశిష్ట జ్ఞానం పొందినవారు “హంస” నామధేయులువారు
“రామకృష్ణవరమహంస” మొదలైనవారు సోహం తత్వాన్ని అర్థం
చేసుకొన్నవారు (అద్వైత సిద్ధాంతాన్ని) హం. లీ, కాట్టి “హంస” అనే
పదానికున్న పైశిష్ట్యం వల్ల “హంస వదాల్ని” వ్రాశారని చెప్పవచ్చు

రాయలసీమ వదకవుల్లో హంసవదాల్ని వ్రాసినవారు అన్నమయ్య
తరిగొండ పెంగమాంబ మిగిలిన వారిలో ఇటువంటి రచనలు కన్పించవు

అన్నమయ్య - “హంస వదం”

“దిబ్బలు పెట్టెలు దేలిన దిదివో
ఉల్లు నీటిపై నొక హంసా ||వల్లవి||

అనువుగ గమల నిహారమై నెలపై
వొనరివున్న దిదె నొక హంసా
మని యెడి తీపుల మానస సరసుల
పునికి మన్నదిదె నొక హంసా” ||దిబ్బ|| (1-16)

తరిగొండ పెంగమాంబ-“హంస వదం”

శ్రీగరుని గొనియాడవే ఓరాజహంసా ||వల్లవి||

రాజయోగిపై వెలుగుతుండవే ఓరాజహంసా ||అనుగల్లవి||

ఇటు వద్దముల మీద రాజహంస-నీవు

అరవవద్దము చూచి పే ౩ రాజహంస ||శ్రీగురుని||

(మల్లాస రత్నావళి - పం 83)

పై పాటలు పాఠాల్లో "హంసా" రాజహంసా" అనే మాటలు అవృతమైనాయి.

అన్నమయ్య పాటలో రెండు హంసలున్నాయి ఒక హంస నరమృలో విహరించడం, పాటునీళ్లను పేరుచేసి పాఠము ఆరగించడం గుడ్డు పెట్టి రెక్కల్లో దాచుకోవడం, మొదలైన వసుల్ని చేస్తే, రెండవ హంస ప్రాణుల కూనననరోవరాల్లో విహరించడం, మంచి చెడుల్ని పేరుచేసి మంచిని స్వీకరించడం ఒక్కొక్క రోజు కూపం నుండి విశ్వ స్పృహని ఆవిష్కరించడం మొదలైన వసుల్ని చేస్తుంది ఇప్పుట రెండవ హంస శ్రీవేదాశ్వురునికి ప్రతీక

వెంగమాంబ పాటలో "వంశేంద్రియాలు" "కుండలిని" "నత్తు చిత్తు" "యోగముద్ర" మొదలైన యోగవర్తనావల్ని వివరించడం జరిగింది ఇప్పుట రాజహంస అక్కట ప్రతీక

పై రెండు కీర్తనలు కూడా తార్కిక భావాల్ని స్పష్టం చేస్తాయి
5 5 2 4,2 ప్రవృత్తి నలబంధి

ప్రవృత్తి అనగా ప్రరతన ఈ లోకంలోని మాయన, బామోహాన్ని నిరసించి కాశ్యత స్థానాన్ని పొందాలని కష్టం ప్రతిట చేసి హిత బోధలే ఈ పాటల్లో సూచితం దీన్నే హెచ్చరించడం అనమయ్య సంసూన్ని వదిలొన మార్గంలో పయనింప చేసి ఉద్దేశ్యం కూడ ఈ పాటల్లో కనిపిస్తుంది

ఇందులో జీవాత్మకాలు మనసాత్మకాలు హెచ్చరిక వదాలు వస్తాయి

రాయలసీమ పదకవుల్లో కూడ ఇలాంటి రచనలన్నట్లు తెలుస్తుంది

5 5, 2 4 2 1 జీవాత్మకాలు

సేంద్రాంతంలో పరమాత్మ చర్చ తర్వాత ప్రాధాన్యము వహించేది జీవాత్మ చర్చ. ద్వైతం జీవాత్మ పరమాత్మల భేదాన్ని చెబుతుంది. ఆద్వైతం ఇకాన్ని స్పష్టం చేస్తుంది.

రాయలసీమ పదకవుల్లో అన్నమయ్య పెదరిరుమలయ్య వీరి రిరుమలవాద్యుడు, యాగంటివాడు, వెంగమాంబ జీవాత్మక పదాల్ని చెప్పారు.

అన్నమయ్య—“జీవాత్మకాలు”

“చాలునంటి ఇంచుకంటేచాలును అన్యమునకు

చాలకున్న లోకమెల్ల జాలదు

వీలిన యీ యాసా విజ్ఞాని చేతిరాయి

చాలు నింక హరినిబ్ధి శరణును జీవుడా” ||మాపు|| (6-157)

పెదరిరుమలయ్య—జీవాత్మకాలు

“అందులోనే వున్నవాడు అదిమూరితి

అందరాని పదవియైన నందిచ్చువకదు ||రెల్లవి||

ఘనులిండ్ల వారిట్లు కావనొయ్యేజీవుడా

కని నీయాత్మ వాకిలి కావరాదా

యెనసి వరుల రాజ్యమేల బొయ్యేజీవుడా

అనిశము నీ మనోరాజ్యము నేలరాదా ||అందు|| (21-133)

చిన తిరుమలయ్య-“జీవాత్మకాలు

“ఎన్నడికి నీకు జీవుడా యిదియె టుద్దివో జీవుడా
మిన్నించి నీగురవుల పాదము మడవకు వోవోయి జీవుడా
||వల్లవి||

మాట చెప్పెద జీవుడా మారు మాట లేదికి జీవుడా
నాటకంబుల వంచేంద్రియముల నమ్మకు వోవో జీవుడా
రాదికి జామీ జీవుడా నీకు జాటువో హరి భక్తి జీవుడా
కూటువ గూడిన కామక్రోధాదుల గూడకు వోవోయి జీవుడా
||ఎన్న|| (16-3)

యాగంబీ వారి “జీవాత్మకాలు”

నిన్ను నీవే నిజము దెలియరా-వెర్రిశివ
నివుగానిది ఒకటి లేదురా
నిన్ను నివు నిజము దెలియుమన్న-ఈ ప్రపంచో
త్పన్న హేతువై వెఱంగు వరప్రహ్మమీవురా ||నిన్ను||
||వల్లవి||

తనువు దెలియ నీవు గావు ప్రాణములకు మనకు టుద్ది నీవు
గావురా
విమతమంబు నీవు గావురా ఇంద్రియములు విషయ
ములును నీవు గావురా
ఇనుము అగ్ని కలసినట్లు అంతేగాని వాది నీవు
యెన లెప్పదెలిసి నీవు ఇన్నింటికి సొత్తి నీవు ||నిన్ను||
(డి-2494)

తరిగొండ వెంగమాంబ-జీవాత్మకాలు

“జీవా నీవు నిను గావలేవా - నిన్ను

భావించి చూచితే బ్రహ్మమే కావా ||శీవా||

వరగ దేహము మేదివండు-లోన

కరచుగ పురుగులు తాలిచెడువండు

తెరచాటు మాంసపుదిండు-దీని

తెలిగెల్ల చక్కగా తెలిసితే వండు ||శీవా||

(సుబ్బానరకావళి పం 82,

పై శీర్తనలన్నింటిలోను "శీవుడా" "శీవా"అనే మాటలు అన్నర్థమవుతున్నాయి

కోరికలు అపరిమితాలు విపరీతమైన కోరికలతో మనిషి బాధ పడుతుంటాడు గుట్టాలే కోరికలైతే ఈ లోకమంతా కూడా చాలదు కాబట్టి విపరీతమైన కోరికలతో బాధల్ని తెచ్చి పెట్టు కోరిక ఆ శ్రీవేంకటేశ్వరి నిర్మలంగా శరణువేడు అనే సందేశాన్ని అన్నమయ్య తన శీర్తనలో వివరించాడు

ఇతరుల సంపదను చూచి అనూయవడడం కన్నా నీ సంపదలో కృప్తిపడడం, ఇతరుల ఇంద్రుడు బోవడానికన్నా నీ అక్క అనే వాకిట్ల తెరిచి వరమాత్మను కోరించడం, ప్రీతి చూపాన్ని చూచి బాధపడే కన్నా తన చూపాన్ని చూచి అనందించడం వంటివి తేయడంవల్ల ఆ శ్రీవేంకటేశ్వరుని సేవ తేయడం వల్ల మోక్షం లభిస్తుందనే సిద్ధాంతాన్ని పెదవిరుమలయ్య పృష్టం చేశాడు

చింతిరుమలయ్య తనశీర్తనలో ఈ జీవితమంతా ఒక నాటకం సంసారమనే మాయలోబడి మనిషి పరిణమింపబడుతున్నాడు కాబట్టి శ్రీవేంకటేశ్వరి సేవించి ఈ మాయనుండి విముక్తి చెంది కాశ్యక వధూన్ని పొందమనే సందేశాన్ని అందిచ్చాడు

వరబ్రహ్మను వెదికితే శీవునిలోనే ఉన్నాడు మనిషి తనలోని

ఓరమాత్మను చూడగలిగితే బ్రహ్మజ్ఞుని అపజ్ఞాదు ఈ విషయాన్నే యాగండివారు స్పష్టం చేశారు ఈ అభిప్రాయాన్నే వెంగమాంబ కూడా వ్యక్తిం చేశారు

పై కీర్తనలన్నిటిలో కూడ అధ్యాత్మికతా భావం స్పష్టమైంది అశ్వత్థమైన ఈ లోకీక సుఖాల్ని వదిలి శాశ్వతమైన మోక్షాన్ని పొందాలి అనే సందేశాన్నిస్తాయి

5 5 2 4 2 2 మనసాత్మకాలు

ఎదుటి వారికి చెప్పడం కన్నా ముందుగా తనకు తాను చెప్పకొనడం మంచి వద్దతి అందువల్లే మనసాంత వదాలు వచ్చాయి మనసు కోరికలాంటిది దానికి నిశ్చలత్వం లేదు మనిషి ఓండిశావదానికి విముక్తి కావడానికి మనసే శారణమవుతుంది అలాంటి మనస్సులో నిశ్చలత్వం సాధించి మోక్షమార్గాన్ని అన్వేషించాలనే ఉద్దేశంతో వాగ్దేయకారులందరూ మనసాంత వదాలు వ్రాశారు

అన్నమయ్య, చినతిరుమలయ్య, సారంగపాటి యాగండి కవులు బ్రహ్మం మొదలైన రాయలసీమ వదకవులు మనసాంత వదాలు వ్రాశారు మిగిలిన వారిలో ఇవి కన్పించవు

అన్నమయ్య-మనసాత్మకాలు

“హరినామము కడు నానందకరము

మరగవో మరుగవో మరుగవో మనసా” (1-1 114)

నలినాథుని శ్రీనామము

శలిదోష హరము శైవలక్ష్మము

ఫలసారిము బహుంధమోచనము

తలవవో తలవవో తలవవో మనసా” (11-1 114)

చినతిరుమలయ్య - “మనసొత్తుకాలు”

“చెప్పినా మాట విను చిత్తమా
 చిప్పిలు చెండమాపుల చెరువులునున్నవా ||వల్లవి||
 పెగల్లైన విషయాల వేడుక వేడుకు మవి
 తిగురు గుండెలు సుమ్మి చిత్తమా
 పొగరు మూపుదనాల బొరలకు మవి యెల్ల
 తగులు విరి వందల దారివందివి ||చెప్పే|| (16-12)

నారంగపొడి - “మనసొత్తుకాలు”

అద్దె కొంప వందిది ఈ దేహమరిత్యమే మనసొ ||వల్లవి||
 మిద్దె మీది వరుగులు రెడ్డాలు సుమ్మి శ్రీనిగోపాలుని సొడ్డిగ
 ||అద్దె|| ||అనువల్లవి||

పువ్వువందిది యౌవనమనగా పొంగతి మనసొ
 వవ్వుగాదు శిరులు మెరుపు వందిది నమ్మకే మనసొ
 ముమ్మాదికి ||అద్దె||
 (నారంగపొడి వదాలు 189

యాగంది వారి “మనసొత్తుకాలు”

“దిగులేటికే మనసొ - దేవుడుండగనూ
 వగలు రేయి ఒకటిగా ప్రణవమిడు మనసొ ||దిగు||

వరధనాపేక్ష యిక పరిహరించపె మనసొ
 వరనారి తల్లిగా భావించవే మనసొ
 వరతత్త్వమే వేళ వతన చేయవలె మనసొ

చరమ హంసమ నెక్కి చరముగను మనసొ" ||దిగు||

(డి-2495)

అహమ్ గారి మనసొత్తకాలు

"కనుము దగ్గరిలోయి కదలకే మనసొ
కనుమ దాటిపోదే కలుగునే మనసొ
చెడు గుణంబుల చిక్కి చెరిపోకే మనసొ
చేరి నద్గురుని పేరించవే మనసొ" ||కను||

అడవిడ్డల నమ్మి అల్లాడకే మనసొ
అనంద ఇందిలో అల్లాడవే మనసొ
నంతకూటమిది నకమెంచకే మనసొ
న గి నొయ్యె దారి పొందించవే మనసొ" ||కను||

(సుజ్ఞాన రత్నావళి సం 11)

అన్నమయ్య కీర్తనలో "మనసొ" అనే పదం చరవాంశంలో
ఆవృత్తమవుతుంది శ్రీ వేంకటపతి వామంశవిక్రమైంది ఎంబంధ
విమోచనమైంది అట్టి కళ్యాణ వామాన్ని ఎల్లప్పుడు స్మరించాలని ఈ
కీర్తవాంశం

చివరిదుమయ్య కీర్తనలో ప్రతిరెండు వాదాలొక్కసారి
"చిత్తమా" అనే పదం ఆవృతమైంది పైపై ఆశలకు పోక శ్రీ వేంకట
శ్వరుని నిశ్చలంగా సేవించాలని స్పష్టం చేశాడు

అదై కొంచ వంటి ఈ దేహం, యౌవనం, పిరులు, సంసారం
అంతా మాయ వీటిని విస్మరించి వేడుగోపాలుని మంత్రాన్ని పఠించాలని
సారంగపాణి ప్రబోధం

వరధనాన్ని వరస్థ్రీలను విస్మరించి వరకత్తాన్ని పఠించినట్లు

యితే కాళ్ళక ప్థానాన్ని అలంకరించవచ్చని యాగండి వారి అభిప్రాయం

సారంగపొడి, యాగండితవుల, బ్రహ్మంగారి కీర్తనల్లో ప్రతి పాదాంతంలోను “మనసా” అనేది ఆవృత్తమయ్యింది అన్ని కీర్తనలు ఆధ్యాత్మికాలు

5 5 2 4 2,3 హెచ్చరిక పదాలు

ముందు జరగబోయే ప్రమాదాన్ని గమనించి జాగ్రత్త పడడం హెచ్చరిక అనగా జాగ్రత్తగా ఉండడం సాధారణంగానే ల్లలను పెద్దలు ఆయా విషయాల్లో తమ అనుభవంతో హెచ్చరికలు చేస్తుంటారు

హెచ్చరిక పదాల్ని గూర్చి యస్వీశోగారావు గారు-

“ఇది యొక సాంకేతిక గీతం ఇందుపాదాంతమున “హెచ్చరిక” యన్నదొకటి ఉత్తమంగా వచ్చును”⁸⁰ అని అన్నారు

రాయలసీమ పదకపుల్లో అన్నమయ్య, పెదతిరుమలయ్య సారంగపొడి హెచ్చరిక పదాల్ని వ్రాశారు మిగిలిన వారి రచనల్లో ఇలాంటివి కన్పించవు

అన్నమయ్య - హెచ్చరిక పదాలు :

“కంటిమి మీ ఇద్దరెందు కట్టిన యెచ్చరికెలు
జంటలై పున్నందుకును చలము తెచ్చరికె ||వల్లవి||

చెలిమి సేసేయందుకు చెనెటులే యెచ్చరికె

యెల యింపులకు నన్నలెచ్చరికె

తలపులకును తలవంపులే యెచ్చరికె

పిలచి చేసుకొనుటకు పెనగులెచ్చరికె” ||కంటి|| (31-472)

పెదరిదురుమయ్య - హెచ్చరిక వదాలు

“సొలీని మరి వడుగు చరిపేసే యందేయుండు
గాలపు బెండుపై వేటాని కుండును
వాలాయించి దృష్టి వింటానికి గుడిపైమండు
యీ లీల తత్వజ్ఞానికి యెచ్చరికై యుండవలెను”

(21-377)

సొరంగపాడి - హెచ్చరిక వదాలు

“శ్రీలలనా మడి రమదా! శ్రీత పోషణ సుగుడా
శిలాభిమయ వేణుగో-పాల హెచ్చరికె!
మురళీ రవలోలా నుం-దర లలిత కవోలా
వరమాత్మ శ్రీ వేణుగో - పాల హెచ్చరికె!

(సొ వ సం 197)

అన్నమయ్య సంకీర్తనలో ప్రతి పాదాంతంలో “హెచ్చరిక” అనే పదం అన్వతం అయ్యింది

సొలీడు దృష్టి వడుగు మీద ఉంటుంది విల్లుకానికి, దున్నీవానికి,
జూదరికి, కోమటికి వారి వారి వృత్తుల్లో హెచ్చరికగా ఉంటారు అదే
విధంగా తత్వజ్ఞానికి కూడా హెచ్చరికగా ఉండాలని పెదరిదురుమయ్య
అభిప్రాయం

సొరంగపాడి వేణుగోపాలుని వివిధ పేర్లలో వర్ణిస్తూ హెచ్చరిక
చేయడం గమనించవచ్చు

5 5 2 4 2 4 గోవింద వదాలు

రాయలసీమ ఎదకప్పుల్లో ఒక్క బ్రహ్మంగారిలో తప్ప ఇతర కవుల్లో
గోవిందవదాలు కనిపించవు

బ్రహ్మగారి గోవింద వదాలు

“నడిపిది నాముందు నాదీంతురా కొల్లి

నడిమండల ముందు నాదీంతురా

సందితెలియనట్టి ఖడ్గ కుక్కల : ట్టి

సందించి చాటుల తుమ్మింతురా

శివగోవిందా గోవిందా

ఏడ తిత్తులు పట్టి పూరింతురా

నాదుల మండంబు నడిమింబు భేదింతురా

దండైన నా గురునంబు జేరుక పెద్ద

కొండలన్నియు పిండి గొట్టింతురా” ||శివగోవింద||

(కాలాక్షాస తత్త్వములు పం 55)

పై కీర్తనలో నరనాంకంలో “గోవిందా గోవిందా” అనే వాక్యం ఆపస్తంబపుతుంది ఇందులో ఆధ్యాత్మిక భావం వ్యక్తమవుతుంది

రాయలసీమ వనకపులందరిలోను కనిపించే జానపద గేయరీతుల స్థూల పరిశీలన ఇంతవరకు విశ్లేషించడం జరిగింది అయితే తాళ్లపాక కవుల్లో పై రీతులు మాత్రమే గాకుండా జాతి పాటలు సానముఖాలు, కోదనపు పాటలు, కోలాటం పాటల, మొదలైనవి విస్తృతంగా ప్రాచార్య దీనికి తాళ్లపాక కవులరాశికి సంబంధిత శాస్త్రం వ్యక్తతంగా అభివృద్ధి పొందకపోవడం, ఆయా వనకపులకు జానపదగేయ రీతుల మీద మక్కువ కావడం ప్రచారానికి ఈ రీతులు సరైనవని భావించడం కారణాలుగా ఉపింపవచ్చు ఇలా వాగ్గేయ కారులు ప్రధానంగా ఆధ్యాత్మిక భావ తు అనుపైన కీర్తనలే ప్రాయశఃపల్ల తాళ్లపాక కవుల్లో ఉండే జానపద రీతులు వీరిలో ఉండవు

అంభాస్ట్ర సూచి

- 1 భరతముని నాటకశాస్త్రం - ఆధ్యాయం-32, శ్లోకం 25, 47
- 2 దా|| పేటూరి ఆచందమూర్తి - తెలుగు సంకీర్తన అక్షరము - అక్షరక్షర సమన్వయములు-భారతి (మార్చి 1971) పుట 59
- 3 సంగీత సంప్రదాయ వ్రదర్షిని (మొదటి సంపుటం) పుట 106-111
- 4 పదములు క్షేత్రయ్య(అంధ్ర వక్త్రీక చిత్రభాను సంచిక 1942-43) పుట 15
- 5 పీఠిక శృంగార పదములు పుట, 111 = XXX VIII
- 6 అంధ్ర వాగ్గేయశార చరిత్రము పుట 75-77
- 7 7-14, 12-85 1-75
- 8 16-2-59
- 9 సుజ్ఞానరత్నావళి-4
- 10 సుజ్ఞానరత్నావళి-28
- 11 సుజ్ఞానరత్నావళి-31
- 12 సారంగపాణి పదములు - 7, 152
- 13 డి-2487
- 13ఎ 5-11
- 14 సుజ్ఞాన రత్నావళి - 9
- 15 " -30
- 16 సారంగపాణి పదాలు 181
- 17 సుజ్ఞాన రత్నావళి 8
- 18 డి-2494

- 19 1-289 , 8-52 , 11-3-123 , 12-378 , 12-78 , 7-260 ,
8-239 , 12-166 , 13-223.
- 20 7-14 , 1-289 , 12-85
- 21 23-536 , 21-337
- 22 16-2-59
- 23 సుజ్ఞాన రత్నావళి-1,4 9,15,8
- 24 సుజ్ఞాన రత్నావళి 32,28,30,29
- 25 తోటిలింగయ్య తత్వాలు 1,19,2,4,21,26
- 26 సారంగధారి వదములు - 18,7,194 , 131 , 188 , 97 ,
130 192
- 27 సుజ్ఞాన రత్నావళి 82,77,78,81,83
- 28 యాగంధివారి వదాలు ది-2494 ది-488 , ది-2489
ది-2495 ది-2495 , ది-2494 , ది-2189 , ది-2489 ది- 491
ది-2488 , ది-2489
- 29 అన్నమయ్య సంకీర్తనల్లో జానపదపద్యములు పుట 219
- 30 అన్నమాచార్యుని కవిత్వ (వాణి 22-7-85)
- 31 తెలుగు జానపద గేయసాహిత్యం పుట 400-403
- 32 తెలుగులో కొత్త వెలుగులు (మొ సం) పుట 185 188
- 33 మేలుకొలుపులు (వ్యాసం) పుట 202-203
- 34 ఆంధ్రయక్షగాత వాఙ్మయచరిత్ర పుట 340
- 35 మేలుకొలుపులు (వ్యాసం) పుట 24
- 36 ఆంధ్రయక్షగాత వాఙ్మయ చరిత్ర పుట 315
- 37 పృథుర కవిత్వం పుట 107, 109
- 38 త్యాగరాజు కీర్తనలు, విశేషవివరణము (ప్ర భా) పుట 200
తెలుగు జానపదగేయ సాహిత్యం పుట 472

- 40 ఆంధ్ర యక్షగాన వాఙ్మయ చరిత్ర పుట 342
- 41 తెలుగు కన్నడ జానపద గేయాలు, పుట 136
- 42 లావణిపాటలు (వ్యాసం) పుట 199-203
- 43 ఆంధ్ర వ్రతీక పుట 18
- 44 తెలుగు జానపద గేయసాహిత్యము పుట 472
- 45 ఆంధ్ర యక్షగాన వాఙ్మయ చరిత్ర పుట 324
- 46 త్యాగరాజ శీర్షనలు-విశేషవివరణము (వ్రథా)పుట 219
- 47 అన్నమయ్య పాటలలో జానపద రీతులు (వ్యాసం)
- 48 ఆంధ్రయక్షగాన వాఙ్మయ చరిత్ర పుట 281
- 49 తాళ్లపాక కవుల పదకవితలు, భాషాప్రయోగ విశేషాలు పుట 359
- 50 కల్లి వదాలు, పుట 92
- 51 అన్నమయ్య పాటలలో జానపద రీతులు (వ్యాసం)
- 52 ఆంధ్ర యక్షగాన వాఙ్మయ చరిత్ర పుట 348
- 53 తాళ్లపాక కవుల పదకవితలు-భాషాప్రయోగ విశేషాలు పుట 340
- 54 శ్రీనివాసాధర భార కృతి గళు, పుట 6
- 56 తెలుగు జానపద గేయ సాహిత్యం పుట 457
- 57 ఆంధ్ర యక్షగాన వాఙ్మయ చరిత్ర పుట 321
- 58 తాళ్లపాక కవుల పదకవితలు-భాషాప్రయోగ విశేషాలు పుట 34
- 59 ఆంధ్ర వాగ్గేయకార చరిత్రము , పు 69-70
- 60 తెలుగు జానపద గేయ సాహిత్యము, పుట 51
- 61 తాళ్లపాక కవుల పదకవితలు - భాషా ప్రయోగ విశేషాలు పుట 346
- 62 తెలుగు - కన్నడ జానపద గేయాలు, పుట 162

- 5 తెలుగు జానపదసాహిత్యము, స్త్రీల గేయములలో సంద్రాదాయము
పుట 250
- 64 ఆంధ్ర యక్షగాన వాఙ్మయ చరిత్ర, పుట 327
- 65 ఆంధ్రమాచార్య సంకీర్తనామృతము (ద్విభా) పుట 2
- 66 తాళ్లపాక కవుల పదకవితలు -భాషా ప్రయోగ విశేషాలు,
పుట 336
- 67 ఆంధ్ర యక్షగాన వాఙ్మయ చరిత్ర , పుట 338-340
- 68 మంగళ గీతములు (వ్యాసం) పుట 421-423
- 69 ఆంధ్ర యక్షగాన వాఙ్మయ చరిత్ర

రాయలసీమ పదకవులు - సమాజం

సమకాలీన జగత్తుకు, సామాజిక సంవత్సరానికి అతీతంగా విశేష వివిధవలేడు ఆయా కాలంలో జరిగే రాజకీయ సామాజిక, సాంస్కృతిక పరిస్థితుల్ని ఆయా కాలానాటి కవిత్వ కొంత వరకు స్పష్టం చేస్తుంది కనుకనే సాహిత్యం సమాజానికి దర్పణం లాంటిది

రాయలసీమ పదకవులు తమ చుట్టూన్న సమాజం కోసం ప్రజల భావలో తమ రచనల్ని ప్రాకారు వీరి రచనల ఆధారంగా ఆయా కాలానాటి రాజకీయ, సామాజిక, సాంస్కృతిక పరిస్థితుల్ని పరిశీలించవచ్చు

గీ 1 రాజకీయ వ్యవస్థ

రాజులు, రాజ్యానికి సంబంధించిన సమస్తం రాజకీయం అవుతుంది ఆశుసంకీర్తనగా సింహాసనమెక్కిన రాజులు, రాజ్యం నిలబెట్టుకోవడానికి వారుపడే అరాటం, ఇటు దాయాదుల అటంకాలు, అటు విరోధుల దండయాత్రలు, వీటివల్ల ప్రజలు ఎదుర్కొనే సమస్యలు మొదలైనవన్నీ రాజకీయ వ్యవహారాల్లో విభాగాలు

ప్రస్తుతం పరిశీలించే రాయలసీమ పదకన్నలు స్థూలంగా 1 శతాబ్దం నుండి 19వ శతాబ్దం వాళ జీవించినవారు ఉన్నారు వీరూమూ రకాలుగా విభజించవచ్చు

- 1 విజయనగర కాలంనాటి వాగ్గేయకారులు
 - 2 నవాబుల కాలం నాటి వాగ్గేయకారులు
 - 3 సంస్థానాధీశుల కాలంనాటి వాగ్గేయకారులు
- 6.1.1 విజయనగర కాలంనాటి వాగ్గేయకారులు

విజయనగర కాలంలో ప్రధానంగా కాశ్లపాక కవులున్నారు వీరి పదరచనల ఆధారంగా అనాటి రాజకీయ వ్యవస్థను కొంతవరకు పరిచినవచ్చు

అన్నమయ్య

అన్నమయ్య విజయనగర రాజులైన నంగమ, సొలు, పంశీయులతో ప్రత్యక్ష పరోక్ష సంబంధం కలిగినట్లు తెలుస్తుంది

నంగమ పంశీయులు

నంగమవంశంలో హరిహర రాయలు (క్రీ.శ 1336-1357 మొదటివాడు అతని అనంతరం రెండవ హరిహరరాయలు (క్రీ.శ 1371-1404) పెద్దతమారుడు ఒకటవ విరూపాక్షరాయలు (క్రీ.శ 1404-1409) వరిపాలించాడు కాని అతని తమ్ముడైన రెండవ ఋక్కరాయలు (క్రీ.శ 1405-1408) తన అన్నమ రాజ్యభ్రష్టుని చేసి సింహాసనంపైవనం చేసుకొన్నాడు అయినప్పటికి అతని తమ్ముడైన మొదటి దేవరాయలు తన అన్నమ వెంటనే సింహాసన భ్రష్టుని చేసి క్రీ.శ 1406-1422 వరకు రాజ్యపాలన చేశాడు మొదటి దేవరాయల అనంతరం మొదటి విజయరాయలు (క్రీ.శ 1422-1428 సింహాసనం

మెక్కాదు తదనంతరం రెండవ దేవరాయలుగా ప్రసిద్ధిచెక్కిన బ్రౌడ దేవరాయలు క్రీ.శ. 1428 నుండి 1488 వరకు రాజ్యపాలన చేశాడు.

ఈ దేవరాయల్ని ప్రతాపదేవరాయలు పెండుకు నిలిపించి నంప దానికి ప్రయత్నం చేశాడు. దేవరాయల అనంతరం మల్లిఖార్జున రాయలు (1447-1465) ఆ తరువాత రాజశేఖర రాయలు పాలించారు. అప్పుడు రెండవ విరూపాక్షరాయలు (1465-1483) మల్లిఖార్జున రాయల కుమారుని సంపించి తాను రాజైనాడు. ఆ విరూపాక్ష రాయల్ని రాజశేఖరరాయలు పంపిశాడు. చివరకు పశ్చాత్తాపపడి మిగిలిన ఖంభా గాన్ని బ్రౌడ రాయలకు ధారాదత్తం చేశాడు.

సంగమ వంశీయుల చరిత్రలోని కొన్ని విశేషాలు కన్నడ యక్ష కీర్తనల్లో కనిపిస్తుంది.

పెజుకు పెజుకు నిండు పేడుక పడినట్టి
కు అత ఋద్దుల నెట్టు గూడుదు నయ్యా

దేహ మిచ్చిన వాని దివికి తంపెడు వాడు
ద్రోహ గాక నేడు దొరయట

కోడ ఋద్దిన వారి తొడరి వంపెడు వాడు
చూడ దుష్టుడు గాక సుకృతి యుట (1-235)

పై పాదాల్లో సంగమ వంశీయుల నీచకృత్యాలు స్పష్టమై కుంది.

సొళువ వంశీయులు

సంగమ వంశీయులు తర్వాత సొళువ వంశీయులు విజయనగర సింహాసనమెక్కారు. వారిలో సొళువ కరసింహరాయలు 1486-1491

వరకు రాజ్యపాలన చేశాడు. సరసింహరాయలు తర్వాత సరసనాయకుడు తిమ్మరాజును రాజుగా చేసి రాజ్యపాలన చేశాడు. అయితే ఆయాశి తెలియని వారు తిమ్మరాజును హత్య చేశారు. తర్వాత వరసనాయకుడు ఇమ్మడి సరసింహనాయకుడిని రాజుగా చేశాడ. “వరస నాయకుడు 1503లో చనిపోయాడు.

సొళువ పంకరాజుల ప్రస్తావన అన్నమయ్య కీర్తనల్లో ప్రత్యక్షంగా ఎక్కడా కన్పించదు కాని సొళువ సరసింహరాయలు అన్నమయ్యను అదరించడం, తన మీద పొట పొడని కారణంగా అన్నమయ్యకు సంకెళ్లు వేయించడం పొమ్మి మహాత్మ్యంతో ఆ సంకెళ్లు ఊడి పడడం, ఆపై రాజ్యాశయాన్ని వదులుకోవడం మొదలైన అంశాల్ని తాళ్లపాక చిన్నన్న “అన్నమాదార్య పరిత్ర”లో వ్రాశాడు

ఇదేగాక అన్నమయ్య రాజసేవల్ని కూడా పరోక్షంగా నిందించి వాడు

“గరిమల పెరగురు గాక మానవుల
సేరుల దియ్యని నోర తెడు మేసేదా
హరినారాయణ యనియెడి నోరను
ధర నితరుల పేళ్లు దడపుటెట్టు
సరవితో వేదములు చదివేడినోరను
వరుల మీది వదాలు పొడేదా” (9-16)

సరుల నాత్రయించిన తన అవిచేకానికి బాధ వడ్డారు

“ఎక్కడ చూచిన నీవే యేలికెపై పుండగాను
యిక్కడా దొత్తుల బంట్ల నేలిలి వేసు” (5-252)

విజయనగరంపై తురుష్కులు దండెత్తారు ఆ దండయాత్రల్ని స్వయంగా చూచిన అన్నమయ్య అనాది బ్రాహ్మణుల అగదాట్లను,

స్థలం దైన్యం, స్త్రీల మాగళంగాలు దేవాలయాల స్థలిని వివరంగా
వర్ణించారు

“తుటుములై మానురుల కుండెములు తుండెములు
యిటువలై మాతములు యెట్టుమోసో
అటువాలల రొదల అళి మెట్లొరెనెసో
అంగలాచే శమిములు యంగ భంగపుదోపు
శింగితాన వింట నూర్కుడెట్టు చూచెనో
పొంగి నానాజాతి చేత టవన మెట్లానెనో
అరుదు గోహత్తులు సేయగ చూడలం గలాన
సరిధర్మదేవతెట్టు నమ్మకంచెనో
దేవాలయాలు వానాదేశముల జొచ్చి
దేవగ నెట్టుండిరో దేవతలు” (11-1-133)

గజపతులు నిలయనగరంపై ప్రాభవం చూపినపుడు అన్నమయ్య
ఓడైభాష నేర్పుకోవలసి వచ్చింది ఆ విషయాన్ని

“దాగినొడై భాషలాడి నెడై వాడనైతిని
తెగి తెలుంగాడ నేర్పి తెలుగు వాడనైతి
అగడై శ్రీవేంకటేశ అన్నియు విడిచి నేను
తగు నివాసుండనై దాసరినైతి” (9-90)

అని చెప్పుకొన్నాడు.

ప్రభావమైన రాజ్యాన్ని సంగమ, సాళువ పంశీయులు వరి
పొలిస్తున్న రోజుల్లో వారికి అండదండగా ఉన్నవారు, వీటికి మాటికి
ఎదురు తిరిగిన మండలాధీశులు కొందరున్నారు వారిలో భోయదొతలు,
రెడ్డిరాజులు చెప్పుదగినవారు

బోయదొరలు

అన్నమయ్య పరిశీర్తనలో బోయనాయకుల ప్రస్తావన చాలా చోట్ల కనిపిస్తుంది స్వామిని నాయకుడుగా అప్పమయ్య వర్ణించాడు

“పొడవైన శిష్యుని బోయనాయకుడు

విడువ శిష్యుని గామపెడ బోయనాయకుడు” (1-480)

అన్నమయ్య కాలం నాటి బోయనాయకులు సామ్రాజ్య శైలులో కంటి స్వార్థానికీ ప్రాధాన్యం అచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది అన్నమయ్య వారి ఆగిరాల్ని కుండబట్టలు కొట్టినట్లు చెప్పాడు

“భూమిని కలిమిని బోయనామి (యః) కల

శేషుని యాంధ్రై చిమ్మరిరి” (11-2-77)

రెడ్డిపాళెగార్లు

“శిమ్మిరెడ్డి మాకు నిచ్చె దిట్టమైన పాలము

బొమ్మిరెడ్డి కప్పగించె బొదితెనె పాలము” (10-52)

పై కీర్తనలో శిమ్మిరెడ్డి, బొమ్మిరెడ్డి అనే వారి పేర్లు కనిపిస్తాయి అది విధంగా గండు గంటిచీరెడ్డి, వెలిగొండ శివరెడ్డి (11-2-41) అనే పేర్లు ప్రస్తావన కూడా కనిపిస్తుంది వీరందరూ రాజుల పాలనలో అనధానికీ

“ఒక్కడవె బోకన శివయపు నివె

దిట్టగా నెవ్వరు లేరు శిమ్మినాయకా” (11-2-41)

అనే కీర్తన పాక్ష్యం

“వెలయనగర ప్రజల దృష్టిలో “పాలనా” వ్యవస్థ”

పాలన రెండురకాలు ప్రజల శ్రేయము వరమార్థంగా భావించడం

మొదటి తన సింహాసనం ఉద్రంకం ఉండడానికి ఏర్పాట్లు చేయడం
రెండవది ఈ రెండింటిపట్ల ప్రజల మానోభిప్రాయాలు భిన్నంగా
ఉంటాయి వాటిని అన్నమయ్య కవిగా, ప్రజాప్రతినిధిగా తన
శీర్షనలో స్పష్టం చేశాడు

రాజు-రాజ్యం

ఐలు దుర్గమం వానికి భయమేమిటా లేదు

కలిమి గలవానికి కడమలేదు (2-237)

ఈ శీర్షనలో ఐలవంతులైన రాజులు సమర్థవంతమైన పరిపాలనకు
సంబంధించిన విశేషాలు కనిపిస్తాయి

“వట్టి భద్రుడు గూర్పుండె ఐలుసింహాసనము పై

సైన్య బంటు పెట్టివాడు వెట్టులే కరా” (2-17)

ఇందులో అసమర్థులైన రాజుల పాలనా విమోక్షలు కనిపిస్తాయి

రాజులు - భటులు

ఏ రాజైనా ప్రసిద్ధుడు కావాలన్నా అతని రాజ్యంతోవాటు అతగం
కూడా ఉండాలి, అన్నమయ్య ఈ విషయాన్ని

“ఏలికై పగవారినెదిరించి ఐరాజొకడు

మేలైన పదవులంది యెరసేనట” (2-152)

అనే శీర్షనలో స్పష్టం చేశాడు

పై పరిశీలనవల్ల విజయనగర రాజుల, ఇతర సాయకుల పాలన
వ్యవస్థ అర్థవంతంగా ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది

పెద తిరుమలయ్య

శాశ్వతాక అన్నమయ్య శయనాత మధిగ్ధకాలం ప్రారంభించిన పెద తిరుమలయ్య తన రచనల్లో రాజకీయ పరిస్థితుల ప్రవృత్తి పరోక్ష పద్ధతిలో సూచించాడు ఇతడు తుకున వశశ్రుతిలో ఆస్థితరాయలకు సన్నిహితుడుగా కన్పిస్తున్నాడు అయితే ఇతర రాజుల దండయాత్రలను వర్ణించకపోలేదు

కృష్ణదేవరాయలు విజయయాత్రలను మనసొ మెచ్చుకొన్నట్లు క్రింది పదం సాక్ష్యమిస్తుంది

విజిగి పారెడియట్టి వీరిడి యొరిపులాం
తటి శరణు చారరో దండాలు వెట్టరో

వీరై వచ్చె గృహ్టుడిదె వేయరో కైదుపులు
కాగిన పోటు లాగి కదియకురో
పొడమికో భీతివాయు పూరినోళ్ళ గరవరో
అడువారకునుకోరో అతడు దడవడు

గోవిందుడు చాడివచ్చె గునుకుడు తారరో
కాపుమిని మెడల పొగలు వేయరో
వేవేగ విడ్డలకు విభుని పేర్లు పెట్టరో
వోవో యొంగిలి చేతులాగ్గరో రక్షించని (7-11)

అలాగే రాజసేవను తిరస్కరించినట్లు క్రింది పాదాలు సాక్ష్యమిస్తాయి,

“అడవిలో మృగ జాతియైనా గావచ్చు గాక
వడి నితరుల గొలువగ వచ్చునా” (21-86)

తన పై జరిగిన హత్యావ్రయత్నాన్ని కూడ పెదతిరుమలయ్య
వివరించాడు

నరుల దుక్కాంగదు చేతి కత్తిధార బొల్లి
వరుస ధర్మాంగదు పై వనమాలాయ
హరి నీ శృవ కలిమినట్లనే అరులచే
కరణధార నాకు గలువ దండాయ" (6-85)

ఎన తిరుమలయ్య

దీన తిరుమలయ్య కూడా రాజాశ్రయాన్ని తరస్కరించినట్లు
తెలుస్తుంది రాజాశ్రయ శీర్షించిన కవులను నిందించినట్లు కూడా క్రింది
పాదాల వల్ల తెలుస్తుంది

వెలయ రాజాశ్రయ దీపించే ప్రాణులాల
కల శ్రీ సేంకలనాథు గావగ రాదా
వలెనని యిందరికి వరాలిచ్చే దేవుడేమి
కొలుపు నిలుపుపాటి గుఱమియ్యనోవదా" (16-1-42)

అదీ విధంగా చినతిరుమలయ్య రాజాశ్రయ వల్ల కొన్ని వాదల్ని
అనుభవించినట్లు తెలుస్తుంది ఆ వాదలేమిలో స్పష్టంగా లేదు

"యెవ్వరి సొమ్ముగుడిది యెవ్వరి గుఱ్ఱాలపెంబు
కొవ్వ దీర బారాడి కొలిచేది
యివ్వల బుట్టించి పెంచి యేలినదేపుడుండగా
అవ్వలివ్వలి వారిని అనవడదగుచా" (16-1-55)

అయితే పొలకుల ఉదారస్వభావాల్ని కూడా చినతిరుమలయ్య
వర్ణించక బోలేదు, ముచ్చుకు

"తానె బుద్ధెరిగితే తవ్వులేల వచ్చీని

మానక యేరిక తిన్న మన్నింఁమగాక" (16 1-25)

¶ 12 నవాబుల కాలంనాటి వాగ్గేయకారులు

నవాబుల కాలంలో వీరబ్రహ్మం, దూదేకుల సిద్ధయ్య ఈనాటికి తెలుస్తుంది

17వ శతాబ్దం తొలగింపులో చాక కర్నూలుకు రామరాయల మనుమడు గోపాలరాజు పోలిండాడు తర్వాత బీజాపూర్ ముల్తాస్ ఎంపెన అబ్దుల్ సాహెబ్ ఖాన్ కర్నూలును ఆక్రమించాడు అతని తర్వాత అతని తమ్ముడు మహమ్మద్ కర్నూలును పోలిండాడు. 1686లో ఇంగ్లీషువారు ఆక్రమించుకొనే వాకా ను నవాబులే పోలింపాలిండాడు

1713లో అబ్దుల్ వలీఖాన్ అనేవాడు కడపనవాబు 1759 వరకూ నవాబుల పాలన సాగింది. సిద్ధవబాబ్ని గోలకొండ నవాబులు పోలింపినట్లు చరిత్రలో ఉంది

వీరబ్రహ్మం, దూదేకుల సిద్ధయ్యలు ఈ నవాబులందరిని కలిసి నట్లు, వారికి కాలక్షాప జోధలు చేసినట్లు బ్రహ్మంగారి చరిత్ర నప్పట్లం చేస్తుంది కాని అనాటి రాజకీయ పరిస్థితులు, వీరు కను పదాల్లో ఎక్కడా నప్పట్లంగా పేర్కొనలేదు దీనికి కారణాలు రెండుగా చెప్పవచ్చు వీరబ్రహ్మం, దూదేకుల సిద్ధయ్యలు తాత్విక దృష్టితో తత్వాల చెప్పడం ఒకటి మిద్దడు రాజాశ్రయం కందుండగ న వారం చేయడం కూడా మరొక కారణం కావచ్చు

¶ 13 సంస్థానాధీశుల కాలంనాటి వాగ్గేయకారులు

సారంగపాటి, గోవిందసామయ్య తరిగొండవెంగమాంబలు సంస్థానాధీశుల కాలంనాటి వారని చెప్పవచ్చు

"సారంగపాటి"

9

సారంగపాటి కావ్యేదినగర సంస్థానాధీశులచే నిర్మింపబడి వారి

అక్షయంలో ఉండినట్లు పొరంగివ చీ పుష్పం చేశాడ.

“పుట్టిరవి గొడలు : మూహితుల గొలిచి

వట్టడన్నానితై ఎరుగుతెత్తి” (సా ప 184)

చివరకు రాజ్నాయం మీద విసుగుచెంది “కోవము జేసే నర
బాధుకొలుపుగొలిచే దాక రోజా చీచీ” (సా ప 173) అని బాదపడ్డాడు.

గోవిందసామయ్య

గోవిందసామయ్య శారే చివగర సంస్థానాధీశుల ఆస్థాన కవిగా
ఉండేవాడు.

శారేచివగర సంస్థానాధీశుడు వేంకటపెరుమాళు రాజుగారు.
వేంకటగిరి రాజుమూర్తై గురువు పెళ్ళాడినాడు ఏ శారణవల్లనో వేంకట పెరు
మాళురాజుగారు ఆమెను పుట్టిందిలోనే పదిలిచేశాడు,

వేంకటగిరి రాజుమూర్తై గురువు గోవిందసామయ్య తన రాజుమూర్తై
సంసారం వక్కుబడడం కోసం రాజుమూరి చేత మగవేషం చేయించాడు.
రాజుగారి కొలువులో ఆమె చేత నాట్యం చేయించాడు తరువాత రాజు
గారు ఆమెను అనుగ్రహించాడు.

పై పరిశీలనవల్ల రాజుగారి న్యవేశయాల్లో ఇతరులు జోక్యం
చేసుకొనేవారని పుష్పం.

తరిగొండ వెంగమాంబ

వెంగమాంబ తత్త్వాల్లో రాక్షసియ పరిస్థితులకు సంబంధించిన
అంశాలు కన్పించవు. ఆమె రాజ్నాయంలో ఉండకపోవుటే ఇందుకు
కారణం కావచ్చు. అంతేగాక ఆమెలో తాత్త్విక దృక్పథం ఎక్కువగా
ఉండడం కూడా ఒక కారణం కావచ్చు.

6.2 సాంఘిక వ్యవస్థ

మానవుడు పంపుతీలి కలి కూడా సంఘంలో భాగస్వామి విశిష్ట గూడ సంఘం కట్టబాట్లను అధిగమించలేదు అంతేగాక సమాజావేది సామాజిక పరిస్థితులు కవిపై అని వార్యం

రాయలసీమ పదకవులు కూడ అమవదల్లో ఆయా కాలాల్లోని సమాజావేది సామాజిక పరిస్థితుల్ని ప్రతిబింబించలేదు వీరి రచనల ఆధారంగా సాంఘిక పరిస్థితుల్ని ప్రధానంగా మూడు రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చు

1 వర్ణ వ్యవస్థ

2 వృత్తి వ్యవస్థ

3 సాంస్కృతిక వ్యవస్థ

6.2.1 వర్ణవ్యవస్థ

వర్ణం కలం జాతి అనే మాటల్ని నేడ సమాజార్థంలో వాడుతున్నాం వర్ణమన్నది బ్రహ్మచారి వాకర్వర్ణదుల్ని, కలమన్నది వంశం తెగను, జాతి అన్నది కలం పుట్టక, నందాలహూతంగి జాతుల్ని విశ్లేషిస్తుంది

వర్ణమనేది పెట్టమెడకు రంగుల ఒట్టి ఏర్పడింది అయితే ప్రకృతిగా అది వృక్షాల ఒట్టి మూడుటా వర్ణించి ప్రపంచంలో ఈ నాలుగు వర్ణాల ఎడ్యు విభిదాలు లేవు కాల మేదా ఒకరి అధిక్యం ఎల్ల వైతేనేమి లేదా కామనూదా అకరులకు శీలమనే భావన అకరుల్లో రూఢిగా ఏర్పడడం వల్లవైతేనేమి చారిత్రక, రాజకీయ, సాంఘిక నాజావరణంలో చాల మార్పులు సంకరించుకొన్నాయి

రాయలసీమ వాగ్గేయకారులందరూ తమ శీర్షికలో జాతి, కుల

“తాల్ని ప్రస్తావించారు

జాతి పద ప్రయోగం

అన్నమయ్య

“తమలో నెవ్వరయినా తమజాతి
తమనేర్పు ఎక్కుడై తోడు తక్కువ నరు” (8-262)

“జాతి భేదములు శరీర గుణములు
జాతి శరీరము శోడనే చెడు” (10-144)

“జాతి యిందే దంక్యజాతి యిందేది
జాతులన్నిటా నాళ్ళ నర్పేటడు” (2-138)

పెద తిరుమలయ్య

“ఎలుయోమలందు పుట్టి భ్రమశీతిని
అలర నేనేజాతి నమకొందునయ్య” (21-85)

“తలయేల కులమేల తనమే కారణము
యెలమి హరిదాసులు యే జాతియై ననేమి” (21-285)

కుల పదప్రయోగం అన్నమయ్య

“నదిలమగు కులము గల ఫలము జాజడుపుట
చదివిన ఫలం బర్ధహారంబుగమల” (1-238)

“కులజుండని యింటనుండి కులహినుని యింటనుండే
యిలలో నెండకు హినమయ్యావా” (6-129)

కులమున జాట్లాలు కోటాను కోట్లు
కలిమితేమి కొక్కడనే గులి

వలు లంపటముల వ్రజలే యిందరు
నిలచిన చోటికి నొక్కడనే" (కీ-99)

చిన తిరుమలయ్య

"కులమేమి సేసిన గుణమేమి సేసిన
నలుపైన శ్రీవేంకటనాథుడందగా
అలరి చాల్చిరి అలనాడహల్యకు
కులమేమి సేసెనయ్య గుణమేమి సేసెను" (16-1 43)

వీరబ్రహ్మం

"కులము వానన — కలిమివానన
కొలిమిలో దిగ నూది యూది
నిప్పలికులై తెలిపొంది వారికి
కొలగు నేమోగాని మాయకు" (శుక్లావ రత్నావళి-10)

దూడేకుల సిద్ధయ్య

"ఏ కులమని నను వివరమడిగితే యేమని చెప్పదు
లోకులకు నలుగాకులకు దుష్కర్మలకు నీ దుష్టులకు" ||ఏకుల||
(కాలజ్ఞాన తత్త్వాలు-28)

కుల మెదివగా నేల గుణమే కారణము
కులవిందు కులమాయె కులమెక్కువేది ||కుల||
(కాలజ్ఞాన తత్త్వాలు-29)

సారంగపాణి

"తన కులావారము లో చిదువక
తల్లి దండ్రుమాట నిగ్రహించక" (పా 170)

“కులము పెరియ నక్కిర్తి వహించే
కొడుక్కొడె యా” (సా-165)

యాగండివాడు :

“కలయ నెనబదివాణగు మనలక్ష తీవముల
నలయక నహస్త్రి యోమలందు
కాపెడలి మరచి అన్నిటి యెందు మగు
డవుటి గాక యే కులము ఈ ప్రాణికి

యే కులము యేకలిమి యే చెలిమి
యే బలిమి యేనిత్యమే సత్యము
యే తల్లి యే దండ్రీ యేదూపు యేరేఖయరుగు
నా వకమా కారణంబున యిట్లు వచ్చి
బొప్పటి కాక యే కులము ఈ ప్రాణికి” (డి-2494)

“జనన మరణంబు ననన్తాకున చిత్తతను
గుణము పంచభూత వికారమై
యొనని దుఃఖముల యీక్షతోత్రయమనను
ఘనమైన కులమేది కానికులమేది”

గతియై నె యేగంటి కర్తయని కొలచి, ము
అతడే వో నక్కులజడని శ్రుతులు యుగన్” (డి-2494)

కాకి అన్నమాల అన్నమయ్య పెద తిరుమలయ్య వదాల్లో
మాత్రం కనిపిస్తే “కుల”మన్న మాల అన్నమయ్య, చివరితిరుమలయ్య
వీరబ్రహ్మం సిద్ధయ్య, సౌరభగపాణి, యాగండివారు రచనల్లో కనిపి
స్తుంది

లాయలసీమ వదకపులందరు “వర్ణ” ప్రస్తావన చేశారు

8211 బ్రాహ్మణ

చాతుర్వర్ణ విధానంలో మొదట బ్రాహ్మణ వర్గాన్ని చెప్పడం వరి
పొది ఈ ప్రస్తావనకు మూడు రకాలుగా విభజించ వచ్చు

1 సనాతన విశ్వాస ప్రదర్శన

(ఎ) బ్రాహ్మణాది చాతుర్వర్ణ విధానం ఋగ్వేదంలో పురుష
సూక్తంలో కన్పిస్తుంది ఈ విషయాన్నే అన్నమయ్య, యాగంటి
వారు ప్రస్తావించారు

అన్నమయ్య

“మొగమున బ్రాహ్మణమొలది రట ఆ మూరితి అవయవ
రవాతులది” (7-18)

యాగంటివారు

“మొదల అంతముదై మోదమున శూద్రుడై
వదిలముగా వైత్త్యుడై, బహుపులకు క్షత్రియుడై
వదనమున బ్రాహ్మణుడై వారినందరిలోన
చెదరి వంశమున శక్తుడౌదేగాక యేతులము” (డి-2494)

(బి) భగవంతుని బ్రాహ్మణసామ్రాజ్యో కీర్తించడం

అన్నమయ్య

అంతయు నుమవామే హరిభల్లా

సూరి బల్లాక ఎంత చొరని చోట్ల చొచ్చి
వార బియ్యమెత్తి యెత్తివడదాకి

నీరు వట్టుగాని యామి నీళ్లెల్లా నారవట్టి
 శేరి శేరి వగవయ్య కృష్ణ బట్ట (6-70)

సారంగపాణి

సుత్యాలా కుళ్లాయిమాకు-సుండుర పెట్టిది కానా
 యిత్యాహభట్లవామేలు-అక నిమ్మ గూడేదనున్న (సా 26)

నరహరిభట్ల వేలి ఉంగరాలు-యెరువు దీసికోని
 తిరుగ అడగబోశేనెత్తిన - తిరుమల కొప్పుపెట్టించిన (సా 92)

కృష్ణభట్ల, హరిభట్ల, నరహరిభట్ల మొదలైనవి శేవలం విశ్ర
 వానూజీ గాఁడా కృష్ణుడు, విష్ణువు, నరహరి యాపొల్ని కూడా
 తెలియజేస్తాయి

11 గరమార్గ దృష్టితో నమస్కరించడం

అన్నమయ్య

"అయిరేలు వరిపూర్ణుడైన శ్రీవల్లభుని
 క్రిందితుడు వారు పో బ్రాహ్మణ"

"అదిసారాయణుని ననయం ౪ దమయాత్మ
 బాదు కొలిపిన వారు బ్రాహ్మణులు
 సేద రక్షకుడైన వేంకటగిరికృతుని
 పొదసేవకులు పో బ్రాహ్మణ" (1-365)

యాగంటి కవులు

"హరుడు బ్రాహ్మణుడు పురహర భక్తులగ్రహలా
 నరదైవతార్పకులు బ్రాహ్మణులన దగునా 11హరు"

ధరసు మాకాతడుద్రుదే దైవమని
అరయవేదములు వఱక సర్వాధిపతి శివుడు
వరికింప మేటి వరబ్రహ్మమని
ధరసున్న శ్రుతులెల్ల బ్రాహ్మణుడని బఱకన్ ||హరు||

నందములు రూపుగా నందశివులను దెచ్చి
మించి మేధావి నమ్మిబాతి బూసి
వందాక్షరి మంత్ర భద్రుడే దైవమని
యెందగాయత్రి వరియించు బ్రాహ్మణుడు ||హరు||

రీతిమతం నత్కం వరబ్రహ్మమనదు
నతుల ఋగ్వేదోక్తి నటు శీర్తిచేయన్
ద్రుతిని బ్రహ్మాధిపతి బ్రాహ్మణోధి
వతి యనుచు యుజుర్వేదశ్రుతులు : బఱకన్ ||హరు|| (2494)

పై పాదాల్లో బ్రహ్మశబ్దం విశాల అర్థమైన వరబ్రహ్మకల్పాన్ని
తెలియజేస్తుందిగాని సంకుచితమైన వైష్ణవ స్మారకులందుల్ని తెలియ
జేయదు

111 న్యభావ ప్రకటన

బ్రాహ్మణుల న్యభావాల్ని పెదతిరుమలయ్య, సొరంగపాటి
చెప్పారు

పెదతిరుమలయ్య :

“వారసి విప్రులందు నుండు బహుగుణములు
నిరుల మంచి తనాలే చేపట్టగవలయు” (21-322)

సొరంగపాటి

“వగలురేయి జాగ్రత్తగా నడిచి

అ -రెండ్ర పూటకూళ్ల గుడిచి" (సి ప 138)

"నంగమ నాయకమును బీమెడుంజాయి
బింగరమెయి తావనోల్లకు" (సా,ప 147)

పై పంక్తుల్లో సారంగపాణి బ్రాహ్మణులు పూటకూళ్లను నడిపే
చారని, ఇతరుల భయపడేవారని ఇతరులు బ్రాహ్మణులను బాధి
స్తుందారని వారిలో అనేకత్వం కారణంగా కలహించుకొన అని స్పష్టం
చేశాడు

6 2 1 2 కోమటి/వైశ్య

వైశ్యులు ఆర్యవైశ్యులని రెండ రకాలు వీరంతా సాధారణంగా
చాటిబ్బం విలపిస్తూ కలవారు

కాళ్లపాక ఎడకపులు, సారంగపాణి తమ వదాల్లో కోమటి ప్రస్తా
వన చేశారు ఈ ప్రస్తావన రెండు రకాలుగా ఉంది

I సగాతన విశ్వాస ప్రకటన

పురుషనారాయణంలో "వైశ్యుల ప్రశంసను అన్నమయ్య యాభాక
ధంగా అనువదించారు

"వగటున తొడలను వైశ్యులల ఆ బ్రహ్మము
దీహము వియటలు" (7-18)

"ఉన్నతి వైశ్యులు పూరుపులందును" (9-241)

II, వ్యభావ ప్రకటన :

అన్నమయ్య, పెదతిరుమలయ్య చివరితిరుమలయ్య, సారంగ
పాణి కోమట్ల వ్యభావాన్ని విశదీకరించారు

అన్నమయ్య

ఉల్లిదిన్న కోమటారపున్నట్లు

జల్లెడు నా వాటా జారినోయినట్లు (2-194)

పెద తిరుమలయ్య

సన్నల గోమటి చూపు సరకులపైనుండు

యెన్నగా దత్తప్రభాగికి యెచ్చరి కై యుండువలెను (21-377)

చిన తిరుమలయ్య

"యేరా వద్దన్న ఒల్లరికి నాతోను

మేరి నవ్వేపు కోమటి మెనరికమా" (16-2-38)

సొరంగపాటి

"ఏమిసేతు మె సమాదంగా ఆ

యెమ్మెలాదికి సందాయెగా ఇది

కోమటి విశ్వాసమాయెగా-వేలు

గోపాణుడు రాదాయగా యిక" (సొ ప 85)

"కొత్తచీర రాతిరి తెచ్చిన

కోమటి చోడివలె నేమైన" (సొ ప 189)

6213 ఇతరులు

1 యాదవ/గొల్ల, 2 చెందులు, 3 జోయలు/నాయుడు
4 రెడ్డి/రావు, 5 పిచ్చెలు, 6 దానకులు 7 వంశములు ఇందులో
వస్తారు

62131 యాదవ/గొల్ల

గోవులను రక్షించువారు గొల్లవారు వీరి ప్రస్తావన అన్నమయ్య,
పెదతిరుమలయ్య, చినతిరుమలయ్య, సొరంగపాటి వచాల్లో కనిపిస్తుంది.
మిగిలిన వారి వచాల్లో వీరి ప్రస్తావన కనిపించదు

అన్నమయ్య

“తైవ్యమొసగు ఘననిధికి మ
హా విధి జరుగకు యాదవ కులజుడు” (11-8-105)

అనే శీర్షనలో యాదవకులశ్రేష్ఠత్వాన్ని చెప్పడం జరిగింది.

“వరన మేకపిల్ల జంకపెట్టుక నూత
నరయు గొల్లని రీతి నజ్ఞానివైతి” (5-19)

“గొల్లతల శీలరా గోవ జవాది నీకు
చెల్లుంగాక యెటు తేంజేపిన నమ్మను” (3-489)

“కొనపే గొల్లతా గల్పి గొల్లతా
మకలారి గొల్లతా మంకులాడి గొల్లతా
రకులకు మాయిందికి రారాగొల్లతా” (25-13)

పై శీర్షనల్లో గొల్లతల వ్యభావాన్ని చెప్పడం జరిగింది

పెదతిరుమలయ్య

“నల్లగా చిటుడ పై రేవల్లలో మండేనాడు
గొల్లత నయితానమ్మ కుడు కొండుగా” (21-6)

“అందముగ నిమ్మ వారి యంగములు నోరి తేమ
ఎందువలె గొల్లముంజు వేయకుండనా” (21-172)

“గల్పి గొల్లతల ముద్దు ఘనమాయ నూకునేడు
పుల్పుడు నే వేత్రతైవా నూతకుండే బాలుని” (23-94)

చిన తిరుమలయ్య

“కింది చూపుల గిలిగింది అని
మంద గొల్లెతల మరగింది” (16-2-82)

“వక్కణల మాటలకు వలసివెంటిరుగ
తక్కరి రేవల్లె గొల్లదానవా యేమి” (16-2-83)

“బట్టిగా గొల్లెతల తేల వంద్రగావి
గట్టిగాగా నీవే దట్టి గట్టుకొరా” (16-2-100)

“మందలోని గొల్లెతల మరగింది వచ్చెనే నాడ
నందడి పెండ్లి కొడుకు జాణకృష్ణుడు” [16-2-110]

పొరంగపొడి :

“పొలు దినము దెచ్చియిది
బట్టి శింబోతును బట్టిది
చేలో మందల దోలిన గొల్ల
“చెంగడి” తే నామము తెట్టిన” (సా ప 97)

“పండ్లు గావలి చెల్లెండ్రకనుచు గొల్ల
యిండ్లిండ్లు పూచెండ్లు కొమ్ముని మగ
బాండ్లు నవ్వగా వ్రనేండ్రదాకపు నిన్నే
పెండ్లాడేనని గూడ నిండ్లికు విలచేవు” (సా ప 46)

పై కీర్తనలో గొల్లెల శ్వభావాల్ని వివరించడం జరిగింది

6212? చెంచులు

చెంచులు అడవులో జీవించే ఒక వాతి ఈ వాతివారు ప్రధానంగా
రాయలసీమ, తెలంగాణాలో ఉన్నారు

చెంచుల ప్రస్తావన అన్నమయ్య మాత్రమే చేశాడు మిగిలిన రాయలసీమ పదకవుల్లో కన్పించదు

అన్నమయ్య

అన్నమయ్య పంకిర్రనల్లో ఈ చెంచుల ప్రస్తావన చాలాబోల్క కన్పిస్తుంది దీనికి రెండు కారణాలు ఒకటి లక్ష్మీదేవి కావగ్రస్తమై చెంచుకులంలో పుట్టిందని ఆ అమ్మవారిని పరసించుడు పెల్లరావని వాన పడుల విశ్వాసం

రెండవది అన్నమయ్య అహోబిలంలో ఆదివన్ శతగోప యశోద్రుల పద్మ విద్యాభ్యాసం చేయడం వల్ల ఆపరిసరాలతోను, ఆ కథలతోను పరిచయం కలిగినవాడు కావడం అందువల్లనే చెంచుల ప్రసక్తి అన్నమయ్య శీర్షనల్లో కన్పిస్తుంది మిగిలిన వారి రచనల్లో కన్పించదు

“యెల్లలేలె నాకు తన్నెముడును కొమ్మునవె నే
తెల్ల పూపుకొవ్వతావి చెంచుదానను” (4-108)

“చెడ్డ చెడ్డ చెంచువారము అల
దొడ్డి వాడ బోనయ్య దూకి కాల్లరాక” [12-58]

“చెంచుల్లో గొల్లెతలా మెచ్చిన యడ్డిగాదవు
మించి నేనొక్కతేనే మెప్పుంచేనా” (29-136)

పై శీర్షనల్లో చెంచువారి స్వభావం ప్రస్తావించడం అరిగింది

6 2 1 3 3 బోయలు నాయుడు

అనంతపురం మండలంలో “బోయలు” ఎక్కువ వారు కష్టపడిన రాయలకు యుద్ధాలలో చాలా సహాయం చేసినట్లు ఆధారాలన్నాయి మంత్రతనం, మోటునివాసం వగనొధించే గుణం, ఎగ్గునిడియం లేక కొవడం అనేది వారి గుణాలకు సంబంధించింది అన్నమయ్య బోయల తల సొందలాన్ని బోయల ఆకారాన్ని తన అధ్యాత్మిక స్థంగార శీర్షనల్లో చెప్పాడు పెదకరుమలయ్య కూడ వీరిని ప్రస్తావించాడు. మిగిలిన వారి శీర్షనల్లో వీరిప్రస్తావన కన్పించదు.

అన్నమయ్య

భోగేంద్ర శయనుని బోయతి దివ్య
భోగాలు మరగిన బోయతి
పొదిగొన్న పెనుగొప్ప బోయతి మింపు
బాదలిన గుబ్బల బోయతి
పొదల బాషలు చూచి భోయతి యంచ
పొదిపవి పెరచెసె బోయతి
పొదల గండపు మేని బోయతి వచ్చి
పొది కప్పురపు బూత బోయతి "

(12 - 175)

"ఎంద బోయిరాండ్ర మానమంపై దిట్టకొంటూ
అంది బోకముడి విడిచాడు కొంబాను
శిన్నెర కలుకుల తెరలి జారెడి గుప్ప
చక్కుల మూయదు బోయి జవరాలు "

(4 - 116)

అరి అన్నమయ్య బోయకుల సొందర్యాన్ని వర్ణించాడు

"పొంప మిసాల పెద్దబోయనాయకు
మిలిగి వీపున గట్టిపెంకు బోయనాయకు
పొంము రాజై తిరిగి బోయనాయకు
వెలయ మోటున నుండే వేట బోయనాయకు "

(1 - 460)

పై పాదాల్లో బోయనాయకుల వేషం, గుడాన్ని వర్ణించాడు

పెద తిరుమలయ్య

"దొమ్మి నరసాలాడితే దొరకనాలు పెల్లనా
పుమ్మడినే నక్కనాయ ముండవయ్య నాయనా" (23-128)

6 2 1 3 4 రెడ్డి / కాపు *

ఆంధ్రదేశాన్ని పాలించినవారిలో రెడ్డిరాజులు ప్రసిద్ధులు. రాయల

సీమలో రెడ్లకులం వారిచే పై చేయి రెడ్లలో అనేక తెగలున్నాయి
అందుకే రెడ్లలో తెగలు వడ్లలో తెగలకు లెక్కలేదనే సామెత ఉంది

రాయలసీమ వడకప్పుల్లో అర్చమయ్య, సారంగపాణి వదాలలో
రెడ్డిప్రసక్తి ఉంది

అన్నమయ్య

“తిమ్మిరెడ్డి మాకు నిచ్చె దివ్యమైన వొంఠు
దొమ్మిరెడ్డి కప్పగించె బోదిసేసె వొంఠు” (10-52)

“కాపుటూరి వంగలోక గడిమీది రాజు కాగా
కాపురెల్లా పనిమాని కందివయట్లు” (11-2-31)

నిధారణంగా దేవుని పేరుకు తమకులం పేరుతో కలిపి చెప్పడం
అలవాటే కాని ఇది పేర్లతోనే స్వామిని సంబోధించడం అన్నమయ్య
కాలాదు

సారంగపాణి

“దూడకయపా తిరువళ్ళూరి
అడిగానివలె ముక్కు
సర్దా తల వలుకా మరగుల్లా
నల్లపరెడ్డివలె నేస్త్రవ” (సీ ప 139)

నల్లపరెడ్డి కున్న వంశరాలు వేలుగోపాలునికి లేవని సారంగపాణి
అభిప్రాయం

6 2 1 3 5 ఎత్తెలు

“ఎత్తెలు” అనే వాక్యం “కర్ణాలు” అని కూడా అంటారు పేరు
లిక్కలు వేయడంలో సిద్ధహస్తులు వీరి ప్రస్తావన సారంగపాణివద్దాల్లో
మాత్రమే కనిపిస్తుంది

“గ్రామ లెక్కవాతే పిళ్ళు
గర్భము భరించెనట”

[సౌ ప 96]

6 2 1 3 6 దానరులు

దానరులంటే పైష్టవులని ప్రసిద్ధి పైష్టవంలో ప్రధానంగా పున్న
దాన్యభక్తిభావంవల్ల వీరికి “దానరులు” అనే పేరు వచ్చింది వీరు
విష్ణు సంకీర్తనలు చేస్తూ భిక్షాటన చేస్తుంటారు

సారంగపాడి దానరుల ప్రస్తావన చేశాడు

“అయ్యతోడె లేదని శ్రీ గారుడు

వియ్యమిచ్చె పుగ్రాజపుదానరి” [సౌ ప 94]

6 2 1 3 7 వంచములు

అన్నమయ్య తన కీర్తనల్లో మాలవారి ప్రస్తావనచేశాడు మిగిలిన
రాయలసీమ పదకవుల్లో వీరి ప్రస్తావన కన్పించదు

“మచ్చరించి అల్లనాడు మాలవాడు శాలదన్ని

తెచ్చిన యప్పటి ధర్మదీపకపు” [11-3-21]

చండాలకులాన్ని పురాణకథతో కోడించిచెప్పడం పై కీర్తనలో గమనించ
వచ్చు అదే విధంగా

“జాతి చండాలము దీరు జన్మాంతరములను

యేతుల గర్భచండాల మెన్నడూబోడు” [8-130]

వర్ణవ్యవస్థ కాళ్ళపాకకవులు, సారంగపాడి వదాల్లోమాత్రమే కన్పిస్తుంది
వీరబ్రహ్మం, దూడేకుల సిద్ధప్ప, తరిగొండ వెంగమాంబ, యాగంబి
వారు, కోటిలింగయ్య మొదలైన వారి వదాల్లో వర్ణవ్యవస్థ ప్రస్తావన
కన్పించదు వీరు శాస్త్రీయంగా, కులాతీతంగా వదాలు చెప్పడం ఒక
కారణం కావచ్చు

6 2 2 వృత్తి వ్యవస్థ

వృత్తి అనే పదానికి నిఘంటువుల్లో తీవ్రసోపాయం, బ్రతుకు, అనుచారం, ఉచ్చాసం, ఉత్థివనం, కాయనం, తీవనం, తీవం, తీవవృత్తి ప్రవర్తనం, ప్రవృత్తి, వర్తనం అనే అర్థాలున్నాయి చిన తిరుమలా చామ్యుడు శ్రీంది సంకీర్తనలో వివిధ వృత్తులను ప్రస్తావించాడు

“రవరోగ వైద్యుడైన బాలవెల్లై
నవరని పైడి క్షిపకీకాడు

4/వల్లవి

తల్లి వర్ణనోలోన తగలోకములు చూపి
వెల్లివిరి నిండ్రతాల విశ్వవాడు
చెల్లుబడినొక్క కొండ చేతబట్టి యొత్తినాడు
ఒల్లిదుడు వాడివో వారి విద్యవాడు”

4భవ

మునుపె సకల భూతములకు నేలికయై
మనపెల్లా నెరిగిన మంత్రవాది
చనువున బంధిలో నంప దిండ్రునిగి జూపె
అనువరి వాడివో అంజనగాడు
వట్టరాని కాళింగువడిగెల మీదుమెట్టి
వట్టినాడు వాడువో పొములవాడు
అట్టె శ్రీ వేంకటవాధుడమరుల నెల్లను జే
చట్టి దైత్యుల జంపించే పొళగాడు

(16 - అ క 22)

రాయలసీమ వడకవుల్లో వృత్తి ప్రస్థావన వాలదోల్ల కన్నెస్తుంది వీరు ప్రస్తావించిన వృత్తులు

- 1 వ్యవసాయం, 2 వైద్యం, 3 మంగలి, 4 చాకలి, 5 కుమ్మరం,
- 6 ఉప్పు అమ్మగం, 7 పూత, పూన, బొమ్మలసని, 8 భిక్షుకవృత్తి

9 తలారులు, 10 దొంగతనం, 11 వేశ్యావృత్తి, 12 ఉపాసన
పెట్టి / సాకిరి, 13 దివ్యులు

6 2 2 1 వ్యవసాయం

భారతదేశం ప్రధానంగా వాడునీయా వ్యావసాయిక దేశం,
అన్నమయ్య, పెద తిరుమలయ్య, సారంగిపాడి వ్యవసాయసంబంధ
మైన ప్రస్తావన చేశారు

అన్నమయ్య

అన్నమయ్య వ్యవసాయానికి సంబంధించి చాలాచోట్ల ప్రస్తావించాడు
అన్నమయ్య వంశీయులు వ్యవసాయవృత్తి చేసేవారు
అందుకే అన్నమయ్య—

“కాపులము మేము కర్తవు నీవు

దాపుడందై మమ్ము నిట్టి దయ జూడవయ్యా” [9 - 198]

అన్నాడు

అన్నమయ్య వివిధరకాల పొలాల పేర్లు చెప్పాడు

“నిండునట్టి మడుగుల నీరువంక పొలము

కొండలు మోచిన పెద గొల్లరపు పొలము

అండనీ పొలము రాజులుండేటి పొలము

చెండి పేస మాకులెల్లా సేరిగిన పొలము”

[10 - 52]

అదీ విధంగా వివిధరకాల పంటల్ని చెప్పడం

“నిమ్మపంట పేసవాడు నెట్లన నా కొంగుదాకె

యెమ్మెలు చేతులు జెల్లె నేలేయింక”

[26 - 264]

అన్నమయ్య “పంటలభాగ్యులు వీరాభావవ్యవసాయులు [9 - 70]

అనే కీర్తనలో వ్యవసాయంతో పంట చేసే విధానాన్ని వివరించాడు

ఎద తిరుమలయ్య

“కాపులము నేము నీకు కర్తవు నీవు మాకు
వాపుడండై ఒదికించి జూడవయ్యా”

॥వల్లవి॥

“అంచేంద్రియపు నొలాల పైరు లెల్లాజేరిమి
అంచె దీహులెల్ల అజ్ఞలేడవయ్యా”

[21-128]

పెదతిరుగులయ్య పై కీర్తనలో ఆధ్యాత్మిక దృష్టతో వ్యవసాయవృత్తి
వివరించాడు.

సారంగపాళి

సారంగపాటి తన పద్యాల్లో రకరకాల వంటల్ని ప్రస్తావించాడు

“నన్నులియ్యము లేనవాని నంజావ్వడ్ల గోనలంపితే” (సా ప 37)

“రాకేందు ముఖి ముక్కిరాగులు ఎవరుకొని” (సా ప 87)

“పంకాయకు వచ్చిన చాలేగదా

తెంకాయకు వచ్చేది ముందర” (సా ప 107)

అదే విధంగా అనాదికాలంలో వంటలు విరివిగా పండివని, నీటివనతి
వాగుగా ఉండేదని క్రిందిపద్యాల్లో స్పష్టం చేశాడు

“డవతిరో పూరూర పైరులాయె

కడలేని ధాన్యాల కలలాయె” (సా ప 33)

“ఏ మెళ్ళతో జిత్కి అన్ని సంద్రకాయలు” (సా ప 121)

“ఉసిరికాయలు నమిలి పూట నీళ్లుదాగి” (సా ప 121)

6 2 2 2 వైద్యం

మనుషికి ప్రధానంగా ఆరోగ్యం ముఖ్యం అందుకే “ఆరోగ్యం
మహాభాగ్యం” అన్నారు

రాయలసీమ వడకప్పుల్లో అన్నమయ్య, పెద తిరుమలయ్య, చిన తిరుమలయ్య, సొరంగపాటి వదాల్లో వైద్యప్రసాదన కన్పిస్తుంది అన్నమయ్య

“పేదపేద్యులు పెదశేటి మందు

అదినంత్వము లేని మందు” (5-2)

నకల జీవులకెల్ల నంజీవి యీ మందు

పెకలులై యిందరు సేవింపరో యీ మందు (5-83)

పై కీర్తనల్లో వైద్యంపట్ల ప్రజలకు నమ్మకం కలగడం కన్పిస్తుంది అది విధంగా—

“ద్రువుడు గొనిన మందు తొల్లియు బ్రహ్మడుడు

చవిగా గొనిన మందు చల్లిన మందు

భవరోగములు వీడి పొరగ పెద్దలు మున్ను

జవకర్ణి కొనిన గొప్పలమైన మందు” (5-140)

పెద తిరుమలయ్య

“దులకగాని వానికి నభియైన వైద్యుడు

బలుపైన మందిల్పి బ్రదికించును” (21-౯97)

“మూ పెట్టివాడు పెట్టిమానమందు తాగిననా

వహి తెక్కమందిచ్చేటి వైద్యుడు మానవుగాక” (21-347)

ఎటువంటి రోగానితైనా వైద్యుడు మందిల్పి నయం చేస్తాడనే అభి ప్రాయాన్ని పెద తిరుమలయ్య పై కీర్తనల్లో స్పష్టం చేశాడు

చిన తిరుమలయ్య

“భవరోగ వైద్యుడైన ఒలుపెట్టి

నవరని పైడివడ్లి పకినగాడు”

సౌరంగ పాడి

“కడవ వైదుర్భికి నీపై మీదుగ కావలసినదాయె” (సా వ 104)

“పెరటిచెట్టు మందుకు గైకోరని

పెద్దల గ వినమా యిది ఘనమా” (సా వ 60)

అంతేగాక సౌరంగపాడి వివిధరకాలైన మందుల్ని, వషభాల్ని తన ఎదాల్లో పేర్కొన్నాడు

రకరకాల మందులు

చల్లవి అవాలు గంటి మాకులకని కతి మధురమాయె నన్నింక
మోడి సేతురా

అనుఎల్లవి రావే యూరక పొద-రసమువలె తిరిగివు
భావము దెలిసి యిప్పటి కోర్పులే వాగు ||అవాలు||

వాలరో వతి మనసు పొహిణమని దెలిసి
ఏల కులుకులాడిని - ఎంత లేదండివి
వాలునే కుద్దమడ్డి - సాండాటిలే నీవు
అలోలాక్షి నెదిరించి - అతివా సాధింతువా ||అవాలు||

ఎలసాగ కేసరా - చిచ్చితే నీశేమి
చలవట్టి యిప్పుడు ర-చ్చల కా కాదుకొన్నావు
వలుమారు నేలుగోపాల - నేరు చేయక
కలసి యుందామమచు విలువవే రుజువుగా ||అవాలు||
(సా వ 4)

రకరకాల ఔషధాలు *

వ * వరకణ్యా తిలకమీ - వనిక ఫిరు దీని

అ వ, * వరికింప చేలుగోపాలా నా సామి

||వర||

నీలతి నెమ్మొము నం-పూర్ణ చంద్రోదయము
అలకాశిరుతి విజో-దాంబనంబు ||వర||

దాని మృదు మధురోక్తి - ద్రాక్షాదిరస మెంచ
మూలవతి చూపుమ-నృత బాణసమము ||వర||

చెలియదాని గుణంబు - చింతామణి మూర్తి
అలరించు పొట క్రితి - కానంద రసము ||వర||

నరసొంగి పొక్కిలివ - నంత కుసుమాకరము
అరయగా వసులు బి-ల్వాది నెరసించు ||వర||

తరుణి నర్వాంగ సుం-వర రసము రతిసేలు
కరుణ రాజమృగాంశ - కలయుమిక రతిని ||వర||
(సా ప 7)

6 2 2 3 మంగలి

మంగలి వారిశీ నాయిత్రాహ్లాదులని అంటారు అన్నమయ్య,
సొరంగపొడి వీరి ప్రస్తావన చేశారు

అన్నమయ్య

కాపుటూరి మంగలోజు గడిమిది రాజరాగా
కాపులిల్లా పనిమాని కందిన యట్లు (11-2-31)

సొరంగపొడి

చంగినా గుజ్జాల అ-వృయి వల్ల శేషుగల
అంగమాల్లా బేడి-మంగలోల్లు వాశేడి (సా ప. 146)

నగరంలో తెప్ప తిరునాళ్ళు జరిగేటపుడు మంగలివాళ్ళు మద్దెల
చాయించే వారని సొరంగపొడి వృష్టం చేశాడ

6 2 2 4 చాకలి

మానవుడు అనాగరికజాతి నుండి నాగరికజాతిగా స్థిరపడినరోజుల్లో
నమకూర్చుకొన్న నిత్యావసర వస్తువుల్లో వస్త్రాలు ప్రధానమైనవి
ప్రాచీనకాలంనుండి ఒట్టలు ఉత్పత్తానికి ప్రత్యేకంగా ఒక వృత్తివాళ్ళు
వున్నారు వీరిని వృత్తిరీత్యా చాకలి నాళ్ళు అంటారు నిఘంటువుల్లో
“చాకలి” అనే మాటకు చాకి, ఒట్టలు ఉత్తి తీయించేజాతి, చాకలిత,
చాకిత, రజకి, దూతికల్లో ఒకతి, చాకలిది, చాకలి స్త్రీ, చాకలి, చాకి,
చాకలివాడు రజకుడు అనే అర్థాలున్నాయి

అన్నమయ్య చాకలి ప్రస్తావన తేళాడు—

ఒకదోట ఒక వస్తువు వేసి “మరచిపోయి మరొకదోట పెత్తికి
ప్రయత్నం

“కోకి చాకియింట వేసి కిక్కిరాని పెంటదోతే
అకడ పురుషార్థ ముంసినా తీవుడు” (8-175)

అట్లే చాకలివాడు ప్రవృత్తిని గూర్చి—

సైకాని నిలువగ వలుకగ వచ్చేవు
చాకలివాడు ముంచవట్టానీవు [ః] (27-20)

అనే పాదాలలో వర్ణించాడు

6 2 3 5 కుమ్మరం

కుండలు తయారుచేయడంవల్ల వీరిని కుమ్మరవారంటారు చివ
తనంలో పిల్లలు అడుకోవడానికి చేసే మట్టికొమ్మలు, పెళ్ళిళ్ళ అయి
రేడి కుండలు అవసరం జాతర్లలో ఊరేగించే గ్రామ దేవతల్నికూడా
వీరేచేస్తారు ప్రత్యేకించి తిరుమలలో రోజూ ప్రసాదాలకు కొత్తకుండల్ని
వాడడం, ప్రసాదం “నిోటు”లో ఇవ్వడం తనవాటికి అనవాయితీ

అన్నమయ్య, పెదతీరుమలయ్య, సొరంగపాటి కుమ్మరప్రస్తావన,
చేకాదు

అన్నమయ్య

అన్నమయ్య అనేకచోట్ల కుమ్మర ప్రస్తావన చేకాదు

“కుమ్మరవాసులైన కురువరతి వంటి

యిమ్మున్న వరములెల్ల నిల్చినాడు”

[5-94]

“కుమ్మరవాడు లేకే కుండ దాబుట్టనా

నెమ్మి నీవు పుట్టించక నేనే పుట్టితివా”

[2-130]

పెద తీరుమలయ్య

“యేడనై కుండనీ యిచ్చెన యోగిశ్వరుడు

వాడలో కుమ్మరి పురువువలె నెందునంటడు”

[21-425]

సొరంగపాటి

సొరంగపాటి కూడ కుమ్మరి ప్రస్తావన చేకాదు కార్వేటినగరంలో
మొదట్లో కుమ్మరివాళ్ళు తీరకు కార్వేటినగర ప్రభువు వారిని ప్రత్యేకం
రప్పించారని అక్కడి ప్రజల్లో ప్రతీతి ఆ విషయాన్ని సొరంగపాటి

“వాడుకొనే వాకబోక పత్ర

వాడకు చేయించ దలంచి

మూడునెలలాయె గడి

కుమ్మరవాడి పూళ్ళు బంగారాయె”

(సొ ప 131)

అదే విధంగా

“అమ్మెరండిత్తల్లి కమ్మయంగరాలు

దెమ్మలిల్ల శీర్లురిమ్ముకాతా

కుమ్మరకు దోట గురువు అగు మూడెల్నిచో
చొమ్ముగ సూడాతే చోదైం గుండార" (సొ వ 153)

అని నప్పవం చేశాడు

కుమ్మరవారు చేసేవి కుండలు. అనాది కమాణంలో ప్రజలు
వీడిని వాడేవారని సొరంగపాద నప్పవం చేశాడు.

" కుండుగుడ్డ కట్టే మొద్దుకు
కంఠే చీరాయె పురిది
కుండలు తిరిపేమెత్తే తొత్తుకు
పెండి పొత్రలాయె" (సొ వ 98)

" కుండలు గోకింది కలయకోదట" (సొ వ, 114)
" కుండలు చల్లనిన్ని జల్లగడిగ" (సొ వ 140)

పెదాంత ధోరణిలో :

"కలిమి తేమలనగ కావతి కుండలు" [సొ వ 59]

అని అన్నాడు

6 2 2 6 అన్న అమ్మడం

మద్రాసులో 18వ శతాబ్దం చివరికి రకరకాల అపారవదార్థాల్నికయారు
చేయడానికి అన్న అగ్రనరం అపారవదార్థాల్లో ప్రధానమైనది అన్న.
ఈ అన్నం తయారు చేసే విధానం అప్పరవార్థం అంటారు

అన్నమ - 6 2 2 6 అన్నం

1. రి ప్లె క్షుడాడు కల్ల పేగడ
పూడితే శ్రీవేంకటేశ బోవిక తోడ" (6-39)

"వేరి పువ్వుమ్మినాడు వాకడరా చేరి కూడిన యర్థము గాచుకొనే

నట" అనే పాదాలలో ఉన్న అమ్మోవారు ఒకచోట వస్తువులను భద్ర
 "రచి ఒండ్రమిదిసో, జంతువులమీదసో, ఒస్త్రాలు ఖేయించుకొని వాడ
 వాడల నిరిగి అమ్మి జతకడం వృష్టమవుతుంది

సొరంగపాటి వదాల్లో ఉన్నప్పుడం

"వగయింత లీక వాని గూడితి

పుసూరు పుంటి పున్నమ్మికోగల" (సొ వ, 58)

అదీవిధంగా బేళ్ళలు ఉన్నవల్లనుగూడ అమ్మిస్తారని సొరంగపాటి
 వివరించినాడు

"ఉప్పువట్టి అమ్మించు చెవులు

పుండేది కుడువబెట్టించు" (సొ వ 59)

6 2 2 7 పూత, పూన, బొమ్మలవని

అన్నమయ్య సొరంగపాటి సామాన్యంగా మానవుడు చేసే
 వృత్తుల్నికాకుండాహస్తకళావిశేషాల్ని కూడప్రస్తావించారు అన్నమయ్య
 ప్రతిబింబవనిని సూక్ష్మంగా వరిశీలించినాడని క్రిందివదాలవల్లచెప్పవచ్చు

పూత "చెంబుమీది కనకపు బూత" (7-1)

పూన "అక్కపూన కపురులు" (7-34)

బొమ్మలాట

మానవుని మొట్టమొదటి రూపకం బొమ్మలాట ఇది ప్రాచీనకళా
 రూపం వండిత సామర జనరంజకమై ఆరుణయట చీరమరుగున
 ప్రదర్శించేది తోలుబొమ్మలాట

అన్నమయ్య, సొరంగపాటి బొమ్మలాటల ప్రస్తావన చేశారు

అన్నమయ్య

"అటవారి గూడి తొరా

అటకారి గూడి అన్ని చోట్ల బొమ్మ

లాటలాడించ వధికుండ వై తిని" [1-168]

అనే కీర్తనలో బొమ్మలాటలు చూసి ఆనందించేవారే కాని దానం చేసే వారు కాదని అన్నమయ్య స్పష్టం చేశాడు

ఈ బొమ్మలాటల వారు ఉయ్యారు తిరిగి వారని అన్నమయ్య శ్రీంది వదాల్లో స్పష్టం చేశాడు

" బోరా బోరా యమ్మలాట బొమ్మలాట వారము
యారసాన మమ్మ నిచ్చే యేమిసేసేరు
ఉయ్యలేని బొలిమేర వాడలు మోచుకొని నేము
తేరదీహ మెక్కుకొని తిరిగేము" [11-8-7]

సొరంగపాడి

" బొమ్మల పెండ్లికి బొమ్మలు వేగ వే
రమ్మన నే నంతోషమ్మున బోవగ" [సొ.ప 46]

6 2 2 8 భిక్షక వృత్తి

భారతదేశం అభివృద్ధి చెంద మున్న దేశం చారిద్ర్యరేఖలు దిగువున వున్నవారు మనదేశంలో ఎక్కువ. కాబట్టి భిక్షకులు నాటికినేటికి మనకు కనిపిస్తూనే ఉన్నారు

సొరంగపాడి

సొరంగపాడి వదాల్లో భిక్షకుల ప్రస్తావన కన్పిస్తుంది

" అక్షయపాత్రకు బోతే కలదని వాక

భిక్షవేయరయ్యా - మూల

నిక్షేపము త్రవ్వెనెత్తిని పెట్టెదరా

కుక్షింభరులు వేయగోసాంశ్వామి" [సొ.ప 198]

నాది సమాజంలో భిక్షకుల్ని అవహేళనచేసేవారని పై కీర్తనలో సొరంగ పాడి స్పష్టం చేశాడు

అదే విధంగా భిక్షకులు ఎలా వ్రవర్తించాలి అనే విషయాన్ని
క్రింది శీర్షికలో చెప్పారు

ఉంఛవృత్తిలో ప్రవేశి వారికి

పుగము కాలాదు ||వల్లవి||

వంచ పొయకు గన్నవేణుగో

పొల దేవ యెందున వగలేక ||అనువల్లవి||

అమ్మా! అక్కా! అయ్యా యనవలె

పొమ్మంటే తలవంచుక పోవలె

రామ్మున తుంబుర మీటుచు బాడుచు

రోసము వదక యిల్లెల్లు దిరగవలె | ఉంఛః (సా వ 194)

6 2 2 9 చలాదులు

ప్రాచీన కాలంలో గ్రామస్థాయిలో వీరికి ప్రాధాన్యం ఉండేది
వ్రసినట్లైతే ఒక తోటి, తలాద్లు అనేవారు ఉంటారు దొంగతనాలు
మొదలైన నేరాలు జరుగకుండా రాత్రులందు వీధుల్లో తిరుగుతూ కావలి
కాచేవాళ్లను “తలారులు” అంటారు నిఘంటువుల్లో తలారి అంటే తల
వరి, అరెకుడు, అరక్షమడు, తలయారి, కావలి కాచేవాడ అనే అర్థాలు
ఉన్నాయి స్థలవారః తలారో తలారి, అని సంస్కృత వాక్యం

ముఖ్యంగా వీరి వృత్తి గ్రామ రక్షణ కాళ్లపాక అన్నమయ
దిన తిరుమలయ్య వీరిని గూర్చి ప్రస్తావించారు

అన్నమయ్య

“కాయమనే పూరికి గంతకు తొమ్మిది యాయ

పొయక తిరుగాడేరు పొవపు తలారులు” (1-487)

“తల”రులు ముగ్గురు తగువాడులే వైయారు
సొలసి అపొజ్జ కింపు శోధిదయ్య” (9-175)

చిన తిరుమలయ్య

“ఈల గద్ద మూకతోన యిందుక కోడిసిల్లట
మూల మూలలదలారి కములు చెల్లునా” (16-1-33)

6 2 2 10 దొంగతనం :

కళలో దొంగతనం ఒకటి వైపుయ్యంతో దొంగతనం చేయడం
మచ్చకబీకకంలో ప్రస్తావించబడింది ప్రజలు ప్రాణ, మాన, ధనరక్షణ
మొదలైన వాటివల్ల చోరులకు భయపడడం వాటికి నేటికీ సమానం

రాయలసీమ వదకపుల్లో అన్నమయ్య, సొంగపొడి, వదాల్లో
దొంగతనం ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది

అన్నమయ్య

భగవదతుని దొంగగా చిత్రీకరించడం భాగవతంలో కనిపిస్తుంది
అన్నమయ్య కూడా శ్రీకృష్ణుని దొంగగా చిత్రీకరించాడు

“వీడిపోయిది వింత దొంగ
వేడిపాలు పెన్న పెరజిన దొంగ” (1-322)

అతడితడా పెన్నలంతట దొంగిలుకాడు
యోతులట ముద్దులు రెండిలదోనాడు (10-6)

ఎంగిలి మాగుట్టులెల్లా దోషవేసి మరుకారి
భంగ పెట్టి తిరిగావో భామలారా” (11-3-37)

అంటే గౌరవ తనకాలం వాటి దొంగలవాల్ని అన్నమయ్య ఎ
రించాడు

“అంగడినెవ్వరు నంటుటరో యీ
దొంగల గూడిన బ్రోహులను” (1-241)

“కోటకూర దొంగలాట కొయ్యలు లాల
కాటుకపు మీ మోహమున నమ్మవెట్టవచ్చువా” (11-3-53)

సొరంగపాణి

సొరంగపాణి వేణుగోపాలుని దొంగగా క్రిందివదాల్చి చిత్రి
కరించాడు

అ ప “గంటుకాయై తిరిగి వేణుగోపాలుడలి వేడి కూతురి
“గంటలు దొంగిలిలి చిత్రగంటి చేమచేరనట
కంచుచీర చంకలో యిరికించుకొని గడియచీసి
కంది కావల తెల్లవారకదిలెనట ఇలికొద్ది” (సొ ప 65)

“వొట్ట నిండితె శౌరి పొరుగిండ్ల జొరబడి
పొంచి వెన్న మ్రుచ్చిలువా ఓరెలులార” (సొ ప 172)

“జారదోరత్వముల - వజరదురై వాపు
ధిరురై యిల్లియ - దూరివచ్చేపు
వారు కోపించితే - వగలబొయ్యేపు
దూరగావలె ననుచు - దుడుకు జేసేవు” (సొ ప 198)

కన్నుపైగ జేసి గారడము లాడేవు
వెన్న మ్రుచ్చులిదిన్న వేణుగోపాలనే (సొ ప 46)

“నారాయణుడనుచు నిన్ను-పొరెకు వేడితగాని
చీరలు దాచిందెరిగితే-వేరనిప్పునా” (సొ ప 185)

6 2 2 1! వేశ్యావృత్తి

అదాదనికి వ్యతిరేకంగా చరించడం వ్యతిరేకం లేక వేశ్యావృత్తి

అటుంచి మన ఘన మూర్ధత్యానికి ప్రతీకగా మతం పేరుతో దేవుళ్ల కొరకు స్పృహపడిన దేవదాసీ వ్యవస్థ వేళ్ళవృత్తి దేవుళ్లకు దేవతలకు అంకితం చేయబడిన కన్నెపిల్లలు దైవసేవలో మునిగి తేలుతూ దేవదాసీలనే పేరుతో పిలువబడినారు కాళక్రమంలో వీరే వేళ్ళలుగా మారినారు

మారనికోర్కీగా నీతి అతీతంగా స్త్రీలు భవార్జన కోసం చేసే వృత్తిని వదువువృత్తి అనవచ్చు

కాళ్ళపాక వదకపులు, సారంగపాడి ఈ వేళ్ళవృత్తిని ప్రస్తావించారు వాటిని మూడు రకాలుగా చెప్పవచ్చు మొదటిది తనకాలం నాటి సామాజిక స్థితిని చెప్పడం

అన్నమయ్య

మేడరింటి అంజనోయి మేదిసీత దుగులగ
గోదీలకు నిటులెల్ల గుల్లివయట్లు (11-2-31)

సారంగపాడి

“అంజవారి తమ్ములకే యివ్వుడు
రాజరీపులన్ని యెందుకు” (సా వ 117)

కులకాంతలు పున్నరనగ వేళ్ళల
గూడే దొకరోతా - చీరీ (సా వ 173)

గుత్త అంజలను మరగిన బారికి
దుత్తే కడవటను వలాల [సా.వ 190]

రెండవది ఆనాటి సమాజంలోని వైఘట మనఃప్రవృత్తిని చెప్పడం

అన్నమయ్య

చేనుకొన్న యిల్లాలు చేరువనే పుండగాను
చే సరక పెలయాలి పెకలిపట్లు [6-5]

సారంగపాదీ

గుత్త లరీజలము-మరగివ వారికి

మీతే కడవటము పేరాల

తిత్తిపుత్రదైవ పెనకబోతే

తెత్తెమ పేయిగోపాలం

(సా ప 190)

కుతికారకలు పున్నురనగ పేళ్ళల

గూడే దొక రోకా - చీచీ

(సాధ 173)

మూడవది దేవకలకు కూడా సానివానం పున్నట్లు చెప్పడం

అన్నమయ్య

కొండవంటి దొరవని కుంత నీకు వీయగాన

న్నండ గూయిండ మనుమ నానపెట్టెనూ

దండితోడ నూడిగపు దాననయ్యే సంతే నీల

చండివోర నీ దీపుల నోది జేసేవయ్యా

(17 - 504)

పెద తిరుమలయ్య

" వట్టెమంత మెక్కించక వనల్లుగో గుడ్డుమంజా

తాట్టి పొదాలు చాచితే తాడలమీద

అట్టే శ్రీ వేంకటేశదాసవడి నమ్మి గూడే

జట్టిగా బ్రయము చెప్పి చాలునన్నామానడు" [28-391]

చిన తిరుమలయ్య

గోమున నోయని యడదె దొబ్బున నోయమనమ్మా

కోమలపు వనంతపు కోవల రీతి

కామించి మమ్మును శ్రీ వేంకటానాథుడు గూడె

రామలలిత బాధలులేని భాధులవడెనెను" (16-2-115)

సారంగపాణి

“ వారస్థి సీ ప్రక్కలోకి
యూరకి వచ్చువా
తేరకు దాప్పేనని అచేవో
బోరా బో వెయ్యగోపాల” (సా ప 92)

“ వేయగోపాలుని గూడేదట
వేళ్ళవలెను నొగను సేయవలెనట” (సా ప 124)

6 2 2 12 ఉడిగం / పెట్టి / సొకిరి

పై మూడింటి అర్థాలు ఒక్కటే ఉడిగం, పరిశర్య, దాన్యం, పరిచారికుడు, సేవకుడు అనే అర్థాలు చెప్పవచ్చు శాశ్వతాక కవుల్లో వీటి ప్రస్తావన ఉంది

అన్నమయ్య

అన్నమయ్య సంకీర్తనల్లో వీటి ప్రస్తావన చాలాచోట్ల కనబడుతుంది ఉడిగం అనేది శృంగార సంకీర్తనల్లోనే కనబడుతుంది । పెట్టి అనేది ఆధ్యాత్మిక కీర్తనల్లోను, సొకిరి అనేది ఆత్మాత్మ, శృంగార సంకీర్తనల్లోను కనబడుతుంది.

ఉడిగం

ఉడిగపు వారినేల వంటి శానులురేచేపు
తాడు వడిలోలోన కనుకించిరతికి (19-317)

అధిగాలు తెయ చూచి నాగి కొంకి చెలియ
చెడుకలా బొకముడి వీడినంబాను (29-408)

మేరమిరి పూడిగపు వారి మీద నిందగట్టి
గొరవెంచి అశనినే కాగిలించేపు (31-289)

పెద్ద / సాకిరి

చుట్టమైనవాడు తన చోటికి నమ్మితేగాక
పెద్దవాడు నతమౌనా నేగినంతను (2-395)

ఒడ్డిన మోపులు మోవరోవక పూరుచిడిచి
పెద్దవాడు పొరిబోగా పెదకినట్లు (11-2-31)

సాకిరి వయసు సంసారము గోరు
చతురు వాయులు జీడిమాను గోరు (10-107)

బలుపుడ వందు మీద వనిగొన నోపుడుపు
చలివారి మమ్మల సాకిరి పెట్టిపు (15-223)

పెదకిరునులయ్య

ఉడిగం

“పూడిగము సేసేచెలి నొద్దనగ వచ్చునా” (23-219)

పెద్ద / సాకిరి

“తేరకాడు మోపి మోచి తెచ్చినగరి కొప్పించి
నేరుపుతో పెద్దవాడు నెమ్మది న్నిదించును” (21-424)

“చుట్టమైనవాడు తనచోటికి నమ్మితే గాక
పెద్దవాడు నతమౌనా నేగినంత తాను” (21-446)

“నీకుబోదువాకుబోదు నీవెట్లు సేసినాజియి
సాకిరి వంచిది నా జవ్వన మిందుకును” (23-388)

చినకిరునులయ్య

ఉడిగం

“వాయునె నీ వాపెను పూడిగాలు సేయుగాను
నెయ్యపు నాకపుడెంత నెగులాయరా” (16-2-71)

పెద్ది / సొకిరి

“పెద్ది సొకిరి చెప్పిపు విత్తూ దిమ్మిరి వేసి
నెట్టనగరి గోరేమా నేడు నిమ్మను” (16-2-77)

6 2 2 1 3 దిమ్మరులు

వీరు అదిమవాని జాతివారు బందిపోటు, దొంగతనం హత్య
మొదలైన నేరాలకు పేరుపొందినవారు వీరు నలవార జీవములు
అందుకే వీరిని దేశదిమ్మరులు అంటారు

కాళ్లపొక పదకపులు, సొతంగపొడి రవనల్లో దిమ్మరులు
వ్రస్తావడ కన్పిస్తుంది

అన్నమయ్య

దిమ్మరివలె నిటులం దిరుగడులే
దిమ్ముల వలపు ని పైం జిలికించు కృష్ణుడు (3-389)
దిమ్మర మాటలపె యా పెక్కుల నీ ముద్దివింటే
యెమ్మెల నేమిసేసునో యెరగము మమ్మి (31-13)

పెదతిరుమలయ్య :

“ఎమ్మెకాడపై తిరుగ నింతదొర శేడికి
దిమ్మరి మాటల నాచే దిట్టించుకోవలెనా” (23-80)

చినతిరుమలయ్య

“దిమ్మిలేగె జగదాల జీకటైన మెహము

దిమ్మరి యెడ మాటలదేట వారెరా" [16-78]

సారంగపాణి

దిమ్మరివలె యిల్లిల్లు దిరుగ వద్దంటి [ప్రా ప 34]

6 3 సాంస్కృతిక వ్యవస్థ

ఒక వ్యక్తి అభివృద్ధికి చేసే ప్రయత్నాన్ని సంస్కారం అనవచ్చు. అది విధంగా జాతులుగాని, సంఘాలుగాని, భౌతికంగా మానసికంగా ఉచ్చదశ కొందడానికి చేసే ప్రయత్నాన్ని సంస్కృతి అనవచ్చు.

సంస్కృతి రెండు రకాలు సౌఖ్యం, దాక్షిణ్యం, నిస్వార్థం మొదలైనవి "సంస్కృతి" అనిపించుకుంటే దౌర్జన్యం, నిర్దాక్షిణ్యం, నిస్వార్థం అనేది "అసంస్కృతి" సంస్కృతిని కొందరు నాగరికత అని కూడా అంటారు.

రాయలసీమ వడకపురి వద్దాలో వ్యక్తమయ్యే సంస్కృతిని రెండురకాలుగా వర్గీకరించవచ్చు.

1 జీవన సంస్కృతి

2 కళా సంస్కృతి

6 3 1 జీవన సంస్కృతి

మానవుని జీవితానికి అవసరమయ్యే హంగులన్నీ జీవన సంస్కృతిలో చేరతాయి. ఈ దృష్టితో చూచి పురు గృహోపకరణాలు, వంటకాలు, వస్తువులు, అవరాలు, నర్తకాలు ఇంకాలో చేరతాయి.

6 3 1 1 గృహోపకరణాలు

మనిషికి ప్రధానంగా తిండి, బట్ట, నీడ అవసరం అనిపిస్తున్న

మానవుని జాతివృద్ధి చెందిన రాత స్థిర గ్రామం విర్బుడచి వారు
స్థిరంగా జీవించడానికి ఇల్లు అవసరం అయ్యింది ఆ తర్వాత ఆ ఇంటికి
కవలసిన ఇతర హంగులన్ని అనివార్యమయ్యాయి

వదకపులు సామాన్యుల సంగ్రహాలానికి ప్రయత్నించినవారు
అందువల్ల లాభాత్మక శీర్షికలో గాని శృంగార కీర్తనలో గాని వారు
ప్రజలకందరికి అందుబాటులోవున్న అంశాన్ని అకడేమి చెప్పారు అంతేక
వారి రచనల్లో ఆయాకాలానాటి జనజీవితం ప్రస్థావనమవుతుంది

మూకుడు

పూర్వం "మూకుడు" అనే ముద్రి పాత్రలో అహారం భుజించేవారు
ఈ పాత్రను అన్నమయ్య పెడతిరుమలయ్య చివరితిరుమలయ్య ప్రస్తా
వించారు

అన్నమయ్య

"ఏమైన నాడే వారిని మరిచును

మేము చూచితే చెరువుముయ్య మూకుడున్నవా" (25-275)

పెడతిరుమలయ్య :

నిక్కి అద్దము దోమితే నీడగాని వచ్చుగాక

ముక్కమూకుడు దోమితే మోముగాన వచ్చువా" (21-167)

చిన తిరుమలయ్య

"మెచ్చుల వరుసమున విందినట్టి కొంగళిచి

ముప్పిలి చచ్చాకున మూకుడు మూసి" (15-2-101)

కంపం

భుజించడానికి ఉపయోగించేదీ కంపం దీన్ని అన్నమయ్య

పెదతిరుమలయ్య, సొరంగపొడి ప్రస్తావించారు వీరబ్రహ్మం వదాల్లో
వల్లెం కనిపిస్తుంది,

అన్నమయ్య

గుత్తముగా నెల్లవారు గుడిచేటి కంచము
ఎత్తుకలో పెట్టుకొనె పెవ్వరె దొంగి (12-154)

పెదతిరుమలయ్య

“మంచము మీదట మఱపు నిద్దురలు
కంచము తోవలి కలగూళ్ళు” (21-196)

సొరంగపొడి ,

“కంచము దీసియమంటి కండ్లెత్తి తినుకొనెను” (సొ వ 26)

వీరబ్రహ్మం

అగ్నియ న్నిందు అధారవల్లెము నందు
అకామాననపత్తి అపుడే పెలిగింది (రాంభాన తత్త్వాలు-24)

మంచం

అన్నమయ్య పెదతిరుమలయ్య, చివతిరుమలయ్య సొరంగపొడి
వదాల్లో మంచం ప్రస్తావన చేశారు

అన్నమయ్య :

పుయ్యని నీమేని తావిపువ్వుల చవ్వరము
తొయ్యని నీకొగిలిది తూగు మంచము (12-206)

౧ దశరథమలయ్య

“మంచము మీదట మఱపు నిద్దురలు” [౧-196]

౨ న. తిరుమలయ్య

“మచ్చిత తోడుతదూగు మంచపుద మ మీద” (16-2-95)

సారంగపాణి

“మంచము మీద పాదాలు-దించనికు వదిరాకలు” (సా ౪ 26

కండ

కుండలు నీళ్లు ఉండుదానికి, భోజనం తయారు చేసుకోవడానికి, ప్రధానంగా ఉపయోగిస్తారు కుండల్ని అన్నమయ్య, చినతిరుమలయ్య ప్రహ్లాదగారు, యాగంబీవారు ప్రస్తావించారు అన్నమయ్య ,

దొంతుల కడవలోన దొరలి దాచిన పెద్ద
కొంత కూటికుండ కొంట బోయె నెవ్వడో (12-154)

చినతిరుమలయ్య ,

యెక్కువ బయ్యెదలోని వేటిపె యింతి-అవి
వక్కన వలపు నింపే పైడి కుండలు (16-2-4¹)

వీర బ్రహ్మం

నీళ్లకుండల నదుమ నిక్షేపమున్నది-ననబోలులారా
నీళ్లలో మునిగి తనప్రేళ్ళనెంచినలేదు-వెలదులారా
(సుజ్ఞానరత్నావళి-8)

యాగంబీవారు

కుండిలోను బయటలోననూ అంతటాను
నిండివున్న కాయలవోలెను [డి-2494]

రాయలసీమ వదలవుల వదాల్లో గృహోపకరణాల ప్రస్తావన చాలా చోట్ల ఉంది. ఎక్కువమంది వాగ్గేయకారుల్లో కనిపించే గృహోపకరణాలు ఉట్టు

ఏదై వా ముఖ్య పస్తువుల్ని బాచుకోవడానికి ఉపయోగించేది ఉట్టు. వీటిని అన్నమయ్య, పెద తిరుమలయ్య, సొరంగపాటి ప్రస్తావించారు.

అన్నమయ్య

“ ఉట్టు మీదటనున్న పొలువెన్ను
చట్లతోడనే సొధించి ” (29-331)

పెద తిరుమలయ్య

“ బొంతి గోపికల చమ్ములుట్లపై కందలంతా
అంటుచు జేతులు చాచినదే కృష్ణుడు ” (28-206)

సొరంగపాటి

పొల కడలియందు వసంశించి యుండి
బాలుదై యుట్లగ బ్రాకితివి (సొ ప 162)

దీనం

దీనం ప్రస్తావన అన్నమయ్య, సొరంగపాటి, యాగంటి వారిలో ఉంది.

అన్నమయ్య

“ తెలియవట్టి చూపు దీపాలు గలుగగ
కలికి తురుము చీకటి నెరసె ” (27-462)

పాఠంగపాఠి

పాలు ని కిచ్చేను గూటనీ

పాలు పెట్టి వేళతెన

(సూ చ 12)

యాగంతి వారు

" దేహమనియేది చీకటింతలో తెగువతో వున్నట్టి దీపము "

(డి-2494

ఇదేగాక రాయలసీమ పదకవులు మరికొన్ని గృహోపకరణాలు తమ తమ పదాల్లో ప్రస్తావించారు

అన్నమయ్య

అటక 7-54, కడవ 4-114, క గు 4-114, గంవ 7-260, గొడుగు 25-140, చావ 30-13, చెంబు 10-135 దొంతి 7-113, కీట 3-408 దివ్య 29-127, బండి 5-119, తాన 12-226, వందె 5-159, బుడిగి 30-267, ముంత 10-25, రోకలి 10-23, రోలు 4-154, అద్దం 30-218, ఉయ్యాల 27-111, దోమతెర 29-130, నిలుపుటద్దం 26-7, పరుపు 27-175 మొదలైనవాటిని అన్నమయ్య ప్రస్తావించాడు

పెద తిరుమలయ్య

చావ 21-90, రోలు-రోకలి 23-145, గంవ21-218, నిలుపుటద్దం 23-86 మొదలైన వాటిని ప్రస్తావించాడు

చిన తిరుమలయ్య

గంవ 16-1-14, గాదె 16-2-70, తూగుముంపం 16-2-95, మొదలైన వాటిని ప్రస్తావించాడు

సొరంగపాణి

అంక 57, చలివేంద్ర 1౬8, ఊతదావ 131, కొడవలి 36,
కత్తెర 65 మొదలైన వాటిని ప్రస్తావించాడు

6 3 1 2 వంతులు

ఈ యంత్రము వదకమై వివిధరకాలైన వంతు వదార్థాల్ని ప్రస్తా
వించారు అవదార్థాలు జాళ్ళపొకకప్పుల్లో నై వేద్యరూపాలుగా కన్పిస్తాయి
మిగిలిన వారిలో సామాన్య వదార్థాలుగా కన్పిస్తాయి

అంటలి

ఈ వదార్థాల్ని అన్నమయ్య, సొరంగపాణి ప్రస్తావించారు

అన్నమయ్య

పొంకపు జాపు అంటళ్లు వారి నవ్యుల వచ్చుకు

అంతెలాయ నేడిద్దె అరగించవయ్యా

(14-168)

సొరంగపాణి

అంటలి దాగేపు నెత్తి బ్రాక నీకు

అన్నము పైచదటి పొక

(సొ ప 87)

మవ్వ

దీన్ని అన్నమయ్య, పెన తిరుమలయ్య ప్రస్తావించారు

అన్నమయ్య

" కందువ నీమోవి నాకై మవ్వము లాయ

విందువలె వెక్కు పొక్కు వేరే యెల"

(26-435)

పెద తిరుమలయ్య

“ నతి గొగిలించి వట్టి వవులు నోరి కియ్యగ
రతి బువ్వ మారగించి రమణి మెచ్చె ” (23-107)

పులగం

ఈ వదార్థాన్ని అన్నమయ్య, సారంగపాణి పేర్కొన్నారు

అన్నమయ్య

కలకంఠకములు పులుగములు దుగ్ధాన్నములు
వలుదెరగులైన అప్పముల ముగములు (3-80)

సారంగపాణి

“ పడతి పులగము మీది - వచ్చసామితె ఆయె ” (సా ప 36)

జున్న

దీన్ని అన్నమయ్య, సారంగపాణి ప్రస్తావించారు

అన్నమయ్య

చొక్కమైన కొప్పెర జున్నులు జున్నులును
చిక్కిన నిడుతురా చిన్నబిడ్డలు (12-196)

సారంగపాణి

పులిజున్ను పుట్టతెనె మొదలుగ
చెలికి నడవలేదా - నీకు (సా ప 29)

చక్కిలాలు

ఈ వదార్థాన్ని అన్నమయ్య, పెద తిరుమలయ్య ప్రస్తావించారు

అన్నమయ్య

చక్కిలాలు మరుగులు జలజలరాగాను
పుక్కుమీరి కొట్టి గృష్ణదుబ్బెల్లాను (28-240)

పెద తిరుమలయ్య

నకుల పెద్దకొవ్వులు చక్కెలాల గింపలంటూ

బలిమాలి వేదసప్తది గృహ్యదు

[23-206]

పొనకం

దీన్ని అన్నమయ్య, పెద తిరుమలయ్య, సారంగపాటి ప్రస్తావించారు

అన్నమయ్య

తదయక అధరామ్మత పొనకము నేదు

యడనెడ మారుకు మార్చితివి నీవు

(24-109)

పెద తిరుమలయ్య

“ పొనకాలు శిఖరుల పడికంపు గొప్పెరల

పూని వాననలుగాగ వుప్పు గట్టింపి ”

(23-316)

సారంగపాటి

మోవిపొనక మిచ్చునా కొనరికొనరి

ముద్దులాడ నిచ్చునా

[సా ప 33]

పై చెప్పిన నంటలిగాక రాయలసీమవడకపులు వివిధరకాలె నవంటకాల్ని ప్రస్తావించారు

అన్నమయ్య :

ఆటకులు 6-27, అట్లు 29-331, అప్పాలు 12-197, అన్నం 30-119, ఇడ్లి 9-10, ఉరగాయ 5-80, కారాచ. 14-66, కుడుములు 12-14, కూర 2-165, చక్కెర 27-117, వారవన్నా 5-159, చక్కెన్నము 30-119, నాన బియ్యము 5-159, పచ్చెల్లి 14-166

పొలకొం 2 8-340, పొలు 21-140, పెరుగు 33-165, మారెలు
17-32, పెల్లము 5-80 కొబ్బలు 20-129, వడవప్పు 10 27 మొదలైనవి

పెద తిరుమలయ్య

పెన్న 21-40, వల్ల 23-10, పులులు 23-54, కూరలు 3-216
అన్నం 21-46 మొదలైనవి

దిన తిరుమలయ్య

పొలు 16-1 6, గుడ్డిళ్ళు 16-1-33, తోటకూర 16-1-53
గుడ్డవగూడు 16-2-101, కూరలు 16-2-101 మొదలైనవి

సొదంగపొడి

పెన్న 46, పొంగలి 58, వంచదార 65, గంజి 83, అర్చం
87, కలిదారు 129, రాగనంకడి 135 మొదలైనవి

యాగంజీవారు పెరుగు 2191 ము ప్రస్తావించారు

6 3 1 8 పండుగలు

పండుగలు మానవజాతి జీవనంలో వైతన్య విలాసాలు ఆశుభవ
విశేషాలు ప్రకృతి పరిణామసూచికలు మతానికి కట్టుకొమ్మలు అవి
మన సంస్కృతికి సర్వస్వామి సంస్కారాల పోషకాలు

పండుగలు కుటుంబములోని శష్టాల్ని మరలంచి నూతనోత్సాహాన్ని
కలుగజేస్తాయి, పరస్పరం కలుసుకొనేందుకు అవకాశం కలుగజేస్తాయి
ఆధ్యాత్మికచింతనను, సోదర ప్రేమల కట్ల సాహిత్యభావాన్ని ఇవి
పెంపొందిస్తాయి

వైష్ణవమత సంబంధమైన కొన్ని పండుగల్ని ఆశ్వుమయ్య,
పెద తిరుమలయ్య సొదంగపొడి తమ వదాల్లో ప్రస్తావించారు

1 శ్రీకృష్ణ జయంతి / శ్రావణ బహుళాష్టమి

రామకృష్ణావతారాలు మహావిష్ణువు సంపూర్ణ అవతారాలు శ్రీ కృష్ణుని అన్నదిపోతప్పవం శ్రావణబహుళాష్టమి రోజున జరుపుకొంటారు అష్టమినాడు రోవాటి నక్షత్రంలో రాత్రి జన్మించాడు అంతేక అష్టమి నాడు వగలంతా ఉపవాసం చేసి సాయంకాలం కృష్ణ విగ్రహం ఉరే గింపడం, పూజించడం, ఉయ్యాలలు కట్టి ఆడించడం వంటివి జరుగుతాయి.

ఈ వండుగను శాశ్వతాక కవులు ప్రస్తావించారు,

అన్నమయ్య

పూమిలోన గొత్తలాయలు బుల్లోత్పవ మిదివో
నేమిపు కృష్ణ జయంతి నేడే యమ్మా (8-17)

అదే విధంగా

“అది కాలమున గృష్ణదవతరించిన యట్టి
అదట శ్రావణ బహుళాష్ట మాయము” (8-181)

పెదరిమలయ్య

అవతారమందె నిదె అర్జును రేతిరికాడ
దవహడుడు శ్రావణ బహుళాష్టమిని (28-144)

చినతిరుమలయ్య

నదురేయి రోవాటి నక్షత్రమున బుట్టె
నదిగృష్ణుడిదివో దేవతలందు (16-1-32)

అదే విధంగా కృష్ణజయంతి సందర్భంలో జానకృష్ణుని పిల్చి
చినతిరుమలయ్య క్రింది కీర్తనలో వర్ణించాడు

“బ్రహ్మగన్నవాడు వసివిడ్డ

బ్రహ్మమైనవాడు వసివిడ్డ
 “వగవు లేక వంశవచ్చిన ఋతః
 వగసాధించిన వాడు వసివిడ్డ
 వగుల దన్నినవాడు వసివిడ్డ” (16-1-11)

సోములు / వ్రతాలు

కొందరు సోముల్ని, వ్రతాల్ని, వంతుగణగా జరుపు కొంటారు
 వీరిని అన్నమయ్య, సారంగపాటి వ్రస్తావించారు.

అన్నమయ్య

ఎఱకసోము సోచెనో
 వంతుల సీకర వల్లవములు ముంచె” (30-535)

“ఏలిమితో దిరునేంకజేత కాగిటగూడి
 లలితాంగి నిచ్చ కళ్యాణంబునోమె” (12-127)

సారంగపాటి

“నిక్కమే మంచి సోము సోతె
 సీకెదయరాదా యిక మీద” (సా వ 60)
 అలయించిన నాదాయ మెంతేనే
 వలది వెలుసాకి వ్రతము జెరుచుకొంటేనే (సా వ 50)

ఇవేగాక మరికొన్ని వంతుగల్గి అన్నమయ్య సారంగపాటి
 పేర్కొన్నారు

అన్నమయ్య

శ్రీ జయంతి (10-27), నాకసంహ జయంతి (11-1-14),
 విజయదశమి (9-183), లక్ష్మీదేవి వంతుగ (17-184), ఉగాది
 (29-450) దీపావళి (17-184) మొదలైనవి

పొరంగపాణి

అగ్ని తిరువాళ్లు (152), తెప్పతిరువాళ్లు (146) గొరివొల
మొదలైన వాటిని ప్రస్తావించాడు

8311 అవారాలు

అదరింపబడేది అవారం ఇది కుల, సామాజిక దేశాల్ని బట్టి
మారుతూ ఉంటుంది పమాణంలోని సదస్సులు ఆవరించే పనుల్ని
అవారాలంటారు అవారం, అనావారం, సదావారం, డంభారం, మూఢా
వారం అనే పదాల్ని సేర్వేరు సమయాల్లో వాడుతారు

కాళ్లపాక కవులు ఈ అవారం అనే పదాన్ని వాడినట్లు కన్పిస్తుంది

అన్నమయ్య

“వట్టి యాచారాల బోగావడినాకు సేగ్గవచ్చె
యెట్టెనా నీకు తెల్లు నేలయ్య” (31-240)

పెదతిరుమలయ్య

“ఎనతి బొందవలసొయిదొక నెవము నేసి
రాసి తెక్కవట్టె యాచారాలు సేసేహా” (23-140)

చినతిరుమలయ్య

“ఎటువంటి దొరవైతి వేమయ్య నీవు
అటమటముల నీకు నాచారమేది” [16-291]

అంతేగాక అన్నమయ్య, మతాచారాలను గూడ తమ శీర్షనలో
ప్రస్తావించాడు మచ్చుక-

“చొడళ కళ నిధికి చొడళోవచారములు

జడతోడ నివృలుమ నమిర్పయామి" (1 131)

63 5. నమ్మకాలు

ఆదిమకాలంనుండి ఆధునిక నాగరిక కాలం వాకా ఈ నమ్మకాలు జీవన గమనంలో అనివార్యమైన అంశాలు

నాగరిక ప్రపంచంలో కూడ నమ్మకాలకు కొరతలేదు. ముహూర్తం శకునం, మొదలైన వాటికి సంబంధించిన నమ్మకాల ఇంకా కొనసాగుతూనే ఉన్నాయి యజ్ఞయాగాదులు జాతరలు ప్రకాశాలు మొదలైనవి ధార్మికమైన నమ్మకాలు అన్నమయ్య సారంగపాడి తమ రచనల్లో అనేక రకాలైన నమ్మకాలను ప్రస్తావించారు

శకునాలు :

శకునాల ప్రస్తావన అన్నమయ్య, సారంగపాడి చేశారు

అన్నమయ్య

మందులో మంత్రాలో నీకు మరి వంపు చేసుకొనే
నందడి నీ పెండ్లాదిన నగివాలు మంపవే (31 64)

సారంగపాడి

యెన్ని శకునములో జూడవంటి
యెమ్మెకా డిటకు తనందన సొ వ 73)

ఎప్పుడు వత్తువని యెదురే జాచుడు
యెవరు వచ్చినా శకునములడగుచు (నా వ 74)

అంతేగాక అన్నమయ్య మరికొన్ని నమ్మకాలను ప్రస్తావించాడు నొవటి ప్రాతను నక్కడిం (1 419) భూతవిశ్వాసం [1-109] బాలలకు సంబంధించిన నమ్మకం (12-217) మొదలైన వాటిని ప్రస్తావించాడు

632 కళాసంస్కృతి

కళలు 61 అని ప్రసిద్ధి నిజానికి కళలు అవధిమితాలు కళల్లో చాలా రకాలున్నాయి కళ అనేది మానవుని సృజనాత్మకతకీర్తికి ప్రతిబింబం మనషి జీవితం పరిపూర్ణం కావడానికి కళ దోహదపడుతుంది సాందర్భం, ప్రయోజనం అనేవి కళ ధర్మాలుగా చెప్పవచ్చు

రాయలసీమ వదకపుల వద్దాల్లో కళాసంస్కృతికి సంబంధించిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది

అన్నమయ్య "కళ" అనే పదాన్ని పలుచోట్ల ఉపయోగించాడు.

" కమ్ముకొన్న నీ మోము కళలు దీపారగాను " (31-69)

చెక్కుల కళలు మించె చేతులజినుల నిండె (31-286)

" చూపుల గళలు నిండె సురతము వంటపండె

బోవక నిన్నాపె బోయారించెనయ్యా" (29-222)

కళా సంస్కృతిలో వాస్తు సంస్కృతి, ఆభరణాలు, అలంకరణలు, ఆయుధాలు, వాయిద్యాలు మొదలైనవి చేరుకాయి

6321 వాస్తు సంస్కృతి

వాస్తు అనే శబ్దం "వస" (రివాసం) అనే ధాతువు నుండి పుట్టింది గృహం కట్టడానికి తీసుకొనబడిన స్థలాన్నికూడ వాస్తువంటారు వాస్తు శాస్త్రం అంటే గ్రామనగరదీపాలయం మొదలైన వాటినిర్మాణలక్షణాల్ని తెలిపే శాస్త్రం

రాయలసీమ వదకపుల్లో తాళ్ళపాక వదకపుల, సారంగపాటి వద్దాల్లో వాస్తు శాస్త్రానికి సంబంధించిన కొన్ని విశేషాలు కనిపిస్తాయి. ఇల్లు

ఇంటిని అన్నమయ్య, సారంగపాటి పేర్కొన్నారు

అన్నమయ్య

“ మా యింటికి రాబోయి మాధవా
మాయలెల్ల గంటి మిది మాధవా ” (2-245)

సారంగపాణి

“ ఇంటిదోవ తొంగి చూడజాయె
సొంట్లు పెడుతుటాయె ” (సా ప 54)

తలవారిలి

తలవారిలిని అన్నమయ్య, పెద తిరుమలయ్యలు పేర్కొన్నారు

అన్నమయ్య :

“ తెలిగమ్మన చూపు దీని లేతలనె బో
తలవారిటికి దెచ్చె దరుణి ప్రాణములు ” (4-133)

పెద తిరుమలయ్య

“ తప్పక చూచుకొంబా తలవారిటి దిక్కు
చెప్పి పంపినాతనికి చెప్పరాని మాటలు ” (22-476)

గోడలు :

గోడలకు సంబంధించిన వ్రస్తావన అన్నమయ్య, సారంగపాణి వదాల్లో కనిపిస్తుంది

అన్నమయ్య

గోడగడుగ వచ్చునా కొనరగనికనేల
కూడిన తన శతుల గుంపులలోని దానము (13-228)

సారంగపాణి

గొప్పవారి కడుపున బుట్టిందట
గోడలు బుట్టక నిక్కి చూచునట

(సా.ప 120)

పీఠి

అన్నమయ్య, సారంగపాణి “పీఠి” ప్రస్తావన చేశారు

అన్నమయ్య

గరుడవాహనుడు కనక రథముపై
యిరవుగ పీఠుల నేగిని

[10-260]

సారంగపాణి

“ సిలువతోట నాలుబొల్లి మాటలు
చెరియ మీ పీఠికి యొక దండము ”

(సా.ప 12)

6 3 2 2 అభరణాలు :

దాయలసీమ వడకపులు తమ వదాల్లో కొన్ని అభరణాల్ని ప్రస్తావించారు

ఉంగరం

ఇది అన్నమయ్య, పెద తిరుమలయ్య, చిహ్న తిరుమలయ్య, సారంగపాణి వదాల్లో కనిపిస్తుంది.

అన్నమయ్య

“వెలమన్న పుంగరమం వేడుకలు రేవగాను ”

(30-221)

పెద తిరుమలయ్య ,

కాల్మషిగాలు వేసి కడుమువ్వరిక నోరగి

వేలి పుంగరాలు చూసి వేసాలపిడు ”

1-179]

పెదతీరుమలయ్య

“ముద్దయ పేలనె ముందర నుండేది ముద్దురపుంగరము

సారంగపాడి

గట్టుకొంగున మూట - గట్టుకోవె యని య

గట్టు గూడిరా - కట్టు పుంగరమిచ్చి (సా ప 14)

గాజులు

అన్నమయ్య, పెద తీరుమలయ్య, సారంగపాడి వీరి ప్రస్తావన
తెలుగు

అన్నమయ్య

కంకణాల గాజుల చేయి ఘనుని నరికిది జిత్కె

అంకపు సొముల చేయి అతె వంది జిత్కెను (6-309)

పెదతీరుమలయ్య

“ఘన మాణిక్యము మాని గాజులూన గట్టుకొని” (21-120)

సారంగపాడి

నన్నాదనే నిట్టారాలాడితే గాజుల

తిప్పితెట్టి విలువగానే (సా ప 100)

అంతేగాక మరికొన్ని అభరణాలను తాళపాక వడకపులు, సారంగపాడి
ప్రస్తావించారు

అన్నమయ్య

అందెలు 2-24, కంకణం 12-158, శిరీసం 5-73, కుండలాటు
6-207, కుప్పెలు 12-103, గడ్డలు 12-218, చెవిబొగ్గులు 27-353,

పగడాలు 9-288, పచ్చలు 12-208, మంగళనూత్రం 26-121
 మాణిక్యాలు 28-79, ముత్యాలు 12-121, రత్నాలు 3-276, వజ్రా-
 కమ్మలు 3-523, హారం 26-121, వైదూర్యం 9-223

పెద తిరుచులయ్య

వజ్రాకమ్మ 23-83, వజ్రాలు 21-167, రత్నాలు 21-151,
 ముత్యాలు 21-285 మొదలైనవి

చిన తిరుచులయ్య

రత్నాలు 16-1-15, తుల్యలు 16-1-33, పోగులు 16-2-96,
 మొదలైనవి.

సొరంగపాడి

సొరంగపాడి అనేకరకాలైన ఆభరణాల్ని క్రిందిపదంలో
 పేర్కొన్నాడు

వల్లవి శంకణము గట్టివాడు-గదవే నా మీద శంక
 అనువల్లవి కొంకు కొనరు లేక పేలుగోపాలుడే తేళనాపై శంక||
 కమ్మలు దానికి వ్రాయ-కరణమేమన్నందుకు
 ఘమ్మతి గాతుంటే పోచి-పొమ్మనె నిరాకరిరవి ||శంక||
 (సొ ప 8)

అంతేగాక వశం 2 కమ్మ, 6, మెట్టలు 3-7 ముక్కర 71, గజలు 81
 నత్తు 90 మొదలైన వాటిని ప్రస్తావించాడు

6 3 2 3 అలంకరణములు

“అలంకార స్రయో విష్ణుః” అని హిందువులు విశ్వసీస్తారు
 అలంకరణ మానవుని సహజబుద్ధి అని తన అవసరాలనుబట్టియొగింటే

వస్తువుల్ని మనస్సుకు వచ్చే విధంగా చేసుకోవడం అలంకరణ. అలంకరణ మనస్సు హృదయాన్ని రంజింపజేస్తుంది అట్లాచాన్ని ఇస్తుంది కూడ

తాయలసీమవదకపుట వివిధరకాలైన అలంకారాలను ప్రస్తావించారు

చీర

ఇది అడవాళ్ళు కట్టుకొనే అట్ట చీరను అన్నమయ్య, పెద తిరుమలయ్య, చిన తిరుమలయ్య, సారంగపాణి ప్రస్తావించారు

అన్నమయ్య

“ చీరవెలిగా వచ్చేవు సిగ్గువిడిచేవు ” (4-128)

చెలిగట్టిన చెంగావి చీర కొంగుగాన వచ్చి
మలసి నీ వవ్వడము మాటునను (30-540)

పెదతిరుమలయ్య

దువ్వటపు చీర యిది కొల్లే కడుమునుపు
పువ్వుపలి జారి నిట్ట చోచో విడవోయి [28-120]

చిన తిరుమలయ్య *

“చెలియ మునుపు ఎంగారించుకొన్న చెంగావి చీర యిది”
(16-2-57)

సారంగపాణి

“వట్టు చీరకు వళ్ళి-వట్టు వరహాయిదు” [సా ప 14]

కొప్ప

కొప్పును అన్నమయ్య, పెద తిరుమలయ్య, చిన తిరుమలయ్య సారంగపాణి తమ వద ల్లో పేర్కొన్నారు

అన్నమయ్య

చేసినది చేతా చెల్లుబడిగల చోట

సేన కొప్పు విభవ నీ చిత్తమింతే

(30-174)

పెద తిరుమలయ్య

"కొనమాపు వెలుపైన కొప్పు గడునల పొయ"

(22-544)

చినతిరుమలయ్య ,

"కురులు నలగిన నీ కొప్పు చూచి పెరగయ్యా"

(16-2-86)

సొరంగపాడి :

"నెలక కొప్పు నిండా యిక"

(సొ ప 60)

పీఠాంబరం

తాళ్లపొక కప్పులు, సొరంగపాడి పీఠాంబరం ప్రస్తావన చేశారు

అన్నమయ్య ,

"నిరతిహేమ వర్ణాన నీవు పీఠాంబరుడవు"

[26-201]

పెద తిరుమలయ్య

"రంగుమీద పీఠాంబరము మొలగట్టుకొని"

(21-185)

చిన తిరుమలయ్య

"పీఠాంబరము చెల్లిపిళ్ల రాయడా"

[16-2-80]

సొరంగపాడి

"అరసి పీఠాంబర-ధరుడనుకొందురే"

[సొ ప 9]

చోవలి

పెద తిరుమలయ్య, సొరంగపాడి దోవలి ప్రస్తావన చేశారు

పెద తిరుమలయ్య

దోవతి సూర్యులు నింది తలగగ గాగిది జీర్చి [28-290]
సొరంగపాడి

“ధోవతి ఒరవై తోచకమునుపే” (పా 3 167)
అంతేగాక తాళ్ళపాక కవులు, సొరంగపాడి మరికొన్ని అలంకారము
ప్రస్తావించారు

నెమలిపంథం 29-148, పందిలి 26-579, పచ్చకోరణం 11 5
53, పూరిదండలు 26-325 ముగ్గులు 30-16, నవరం 12-2
మొదలై నవి

దిన తిరుమలయ్య

కంకుమ 16-2-4 నవరం 16 2-40, దట్టి 18-2-57 తిలకం
16-2-17 మొదలై నవి

సొరంగపాడి

తిలకం 84, కాలువ 90, పొవడ 102, కంబలి 104 మొదలై నవి
6 3 2 4 వాయిద్యాలు 1

రాయలసీమ పదకపుల్లో వివిధరకాలైన వాయిద్యాలు కనిపిస్తాయి
శిన్నెర

శిన్నెర వాయిద్యం అప్పమయ్య, పెద తిరుమలయ్య,
సొరంగపాడి వద్యాల్లో కనిపిస్తుంది

అన్నమయ్య

గక్కన శిన్నెరకాయ గూండ్ల

దొర్కివట్టి తండ్రులు మీటిని

(30-63)

పెద తిరుమలయ్య

" కిన్నెర మీదిన నులికి కిమ్ముల నూరకె వలికి

వన్నెల నాతనితో కళకళ మిది గాబోలు

(23-390)

సొరంగపాటి

" తందాన వదాలు బహుమెందాయె

తగినల్లే కిన్నెర వళబాయె"

(సొ వ 127)

దుందుభి

అన్నమయ్య, వీరబ్రహ్మం దుందుభి ప్రస్తావన చేశారు

అన్నమయ్య

దీవదుందుభులు నలుదిక్కులందు

తావులనే వేసెలు ధ్వమలియ్యగాను

(30-80)

వీరబ్రహ్మం

" నందీశ దుందుభులు నట రేగి రూయ

పుప్ప వర్ణము గురియ పురహర ప్రియుని "

(కాశ్మీర తత్త్వములు - 6)

పీఠ

అన్నమయ్య, సొరంగపాటి తమ వదాల్లో పీఠను పేర్కొన్నారు

అన్నమయ్య

మద్దిన నీపు పేసితి మాటలాడ నేరును

ఇచ్చగించితే వీణవాయింపబోగుడు (29-303)

సొరంగపొడి

“వీణలు మీటుచు... ఒకరికొకరు
జాణతనము లాడుచును” (సొ ప 31)

పిల్లన గ్రోవి

కాళ్లపొక కన్నులు పిల్లనగ్రోవి ప్రస్తావన చేశారు

అన్నమయ్య

‘పిల్లగ్రోవి రకములు చెరయించగా నేనదీ
గొల్లెతల మట్టెలకు గుండెమతి’ (10-114)

పెదరిరుములయ్య

పూచిన మాని కింద పోడి పెట్టుక తానుండే
యేచి పిల్లంగోవి యూడి యేటికి వీడు (21-179)

చిన తిరుమలయ్య

చల్లలైన గాలితేత జాతిరేచె వలపు
పిల్లగోవి వట్టెవాడు పెచ్చురేచేనే [16-2-44]

అదే విధంగా అన్నమయ్య గంట (12-3), జాళాలు (20-63)
తుత్తురుకొమ్ము (12-96), భేరులు (8-194), శంఖం (27-4-88)
మొదలైన వాటిని ప్రస్తావించాడు

చినతిరుమలయ్య శంఖాన్ని (16-1-32) ప్రస్తావించాడు.
సొరంగపొడి మద్దెల (89), తంబుర (1), ప్రస్తావన చేశాడు.
వీరబ్రహ్మం వాదవ్యరం [ముత్తాన రత్నావళి-18] మృదంగం

(కాలజ్ఞానకల్పాను 21) ప్రస్తావన చేశాడు.

6 3 3 పరిశిష్టం

ఈ విభాగంలో ఆటలు, వనసంపద, జంతుజాలం, వంశలు, అయుధాలు మొదలైనవి చేరుకొన్నాయి

6 3 3 1 ఆటలు

మనిషికి జీవితావధానంలో వివిధం కూడ ఒకటి అనినోదాల్లో ఆటలు ఒకటి

రాయలసీమ వదకపుల్లో కాశ్మీరీ కవులు, పారంగపాణి ప్రస్తావించారు

అన్నమయ్య

ఇనుక గల్లట 2-37, వీలాట 29-36, కోలాటం 25-349 గడారు 2-294, గుట్టగూట్లు 36-45, గువిసి ఆట 8-179 చక్రపు బిల్లట 3-114 వదరంగం 3-39, బాదం 26-20 పిల్లదీపు ఆ 8-179, పుట్టచెండు 14-149, బిల్లగొట్టలు 9-31, బొమ్మరింద్రులు 5-270, వామనగుంటలాట 27-45 శిరపిలాట 12-24 స్తంభాలాట 3-114, సిరిసింగన్నవత్తి 10-172 మొదలైనవి

సేదశిరుమయ్య :

ఛామనసేంపు, బొంగరాలాట, చక్రపుబిల్లట, కంబాలాట అప్పలాట, అలిమగలాట 23-173, వదరంగం 23-198 బొమ్మలాట 21-59 మొదలైన వాటిని ప్రస్తావించాడు

భీమశిరుమయ్య

గుజ్జగూడు (16 2-101)

సారంగపాణి

చదరంగం (III)

6 3 3 2 వనసంపద

రాయలసీమ వదకపుల్ల వనసంపద ప్రస్తావన కన్పిస్తుంది ఈ
విభాగంలో చెట్లు, పూలు, శాయలు, వండ్లు చేరుకొంటాయి

చెట్లు

రాయలసీమ వదకపుల్ల రకరకాలైన చెట్లను ప్రస్తావించారు
మచ్చుకు-

అన్నివియ్యక

రావిమాను 6-105, తాటిమాను 7-34, పేవమాను 8-71,
మట్టిమాను 11-1-47, పున్నాగతరపు 12-177 అంపలి చెట్టు 15-
66, అంటుచప్పలి 18-243 పెల్లిచెట్టు 25-435 మద్దులు, పూరేట్లు
26-2-233 మొదలైనవి

పెదతీరుమలయ్య

పేవ 21-440, రావి 21-172, తాటి 21-3 మొదలైనవి

యాగంబివారు

చింతమాను 2489, పేటచెట్టు 2489

పువ్వులు

రాయలసీమ వదకపుల్ల రకరకాలైన పువ్వులను మనం గమనించవచ్చు మచ్చుకు-

అస్తమయ్య

కమ్మిపూవు 3-118, తిలపుష్పం 8-47, కలువ, కపిలం
వంపెంగ, జాజులు, దొంతర, మల్లెమొగ్గలు, మంతెన పుష్పం 12-59,
గొట్టగపూవు 13-446, బొగడపూవు 12-368, రెండానుర 12-176,
దిరిశనపుష్ప 12-367 మొగలి 13-373, నురపొన్న 13-169
మొదలైనవి

పెదతీరుమలయ్య

మల్లెలు, మొల్లలు, కలువలు, నంపెంగ 21-100 కమ్మిపూవు
23-177 దొంతర పైడి పుష్పాలు 23-412 మొదలైనవి

దిన తిరుమలయ్య

మొల్ల 16-2-84, చెంగలువ 16-2-92, తుంకుమపూవు
16-2-96, మల్లెలు 16-2-100, చేమంతి 16-2-101 మొగలి 16-2-103
కామర 16-2-103, నల్లగలువ 16-2-105 మొదలైనవి

సొకంగపాడి

లువ 27, గన్నేరు 46, విరజాతి 61, మల్లెపూలు 120 మొదలైనవి

వీరద్రుక్కుం

కమలం (మల్లానరక్కావళి-2, చేమంతి, చెంగల్య (సుల్తాన
రక్కావళి,) వాగమల్లె (కాంజ్జాన శక్త్యాలు-1) మొదలైనవి

యాగంటివారు

కమ్మి 2491, కమలం 2487 కలువలు 2494
మొదలైనవి

కాయలు

రాయలసీమ వదకపురి వదాల్లో వివిధ రకాలైన కాయలున్నాయి ముద్దుకు-

అన్నమయ్య

వీరకాయ 9-24, నేతివీరకాయ 7-260, పెంకాయ 13-596, గుమ్మడికాయ 25-407, పోకకాయ 13-291 కలపెరికాయ 13-298 పెంకాయ 15-177, పువ్వుకాయ 14-131 కాకర 27 468, చింతకాయ 27-125 మొదలైనవి

పెదతిరుమలయ్య

గవ్వకాయ 12-425, ఉమ్మెత్తకాయ 21-171

సొరంగపాటి

వంకాయ, పెంకాయ 107, ఉనరికాయ 121

యాగంజీకారు

గవ్వకాయ డి 2487, వేవకాయ డి-2194 ఉమ్మెత్తకాయ డి-2491, మేడికాయ డి-2489

చండ్లు ।

రాయలసీమ వదకపురి అనేక రకాలైన చండ్లును ప్రస్తావించారు అన్నమయ్య

పొలవండు, శరదీవండు చింతవండు, దొండవండు, నేరేడు వండు, గురివిండవండు, ఈకవండు, మామిడివండు, దేవదారు చండ్లు, 13-284, జీడివండు 27 427 మేడివండు 28-25

చినతిరుమలయ్య

మేడివండు 16 2-19, నిమ్మవండు 16 2-22 దొండవండు
మొదలైనవి.

సొరంగపాడి

మామిడి వండు 181

ధ్వజ

మామిడి [సుజ్ఞానరత్నావళి 38]

యాగండివారు

దొండవండు డి 2494

తరిగొండ పెంగమాం

మేడివండు (సుజ్ఞాన రత్నావళి-82)

పై పరిశీలన వల్ల తేలిన అంకాలు

గుంటుకల్లి కోడిలింగయ్య వద్దాల్లో వనవంపద ప్రస్తావన
కన్పించదు

అన్నమయ్య, పెదతిరుమలయ్య, యాగండివారి వద్దాల్లో
మాత్రమే చెల్ల ప్రస్తావన కన్పిస్తుంది

అన్నమయ్య, పెదతిరుమలయ్య, చినతిరుమలయ్య సొరంగపాడి
వీరబ్రహ్మం, యాగండివారు సుశ్యూల ప్రస్తావన చేశారు కలుష కమలం
మొదలైన సుష్పాలు అందరిలోను కన్పిస్తాయి

అన్నమయ్య, పెదతిరుమలయ్య, సొరంగపాడి, యాగండివారు

రకరకాలైన కాయల ప్రస్తావన ఏకారు గవ్వకాయ ఉమ్మెత్తకాయ పెదతిరుమలయ్య, యాగండివారి వదాల్లో మాత్రమే కనిపిస్తుంది అన్నమయ్య వదాల్లో రకరకాలైన కాయలు ప్రవన కనిపిస్తుంది

అన్నమయ్య చినతిరుమలయ్య, సారంగపాడి, సిద్ధప్ప యాగండి వారు, పెంగమాంబ వదాల్లో పండ్ల ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది

కాశ్లాపాక కవులు, సారంగపాడి వనసంపదము కృంగార అధాశీ త్తిక దృష్టితో ప్రస్తావించగా వీరగ్రహ్మం, సిద్ధప్ప, యాగండివారు, పెంగమాంబ కాత్తిక దృష్టితో ప్రస్తావించారు.

6 8 3 8 జంతుజాలం

రాయలసీమ పదకవుల రచనల్లో జంతుజాల ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది జంతుజాలాన్ని వాడుగు రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చు 1) భూదరాలు 2) లేవరాలు 3) వనవరాలు 4) అలవరాలు

కు దరాలు

భూమి మీద నివసించేవి భూదరాలు

అన్నమయ్య

దూడ 2-197 ఎద్దు 2-291, తేలు 5-190, కుక్క 5-190 మేక 5-19 గుఱ్ఱం 7-110 చీమ 9-179 ఎలుక (11-3-102, కోడి 16-33, పాము 22-445, కొబ్బరి 18-227 మొదలైనవి

పెదతిరుమలయ్య

ఆవులు 21-74, మేక గొఱ్ఱాలు 21-4 వర్పం 21-61, కుక్క 21-135, గుఱ్ఱం 21-137, చీమ 21-420 కోడి 21-210, కోడె 23-60

చినతిరుమలయ్య

గుజ్జం 16-1-17 గాడిదపల్లి 16-1-60, కోడి 16-1-32

సారంగపాడి

చిలుక 38, ఎద్దు 1'0, గుజ్జాలు 146, గాడి 79, అవులు 17',
పల్లి 120, పొము 172, దూడ 139

వీర్లపూం

గుజ్జం (నుజ్జానరత్నావళి-25) కుక్క (నుజ్జానరత్నావళి-27)
పొము (నుజ్జానరత్నావళి-27)

సేద్యపు

పొము (నుజ్జానరత్నావళి-21)

యాగంబివారు

పొము 21-2489, చీమ 21-2489, కోడి 21-2489 అవు
21-249, కుక్క 21-2489, పల్లి 21-2489 మేక 21-2489

పెంగుమం

కుక్క (నుజ్జానరత్నావళి-84)

భీరరాలు

అకాశంలో తిరిగేవి ఈ విభాగంలో చేరుకాదు మచ్చుకు-

అన్నమయ్య

ఈగ 6-29, దోమ 5-185, చిలుక 6-214, తమ్మెద 7-5',
అనుకు 9-51, పిచ్చుక 9-285, విడుత 10-66 మొదలైనవి

పెదతిరుమలయ్య

చిలుకలు 21-48, జూయిపు 21-23 తమ్మెద 21-87 గరుడు
21-109, కాకము 21-285 పొవురము 21-156

చినతిరుమలయ్య

తమ్మెద 16-2-31, కోయిల 16-2-44, చిలుకలు 16-2-47
పొవురము 16-2-115

సారంగపాడి ,

చిలుక (28), గద్ద (94), కాకి (192)

వీరబ్రహ్మం

చిలుక (సుజ్ఞాన రత్నావళి-1), గూఢ (సుజ్ఞానరత్నావళి-4),
కాకి (కాలజ్ఞానతత్త్వాలు-16)

సిద్ధవృ

కాటుక వక్త్రాలు [సుజ్ఞాన రత్నావళి-31], దోమ సుజ్ఞానరత్నా
వళి-33)

యాగంటి వారు

మినుగురు 21-2489, కాకి 21-2489, చిలుక 21-2494, తుమ్మెద
21-2489

వెంగమాంబ

హంస [సుజ్ఞానరత్నావళి-83]

వనదరాలు

ఆడవిలో నందరించే వాటిని ఈ విభాగంలో చేర్చబడ్డాయి,
మచ్చుకు —

అన్నమయ్య ,

జీంక 5-337, సింహం 6-17, వినుగు 10-227

పెద తిరుమలయ్య

పులులు 21-56, కుండీలు 21-58, వినుగు 21-225, సింహం
21-119, కోతి 21-56

చిన్న తిరుమలయ్య

పులి 16-1-60, వినుగు 16-2-102.

సొరంగపాటి

పులి 29, ఉడుము 56, నక్క 60, కొతి 191, ఎనుగు 100

సిద్ధప్ప

ఏనుగు (సుజ్ఞానరత్నావళి-33), సింహం [సుజ్ఞానరత్నావళి 33]

యాగంటి వారు

ఖడ్గమృగం డి-2494, ఏనుగు డి-2494

జలపరాణి !

నీటిలో ఉండేవి ఇందులో వస్తాయి

జన్మమయ్య

చేప 6-139, జలగ 8-208, కాబేలు 15-130

పెద తిరుమలయ్య

కప్ప 21-35, మళరం, మీనం 21-90, మొసలి 23-230, కాబేలు 23-240

సొరంగపాటి

కొయ్య 94, సంద్రతాయ 121

వీరబ్రహ్మం

చేప [సుజ్ఞానరత్నావళి-21]

సిద్ధప్ప

మొసలి, చేప (సుజ్ఞానరత్నావళి-33)

యాగంటి వారు

నత్తగుల్లి డి-2494

పై పరిశీలనవల్ల తేలిన అంశాలు

అన్నమయ్య, పెదతిరుమలయ్య, చినతిరుమలయ్య, సొరంగపాడి, వీరబ్రహ్మం చూడేకుల సిద్ధయ్య యాగండి వారు, తరిగొండ వెంగమాంబలు జంతుబలం ప్రస్తావన చేశారు గుంటుపల్లి కోటివెంగయ్య జంతుబలం ప్రస్తావన చేయలేదు

కాళ్ళపాకకవులు, సొరంగపాడి, వీరబ్రహ్మం, సిద్ధప్ప, యాగండి కవులు, వెంగమాంబలు తమ వదాల్లో భూవరాల ప్రస్తావన చేశారు పొము, చీమ, కుక్క, కోడి, గుడ్డం మొదలైన జంతువులు ఆచరి వదాల్లోను కనిపిస్తాయి

కాళ్ళపాకకవులు, సొరంగపాడి, వీరబ్రహ్మం, సిద్ధప్ప, యాగండి కవులు, వెంగమాంబలు, భీవరాల ప్రస్తావన చేశారు తమ్మెద్య చిలక, మొదలైనవి అందరిలోను కనిపించగా సిద్ధప్ప "కాకుల వట్టులు" అనే భీవరాన్ని ప్రత్యేకంగా చెప్పాడు యాగండివారిలో కూడ "మిఠగులు" అనేది ప్రత్యేకంగా కనిపిస్తుంది ఇవి మిగిలిన వారిలో కనిపించదు.

కాళ్ళపాక కవులు, సొరంగపాడి, సిద్ధప్ప, యాగండి వారు, వనచరాల ప్రస్తావన చేశారు వీరబ్రహ్మం, వెంగమాంబ వీటి ప్రస్తావన చేయలేదు "ఏనుగు" అందరిలోను కనిపించగా సొరంగపాడి వదాల్లో "ఉడుము" యాగండివారి వదాల్లో ఇద్దమ్మగం ప్రత్యేకంగా కనిపిస్తాయి

అన్నమయ్య, పెదతిరుమలయ్య, సొరంగపాడి, వీరబ్రహ్మం సిద్ధప్ప, యాగండివారు జలచరాల ప్రస్తావనచేశారు చినతిరుమలయ్య వెంగమాంబ వీటి ప్రస్తావన చేయలేదు యాగండి వారు "నత్తగుడ్డు" అనే జలచరాన్ని ప్రత్యేకంగా చెప్పారు

6 3 3 4 సంకలన

నిర్వాహనర వస్తువులు ప్రపంచందరికి ఆంశుభ టులో ఉండడానికి
జననమూహం ఏర్పరచుకొన్న వాటిజ్య కేంద్రాలు సంకలు వస్తువాలు
అభివృద్ధి చెందిన తరువాత, రాకపోక సాధనాలు విస్తరించడంవల్ల
సంతలు ప్రపంచం తగ్గిపోయాయి అయినా నేటికి కొన్ని వల్లెటూళ్లలో
సంతలు ఉడుతూనే ఉన్నాయి

అన్నమయ్య

అన్నమయ్య, సారంగపాడి సంకలన ప్రస్తావన తేజారు ముచ్చట

సంతలె చొచ్చిరిగాని సరకు గొననైతి
యింతట శ్రీహరి నీవే యిటు దయ జూడవే (2-27)
సారిడి సంకలంలో నీ ముద్దులెల్ల విని విని
వినరమొలెల్ల బాపే విధుడెవ్వడో (11-2,57)

సంత కూటముల జాడకాడపు
మంతనపు రతుల మానదీడపు (25-12)

సారంగపాడి సంకలంలో అమ్మ అనేకరకాల వస్తువుల్ని వర్ణించాడు

పల్లవి నాన్నారము చంట్లో నానాదించుందె టు
నయము గిచ్చేరంబనె - నూడే -

అనువల్లవి ఈర్పే పొద్దెక్కెనే-యూడేడుండా-దెంబి
కోట్టి గొండపోతే-కొండరేవగురైన (వాన్నా)

ఇకనేడ నూల్లెదె యామల్లె మగ్గవే
మలగు కాళాడ ముస్తంబనె

తలయొంటికి తాళ్లు నిలుపు పొడు గైయ్యావే
 అలసావేప్పకల్కిడ అంబలొందుండెనే శనానా||
 [సా 353]

6 3 3 5 ఆయుధాలు .

తాళ్లపాక కవులు, సారంగపాడి అనేకరకాల ఆయుధాల్ని ప్రస్తావించారు మచ్చుకు—

అన్నమయ్య

అంసపాడి 26-230, ఉండ్రవసుస్సు 36-101, కరారు 6-101, వక్రం 8-23, వందాస్త్రాలు 30-33 శంఖచక్రాలు 26-191, కత్తి 12-209, బిల్లం 6-93, బాణం 30-38, గడ్డపాక 5-119, గొడ్డలి 27-392 మొదలైనవి

పెద తిరుమలయ్య

శంఖం 23-1, బిల్లకత్తి 23-280, వక్రము 21-18

చినతిరుమలయ్య :

బాణం 16-1 38, తుణె 16-2-73, గడ్డపాక 16-1-54.

సారంగపాడి .

బాణం 7, వట్టకత్తి 122, కొడవలి 6, కత్తెర 65

తాయలసీమ వదకవులు రచనల్లో ప్రతిబింబించే రాజకీయ, సాంఘిక, సాంస్కృతిక పరిస్థితుల్ని ఇంతవరకు పరిశీలించడం జరిగింది తాళ్లపాక కవులు ప్రజలకు పన్నిమితంగా ఉండటంవల్ల, సంచారం చేసి వదాల్ని ప్రచారం చేయడంవల్ల వారు నాటి ప్రజల అలవాట్లను

అవరాల్ని స్తుతించి వ్యర్థమరిచారు పీఠానందం, దాడిని అ
సిద్ధయ్య, అూగంటి కవులు, కోటిలింగయ్య తరిగొండ పెంగమాం
పెండలై న వదకవులు జాత్తిక దృఢభంతో వదాలు చెప్పడంవల్ల
వీరి వదాల్లో రాజకీయ, సామాజిక పరిస్థితులకు సంబంధించిన
మీషయాలు అంతగా కనిపించవు

ఉపసంహారం

ఈ సిద్ధాంత గ్రంథంలో కనుగొన్న విశేషాంశాలు ! వాగ్గేయ సాహిత్యం ముందుగా సాగరిసీమలో పుట్టినా రాయలసీమలోనే పువనం పొందింది

2 సంఖ్యా దృష్టితో పరిశీలించినా ఇతర ప్రాంత వాగ్గేయకారుల రాయలసీమ వాగ్గేయకారుల సంఖ్య గణనీయంగా ఉంది. వాగ్గేయకర సాహిత్యాన్ని సామూహికంగా మోషించిన కుటుంబం (తాత్పర్య) విశేషాంతం అననం అధారంగా లభ్య పదకపులు కదప, కర్నూలు, చిత్తూరు జిల్లాలో మాత్రమే కనిపిస్తే అనంతపురం జిల్లాలో కనిపించదు

3 ఇతర ప్రాంతీయ వాగ్గేయకారుల్లో తాత్త్వికులు ఎక్కువ. రాయలసీమ వాగ్గేయకారుల్లో వైష్ణవ, శైవపదకపులు తాత్త్విక కనిపిస్తారు ప్రత్యేకించి పదకర్తలలో ప్రీతి (కరిగొండ వెంకమా) ఉండడం విశేషం

4 ఇతర ప్రాంతీయ వాగ్గేయకారులకంటే రాయలసీమ కవి అనంతాశక్తిగా పద పండితేయడం ఇతర సాహిత్య కవి కంటే

(తాళ్ల పాఠ కవులు) కూడా చేపట్టడం గుర్తించ దగ్గ విషయం

5. చందనా దృష్టితో వరిశీలిస్తే తాళ్లపాఠ కవుల్లో ఉత్తమ ఉదాత్త వివిధా శిల్పి పనుతాళువారు విశేషంగా గోచరిస్తాయి ఈ సిద్ధాంతం తాళ్లపాఠ కవులు, సారంగపాడి రచనల్లో ప్రస్తుతంగా కనిపిస్తుంది. సంగ్రహం, సిద్ధయ్య, యాగంబికవులు గుంటుపల్లి కోటిలింగయ్య ఎ.గమాలం మొదలైనవారు తార్కికులుగా గోచరిస్తారు.

6. శృంగార అధ్యాత్మిక పద విభజన తాళ్లపాఠ కవుల్లో, సారంగపాడిలో మాత్రమే కనిపిస్తుంది ఇతర రాయలసీమ పదకవుల్లో ఎలాంటి విభజన కనిపించదు.

7. పదరచనా దృష్టితో వరిశీలిస్తే తాళ్లపాఠ కవులు, సారంగపాడి రచనల్లో వేర్వేరు అనుపల్లవి, చరణాల వివ్యాపం క్రమ పద్ధతిలో ఉన్నట్లు అర్థమవుతుంది ప్రత్యేకించి తాళ్లపాఠ పదకవులలో జానపద ధోరణులు పిచ్చుకంగా ఉన్నాయి ఇతరుల్లో ఉక్కివ.

8. తాపా దృష్టితో వరిశీలిస్తే తాళ్లపాఠ కవుల రచనల్లో రాయలసీమ ఎలుకులు, జాతీయాలు, సామెతలు, కవి పనుయాలు జానపద వ్యవహారానికి దగ్గరివిగా కనిపిస్తాయి సారంగపాడి పదాల్లో గ్రామీణ భాష విరివిగా వాడబడింది.

9. తాళ్లపాఠ కవుల రచనల్లో విశిష్టప్రదీక ఆలయాలు చారిత్రక విశేషాలు, సాంఘికాచారాలు స్పష్టంగా గోచరిస్తున్నాయి, ఇతర సాగ్గేయకారుల కంటే తాళ్లపాఠ కవులు గాజులకు ప్రజలకు దగ్గరారు కావడం దీనికి కారణం కావచ్చు.

ఉపయుక్త గ్రంథసూచి

తెలుగు

రాళ్ళవల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, రామ శృంగార సంకీర్తనలు, అన్నమా
మొప్పశర్మ గారిపెద్ది (పరిష్కర్తలు) చార్య విరచితములు సంపుటం-19,
20-1965, సంపుటం-22-1975
ఠ ఠ డి ప్రచురణలు, తిరుపతి

అనంతకృష్ణశర్మ, రాళ్ళవల్లి, శ్రీనివాసా ఆధ్యాత్మ సంకీర్తనలు, అన్నమా
చార్యులు, శివయగిరి(పరిష్కర్తలు) చార్య విరచితములు సంపుటం-
7-1951 సంపుటం-8-1952, ఠ ఠ డి
ప్రచురణ తిరుపతి

అనంతకృష్ణశర్మ, రాళ్ళవల్లి ఆధ్యాత్మ సంకీర్తనలు, అన్నమాచార్య
(పరిష్కర్త) విరచితములు - సంపుటం 9 10-
1952 సంపుటం-11-1955 ఠ ఠ డి
ప్రచురణ తిరుపతి

అనంతకృష్ణశర్మ, రాళ్ళవల్లి శృంగార సంకీర్తనలు, అన్నమా
(పరిష్కర్త) చార్య విరచితము , సంపుటం 13-
1960 సంపుటం 14-1961 , ఠ ఠ డి
ప్రచురణ తిరుపతి

అనంతకృష్ణశర్మ, రాళ్ళవల్లి పేనుప
అంధ్రా యూనివర్సిటీ ప్రెస్ వాల్తేరు
-1969

అనందమూర్తి, పేటూరి శాశ్వతా పదకవుల కృతులు వివిధ
సాహితీ ప్రక్రియలు , ప్రభాకర

ప్రచురణలు - హైదరాబాద్ - 1974

" కాశ్మీరీ కవుల విదేశవివరాలు భాషా ప్రయోగ విశేషాలు (ద్విభా) ప్రభా కర ప్రచురణలు హైదరాబాద్-1976

" తొలి సంకీర్తన కవులు, ఆంధ్రప్రదేశ్ సంగీత నాటక అకాదమి, శాఖపన్ హైదరాబాదు - 1975

" వైష్ణవాంధ్ర వాఙ్మయము మాస్టర్ ఆర్ట్ ప్రొటర్స్, 1-1-694/2/ఎ, గాంధీనగర్, హైదరాబాదు -1986

ఆరుద్ర మన పేమన (శ్రీకల్లం పుల్లన్నగూర్త ధర్మనిధి ఉపన్యాసాలు, మరికొన్ని వ్యాసాలు శ్రీచేంకజేశ్వర విశ్వవిద్యాలయ ప్రచురణ తిరువతి-1985

శృష్టమూర్తి, తె. జి తరిగొండ పెంగమాంబ శృతులు నవి మర్మక పరిశీలనము ముత్యాల హారతి ప్రచురణలు తిరువతి (ప్ర ము) 1983

కృష్ణశ్రీ దేశిసారస్వతము - వల్లెనదాసు ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు-హైదరాబాదు

గంగప్ప, ఎన్ తిలుగులో పదవివర , శశి ప్రచురణలు పి-73, శ్రీనివాసనగర్, గుంటూరు 1983

- సొరంగపొడి పదసాహిత్యం శశి
ప్రచురణలు సి 73 శ్రీనివాసనగర్
గుంటూరు (వ ము) 1980
- భాషా వ్యాసాలు., శశి ప్రచురణలు,
సి 73 , శ్రీనివాసనగర్, గుంటూరు
(వ ము) 1985
- గంగాధరం, నేదునూరి
(సంకలనం)
- సొరంగపొడి పదములు., ప్రాచీన
గ్రంథావళి సరస్వతీ ప్రెస్ , రాజమ
హేంద్రవరం (వ ము) 1963
- గోపి, ఎస్.
- ప్రకాశవి వేమన, చైతన్య ప్రచు
రణలు హైదరాబాద్-1984
- గోవిందరాజు, సి
- కాశ్యపాశ అష్టమయ్య సంకీర్తనలో
ఉత్పవ విశేషాలు , శ్రీనివాస ప్రచు
రణలు, రామనమ్మదం 1987
- చిన్నప్ప, కాశ్యపాశ
- అన్నమాచార్య చరిత్రము 3 తి.దే
ప్రచురణ తిరువతి
- అంగమయ్య, రామిశెట్టి
- తరిగొండ వెంకమాచల శీవితరాత్నా
కరము విల్లగోపుల వాలివల్లె, వాయు
ల్పాయు కాలాకా
- జగన్నాథరావు, ఎ.టి.
(పరిష్కర్త)
- శృంగార సంకీర్తనలు అన్నమాచార్య
విరచితములు సంపుటం- 8 , తి.దే
ప్రచురణ తిరువతి 1964
- జగన్నాథరావు, పి.టి.
- అధ్యాత్మ సంకీర్తనములు, కాశ్యపాశ

(చరిష్కర్త)

పెద్ది కలలులాదార్క విరచితములు
సం 21 తితిదీ ప్రచురణ తరుణి
1974

జగన్నాధరావు, పి.టి.

కృష్ణార కంకిర్తలు శాశ్వహి,
పెద్దితరుమలాదార్క విరచితములు
సం 22 తితిదీ ప్రచురణ తరుణి
1971

జనార్దనం, తె

యాగంటి వదాలు ఒకవరిశింస శ్రీ
వేంకటేశ ర విశ్వవిద్యాఅయానిశి ఎం
ఎల్ డి కోసం సమర్పించిన అఘు
సిద్ధాంత గాఢం (ముద్రితం)తరుణి
1986,

జోగారావు, యస్వీ

అంధ్రయక్షగాన వాఙ్మయ చరిత్ర
అంధ్ర విశ్వకళా పరిషత్తు-వారైరు
(వ ము) 1961

దోడప్ప, తూమాటి

అంధ్ర సంస్థానములు-సావాత్మ రోష
అము అంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్తు,వారైరు
-1969

తెలుగులో కొత్త వెలుగులు (మొదటి
సంపుట, డిలైట్ ప్రింట్స్, ఓకాఖ
పట్నం (ప మ) 1972

నాగేశ్వరరావు, మారిశెట్టి

సిద్ధయ్య తీవతము సి వి కృష్ణాబుకె
డిరో మద్రాసు

ప్రభాకరకావ్య, వేటూరి

శృంగార సంకీర్తనలు, అన్నమాచార్య
విరచితములు సం 4, 33 దే
ప్రచురణ తిరువతి 1947

ప్రభాకరకావ్య, వేటూరి

అన్నమాచార్య శీవిత చరిత్ర-పీఠిక
33 దే ప్రచురణ 1949

పార్థసారథి, ఆర్

ఆంధ్రపదేశ్ జానపద పాటలు, రాణి
శ్వరీ ప్రింటర్స్, శాచిగూడ స్టేషన్
రోడ్, హైదరాబాదు. 1982

మోహన్, జి యస్

తెలుగు జానపద విజ్ఞాన వ్యాసావళి
శ్రీనివాస పబ్లికేషన్స్, ములయనూరు
1981

రంగనాథాచార్యులు, తె తె
(సంపాదకుడు)

తెలుగులో తొలి సమాజకవులు ఆంధ్ర
సారస్వత పరిషత్తు ప్రచురణ, 30
రోడ్ హైదరాబాద్-1983,

రఘునాథరావు,
బాలాంత్రపు

ఆంధ్ర వాగ్గేయకార చరిత్రము విశా
లాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్ విజయవాడ
(ద్విము) 1975

రామసుబ్బారావు, గొరిపెద్ది
(పరిష్కర్త)

శ్రీకాళహస్తి అన్నమాచార్యుల శీవిత
చరిత్రము శ్రీకాళహస్తి చిన తిరు
వెంగళనా, విరచితము 33 దే
ప్రచురణ (మూ ముం) 1980

అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు, అన్నమా
చార్య విరచితములు సంపుటం

	1-1980, సంపుటం 2-1981
	ఐ ఐ డి ప్రచురణ, తిరువతి
రామసుబ్బశర్మ, గొరిపెట్టి (చరిత్రకర్త)	శృంగార సంకీర్తనలు, అన్నమా చార్య విరచితములు సంపుటం-125 1976, సం 24-25, 1977, సం 26, 27 1979, సం 28, 29, 1983 సం 31-1983 సం 30-1984 ఐ ఐ డి ప్రచురణ, తిరువతి
రామశక్తి అరుద్ర	కొల్లపాళ వారి పలుకుబళ్ళు, ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి హైదరాబాద్ 1971
రామసుబ్బయ్య, మణ్ణి బోయిన	బ్రహ్మ జిజ్ఞాస (చతుర్థ భాగం) కర్నూలు - 1980
రామరాజు, వీరుదురాజు	తెలుగు జానపద గేయసాహిత్యం జానపద విజ్ఞాన ప్రచురణలు-హైదరా బాద్ (ద్విము) 1978
రామకృష్ణమూచామృతం, కొడూరి	శ్రీకృష్ణగొండ పెంకమాంబ చరిత్రము (1) గ్రీన్స్ కునసన్ అండ్ కో స్కాటిష్ ముద్రణ మద్రాసు (ద్వి ము) 1915
అశ్వీరంజనం, ఖండవల్లి కాలేందు శేఖరం, ఖండవల్లి	ఆంధ్రుల చరిత్ర-సంస్కృతి బాల నరసవతి బుక్ డిస్కో కర్నూల్ 1951
అక్షయయ్య, సముద్రాల	అన్నమాచార్య సంకీర్తనామృతము (వేదమ ద్వితీయ భాగాలు) ప్రింట్స్ , పెన్ మద్రాసు (ప్ర ము) 1883
అశ్వీనారాయణ, కొడాలి	చారిత్రక దృశ్యధ్వని శ్రీవిఠలూరి వీరబ్రహ్మేంద్రస్వామి
లిలావతమ్మ, చీరన్న	అర్చుమయ్య సంకీర్తనల్లో జానపద

వసుంధర, జి.

వాణి, శేషర్ల

విజయరాఘవాచార్యులు, బి
ఆదినారాయణుడు, జి
(చరిష్కలుర్త)

విజయరాఘవాచార్యులు, బి
(చరిష్కలుర్త)

విజయరాఘవాచార్యులు, బి
ఆదినారాయణుడు, జి
(చరిష్కలుర్త)

విద్యావతి వి

వీరభద్రకాశ్రీ కల్లూరి

వీరేశలింగం పంతులు,
కందుకూరి

గేయ ఫణికులు, చిన్నా వల్లిశేషస్వామి
పాపకం 1986

తెలుగు భావపద సాహిత్యము-ప్రీతి
గేయములలో ప్రదాయము ఉన్నా
నీయా విశ్వవిద్యాలయానికి నమ
ర్పించిన సిద్ధాంత వ్యాసం అమల
ద్రితం 1980

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల పదకవిత
ల్లోని అలంకారాలు-పరిశీలన శ్రీచేంక
జేశ్వర విశ్వవిద్యాలయానికి నమ
ర్పించిన సిద్ధాంత వ్యాసం (అమల
ద్రితం) తిరుపతి-1982

అధ్యాత్మిక సంకీర్తనలుఅన్నమాచారీ
విరచితములు సం 2 1936 మహాంతు
దేవస్థాన ప్రచురణ మద్రాసు

శృంగార సంకీర్తనలు, అన్నమాచారీ
విరచితములు సం 3 తి తి దే ప్రచు
రణ తిరుపతి 1937

తాళ్లపాక అమ్మ కృతులు (సంకీర్తన
అక్షరం) సం 1 తి తి దే ప్రచురణ
మద్రాసు 1935

తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యసేవ ఈదేవల్లి
మచిలీ పట్టణం-1979

తాళ్లపాక కీర్తనలు పితేష్వి వివరణము
(ప్ర సం) స్వధర్మస్వరాజ్య సం. ఘ.ము
సికింద్రాబాదు 1975

అంధ్ర కవుల చరిత్రము

శ్రీచింతామణి మద్రాస్ కళా

అమలెంద్రవరము 1911

- వెంకటశేషయ్య, పెనుమాడు తాళ్ళపాక కవులు, శ్రీ బాలాజీ ప్రెస్ చిత్తూరు, 1979
- వెంకటరెడ్డి, మేడపాటి తెలుగుయోగులు, వేమనయోగ వరి శోధనాలయం, సికింద్రాబాదు, 1987
- శ్రీనివాసాచార్యులు, ఉదయగిరి ఆధ్యాత్మికసంకీర్తనలు అన్నమాచార్య విరచితములు సం 3 తి. తి దే ప్రచురణ, తిరువతి, 1951
- ఆధ్యాత్మిక, శృంగార సంకీర్తనలు తాళ్ళపాక చిన తిరుమలాచార్య విరచితములు తి తి దే ప్రచురణ సం 16 తిరువతి, 1962
- " శృంగారసంకీర్తనలు అన్నమాచార్య విరచితములు, సం 15 - 1961, సం 17 1963 తి తి దే ప్రచురణ తిరువతి
- శేషయ్య, చాగంటి అంధ్రకవి తరంగిణి, సం 7 హిందూధర్మశాస్త్ర గ్రంథ నిలయం కపిలేశ్వరం తూర్పుగోదావరి, 1952
- నర్సిరాజు మరాఠీ, శి తాళ్ళపాక కవుల వదనాహిత్య విజ్ఞాన సూచిక (అముద్రితం)
- " అన్నమయ్య దశావతార కీర్తనలు ఒక పరిశీలన (అముద్రితం)
- శీతాదామమ్మ, నీరుగంటి తాళ్ళపాక పెదతిరుమలయ్య కృతుల పరిమర్శక పరిశీలన - సుభద్రా

గ్రంథమాల, 75, నరోజినీదేవి రోడ్
తిరువతి, 1985

సుందరం, ఆర్వీయస్

"

తెలుగు తమ్మత జానపద గేయాలు
జానపదవిజ్ఞానభారతి, మైసూరు 1978
జానపద సాహిత్య స్వరూపం
జానపద విజ్ఞాన సమితి బెంగళూరు,
1976

సంస్కరామయ్య, కె బి

యాగంతి క్షేత్ర మహాత్మ్యము
కొలకుల గ్రామం, మార్కాపురం
1986

సంస్కరామ దీక్షితులు

సంగీత సంప్రదాయ ప్రదర్శిని
(మొ సంపుటం) ఆంధ్రప్రదేశ్
సంగీత నాటక అకాడమి ప్రచురణ
హైదరాబాద్

సుబ్బారావు, పంగూరి

-- -- --

శతక కవుల చరిత్ర
సుజ్ఞాన రత్నావళి యను పేదాంక
కిర్తనలు ఎన్ వి గోపాల్ ఆండ్ కో
మదరాసు = 1984

-- -- --

కాలజ్ఞాన తత్త్వములు
సి వి కృష్ణా టాక్ డిపో, మద్రాసు

ఆంగ్లం

Edgar Thurston

Castes and Tribes of Southern
India, Cosmo Publications
Delhi 1975

- Kumara Swamy Reddy, G (E O of T T D) Souvenir Golden Jubilee Celebrations (1933-83), T T D Publication, 1984
- Parabrahma Sastry, P V Inscriptions of Andhra Pradesh Cuddapah District Part II Govt of Andhra Pradesh Hyderabad 1978
- Ramesan, N The Tirumala Temple Tirumala Tirupati Devasthanams, Tirupati, 1980
- Sarvottama Rao, K Vushnavism of Annamacharya Saptagiri monthly edition TTD, Tirupati October 1984
- Subramanya Sastry, Sadhu Report on the Inscriptions of the Devasthanams, Tirupati Sri Mahant's Press 21 Anderson Street Madras 1930
- Vijaya Raghavacharya, V T T D Inscriptions Vol III Sri Mahant's Devasthanam's Press, 21 Anderson Street Madras 1935
- T T D Inscriptions Vol IV & V T T D Press 13, 14 Second Line Beach Madras 1936-1937

వ్యాసా

అధ్యక్షులకు, ఏ ఏ

అజ్ఞాత వాగ్గేయకారుడు-సారంగపాణి
అంధ్రప్రదేశ్ 5-12-1976

అనందమూర్తి, వేటూరి

తెలుగు పండిత ప్రజ్ఞాపరిణామం అక్షర
అక్షర సమన్వయము భారతి మార్చి
1971

"

పదకవితలు ప్రపంచ తెలుగు మహా
సభల ప్రత్యేక సంచిక, 1975

"

జానపద సాహిత్యోద్ధారకుడు
చరిత్రోదయ - అగష్టు - 195

కృష్ణమూర్తి, నాయుని

జానపదసాహిత్యం ప్రపంచ తెలుగు
మహాసభల ప్రత్యేక సంచిక-1975
జానపద భాష
భారతి, అగష్టు-1972

"

కృష్ణమూర్తి, తె. తె

సారంగిపాటి వదాన
ప్రపంచ, డిసెంబర్ - 975

కృష్ణమూర్తి

మేలుకొలుపులు - లాటిపాటలు
భారతి, మార్చి - 1953
మంగళ గీతములు
భారతి మే - 1953

"

కోదండరామయ్య,
తిమ్మావట్ల

చిత్తూరు మండల ప్రాచీన సాహిత్య
చరిత్ర చిత్తూరు జిల్లా రచయితల
సమన్వయ ప్రత్యేక సంచిక అక్టోబర్
1968

గంగప్ప, ఎస్

అన్నమారావుల పండిత ప్రజ్ఞాపరిణామం
రాయలసీమమాండలికపదప్రయోగం
భారతి, డిసెంబర్-1982

- గంగప్ప, ఎస్ అన్నమయ్య జోల పాట పుగిరి, ఏప్రిల్, 1982
- " అన్నమాచార్య సంకీర్తన కవిత భారతి, ఎప్రిల్ - 1981
- గోపాలకృష్ణమూర్తిశ్రీసాద యాగంబి వారి రచనాకాలం కలగూరగంప, భారతి, నవంబర్-1961
- గోప, ఎస్ వీరబ్రహ్మం మతం అదలం ఆంధ్రప్రభ దిన పత్రిక 4-7-1982
- బాలకృష్ణారెడ్డి ఎడ్ల కాశ్లపాక కవుల వైష్ణవ సాహిత్యసేవ పుగిరి, మే-1982
- మహారాజు, దీవరాజు హృదయాల్లో ముద్రలు వేసి జానపదగీతాలు భారతి, అక్టోబరు - 1971
- రజనీకాంతరావు, అన్నమయ్య ఆధ్యాత్మికత
- బాలాంతపు ఆంధ్రప్రభ దినపత్రిక 16-6-1985
- రామరాజు, వీరుదరాజు అన్నమయ్య పాటలలో జానపద రీతులు (573వ కాశ్లపాక అన్నమాచార్య జయంతి మహోత్సవములు) మే-18,19,20 1981
- అక్షీనరసమ్మ, యస్ మీలుకొలుపులు జానపదం శ్రీమా సీక పత్రిక జూన్ 1981
- నరసానరసింహారావులు, గోవిందసామయ్య
- వింజమూరి ఆంధ్ర పత్రిక-1945-46

వీరరాఘవాచార్యులు,	కూలకత్వం పై ధ్వజమెత్తిన వీరరత్న హింద్ర
కొండూరి	యోగి, ఆంధ్రప్రభ, దినపత్రిక 14-5-1978
పెంకటరమణ, అదిభట్ల	మన వాగ్గేయకారులు సప్తగిరి మాసపత్రిక, నవంబర్-1985
పెంకట సుబ్బారావు,	జానపద గాయకులు
తంగిరాం	ఆంధ్రజ్యోతి వార పత్రిక 5-2-1971
శ్రీనివాసులుశెట్టి,	పదకవితా పితామహుడు శాశ్వతాకాశ అన్నమయ్య
కామిశెట్టి	సప్తగిరి నవంబర్-డిసెంబర్-1975
"	తెలుగులో పదకవిత
"	తెలుగు, జూలై, సెప్టెంబర్ 1978
"	అన్నమయ్య దేశికవితాగానం చందమామ పొట-ఆంధ్రప్రభ వారపత్రిక 22-6-1983
శ్రీనివాసులుశెట్టి,	అన్నమయ్య దేశికవితాగానం తుమ్మెదపొట
కామిశెట్టి	ఆంధ్రప్రభ వారపత్రిక 13-7-83
నరసవత్సత్తిదేవి, ఇల్లించల	లాలిపొటలు-జోలపొటలు ఆంధ్రపత్రిక, అక్టోబర్ 26, 1949
సుభాకర్ రెడ్డి, తిరుమూడు	కృషిపలుడు అన్నమయ్య సప్తగిరి, మాస పత్రిక, మే, 1986